

ISSN: 2672-9067 (Print)

ISSN: 2774-1036 (Online)

DOI : 10.14456/jappm

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

Journal of Academic for Public and Private Management

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-พฤษภาคม 2566 VOL. 5 NO.1 January-April 2023

เจ้าของวารสาร

ชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Rajamangala Rattanakosin College of Innovative Management (RCIM)

<https://www.rcim.in.th>

@rcim.rmutr

rcim@rmutr.ac.th

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

นโยบายข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อและที่อยู่อีเมล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารวิชาการ การจัดการ
ภาครัฐและเอกชน จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่
เปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

Journal of Academic for Public and Private Management

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความหนังสือ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ บริหารการศึกษา ครุศาสตร์ ศิษศาสตร์ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

ภาษาอังกฤษ: Journal of Academic for Public and Private Management

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/appm>

ขอบเขต

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จะตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ และที่เกี่ยวข้องกับ สาขาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ บริหาร การศึกษา ครุศาสตร์ ศิษศาสตร์

กำหนดพิมพ์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร ได้รับการตรวจสอบทางด้านวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกตรงตามสาขา จำนวน 3 ท่าน แบบปกปิดสองทาง (double-blind) และบทความในวารสาร

ฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของบทความซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และการนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่สามารถทำได้ โดยระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

^๕ เจ้าของ

ชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัดดี้ ครีเอชั่น

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

ที่ปรึกษาอาวุโส

รศ.ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ	อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.ฟ้าใส สามารถ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.วิวัฒน์ กรมดิษฐ์	ประธานชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
อาจารย์พี ม่วงนนท์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บรรณาธิการบริหาร

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
-----------------------	--

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ภูมิภาควัฒน์ ภูมิพงศ์ศุข	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
--------------------------------	--

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.พิภพ วังเงิน	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
รศ.ดร.ลักขมี งามมีศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ.ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.สาโรจน์ เผาวงศาคุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.กาญจนา พันธุ์เอี่ยม	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.ฐิติมา ให้อยอง	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.สุเชาว์ มีหนองหว้า	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.วัฒนา นนทชิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ฝ่ายประสานงาน/ดำเนินการ

อาทิตยา พัฒน์พงศ์อำไพ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
แพรวพรรณ พระพานะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
สมโภช ปินศรี	สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

ห้อง 604 ชั้น 6

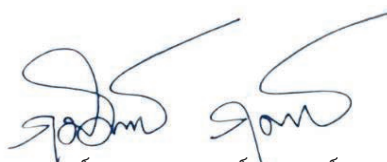
อาคารอนุรักษ์พลังงานและปฏิบัติการนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
เลขที่ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทรศัพท์: 094-9615665, 090-962-5431, 098-796-4993

Email: rcim@rmutr.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน (Journal of Academic for Public and Private Management) โดยชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ในกลุ่มที่ 2 โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2568 ซึ่งปัจจุบันระบบการศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคใหม่” ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการสร้างนักวิจัยพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูงในการผลิตนวัตกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตและการบริหารจัดการที่จะต้องใช้องค์ความรู้ในการขับเคลื่อนมากยิ่งขึ้น ทางวารสารจึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งรวมความรู้และจินตนาการที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ และเน้นการวิจัยที่มุ่งเป้าให้เป็นศูนย์บ่มเพาะและผลิตสำหรับงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควิชช์ ภูมิพงศ์คชศร

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

การจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานี 1

Supply Chain Management of the commercial Bandicoots rats' farms in Uthai Thani province

ชญญพัชร จารุวัชรเศรษฐ์ และกรรณิการ์ มิ่งเมือง

Chanyaphat Jaruwacharaset and Kannika Mingmuang

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 13

The Economic and Social Impact from the COVID-19 Situation on the People in Nakhon Si Thammarat Province

สุดารัตน์ สุดสมบุญ, ปิยะชาติ ปทุมพร, เนตรชนก สุนาสวน และจิราภรณ์ ชนัญชนะ

Sudarat Sudsomboon, Piyachat Pathunporn, Nedchanok Sunasuan and Jiraporn Chananchana

การศึกษาภาวะผู้นำเฝ้าบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี 30

A Study of Service Leadership of School Administrators Under the Office of Non-Formal and Informal Education, Chonburi Province

กฤษฎัย ไจกล่า และ ระติกรณ์ นียมะจันทร์

Kitsachai jaikra and Ratikorn Niyamajan

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ในการบริหารงาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ 47

The Development of Participation of Faculty Senate in The Administration of Rajabhat University Na Korn Chai Bu Rin Group

สากล พรหมสถิตย์ และ ไชยา ยิ้มวิไล

Sakon Phromsathit and Chaiya Yimwilai

การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจาก
สับปะรด ในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 64

Development of Marketing Strategies for Community Enterprises in The Processed Food Category from Pineapples in The Lower Central Region Group 2

สุภาพร เพชรรัตน์กุล, ชัชวาล แสงทองล้วน, กาญจนา พันธุ์เอี่ยม และ อธิษฐ์ สิริวรศิริรา

Supaporn Phattratkul, Chatchawal Sangthongluan, Kanjana Punoiam and Athithat Siranwarissara

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก	83
<i>Factors Influencing the Decision to Stay in Halal Hotels in The Major Travel Provinces</i>	
บุษกร ลวนลอย	
<i>Bussakorn Luanloy</i>	
การจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านรูปแบบการวินิจฉัยองค์การในอุตสาหกรรมภาคตะวันออก	98
<i>Human Resource Management through Organizational Diagnosis Model in Eastern Industry</i>	
ดลยา บุญชูวงศ์ , อธิษฐ์ สิริวริศรา , ฐิติมา ไห้ลายอง และ สุพัตรา ยอดสุรางค์	
<i>Dollaya Boonchuwong, Athithat Sirawaritsara, Thitima Holumyong and Suphattra Yodsurang</i>	
ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี	113
<i>Leadership and Organizational Culture Influencing Work Motivation of Personnel in Pathum Thani Provincial Administrative Organization</i>	
เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง	
<i>Kriengsak Sangsawng</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี	128
<i>Factors Influencing The Success of Small and Medium Construction Business from The Covid-19 Pandemic Situation of Entrepreneurs in Pathum Thani Province</i>	
ธนะพัฒน์ วิริต	
<i>Tanapat Virit</i>	
วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์	143
<i>Organizational Culture and Working Environment Affecting Quality of Work Life of Personnel Under The Covid-19 Epidemic of Department of Business Development, Ministry of Commerce</i>	
ศิริณี เมฆลอย	
<i>Siranee Makloy</i>	

แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิเพื่อให้บริการผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร	158
--	-----

Guidelines for Preparing Primary Care Unit (Pcu) to Serve The Elderly in Bangkok

นุสรี ศิริพัฒน์

Nusaree Siriphat

การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่	172
---	-----

*A Study of Product Development and Marketing Promotion of the Center for Community
Enterprise the Organic Guava of (Ban Takhro) to Expand Market to the New Target Groups*

สิริกัญจน์ ทวีพิธานนท์, ลักษมี งามมีศรี, เจนจิรา เงินจันทร์ และมานิตย์ สิงห์ทองชัย

Sirikan Thawipithanan, Laksamee Ngammeesri, Jenjira Ngerchan and Mani Singthongchai

การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์	189
---	-----

*Participation in Product Development from Lotus based on Local Wisdom, Thap Krit Sub-district Chum
Saeng District, Nakhon Sawan Province*

เจนจิรา เงินจันทร์, สิริกัญจน์ ทวีพิธานนท์, ลักษมี งามมีศรี, มานิตย์ สิงห์ทองชัย, หิรัญ ศรีพินทุสร
และภาณุวัฒน์ แดงนวลจันทร์

Jenjira Ngerchan, Sirikan Thawipithanan, Laksamee Ngammeesri, Mani Singthongchai,

Hiran Sripinthusorn and Panuwat Tangnuanchan

บทความวิชาการ

แนวทางการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน	205
--	-----

Guidelines for Developing a Growth Mindset of Private School Administrators

ษทพัช ปรีชาจารย์, วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย และวิทยา ศรีชมพู

Zatharos Preechajarn, Weerawat Pattanakulchai and Wittaya Srichompoo

เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน	223
---	-----

Innovation Technology for Academic Administration of Private Schools

ชนิกานต์ ยงค์สุรี, วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย และ ทนง ทองภูเบศร์

Chanikan Yongsuree, Weerawat Pattanakulchai and Thanong Thongphubate

การจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานี

Supply Chain Management of the commercial Bandicoots rats' farms in Uthai Thani province

ชัยยุทธ จารุวัชรเศรษฐ์¹ และ กรรณิการ์ มิ่งเมือง²

Chanyaphat Jaruwacharaset¹ and Kannika Mingmuang²

คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์^{1,2}

Faculty of Agriculture and Industrial Technology, Rajabhat Nakhon Sawan University, Thailand^{1,2}

E-mail: ¹ chanyaphat@nsru.ac.th; ² kannika.m@nsru.ac.th

Retrieved 10-12-2022; Revised 19-01-2023; Accepted 06-02-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.1

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการเติบโตของสัตว์เศรษฐกิจชนิดใหม่ๆ อาจมีที่มาจากการบริโภคของคนเฉพาะท้องถิ่น หรือความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม การหาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้จึงเป็นแนวทางหนึ่งของประชาชน การเลี้ยงปลาสลิดจึงกลายเป็นแนวทางหนึ่งที่ประชาชนเลือกเป็นอาชีพเสริม โดยเฉพาะสัตว์ที่มีกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะเจาะจง เช่น หนูพุก จึงเป็นสัตว์ที่เกษตรกรเล็งเห็นแนวโน้มความต้องการด้านบริโภคเพิ่มมากขึ้น และด้วยการเลี้ยงทำได้ง่าย การลงทุนค่อนข้างต่ำ แต่สามารถสร้างรายได้สูง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำรูปแบบถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในการจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูพุกเชิงพาณิชย์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สัมภาษณ์แบบเชิงลึกโดยการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีทั้งหมด 7 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการธุรกิจฟาร์มหนูพุกเป็นลักษณะธุรกิจขนาดเล็กมีเจ้าของเพียงคนเดียว มีปริมาณการผลิตเฉลี่ย 0.82 กิโลกรัมต่อตัว ในระยะเวลาการเลี้ยง 4 เดือน เป็นการเลี้ยงในโรงเรือนแบบบ่อปูน มีต้นทุนการผลิตทางด้านต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 68.74 บาทต่อผลิตภัณฑ์เนื้อสด 1 กิโลกรัม การดำเนินกิจกรรมภายใต้ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์มีตั้งแต่ การจัดหาปัจจัยการผลิต การเลี้ยง การตลาดจนถึงผู้บริโภค ซึ่งมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันโดยเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็นหลักสำคัญ จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีนั้นพบว่าเกษตรกรมีความเสี่ยงสูงในห่วงโซ่ในหลายด้าน เช่น ทางด้านการบริหารจัดการและดำเนินการเพราะไม่มีการควบคุมสภาพแวดล้อม ความเสี่ยงด้านการตลาด เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคเป็นกลุ่มเฉพาะ และเกษตรกร

ไม่ขึ้นทะเบียนฟาร์ม รวมทั้งความเสี่ยงทางด้านการขนส่ง เนื่องจากการขนส่งพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ ต้องใช้นโยบายร่วมกับการขนส่งสัตว์ปีก แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันจึงสามารถกำหนดราคาขายสินค้าได้ และปัญหาหลักที่สำคัญคือกิจกรรมสนับสนุนยังไม่ได้รับอย่างเพียงพอตั้งแต่เทคโนโลยีในการควบคุมสภาพแวดล้อมในโรงเรือน การตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ งบประมาณลงทุนเพื่อให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมเพื่อขยายปริมาณการผลิตและสร้างรายได้ในระบบเศรษฐกิจจึงควรมีการสนับสนุนทางด้านกิจกรรมสนับสนุนเพื่อขยายช่องทางการผลิตทางด้านปศุสัตว์ให้มีความหลากหลายทางเลือกต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการห่วงโซ่อุปทาน; การเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์; อุทัยธานี

Abstract

At present, there is the growth of new economic animals that may be a source of local consumption or the needs of a specific group of consumers. Searching a supplementary occupation to generate income is therefore one of the ways of the people. Livestock farming has therefore become one of the ways that people choose as a side occupation which especially animals that have a specific consumer group, such as Bandicoots rats. The Bandicoots rats are animals that farmers foresee the increasing demand for consumption and farming made easy relatively low investment but could generate income. The purpose of this research is to 1) establish a supply chain management model for the commercial Bandicoots rats' farms in Uthai Thani province, that transfer knowledge model is applied to the supply chain management practice of commercial Bandicoots rats.

The study found that 1) the management Bandicoots rats farms was a small enterprise with only one owner. The average production was 0.82 kilograms per 1 animal during the 4 months feeding period, they grew up in cement pone house. The average variable cost of production is 68.74 baht per 1 kg of fresh meat products. Activities under the commercial Bandicoots rats farming supply chain range from procurement of factors of production, farming, marketing to consumers which were continuity and mainly linked by farmers. According to the analysis of the value chain of commercial Bandicoots rats' farms in Uthai Thani province, it was found that Farmers are at high risk in the chain in many aspects such as management and operations because there is no environmental control, marketing risk because the consumer group is a specific group and farmers do not register their farms Including transportation risks due to the transport of breeders and breeders policy must be shared with the transportation of poultry. However, as farmers gather-together, the price of products can be determined. The main problem is that support activities have not been enough since technology controlled the house

environment. Product quality inspection in order to encourage farmers to expand the number of agriculture and create income in the economy. the following activities should be supported to expand the livestock production channels to have a variety of alternatives.

Keywords: Supply Chain Management; The commercial Bandicoots rats' farms; Uthai Thani

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ของสัตว์เศรษฐกิจบางประเภทเริ่มได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงโรคระบาดที่เกิดขึ้นกับสัตว์ทำให้บางช่วงระยะเวลา สัตว์เศรษฐกิจจะมีมูลค่าค่อนข้างสูงในท้องตลาด จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการเติบโตของสัตว์เศรษฐกิจชนิดใหม่ ๆ โดยอาจมีที่มาหรือพื้นฐานจากการบริโภคของคนเฉพาะท้องถิ่น หรือความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของทั้งโลกและประเทศไทย โดยเฉพาะการชะลอตัวของผู้ประกอบการ จนถึงการขาดสภาพคล่องของบางกิจการทำให้ต้องปิดการดำเนินการไป จึงส่งผลต่อการเลิกจ้างแรงงาน การลดระดับอัตราการจ้างงานและค่าแรง ทำให้ขาดรายได้ของประชาชนภาคแรงงาน ดังจะเห็นได้จากการจ้างงานภาคการผลิตมีแนวโน้มที่ลดลงในปี 2563 เมื่อเทียบกับปี 2562 จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) ดังนั้นการหาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้จึงเป็นแนวทางหนึ่งของประชาชน การเลี้ยงปลาสลิดจึงกลายเป็นแนวทางหนึ่งที่ประชาชนเลือกเป็นอาชีพเสริม โดยเฉพาะสัตว์ที่มีกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะเจาะจง เช่น หนูพุก จึงเป็นสัตว์ที่เกษตรกรเล็งเห็นแนวโน้มความต้องการด้านบริโภคเพิ่มมากขึ้น และด้วยการเลี้ยงทำได้ง่าย การลงทุนค่อนข้างต่ำ แต่สร้างรายได้สูง

หนูพุก สัตว์ตระกูลฟันแทะเป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่เป็นศัตรูของชาวนามาเป็นระยะเวลายาวนาน ลักษณะของหนูพุก จุดเด่นคือมีขนสีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลดำเป็นระเบียบ ขนบริเวณหลังเป็นขนแผงมีหางยาว (พวงทอง บุญทรง, 2527) เกษตรกรนิยมนำมาบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ซึ่งปัจจุบันทางตะวันออกเฉียงเหนือนิยมเป็นการเลี้ยงเชิงพาณิชย์ในรูปแบบฟาร์ม และเป็นแบบระบบปิดในบ่อปูน (อภิชาติ ศรีสะอาด, 2561) ลักษณะของรายได้จากการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์จะเป็นการจำหน่ายในรูปแบบพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ ราคาคู่ละ 1,000 บาท การจำหน่ายรูปแบบเนื้อสด กิโลกรัมละ 220 บาท รูปแบบเนื้อย่าง กิโลกรัมละ 280 บาท แนวโน้มการเพาะเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์มีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากใช้ระยะเวลาสั้น ต้นทุนอาหารต่ำ และยังเป็นสัตว์เศรษฐกิจทดแทนสัตว์เศรษฐกิจอื่นในช่วงที่มีโรคระบาดของสัตว์และราคาสูง (การุณย์ มะโนใจ, 2563) แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ยังต้องมีการส่งเสริมแนวทางต่าง ๆ ตลอดจนมาตรฐานและรูปแบบการผลิตเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรและผู้บริโภค จากการสอบถามจากประสบการณ์โดยการสูมการเลี้ยงและดูแลของเกษตรกร ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและการพัฒนาการเลี้ยงหนูพุกเชิง

พาณิชย์จึงควรมีการศึกษาห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าในห่วงโซ่ต่อไป

หลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีงานวิจัยที่ศึกษาในส่วนของการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรจำนวนมากในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะการจัดการห่วงโซ่อุปทานด้านปศุสัตว์ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับต้นน้ำดังเช่นงานวิจัยของกานดา วัฒนสิน (2547) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมผลิตไก่เนื้อด้วยการใช้เทคโนโลยี พบว่าช่วยลดความเสี่ยงและช่วยเพิ่มรายได้ให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และยังช่วยให้อุตสาหกรรมไก่เนื้อมีขนาดใหญ่ขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสรร สุธรรมานนท์และคณะ (2556) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าให้กับผลผลิต ในส่วนของการสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับปลายน้ำนั้นห่วงโซ่อุปทานยังเป็นแบบดั้งเดิม ซึ่งมีเฉพาะการไหลเวียนของสินค้าจากต้นน้ำไปยังปลายน้ำเท่านั้นยังขาดการสื่อสารทางด้านข้อมูล ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนของห่วงโซ่อุปทานให้เชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงจนถึงปลายน้ำ (กุลภา กุลดิลก และคณะ, 2563)

เกษตรกรในภาคกลาง เช่น จังหวัดอุทัยธานี อาชีพหลักจะเป็นเกษตรกรทำพืชไร่และปลูกข้าว แต่เนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างแน่นอน รวมทั้งแรงงานที่ว่างงานจากสถานการณ์ปัจจุบันทำให้แรงงานย้ายมาประกอบอาชีพที่ภูมิลำเนาเดิม (สำนักงานแรงงานจังหวัดอุทัยธานี, 2564) เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีส่วนหนึ่งจึงต้องการหาอาชีพแนวทางอื่น เช่น การทำฟาร์มหนูพุกเพื่อสร้างรายได้เสริม แต่ยังขาดแนวทางการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์เพราะเป็นการศึกษาจากแนวทางของผู้ที่เคยทำฟาร์มหนูพุกมาแล้วจากทางภาคอีสานและขาดองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการฟาร์ม (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), มป.ป.)

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานีซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่เกษตรกรกำลังประสบปัญหาทางด้านการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูพุกเชิงพาณิชย์ ซึ่งได้แก่กระบวนการเลี้ยงและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ช่องทางการจำหน่าย ลักษณะสินค้า การเคลื่อนย้ายสินค้า การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเลี้ยงหนูพุกให้มีการจัดการห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ให้มีแนวทางการเลี้ยงใหม่ที่ช่วยลดต้นทุนการเลี้ยงตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำและเสริมศักยภาพในการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหนูพุกเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำรูปแบบถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในการจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูพุกเชิงพาณิชย์

การทบทวนวรรณกรรม

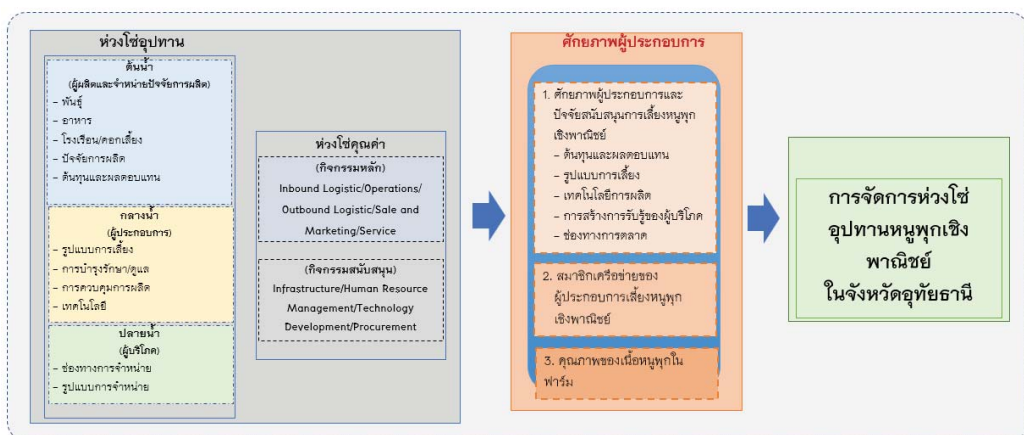
แนวคิดของการจัดการโซ่อุปทานเป็นความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของการไหลเวียนจากกิจกรรมต้นน้ำไปสู่ปลายน้ำมีการเชื่อมโยงโดยใช้สารสนเทศ การขนส่ง การจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ 1) ส่วนของการจัดการวัตถุดิบเพื่อใช้ในกระบวนการผลิต 2) เป็นกระบวนการผลิตวัตถุดิบ 3) การจัดจำหน่ายเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ถึงมือผู้บริโภค (ชัยพร ชูงาน, 2561) ดังนั้นในการเพิ่มศักยภาพ และข้อได้เปรียบกับคู่แข่งในทางตลาดโดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ จึงเกิดเป็นแนวความคิดการจัดการห่วงโซ่คุณค่า โดยจากการนำเสนอของ Michel Eugene Porter (1986) ได้นำเสนอกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่าประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ กิจกรรมหลัก (Primary Activities) และกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) ดังนี้

1. กิจกรรมหลัก จะเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า หรือการสร้างสรรค์งานบริการ การตลาด รวมถึงการขนส่งสินค้าไปยังผู้บริโภค จะประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 5 กิจกรรม ดังนี้ การนำวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการผลิต (Inbound Logistics) การผลิต (Operations) การนำสินค้าออกจำหน่าย (Outbound Logistics) การขายและการตลาด (Sale and Marketing) และการบริการ (Service)

2. กิจกรรมสนับสนุน ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) การพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) และการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement)

ในส่วนของการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตร จากการนำเสนอของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2553) จะเน้นที่การไหลเวียนของสินค้า เช่น กรรมวิธีการผลิต ลักษณะสินค้า ช่องทางการจำหน่าย และโลจิสติกส์ ส่วนการไหลเวียนของสารสนเทศจะครอบคลุมถึงกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีด้วย ในส่วนเรื่องการเงินลงทุนจะเน้นที่การจัดการความเสี่ยง ซึ่งจะสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาร์ตน์ พิมลรัตนกานต์ (2560) ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรกล้วยไม้ในอำเภอพุทธมณฑล ในจังหวัดนครปฐม โดยจากการพัฒนารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกล้วยไม้ในแหล่งที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรให้ความสนใจทางด้านวางแผนมากที่สุดและรองลงมาคือด้านการขนส่ง และยังต้องการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาเพื่อส่งเสริมการแข่งขันทางด้านธุรกิจเช่นกัน ซึ่งในการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าจะมีแนวคิดสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนวัฒน์ ศรีดีสาร (2561) ได้ศึกษาห่วงโซ่อุปทานการผลิตข้าวหอมมะลิจากทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า ในระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทางด้านเกษตรกรจะมุ่งเน้นที่การปลูกมากที่สุด ส่วนทางด้านจัดการจำหน่ายจะเป็นส่วนของสหกรณ์การเกษตร แต่ก็ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรและแนวคิดทางด้านการผลิตเน้นปริมาณการผลิตมากกว่าคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะพบว่าทางด้านการผลิตของการเลี้ยงสัตว์เพื่อส่งออกก็มุ่งเน้นทางด้านกิจกรรมหลักทางด้านการผลิตเช่นกัน เช่น การศึกษาของ ชัยพร ชูงาน (2560) พบว่าการเลี้ยงกุ้งในลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี การเพิ่มขีดความสามารถทางด้านการแข่งขันคือการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งโดยใช้ระบบอิงธรรมชาติ และการนำระบบคลัสเตอร์กุ้งเข้า

มาบริหารจัดการในการรวมกลุ่มเกษตรกร จะมีความใกล้เคียงกับโครงการการศึกษาแบบการจัดการใช้
อุปทานของอุตสาหกรรมแพะในจังหวัดสตูลของ เสกสรร สุธรรมานนท์ และคณะ (2556) พบว่าการ
ดำเนินงานอุตสาหกรรมแพะที่ต้นทุนต่ำสุดจะเป็นรูปแบบการขยายการเลี้ยงโดยการเช่าและผ่านโรงฆ่า
มาตรฐาน และข้อเสนอแนะที่สามารถลดต้นทุนได้คือการรวมกลุ่มและการจัดตั้งแหล่งวัตถุดิบทางด้าน
อาหารเป็นศูนย์กลางใหญ่ จากการศึกษาการจัดการใช้อุปทานที่ผ่านจะพบว่าสินค้าทางเกษตรมีการ
รวบรวมข้อมูลและศึกษามาลหลากหลายชนิด แต่อย่างไรก็ตามในกรณีของสัตว์ประเภทที่กำลังมีการ
ขยายตัวในตลาดการผลิตและตลาดของผู้บริโภคยังไม่พบข้อมูลครบถ้วนในด้านเชิงพาณิชย์และในส่วนของ
เฉพาะพื้นที่เพื่อส่งเสริมเกษตรกรในการเลี้ยงสัตว์เชิงพาณิชย์ต่อไป

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบโซ่อุปทานการเลี้ยงหมูทุกเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีการกำหนดเลือกพื้นที่การศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี
เนื่องจากเป็นพื้นที่ทางภาคกลางที่มีการเลี้ยงหมูทุกเชิงพาณิชย์ในรูปแบบฟาร์ม โดยศึกษาประชากรใน
รูปแบบของเกษตรกร เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ฟาร์ม
ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของเกษตรกรที่จะเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างต้องมีจำนวนหมูทุกในฟาร์มไม่
น้อยกว่า 100 ตัว

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการ
สังเกตแบบมีส่วนร่วม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยทำการตรวจสอบข้อมูลว่าทิศทางของ
ข้อมูลมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ และดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต ซักถาม พร้อมทั้ง
หาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นๆ และสร้างข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์และสร้างมโนทัศน์ขึ้นโดยใช้
หลักการทฤษฎีของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน แล้วจึงวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปต่อไป

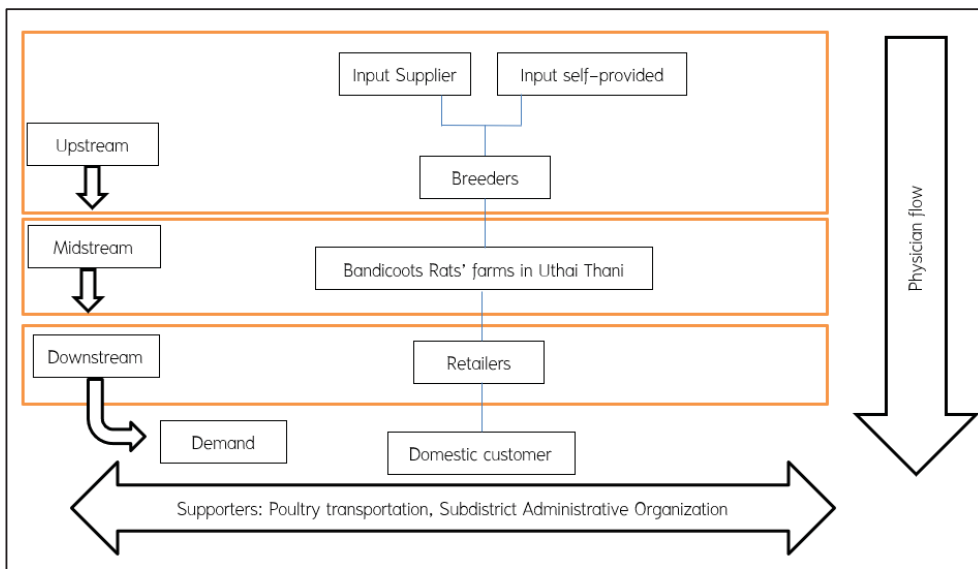
ผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่องการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานี ในการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41–50 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีอาชีพหลักเป็นอาชีพรับจ้าง และมีอาชีพทำฟาร์มหมูพูกเป็นอาชีพรอง โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์อยู่ระหว่าง 1–3 ปี

การศึกษาลักษณะของการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่าด้านวัตถุประสงค์การผลิต เป็นการผลิตลูกหมูและจำหน่ายพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ทุกฟาร์ม สายพันธุ์ที่เลี้ยงเป็น หมูพูก 100% ลักษณะของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงเป็นการเลี้ยงในวงบ่อปูน บนพื้นดินมีผนังกันและให้อากาศถ่ายเทได้ โดยมีการแยกคอกตามอายุและเพศของหมูพูก วิธีการจัดหาพันธุ์ จัดหาจากธรรมชาติ 71.43% และซื้อจากฟาร์มอื่น 28.57% แหล่งอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงมี 2 รูปแบบคือ แหล่งอาหารข้นจะนิยมใช้อาหารสุกร 85.71% และแหล่งอาหารหยาบจะนิยมใช้หญ้าเนเปียร์ 85.71% และมีการใช้ข้าวโพดรวมด้วย 71.43% แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์จะใช้น้ำประปา 100% ระยะเวลาในการเลี้ยงหมูพูกเพื่อจำหน่ายจะใช้ระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 4 เดือน ช่องทางการจำหน่ายหมูพูกจะจำหน่ายเองโดยเกษตรกร ใช้บริเวณฟาร์มเป็นจุดจำหน่ายและเป็นการขายปลีกทั้งหมดทุกฟาร์ม โดยประเภทของลักษณะการจำหน่ายมี 2 แบบคือเป็นการจำหน่ายเนื้อหมูสด และการจำหน่ายพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ โดยทางเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาเองในกลุ่มของตนเอง ทางด้านการขนส่งพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ใช้การขนส่งแบบฝากผ่านการขนส่งสัตว์ปีกคิดเป็นต่อเที่ยว ๆ ละ 500 บาท วิธีการควบคุมคุณภาพและการเลี้ยงหมูพูกมีเพียง 14.29% ที่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต

จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ต้นทุนในการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ของเกษตรกร ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่ามีต้นทุนคงที่ในการสร้างโรงเรือนเฉลี่ยประมาณ 8.37 บาทต่อผลิตภัณฑ์เนื้อสด 1 กิโลกรัม และทางด้านต้นทุนผันแปร เช่น ค่าพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ อาหาร น้ำมัน สารเคมี และอื่น ๆ เฉลี่ยประมาณ 68.74 บาทต่อผลิตภัณฑ์เนื้อสด 1 กิโลกรัม และผลผลิตที่ได้จากการจำหน่ายเนื้อสดหมูพูกจำนวน 1 ตัวมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 0.82 กิโลกรัม โดยสามารถกำหนดราคาขายได้ 130–150 ต่อกิโลกรัม

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสามารถแสดงรูปแบบโซ่อุปทานการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานี ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบโซ่อุปทานการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานี

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายการดำเนินงานของโซ่อุปทานการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีโดยส่วนหลักประกอบด้วย 3 ระดับดังนี้

- ระดับต้นน้ำ เริ่มจากผู้จำหน่ายพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ทำหน้าที่ขายให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงโดยเกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเอง และแหล่งวัตถุดิบอีกช่องทางหนึ่งคือเกษตรกรหาจากช่องทางธรรมชาติด้วยตนเอง ในส่วนของอาหารจะเป็นผู้จำหน่ายทางด้านประเภทอาหารสัตว์ทั่วไป
- ระดับกลางน้ำ เกษตรกรผู้เลี้ยงหมูพูกเป็นผู้ควบคุมการผลิตด้วยตนเอง และการเตรียมในการจำหน่ายด้วยตนเองโดยมีการแบ่งประเภทการจำหน่ายเป็น 2 แบบคือ การจำหน่ายเนื้อสด และการจำหน่ายพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ บริเวณจำหน่ายจะเป็นที่ฟาร์มของตนเอง โดยใช้ช่องทางการจำหน่ายจากการบอกเล่า และช่องทางออนไลน์ของตนเอง
- ระดับปลายน้ำ ผู้ค้าปลีกภายในประเทศที่มาซื้อ และนำไปประกอบเป็นประเภทของอาหารให้กับผู้บริโภคต่อไป และอีกส่วนหนึ่งจำหน่ายพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ให้กับผู้สนใจหรือนำไปเพาะพันธุ์เอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหมูพูกเชิงพาณิชย์ จังหวัดอุทัยธานีพบว่าผู้ที่มีหน้าที่หลักในทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่จะเป็นเกษตรกรผู้ดำเนินการเพาะเลี้ยงหมูพูกด้วยตนเองทั้งนั้น โดยทางด้านการวางแผนสำหรับการเพาะเลี้ยงจะเป็นการถ่ายทอดการหาปัจจัยต่าง ๆ เช่น พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ และอาหาร ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับเกษตรกรผู้เลี้ยงเชิงพาณิชย์อย่างอื่นเช่น การเลี้ยงปลาสวายงามของจังหวัดราชบุรี จากการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงในโซ่อุปทานจากการศึกษาของ เกลิมพล พุ่มพวง และจิตติมา วงศ์อิน

ตา (2562) พบว่า ทางด้านกระบวนการเลี้ยงปลาสวยงามก็นิยมและอาศัยความง่ายในการหาปัจจัยสนับสนุนการเลี้ยงเป็นหลัก และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มของเกษตรกรคือ การขยายพันธุ์ในรูปแบบพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ของตนเอง เพื่อเป็นการลดต้นทุนทางด้านการเลี้ยงหนูกุเช่นกัน ซึ่งจะมีความใกล้เคียงกับเกษตรกรที่มีการเลี้ยงสัตว์ที่สามารถขยายพันธุ์ได้ด้วยตนเอง เช่นแพะ แต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่เกษตรกรอยู่ในช่วงของการเริ่มกิจการ หรือไม่สามารถควบคุมคุณภาพของหนูกุเพื่อนำมาเป็นพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ต่อไปได้ ย่อมมีค่าใช้จ่ายทางด้านการจัดการพันธุ์ และที่เกษตรกรผู้เลี้ยงหนูกุในจังหวัดอุทัยธานีพบปัญหา คือ การขนส่งพันธุ์หนูกุ ต้องใช้การขนส่งร่วมกับการขนส่งสัตว์ปีก และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเอง พร้อมทั้งไม่สามารถควบคุมระยะเวลาการจัดส่ง และคุณภาพของการขนส่งได้ จึงส่งผลให้เกษตรกรมีความต้องการกิจกรรมสนับสนุนทางด้านนี้เป็นอย่างมาก

เมื่อกล่าวถึงกิจกรรมสนับสนุนในห่วงโซ่มูลค่าของการเลี้ยงหนูกุเชิงพาณิชย์ ในจังหวัดอุทัยธานี แล้วนั้นจะพบว่าแทบจะไม่มีกิจกรรมสนับสนุน เพราะเนื่องจากการเริ่มรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ดังนั้นการเลี้ยงหนูกุเชิงพาณิชย์จึงยังไม่หลากหลาย และผลผลิตที่ดีจะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม ทั้งนี้เนื่องจากอากาศไม่ร้อน ประกอบกับยังไม่มีโรงเรือนเลี้ยงที่เป็นมาตรฐาน และยังไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงได้อย่างเป็นระบบเพื่อให้การผลิตมีคุณภาพได้อย่างสม่ำเสมอ เพราะกิจกรรมนี้มีผลต่อผลผลิตเฉลี่ยของหนูกุ ในด้านของเงินทุนสนับสนุนเป็นเงินทุนของตนเองเป็นหลักโดยเป็นการกู้ยืมจากสถาบันทางการเงิน และค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายทางด้านอาหารในการเลี้ยงหนูกุ แต่อย่างไรก็ตามข้อดีของการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ทำให้สามารถกำหนดราคาขายของสินค้าได้ซึ่งจะไม่เหมือนกับสินค้าทางการเกษตรรูปแบบอื่น ๆ ที่ถูกกำหนดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง และราคาตลาดตามการศึกษาของ ธนวัฒน์ ศรีติสาร (2561) และชัยพร ชูงาน (2560)

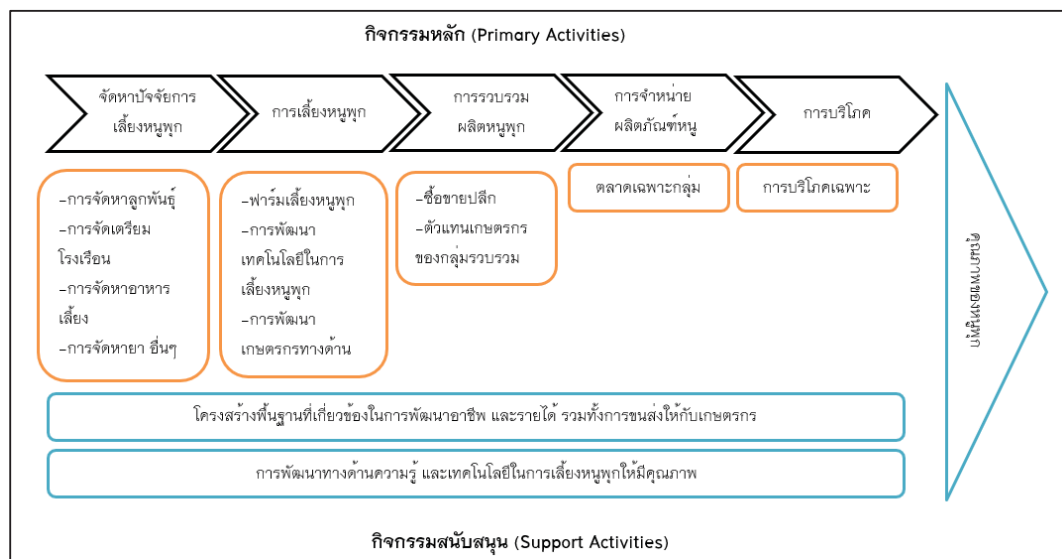
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงหนูกุเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีแล้วนั้นทางคณะผู้วิจัยสามารถแบ่งกิจกรรมที่สร้างคุณค่าอย่างต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างกิจกรรมตลอดห่วงโซ่ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก โดยแสดงดังภาพที่ 3 ได้ดังนี้

1. กิจกรรมหลัก (Primary Activities) เป็นกิจกรรมการจัดหาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ อาหารในการเลี้ยง รวมถึงการเลี้ยงหนูกุ การรวบรวมผลผลิต การจำหน่ายและการบริโภค ซึ่งสามารถจัดในรูปแบบห่วงโซ่อุปทานดังภาพที่ 2 แล้วนั้น จะพบว่ากิจกรรมดังกล่าวในแต่ละขั้นตอนเกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการได้เองเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีในส่วนของการจัดหาอาหารประเภทอาหารแบบขั้นที่ต้องมีการจัดซื้อจากผู้ประกอบการ ในการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแบบไม่มีหลักการวิธีที่แน่นอนใช้การศึกษาจากผู้อื่นและเป็นการเลี้ยงหนูกุแบบไม่มีการใช้เทคโนโลยีใดๆ มาเกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่มีการตรวจสอบคุณภาพของหนูกุก่อนขายใช้ระยะเวลาการเพาะเลี้ยงในการกำหนดและราคาจะขึ้นอยู่กับน้ำหนักของหนูกุ ในกระบวนการกลางน้ำเป็นการจัดจำหน่ายด้วยเกษตรกรเอง และการกำหนดราคาของกลุ่มตนเองเป็นมาตรฐานการอ้างอิง

ราคา เป็นการซื้อขายแบบไม่มีสัญญา จะเป็นลักษณะของเนื้อหมูสด และพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ในด้านปลายน้ำ เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นภายในประเทศ และเป็นกลุ่มเฉพาะ ดังนั้นปริมาณการซื้อขายจะมีปริมาณที่ไม่แน่นอน

2. กิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) กิจกรรมสนับสนุนจะเป็นกิจกรรมที่ช่วยกิจกรรมหลักให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงหมูฟูกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีพบว่า มีเพียงกิจกรรมที่สนับสนุน เช่น การขนส่งสัตว์ปีก และงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรส่วนท้องถิ่นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ภาพที่ 3 แสดงห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงหมูฟูกเชิงพาณิชย์ จังหวัดอุทัยธานี

สรุป

จากที่กล่าวมาจะพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงหมูฟูกเชิงพาณิชย์เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่สุดในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งสามารถสรุปเป็นความเสี่ยงทางด้านการบริหารจัดการเพราะเป็นการดำเนินกิจการโดยไม่มีการบันทึกและความคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือนในฟาร์ม ความเสี่ยงทางด้านการตลาดเนื่องจากยังเป็นกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มไม่หลากหลาย และยังไม่มีการขึ้นทะเบียนฟาร์ม และความเสี่ยงด้านโลจิสติกส์และสาธารณสุขโรค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานหมูฟูกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีหลักการในการเลี้ยงที่แน่นอน ไม่มีการใช้เทคโนโลยีใด ๆ

เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่มีการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตก่อนจำหน่าย ดังนั้นการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงหนูฟูกเชิงพาณิชย์ควรให้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการฟาร์มโดยเฉพาะการมุ่งเน้นความรู้ทางด้านเทคโนโลยีในการควบคุมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเลี้ยงในโรงเรือนที่ถูกสุขลักษณะ และการส่งเสริมการสร้างรายได้อาชีพช่องทางเสริม รวมทั้งช่องทางการตลาดในการบริโภคเนื้อประเภทนี้อย่างถูกอนามัยและหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูฟูกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานีสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรด้านการปศุสัตว์อื่น ๆ ได้ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่า สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นแนวทางการใช้เทคโนโลยีด้านการผลิต ได้แก่ การควบคุมสภาพแวดล้อม การตรวจสอบคุณภาพ การส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ เทคโนโลยีเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้เป็นช่องทางการตลาด และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค รวมถึงการสร้างโอกาสทางการแข่งขันให้กับธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- กานดา วัฒนสิน. (2547). การวิเคราะห์และเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตไก่เนื้อระหว่างเทคโนโลยีของโรงเรือนแบบเปิดและโรงเรือนดัดแปลงแบบปิดของเกษตรกรรายย่อยจังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- การุณย์ มะโนใจ. (2563). เลี้ยงหนูฟูกพันธุ์พื้นเมืองขาย สร้างรายได้เรือนแสน. นิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน, 32(723), 61-83.
- กุลภา กุลดิลก และคณะ. (2563). การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของปลาช่อนในประเทศไทย (รายงานการวิจัย). สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร.
- เฉลิมพล พุ่มพวง และฐิติมา วงศ์อินตา. (2562). การวิเคราะห์ปัจจัยเลี้ยงในห่วงโซ่อุปทานปลาช่อนของจังหวัดราชบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(1), 679-697.
- ชัยพร ชูงาน. (2561). การศึกษาห่วงโซ่คุณค่าเพื่อพัฒนาคลัสเตอร์กุ้ง กรณีศึกษา : สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี. เอกสารวิชาการฉบับที่ 5/2561 กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ธนวัฒน์ ศรีติสาร. (2561). ห่วงโซ่อุปทานการผลิตข้าวหอมมะลิจากทุ่งกุลาร้องไห้ (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พวงทอง บุญทรง. (2527). ชีวิตวิทยาบางประการของหนูฟูกใหญ่. *วารสารวิชาการเกษตร*, 2, 135-145.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2553). โครงการศึกษาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตรภายใต้โครงการการศึกษาวิจัยตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อเสนอ

แนวทงนโยบายการปรับโครงสร้างภาคการผลิต การค้า และการลงทุน (รายงานวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. (ม.ป.ป.). *สัตัวเศรษฐกิจ สัตัวที่ทำรายได้ให้คนไทยมาช้านาน*. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.arda.or.th/-knowledge_detail.php?id=39#

สำนักงานแรงงานจังหวัดอุทัยธานี. (2564). *รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดอุทัยธานี ประจำปี พ.ศ. 2564*. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://drive.google.com/file/d/1DXuDnuUi2N3SUV-L6hH89ydF3oWy7m2u4/view>

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2553). *ศักยภาพการผลิตและการตลาดแพะเนื้อ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 9 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่วราชอาณาจักรไตรมาสที่ 2: เมษายน-มิถุนายน 2563*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564, จาก <http://www.nso.go.th/11%20HIA.doc>

สุตารัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2560). การจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรกล้วยไม้ในอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silapakorn University*, 10(2), 1595-1610.

เสกสรร สุธรรมานนท์ และคณะ. (2556). *โครงการการศึกษาระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมแพะในจังหวัดสตูล* (รายงานวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

อภิชาติ ศรีสะอาด. (2561). *หนูนา ตัวงสาคร ปลาหมอบอปูน*. สมุทรสาคร: นาคา อินเตอร์มีเดีย.

Porter E. Micahel. (1986). Changing Patterns of International Competition. *California Management Review*, 28(2), 9-40.

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Economic and Social Impact from the COVID-19
Situation on the People in Nakhon Si Thammarat Province

สุदारัตน์ สุดสมบุญ¹, ปิยะชาติ ปทุมพร², เนตรชนก สุนาสวน³ และ จิราภรณ์ ชนัญชนะ⁴

Sudarat Sudsomboon¹, Piyachat Pathunporn², Nedchanok Sunasuan³

and Jiraporn Chananchana⁴

หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย¹

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{2,3,4}

Doctor of Political Science program, Mahamakut Buddhist University, Thailand¹

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{2,3,4}

E-mail: ¹sudsomboon.1208pao@gmail.com

Retrieved 02-10-2022; Revised 03-11-2022; Accepted 06-02-2023

Doi : 10.14456/jappm.2023.2

บทคัดย่อ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แพร่ไปทั่วทุกมุมโลก ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้วิถีชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงและมีการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม 2) การปรับตัวการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ และ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาและบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการประกอบอาชีพไม่สามารถทำได้ตามปกติ ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจมากที่สุด ในขณะที่ การจัดการศึกษาทั้งระบบ ได้รับผลกระทบทางสังคมน้อยที่สุด 2) มีการปรับตัวทั้งการประหยัด พึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด เพิ่มช่องทางในการเพิ่ม/หารายได้ และต้องการทักษะใหม่เพื่อการประกอบอาชีพ และการสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือ การเว้นระยะห่าง เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวัน และ 3) แนวทางบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ภาครัฐต้องมีมาตรการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับประชาชนแต่ละกลุ่มให้ชัดเจนและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ให้ความรู้และรณรงค์เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ภาคประชาชน และหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดมาตรการช่วยเหลือในระดับจังหวัดได้

คำสำคัญ: ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม; ชีวิตวิถีใหม่; โควิด-19

Abstract

Caused by the spread of the corona virus 2019 (Covid-19) in every corner of the world, affecting people in various areas. Especially the economic and social dimensions Until making the daily lifestyle change and have to adjust to keep up with the situation. The objectives are: 1) to study the economic and social impact; 2) to study the adaptation to the new normal behavior (New Normal Behavior) and 3) to study ways to solve problems and mitigate the economic and social impacts from the epidemic situation of the new coronavirus disease 2019 (COVID-19) of people in Nakhon Si Thammarat province. It is a quantitative research. The questionnaire was used with a questionnaire with 400 people aged 18 years and over in Nakhon Si Thammarat Province. by using cluster sampling and simple sampling. The data were analyzed using descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation. The results of the research found that 1) economic and social impacts Overall, it was at a moderate level. by occupation that cannot be carried out normally received the most economic impact ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.69) while the entire education management system had the greatest social impact ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.78) 2) There is an adjustment in both saving be as self-reliant as possible Increase channels to increase / earn money and need new skills for a career and wearing masks, washing hands, social distancing It's part of everyday life. and 3) approaches to mitigate socio-economic impacts. The government must have measures to help in various fields. suitable for each group of people clearly and easily accessible to the people Continuously educate and campaign about emerging diseases and the social sector and the people's sector. must take care of yourself.

Keywords: Economic and Social Impacts; New Normal; COVID – 19

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (Covid-19) เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลก สร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและ

เศรษฐกิจของประชากร และเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 องค์การอนามัยโลก ได้มีการประกาศการระบาดใหญ่ (pandemic) เนื่องจากการติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็ว (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563ก) จากสถิติเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2564 ประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 217,878,383 คน เสียชีวิตแล้ว 4,523,227 คน และรักษาหายแล้ว จำนวน 194,731,601 คน โดย 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุด คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา (39.9 ล้านคน) อินเดีย (32.7 ล้านคน) บราซิล (20.7 ล้านคน) รัสเซีย (6.9 ล้านคน) และอังกฤษ (6.7 ล้านคน) (Dong et al, 2021) สำหรับประเทศไทยพบผู้ป่วยต้องสงสัยรายแรกเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นนักท่องเที่ยวหญิงชาวจีนอายุ 74 ปี เดินทางมาถึงกรุงเทพมหานคร และนับถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2564 มีผู้ติดเชื้อยืนยันสะสม 1,204,729 คน เสียชีวิตแล้ว 11,589 คน และรักษาหายแล้ว 994,346 คน (กรมควบคุมโรค, 2564) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ในระดับมหภาค ทำให้อัตราการขยายตัวเศรษฐกิจไทยติดลบ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สูญเสียรายได้กว่า 1.89 ล้านล้านบาท รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการส่งออกของไทย ทำให้เกิดคนตกงานเป็นจำนวนมาก ส่วนในระดับจุลภาค จำนวนยอดคนตกงานที่พุ่งสูงสุดทำให้มีผลกระทบต่ออำนาจการจับจ่ายของประชาชน (สำนักข่าวอิสรฯ, 2563) ส่วนเสวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563) กล่าวว่า การระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและคนจนมาก โดยเฉพาะช่วงการปิดเมือง (Lockdown) มากที่สุด แม้หลังมีการเปิดเมืองหรือคลายล็อกแล้ว ผลกระทบยังคงอยู่ ทั้งการลดลงของรายได้ การตกเกณฑ์เป็นคนจนใหม่ การตกงาน การเป็นหนี้ ซึ่งไม่มีแนวโน้มจะเป็นเหมือนเดิม

ส่วน กรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา (2563) ชี้ว่าโควิด-19 ทำให้เกิด New Normal หรือวิถีชีวิตปกติแบบใหม่ ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น โดยระบุว่า New Normal จะครอบคลุม วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ทั่วโลกในช่วง 1-2 ปี ประเด็นด้านสังคมเป็นอีกมิติที่สำคัญ โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ผู้คนติดเชื้อล้มตายเป็นจำนวนมาก ผลกระทบด้านสังคมอาจแบ่งออกเป็น 1) ด้านวัฒนธรรม จะมีการเปลี่ยนแปลงการทักทาย การพูดคุย ความใกล้ชิดถูกเนื้อต้องตัว มาเป็นการทักทายที่ไม่ถูกเนื้อต้องตัวกัน แต่สุภาพเรียบร้อย ทำให้รู้สึกถึงความสนิทสนมเป็นกันเองไม่ต่างจากการสัมผัสกัน 2) การเฉลิมฉลองเทศกาลต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัด เพราะรูปแบบเดิมทำให้เกิดการแออัด ยากที่จะรักษาระยะห่างทางสังคมเพื่อป้องกันการติดเชื้อไว้ได้ 3) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน แต่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมอันดีไว้เช่นเดิม เช่น การสวดมนต์ออนไลน์ 4) ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ นับจากในสถานรับเลี้ยงเด็ก เด็กอนุบาล จนถึงการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ตลอดจนจนถึงการพัฒนาทักษะของผู้ใหญ่ วัยแรงงาน บังคับให้เราต้องจัดสภาพการเรียนรู้ให้มีระยะห่าง จำนวนผู้เรียนต่อห้องต้องลดลง การใช้เวลาแต่ละคาบอาจต้องลดให้สั้นลง ใช้เทคโนโลยีมาช่วยการเรียนรู้ให้มากขึ้น 5) ด้านการสาธารณสุข ตระหนักถึงการดูแลสุขภาพด้วยตนเองมากขึ้น และการคิดค้นวิจัยที่ยังจำเป็นต้องมีการการแพทย์และสาธารณสุข และ 6) ด้านสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไป

กระทุกระบบนิเวศ ทั้งการบุกรุกทำลายป่า การนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงหรือมาทำเป็นอาหาร จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ของโรคดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งทุกคนต้องปรับตัวในวิถีชีวิตใหม่

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่พบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่ได้น้อยไปกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในขณะเดียวกันจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ ยิ่งทำให้เกิดการแพร่ระบาดในวงกว้างมากขึ้น จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า การระบาดระลอกใหม่ ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 18-30 ธ.ค. 2563 พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 อย่างต่อเนื่องแล้วใน 49 จังหวัด ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ต้องประสบกับภาวะหยุดชะงักลง เหมือนกับทุกพื้นที่ แม้ว่าจะได้มีการเยียวยาช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือแม้แต่ในท้องถิ่นเองก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเกิดการปรับตัวภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ (New Normal Behavior) ของประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายต้องมีความตระหนักและรีบดำเนินการหามาตรการเพื่อเป็นแนวทางในการรับมือกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น อันจะทำให้วิถีชีวิตของประชาชนกลับมาอยู่ในภาวะปกติพร้อมกับปรับตัวเองกับการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัยจากโรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

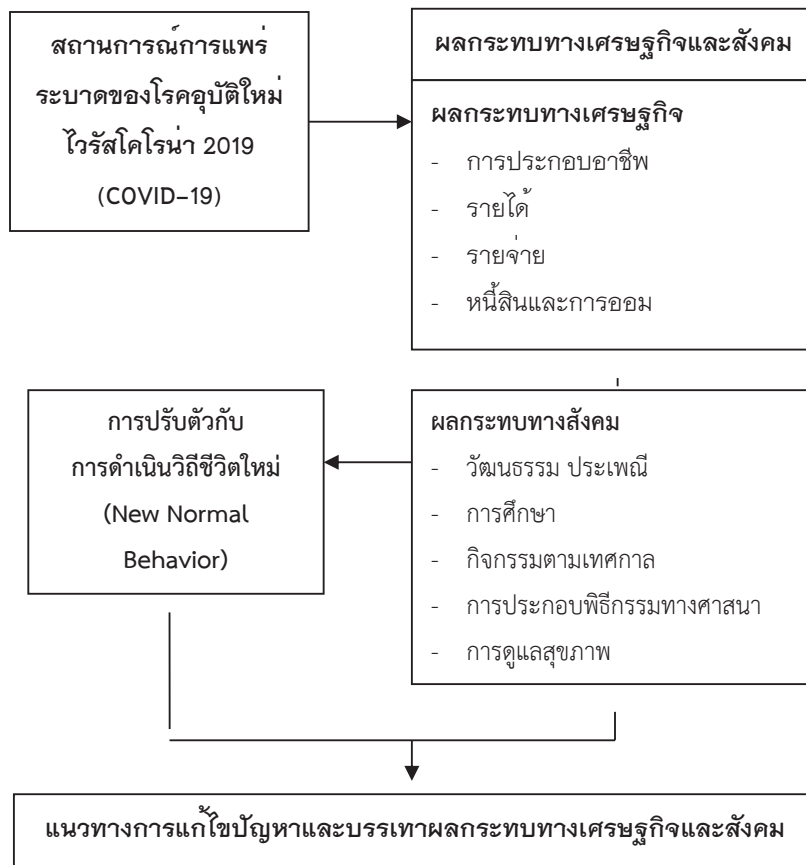
บทความวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำเสนอผลของการปรับตัวกับการดำเนินวิถีชีวิตใหม่จากสถานการณ์โรคดังกล่าว ทั้งนี้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังไม่เคยมีปรากฏมาก่อน ผลการศึกษาจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมตัว เตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวกับการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New Normal Behavior) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เหมาะสมกับบริบทของประชาชนใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีของ แวนเคลย์ และคณะ (Vanclay et al., 2006) ประกอบด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาและบททวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้. โรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) เป็นต้น เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจ และสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่กันได้ (กรมควบคุมโรค, 2564) พบการระบาดครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วง

ปลายปี 2019 อาการทั่วไป ได้แก่ อาการระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก ในกรณี ที่อาการรุนแรงมาก อาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต ได้ การรักษาเป็นลักษณะแบบประคับประคองเพื่อบรรเทาอาการป่วยต่าง ๆ โดยปัจจุบันมีการผลิต วัคซีนมาฉีดป้องกันให้ประชาชนแล้ว แต่ยังไม่มีการวิจัยรับรองว่าถ้าฉีดวัคซีนแล้วจะไม่ติดเชื้อโควิด 19 ได้อีก ระยะเวลาการมีชีวิตอยู่ของเชื้อในสิ่งแวดล้อม เช่น บนสิ่งของ อาหาร ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่า โ ควิด 19 อยู่บนพื้นผิวได้นานเพียงใด ขณะที่ข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าไวรัสอาจอยู่รอดได้ในไม่กี่ชั่วโมง โดยน้ำยาฆ่าเชื้อสามารถฆ่าเชื้อไวรัสไม่ทำให้สามารถแพร่เชื้อได้ แต่พบว่ามียวิธีป้องกันการติดเชื้อได้ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกไปสู่ที่ชุมชนหรือบางครั้งขณะอยู่ในครอบครัว การเว้นระยะห่าง การล้างมือบ่อย ๆ ซึ่งในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในหลาย ประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทย ในทางกลับกันหลายประเทศสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้บ้าง แล้ว และเริ่มที่จะเรียนรู้การอยู่กับโรคอุบัติใหม่นี้ในรูปแบบปกติใหม่ (New normal)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวคิดของแวนเคลย์ และคณะ (Vanclay et al., 2006) ได้กล่าวว่า ผลกระทบทางสังคม ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชุมชน สิ่งแวดล้อม สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ความ วิตกกังวลและความปรารถนาที่จะได้ นอกจากนี้ ดาว ชุ่มตะขบ (2563) ได้กล่าวว่าการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ทำให้หลายประเทศรวมถึงไทยตัดสินใจประกาศปิดประเทศ (Lock Down) ซึ่งเป็นมาตรการ ควบคุมจำกัดการเดินทาง รวมถึงการยกเลิกกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ การประกาศปิด ห้างสรรพสินค้าและสถานประกอบการหลายประเภทที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ รวมถึงการ ให้ทำงานที่บ้านเพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ตามนโยบายอยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ มาตรการดังกล่าว แม้จะส่งผลดีต่อการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ส่งผล กระทบในทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ในขณะที่ กรมควบคุมโรค (2564) พบว่า ผลกระทบรุนแรงมาก ที่สุดในการระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 เป็นต้นมา คือ กลุ่มประชาชนที่มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มเปราะบางอื่น ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการและคนเจ็บป่วย ซึ่งเป็นผลมาจากการ สูญเสียรายได้ ทั้งจากการถูกเลิกจ้าง งานน้อยลง และผลกระทบลูกโซ่ ไปถึงการลดลงของคุณภาพ ชีวิต การไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง หรือการไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงผลจากการมีต้นทุนทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการแพร่การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเด็น เช่น 1) ประเด็นรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์มนัส ดีอด (2563) พบว่า สภาพการทำงานในสภาวะการเกิดโรค ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ผู้ให้บริการส่งอาหารไปยัง ที่พักยังสามารถที่จะปรับตัวต่อการเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้ เนื่องมาจากตัวผู้

ให้บริการส่งอาหารไปยังที่พักเอง มีการป้องกันตัวเองเพื่อไม่ให้เกิดการติดต่อของโรคระบาด และทางบริษัทมีมาตรการป้องกันต่าง ๆ ออกมาช่วยเหลือ รวมทั้งมาตรการของรัฐด้วย สอดคล้องกับ Lekfuangfu et al., (2020) ได้ศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดต่อแรงงานในประเทศไทย พบว่าร้อยละ 31.5 ของแรงงานไทยทำงานในกลุ่มงานที่ต้องอาศัยเครื่องจักรและไม่สามารถทำงานผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารได้ 2) ประเด็นของรายได้ การศึกษาของ Kaplan et al., (2020) พบว่า หากไม่มีการล็อกดาวน์ แรงงานในสายงานที่ไม่สามารถทำงานที่บ้านและรูปแบบงานมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้รับผลกระทบมากที่สุดจากรายได้ที่ลดลงกว่าร้อยละ 27 ในขณะที่แรงงานในสายงานที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นสูงแต่สามารถทำงานที่บ้านได้ มีรายได้ลดลงร้อยละ 15 แรงงานที่เหลือนี้อาจได้ลดลงร้อยละ 5 และ 3) ประเด็นการว่างงาน จากการศึกษาของ Coibion et al., (2020) ได้สำรวจครัวเรือนในสหรัฐอเมริกา พบว่า การแพร่ระบาดของโรคไวรัสส่งผลกระทบท่ออัตราการว่างงานในสหรัฐสูงกว่าตัวเลขทางการของการยื่นขอเงินช่วยเหลือผู้ว่างงาน เนื่องจากแรงงานที่ตกงานส่วนหนึ่งไม่ถูกนับว่าอยู่ในตลาดแรงงาน เพราะไม่ได้กำลังมองหาใหม่ในระยะเวลาสั้น ดังนั้น ตัวเลขสถิติอัตราการว่างงานจะเพิ่มขึ้นแค่เพียงราว ๆ ร้อยละ 2 แม้ว่าในความเป็นจริงแรงงาน กว่าร้อยละ 7 ออกจากตลาดแรงงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของ แวนเคลย์ และคณะ (Vanclay et al., 2006) ร่วมกับผลการศึกษาทั้งของกรมควบคุมโรค (2564) และ Coibion et al., (2020) มากำหนดเป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากร คือ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,201,113 คน (ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค 8 สาขานครศรีธรรมราช) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ได้มาโดยการคำนวณจากสูตรทาร์โย ยามาเน่ (1973) จากนั้นกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจาก 4 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ออกเป็น 4 กลุ่มอำเภอหรือเรียกโดยทั่วไป คือ เขา ป่า นา เล ตามกลุ่มการพัฒนาชุมชน แล้วจับสลาก 1 อำเภอจากกลุ่มข้างต้น ซึ่งได้แก่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอทุ่งสง อำเภอปากพนัง และ อำเภอลานสกา และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง อำเภอละ 100 ตัวอย่าง ซึ่งการเข้าถึงหรือสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการประสานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์การสำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง หากไม่ได้รับการยินยอมในการให้ข้อมูล จะหยุดการสำรวจข้อมูลและเลือกตัวอย่างอื่นต่อไปจนครบ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ (1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน จำนวน 7 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) (2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นแบบประเมินค่า ระดับผลกระทบแบบ Rating Scale โดยจำแนกระดับผลกระทบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยผลกระทบทางเศรษฐกิจ มีจำนวน 8 ข้อ และ ผลกระทบทางสังคม มีจำนวน 15 ข้อ (3) การปรับตัวของประชาชนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ชีวิตปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) เป็นข้อคำถามแบบแบบ ตรวจสอบรายการ และ (4) แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่เหมาะสมกับบริบท ของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นข้อคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่าง อิสระ ทั้งนี้ เครื่องมือทั้งหมดตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach s alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .950

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2564 โดยส่ง แบบสอบถามไปยังอำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 อำเภอ รวมทั้งหมด 400 ชุด โดยคณะวิจัยได้ ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้เก็บข้อมูลให้ ซึ่งก่อนเก็บข้อมูล คณะวิจัยได้ดำเนินการประชุม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถาม พร้อมกำหนดนัดหมายวันเวลาส่งแบบสอบถามคืนภายใน 30 วัน โดยขอความอนุเคราะห์ให้ทางอำเภอจัดส่งมายังผู้วิจัยโดยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ซึ่งมี ขั้นตอนและ วิธีการดังนี้ (1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด (2) ลงรหัส (Coding) โดยนำแบบสอบถามที่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้อง เรียบร้อย แล้วนำมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ (3) การวิเคราะห์และ ประมวลผลข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยคำนวณทางสถิติ โดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในส่วน ต่าง ๆ ได้แก่ 1) ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับ ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และ 3) ข้อคำถามเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ชีวิตปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และ ใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

จาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ที่เหมาะสมกับบริบทของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.0 อายุระหว่าง 25–34 ปี ร้อยละ 49.0 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 36.8 อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 27.0 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.8 การติดเชื้อโควิด 19 ของสมาชิกในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดไม่พบการติดเชื้อโควิด 19 ของสมาชิกในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.3 มีเพียงส่วนน้อยมากที่ติดเชื้อโควิดและไม่ทราบว่าสมาชิกติดเชื้อโควิด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน n= 400	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	188	47.0
หญิง	212	53.0
อายุ		
25–34 ปี	196	49.0
35–44 ปี	59	14.8
45–54 ปี	77	19.3
55–64 ปี	47	11.8
65 ปีขึ้นไป	21	2.3
การศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	33	8.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	14.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	41	10.3
อนุปริญญา / ปวส.	116	29.0
ปริญญาตรี	147	36.8
สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.8
อาชีพ		
เกษตรกร	9	2.3
รับจ้างทั่วไป	108	27.0
นักเรียน / นักศึกษา	102	25.5
ธุรกิจส่วนตัว	28	7.0
พนักงานบริษัทเอกชน	105	26.3
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	5.8
แม่บ้าน /ว่างงาน	25	6.3
การนับถือศาสนา		

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน n= 400	ร้อยละ
พุทธ	391	97.8
อิสลาม	8	2.2
มีสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อโควิด-19		
มี	1	0.2
ไม่มี	397	99.3
ไม่ทราบ	2	0.5

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.69) การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง ($\bar{X}=3.39$, S.D.=0.82) และ การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้หนี้สินของครอบครัวเพิ่มขึ้น ($\bar{X}=3.37$, S.D.=0.94) ส่วนผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบทางสังคม เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.78) การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.89) และ การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลง เช่น การเว้นระยะ การสวมหน้ากาก การล้างมือ ($\bar{X}=3.43$, S.D.=0.88) ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD.	ระดับผลกระทบ
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้	4.29	.69	มาก
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง	3.39	.82	ปานกลาง
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้หนี้สินของครอบครัวเพิ่มขึ้น	3.37	.94	ปานกลาง
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง	2.91	1.19	ปานกลาง
รวม	3.49	.45	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

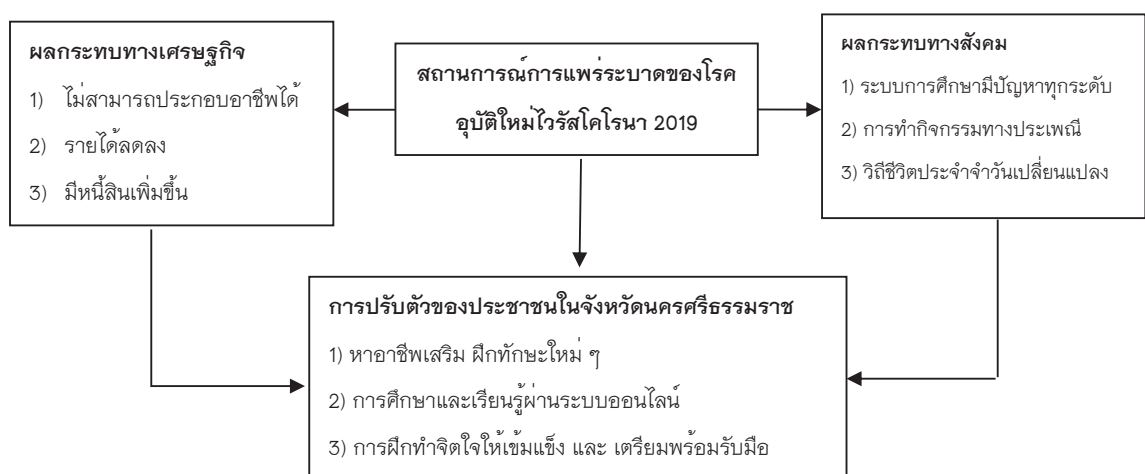
ผลกระทบทางสังคม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD.	ระดับผลกระทบ
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ	3.97	.78	ปานกลาง
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้	3.51	.89	ปานกลาง
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลง เช่น การเว้นระยะห่าง การสวมหน้ากาก การล้างมือ	3.43	.88	ปานกลาง
การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนแย่ลง	3.21	1.02	ปานกลาง
รวม	3.53	.37	ปานกลาง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การปรับตัวของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่วนใหญ่ตอบว่าต้องประหยัด และพยายามพึ่งตนเองมากที่สุด หลายคนปรับตัวด้วยการพยายามหางานทำเพิ่ม ทำงานนอกเวลา เพื่อหารายได้เสริม ไม่ว่าจะเป็นขายของที่บ้าน/ชุมชน รับจ้างทั่วไป มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ฯลฯ และอยากได้ทักษะใหม่ เพื่อโอกาสในการทำงานใหม่ อาชีพใหม่ด้วย โดยทักษะที่ต้องการได้แก่ การค้าขาย มากที่สุด รวมทั้ง การขายของออนไลน์ การทำอาหาร ทำขนมเบเกอรี่ ความรู้ทางการเกษตรและการเกษตรผสมผสาน การทำสวน งานที่ต้องใช้ฝีมือเฉพาะด้าน เช่น การตัดผม เสริม

สว ย งานตัดเย็บเสื้อผ้า นวดแผนไทย งานชักรีด งานฝีมือ เช่น ร้อยลูกปัด จักสาน รวมทั้งงานช่างต่าง ๆ เช่น ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไม้ ช่างหินขัด ช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า การพยายามหาทักษะใหม่ในการประกอบอาชีพ จึงเป็นการพยายามปรับตัวเพื่อที่จะได้มีงานทำ สร้างรายได้และใช้ชีวิตได้ต่อไปในยุคหลังโควิดด้วย แม้แต่แรงงานที่มีอายุค่อนข้างมากและผู้สูงอายุยังสะท้อนความต้องการทำงานและเรียนรู้ทักษะใหม่ เช่น การตลาดและขายของออนไลน์ และการทำการเกษตร เป็นต้น หลายคนพยายามปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรม เช่น พยายามทำใจยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น และพยายามไม่เครียด อดทนกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการปรึกษาค้นไกลชิดและเพื่อนบ้าน ฟังข่าวสารการแนะนำจากรัฐบาล และระมัดระวังในการดูแลสุขภาพพละขณามัยดีขึ้น รู้วิธีป้องกันตนเองจากโรคระบาด เช่น การสวมหน้ากาก การเว้นระยะห่าง ล้างมือ เป็นต้น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาและบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เหมาะสมกับบริบทของประชาชนใน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจ ให้การช่วยเหลือเงินเยียวยา การพักชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยกับธนาคารในสังกัดของรัฐ การส่งเสริม สนับสนุนและสร้างอาชีพ การควบคุมราคาสินค้าให้เป็นไปตามกลไกตลาด การใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ ทั้ง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการคนละครึ่ง โครงการเรารักกัน เป็นต้น และ 2) แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางสังคม ทั้งแนวทางดูแลด้วยตัวประชาชนเอง ได้แก่ การดูแลสุขภาพ ลดการพบปะในสถานที่สาธารณะ ทุกคนในสังคมต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องปรับตัวและทำใจกับการอยู่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่วนแนวทางการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนโดยภาครัฐ ได้แก่ การแจกหน้ากากอนามัยให้ทั่วถึง เร่งการฉีดวัคซีนให้ครอบคลุม โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาออกกำลังกาย การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลการปฏิบัติเพื่อดูแลตนเอง การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาโรค และปรับปรุงเรื่องการรักษาทางการแพทย์

จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพที่มีความเชื่อมโยงได้ดังนี้

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาจากการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ รายได้ของครัวเรือนลดลง และหนี้สินของครอบครัวเพิ่มขึ้น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ แผลงประพันธ์ และ สมชัย จิตสุชน (2563) กล่าวว่า การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้รายได้ของครัวเรือนลดลง เนื่องจากสถานประกอบการปิดหรือหยุดดำเนินการ ห้างร้าน ตลาดนัดปิดตามมาตรการของรัฐ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ มีรายได้ลดลง ส่วนกฤษฎา บุญชัย และคณะ (2563) พบว่า การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประชาชนรายได้ลดลง รายจ่ายมากขึ้น มีปัญหาการเข้าถึงตลาด ต้องรองรับแรงงานกลับบ้านที่ทั้งหยุดพักงาน ตกงาน หรือรายได้ลดลง รายได้ที่ลูกหลานส่งกลับบ้านลดลง รายจ่ายเรื่องค่าอาหาร สุขภาพ ไฟฟ้า-โทรศัพท์ เลี้ยงดูบุตรหลาน เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563) พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของคนจนใหม่จำนวนมาก ซึ่งสะท้อนการลดลงของรายได้อย่างมาก และ การออมที่มีแนวโน้มติดลบมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ สุพิชญา วงศ์วาสนา (2564) พบว่า พนักงานมีหนี้สินและรายจ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเครื่องแต่งกาย ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ได้แก่ ค่าภาษี ค่าของขวัญและเงินบริจาค

2) ผลกระทบทางสังคมของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาจากการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการจัดการศึกษาทุกระดับ ประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ และการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไป เป็นผลกระทบทางสังคมที่ประชาชนได้รับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา รุ่งรัตน์ และคณะ (2564) พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจ และการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นทำได้ยากขึ้น และต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กรรมาธิการการสาธารณสุข วุฒิสภา (2563) ได้กล่าวว่า ผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้เกิด New Normal หรือวิถีชีวิตปกติแบบใหม่ทางด้านสังคมที่ต้องได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น เช่น ด้านความเชื่อ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การปฏิบัติศาสนกิจ และงานประเพณีต่าง ๆ ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์

3. แนวทางบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ภาครัฐต้องมีมาตรการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับประชาชนแต่ละกลุ่มให้ชัดเจนและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ให้ความรู้และ

รณรงค์เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่อย่างต่อเนื่อง และภาคสังคม และภาคประชาชน การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ ประเทศไทย (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) รัฐบาลและสังคมควรให้ความสำคัญช่วยเหลือดูแลครัวเรือนเปราะบาง โดยเฉพาะครัวเรือนเปราะบางซ้ำซ้อนมากกว่ากลุ่มครัวเรือนทั่วไป การเยียวยาจะต้องทำอย่างทั่วถึง ไม่ตกหล่น เช่น การสนับสนุนรายได้ควรเป็นไปในลักษณะที่ต้องได้รับในทุกครัวเรือน (Universal Access) ในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายรัฐบาลสามารถใช้การลดค่าครองชีพที่ดำเนินการอยู่แล้วได้ นอกจากนี้รัฐควรมีมาตรการเสริมเป็นการเฉพาะด้วย เช่น มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือแพทย์ทางไกล (Telemedicine) สำหรับครัวเรือนเปราะบางที่มีปัญหาการเดินทางเข้ารับบริการทางการแพทย์ (ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ) เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา “ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” จะเห็นว่า 1) การประกอบอาชีพเดิมไม่สามารถทำได้ภายใต้สถานการณ์นี้ ดังนั้นประชาชนควรมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพหรือมีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้ เพื่อให้เกิดอาชีพใหม่ที่สามารถก่อเกิดการสร้างรายได้ 2) จากสถานการณ์นี้ประชาชนต้องตระหนักเรื่องการออม และต้องลงมือทำอย่างจริงจัง และควรดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) ภายใต้สถานการณ์วิกฤตยังมีโอกาสให้เกิดเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะจากช่องทางออนไลน์ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้าบริโภคและอุปโภคในขนาดได้ เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 4) วิถีชีวิตประจำวันของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ วัฒนธรรมประเพณี การทักทาย แต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่าตามเอกลักษณ์ความเป็นไทย และ 5) ชีวิตต้องมีการวางแผน โดยเฉพาะด้านการออม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าสัดส่วนการออมของประชาชนชาวไทยอยู่ในอัตราต่ำมาก ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการออมอย่างจริงจัง เพื่อรองรับกับเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ในอนาคต

ดังนั้น การเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนนั้น หากไม่มีการเตรียมตัว การปรับตัว การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ย่อมนำมาซึ่งความยากลำบากในการอยู่รอดภายใต้วิกฤตการณ์นั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการถอดบทเรียนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางลดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่สามารถทำได้ในทุกสถานการณ์ การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตประจำวันเพื่อป้องกันการเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ปรับกระบวนการคิด ทักษะคิด ความเชื่อ ต่อการดำเนินชีวิตภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะการปฏิบัติทางศาสนกิจ ประเพณีที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดทำคู่มือปฏิบัติในแต่ละประเพณีที่สอดคล้องตามหลักศาสนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้สถานการณ์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือในพื้นที่อื่น ๆ

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการรัฐที่ให้ช่วยเหลือประชาชนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2563). *หมอชีโควิดส่งผลกระทบต่อยุทธวิธีชีวิตแบบใหม่ด้านสังคม*. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.dailysynews.co.th/politics/771154>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *กลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/20997utm>
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563ก). *คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมควบคุมโรค. (2564). *ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับโลก และในประเทศไทย* (รายงานผลการทบทวน). สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP).
- กรมควบคุมโรค. (2564). *โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2563, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>
- กฤษฎา บุญชัย, จุฑาทิพย์ มณีพงษ์, ปิโยรส ปานยงค์, วรภัทรพร เตใจ, ประภาส ปิ่นตบแต่ง, วิฑูรย์ เลี่ยมจำรูญ และสุภา ยี่เมือง. (2563). *การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชน ท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID 19*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ดาว ชุ่มตะขบ. (2563). เศรษฐกิจพอเพียง ทางเลือก ทางรอดฝ่าวิกฤติโควิด-19. *วารสารสังคมวิจัยและการพัฒนา*, 2(3), 11-22.
- จิราภรณ์ แผลงประพันธ์ และ สมชัย จิตสุชน. (2563). *ผลกระทบของ COVID-19 ต่อครัวเรือนที่มีเด็กเล็ก*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, จาก <https://tdri.or.th/2020/08/covid19-impact-early-child/>
- พงษ์มนัส ดือด. (2563). เศรษฐกิจพอเพียง ทางเลือก ทางรอดฝ่าวิกฤติโควิด-19. *วารสารสังคมวิจัยและการพัฒนา*, 7(6), 131-144.

- สำนักข่าวอิสรา. (2563). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับจุลภาคจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/87713-repoer03-13..html>
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2562). *ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.ect.go.th/nakhonsithammarat/main.php?filename=index>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2563). *กลุ่มอำเภอ โชนเขา ป่า นา เล*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, จาก <https://nakhonsi.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *การสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2563/p28-04-63.aspx
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, ธรรมวิทย์ เทิดอุดมธรรม, พรารภวินท์ พักตร์ธนาปกรณ และ พัชรภรณ์ ศอกจะบก. (2563). *ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และวิกฤตเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สุพิชญา วงศ์वासนา. (2564). *ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสาร กรณีศึกษาบริษัท บางกอกโฟลท์เซอร์วิสเชส จำกัด (BFS)*. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(39), 15-30.
- สุพัทธา รุ่งรัตน์, ชูลพิภกร มาไซ และ ยุทธนา กาเต็ม. (2564). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา*. *วารสารสังคมและมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 161-174.
- Coibion, O., Gorodnichenko, Y., & Weber, M. (2020). *Labor Markets during the COVID-19 crisis: A preliminary view*. Nation Bureau of Economic Research. NBER Working Paper No. 27017, 1-13.
- Dong, E., Du, H. & Gardner, L. (2020). An interactive web-based dashboard to track COVID19 in real time. *The Lancet Infectious Diseases*, 20(5), 533-534.
- Lekfuangfu, W.N., Piyapromdee, S., Porapakarm, P. & Wasi, N.(2020). *On Covid-19: New Implications of Job Task Requirements and Spouse's Occupational Sorting*. PIER Discussion Paper No. 133.
- Kaplan K., Moll B., & Violante G. (2020). *The Great Lockdown and the Big Stimulus : Tracing the Pandemic Possibility Frontier for the U.S*. Nation Bureau of Economic Research. Working Paper 27794.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.

Vanclay, F., Howden, P., Mesiti, L. & Glyde, S. (2006) The social and intellectual construction of Farming Styles: Testing Dutch ideas in Australian agriculture. *Sociologia Ruralis*, 46(1), 61–82.

การศึกษาภาวะผู้นำเฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี

A Study of Service Leadership of School Administrators Under the Office of
Non-Formal and Informal Education, Chonburi Province

กฤษชัย ใจกล้า¹ และ ระติกรณ นียมะจันทร์²

Kitsachai jaikra¹ and Ratikorn Niyamajan²

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพานทอง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี¹

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร²

Phantong District Non-Formal and Informal Education Centre Chon Buri Provincial Office of the Non-Formal and
Informal Education,Thailand¹

College of Teacher Education Phranakhon Rajabhat University,Thailand²

E-mail: ¹Oriojaikra@gmail.com; ²dr.ratikorn@gmail.com

Retrieved 11-09-2022; Revised 19-11-2022; Accepted 06-02-2023

Doi : 10.14456/jappm.2023.3

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีในอุดมคติของครู รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แนวคิด ภาวะผู้นำแบบเฝ่บริการเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 140 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบ ค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผิดชอบดูแล 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับภาวะผู้นำเฝ่บริการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัยยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี ในอุดมคติของคุณ ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านการตระหนักรู้มากที่สุด ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบไฟบริการ; การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย; ข้อเสนอแนะของคุณ

Abstract

This article aims 1) to study the service-oriented leadership of school administrators, 2) to compare the opinions of teachers about the service-oriented leadership of school administrators, and 3) to study the recommendations on the service-oriented leadership of school administrators. The service-oriented leadership of school administrators under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Chonburi Province as an ideal model of the research was quantitative research using the concept of service-oriented leadership as a research area research framework. They were schools under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Chonburi Province. The sample group consisted of 140 teachers, drawn by stratified random sampling. research tools is a questionnaire to analyze data using basic statistics, percentage, mean Standard deviation, one-way analysis of variance. and testing the value of the research findings

1) Service leadership of educational institute administrators under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Chonburi Province overall practice was at a high level. A Comparison of Teachers' Opinions on Executive Service Leadership Educational institutions under the Office of Non-formal Education and Informal Education, Chonburi Province Classified by work experience and educational background, overall and each aspect was not different. 3) Suggestions on service leadership of school administrators. Under the Office of Non-Formal Education and Informal Education, Chonburi Province in the teacher's ideal Most of them said that executives should pay attention to awareness as much as possible. Management should always listen to the opinions of others.

Keywords: Service Leadership; Non-Formal and Informal Education; Teacher's Suggestion

บทนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี ประสพปัญหากับข้อจำกัดในการบรรจุบุคลากรเข้าทำงาน ทำให้บุคลากรบางส่วนสอบบรรจุกับหน่วยงานอื่น ๆ และลาออกเพื่อ ซึ่งสถานศึกษาจึงมีความจำเป็น ในการรับบุคลากรใหม่เข้ามาทำงานแทนในตำแหน่งที่ว่างของสถานศึกษา เพื่อให้งานในพื้นที่ สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งบุคลากรที่รับเข้ามาทำงาน ย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และการรับรู้ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จึงเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องรับมือในการสอนงานให้กับบุคลากรใหม่อยู่เสมอ โดยผ่านกระบวนการปฐมนิเทศชี้แจง สร้างความเข้าใจในบทบาทภารกิจของงาน รวมถึงลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ต้องดำเนินการในพื้นที่ซึ่งการปฏิบัติงานแตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่องภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นองค์ความรู้ให้ผู้บริหารทราบถึงระดับของภาวะผู้นำไฟบริการ และข้อเสนอแนะของครูเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี มีสถานศึกษาในสังกัดอยู่ในระดับอำเภอ ที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชา และมอบหมาย ภารกิจในการจัดการศึกษาถึงระดับตำบล ซึ่งมีผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตาม ภารกิจหน้าที่และมีความขาดแคลนข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ในสังกัดเพียง 1,094 คน ในส่วนของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี ประสพปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัด จำนวน 23 คน จากจำนวนอำเภอ 11 อำเภอ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเมื่อมองในภาพรวมจะทำให้เห็นว่าสัดส่วนในการทำงานในพื้นที่ของ บุคลากรไม่เพียงพอกับภารกิจหลักของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จึงแก้ปัญหาโดยมีการจ้างบุคลากรตามภารกิจ แต่การบริหารยังมี อุปสรรค คือ ปัญหาการลาออกของบุคลากรเนื่องจากได้งานใหม่ มีการใช้บุคลากรข้ามสายงาน ทำให้งานที่ดำเนินการ ไม่ต่อเนื่อง ต้องมีการสอนงานบุคลากรใหม่ ส่งผลให้การบริหารงาน พบอุปสรรคปัญหา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมผู้นำไฟบริการ และถ้าหากทราบถึงระดับของภาวะผู้นำไฟบริการ และข้อเสนอแนะของครู ก็จะสามารถเสริมสร้างความ เป็นผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี, 2564)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ระดับของภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี ในอุดมคติของครู โดยคาดหวังว่าผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กศน. เพื่อให้ผู้บริหารได้นำไปพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมในการบริหารสถานศึกษา กศน. อย่างมีคุณภาพและเป็นการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีในอุดมคติของครู

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน
2. ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี แตกต่าง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการ

ภาวะผู้นำใ้บริการเป็นลักษณะหรือพฤติกรรมการให้บริการเพื่อนร่วมงานและ ผู้ตามเป็นอันดับแรก มองข้ามผ่านผลประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ คอยช่วยเหลือ ผู้อื่นได้พัฒนา และเกิดความเจริญงอกงาม รวมทั้งให้โอกาสผู้อื่นได้ก้าวหน้าประสบความสำเร็จ มีนักวิชาการที่แต่งตำราได้ใช้ชื่อเรียกภาวะผู้นำในลักษณะนี้แตกต่างกันในภาษาไทย เช่น ภาวะผู้นำแบบรับใช้ ภาวะผู้นำใ้รับใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า ผู้นำใ้บริการ โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบใ้บริการ คือ คุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบใ้บริการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การฟัง (listening) 2) ความเห็นอกเห็นใจ

(empathy) 3) การเยียวยารักษา (healing) 4) การตระหนักรู้ (awareness) 5) การโน้มน้าวใจ (persuasion) 6) การสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) 7) การมองการณ์ไกล (foresight) 8) ความเป็นผู้ดูแล (stewardship) 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน (commitment to the growth of people) 10) การสร้างชุมชน (building community) กรีนลีฟ (Greenleaf, 1975)

2. แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ผู้บริหาร ต้องศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย ของสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารในการกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนของการปฏิบัติงานในการะงานต่าง ๆ อย่างมีระบบ ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

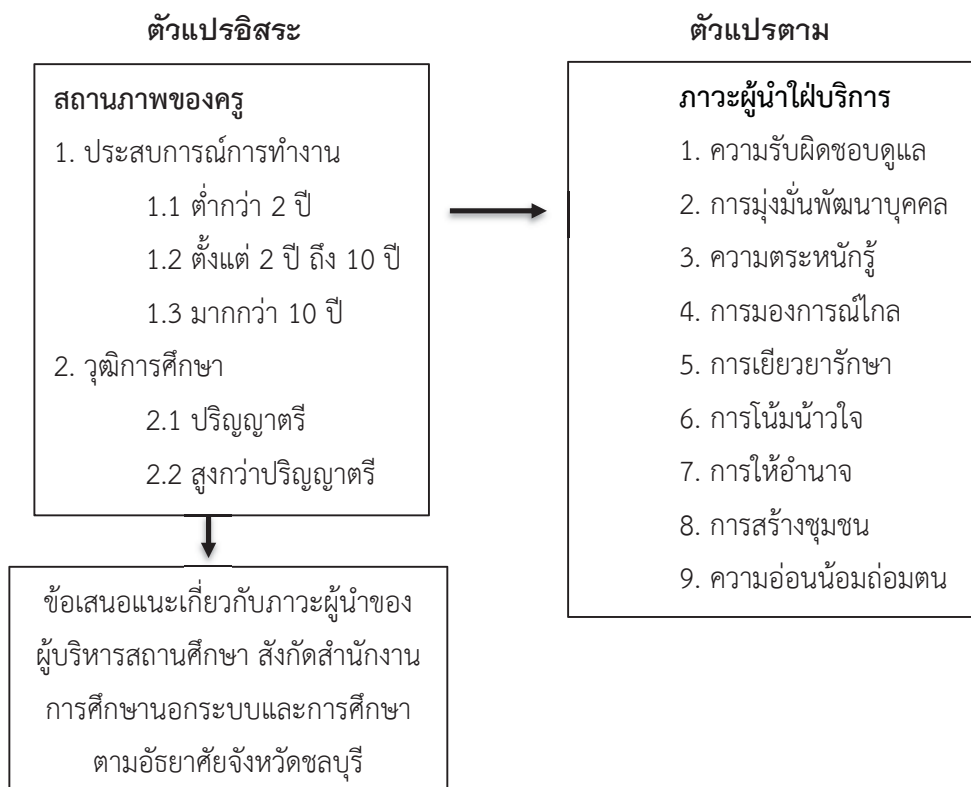
3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีระบบ แต่เป็นระบบที่อยู่นอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีแบบแผน กฎเกณฑ์ หลักสูตรและวัตถุประสงค์แน่นอน และบอกได้ว่าเรียนแล้วได้อะไร รู้อะไร จบเมื่อไหร่ มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้นได้อย่างไรเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน เป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ได้ศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การประกอบสัมมาอาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควรแก่ตน

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน จากบุคคล จากครอบครัว จากชุมชน จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียนเรียน และไม่มีการสอน ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่ที่แน่นอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำไปบริการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณพื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดชลบุรี ประชากร คือ ครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำนวน 223 คน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี (2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำนวน 140 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากประชากร จำนวน 223 คน ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ (2548) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน ขั้นที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายอำเภอ ได้จำนวน 11 อำเภอ คำนวณสัดส่วนแต่ละอำเภอ และทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของแต่ละอำเภอ ขั้นที่ 3 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบแทนที่ เพื่อคัดเลือกให้เหลือ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามการศึกษาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี กำหนดขอบข่ายภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหาร

สถานศึกษา 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล ด้านความตระหนักรู้ ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการเฝ้าระวังรักษา ด้านการโน้มน้าวใจ ด้านการให้อำนาจ ด้านการสร้างชุมชน ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยมี 5 ระดับ และข้อเสนอแนะที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาใ้บริการในอุดมคติของครู ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยเท่ากับ 0.979 ใช้ศึกษา ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดชลบุรี รวบรวมข้อมูลโดย ติดตามเก็บแบบสอบถามให้ครบทั้ง 11 อำเภอ ช่องทางออนไลน์ (line group แจ้งข่าว กศน.จังหวัดชลบุรี) พร้อมกับกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม ภายใน 2 สัปดาห์ โดยติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามที่ได้กลับมา จำนวน 140 ฉบับ ระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบ ค่าที เมื่อพบความแตกต่างในแต่ละด้านจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ่ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี ชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับผิดชอบต่อดูแล ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.70) รองลงมา คือ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.70) ด้านความตระหนักรู้ ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.70) เท่ากับด้านการสร้างชุมชน ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.72) รองลงมาคือ ด้านการมองการณ์ไกล ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.70) ด้านการให้อำนาจ ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.72) ด้านการเฝ้าระวังรักษา ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.75) ด้านการโน้มน้าวใจ ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.71) และด้านความอ่อนน้อม ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.82) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำไฟบริการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีในอุดมคติของครู

ผลสรุปข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีในอุดมคติของครูพบว่า ความคิดเห็นที่มีความถี่มากที่สุดคือ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของลูกน้องและผู้อื่นเสมอ วางตัวเป็นกลางสร้างความเป็นธรรมพร้อมให้คำปรึกษาเสมอ รู้จักบริหารจัดการคน เข้าใจลูกน้อง มีเมตตา มีเหตุผล รักลูกน้อง ไม่ลุแก่อำนาจ ต้องทราบถึงปัญหาของสถานศึกษาแล้วทำการประชุมปรึกษาหารือร่วมไปถึงปัญหาอื่น ๆ ของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อที่จะได้หาแนวทางและวิธีการแก้ไข เลือกแก้ปัญหาที่ต้นเหตุถ้าผู้บริหารเลือกที่จะแก้ปัญหาจากปลายเหตุ ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่หมดสิ้นไปสักที (จำนวน 12 คน) รองลงมาคือ เป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม เป็นคนดี โปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม และมีหลักธรรมาภิบาล หลักความเสมอภาครักและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เท่าเทียมกัน มีความเที่ยงตรงจริงใจ ควรมีความหนักแน่น มีใจเมตตา ไม่ฟังความข้างเดียว ไม่ควรมีพรรคพวก ไม่ควรเอื้อประโยชน์ให้แค่บางคน ยอมรับความผิดพลาดของตนเอง มีความรักเห็นใจแก่ลูกน้อง พร้อมทั้งจะร่วมทุกข์ร่วมสุขไปกับเพื่อนร่วมงานทุกสถานการณ์ ปกป้องลูกน้อง ตัดสินคนจากผลของงาน (จำนวน 10 คน) รองลงมาคือ เก่งมีความสามารถรอบด้าน สามารถเป็นได้ทุกอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา นั่งเก้าอี้ได้ทุกตัวทั้งฐานะผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน มีวิสัยทัศน์ ทำงานเชิงรุก เข้าใจถึงปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ (จำนวน 7 คน) รองลงมาคือ ต้องสามารถสร้างความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่นที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไม่มีเงื่อนไข โดยการบูรณาการภาวะผู้นำทั้ง 9 ด้านให้กลมกลืนเข้ากับการปฏิบัติงานได้ในทุกรูปแบบและสนองตอบต่อองค์กรประชุมปรึกษาหารือร่วมไปถึงปัญหาอื่น ๆ ของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อที่จะได้หาแนวทางและวิธีการแก้ไข (จำนวน 6 คน) รองลงมาคือ น่านับถือ มีการวางตัวเป็นกลาง ไม่เอาคำพูดของบุคคลอื่นมาตัดสินผู้อื่น ไม่มีอคติส่วนตัว เข้าใจลูกน้องและเสริมแรงให้กำลังใจลูกน้อง พูดจาไพเราะ เข้าถึงง่าย อ่อนน้อม ถ่อมตน (จำนวน 5 คน) และ เป็นผู้เสียสละมีความเต็มใจไฟบริการอย่างจริงใจ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความเป็นผู้นำ ทำงานเคียงข้างลูกน้อง มีความจริงใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ (จำนวน 4 คน) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผิดชอบดูแล รองลงมา คือ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคลและการรับรู้ที่แตกต่างกันของบุคลากร ที่รับเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ และผู้บริหารสถานศึกษา เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และ ผู้บริหารสถานศึกษา พร้อมให้คำแนะนำ ชี้แนะ คอยเป็นพี่เลี้ยงให้กับบุคลากรในการทำงาน ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในการทำงาน ยอมรับฟังความคิดเห็น ทั้งด้านที่เป็นเชิงบวก และเชิงลบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา จึงส่งผลให้การรับรู้ถึงภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับ นลินี จันทรเปล่ง (2563) พบว่า สภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสุรินทร์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการอ่อนน้อมถ่อมตน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี เข้าใจบทบาทของตนเองในการวางตัวเพื่อให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในตัวของผู้บริหารและเหตุผล อีกประการหนึ่ง คือ ในการมอบหมายให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่แทน ในการกำกับ ติดตามงาน ทำให้บุคลากรไม่สามารถรับรู้ได้ถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้บริหาร เท่ากับด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับ Insley, Laeger, Ekinci & Sakiz (2016) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา จากความคิดเห็นของครู จำนวน 12 คนในประเทศตุรกี ด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) จากครูผู้มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 4 – 12 ปี ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังมีพฤติกรรมที่ไม่เพียงพอในการแสดงพฤติกรรมของภาวะผู้นำใฝ่บริการซึ่งพฤติกรรม ภาวะผู้นำใฝ่บริการตามความคิดเห็นของครูได้แก่ การสร้างชุมชนการแบ่งปันการเอาใจใส่ การยอมรับความคิดเห็นความอ่อนน้อม และความบริสุทธิ์ใจ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการผ่านการฝึกอบรมต่าง ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานจากผลการวิจัยภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครู สังกัด สำนักงาน กศน.จังหวัดชลบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เหตุผลด้วยความจำกัดในการบรรจุบุคลากรเข้าทำงาน ทำให้บุคลากรบางส่วนสอบบรรจุกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นในการรับบุคลากรใหม่เข้ามาทำงานแทนในตำแหน่งที่ว่าง จึงเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องรับมือในการสอนงานให้กับบุคลากรใหม่อยู่เสมอโดยผ่านกระบวนการปฐมนิเทศ ชี้แจง สร้างความเข้าใจในบทบาทภารกิจของงานที่สำนักงาน กศน.จังหวัดชลบุรี ต้องดำเนินการในพื้นที่ซึ่งการปฏิบัติงาน จะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและวิทยาการ นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันต่อความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีการให้เกียรติ มีความยุติธรรม ทำให้บุคลากรทั้งที่มีประสบการณ์การทำงานมากหรือน้อย ต่างรับทราบถึงภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับนลินี จันทร์เปล่ง (2563) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน กศน. จังหวัดสุรินทร์ จากผลการวิจัยภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครู สังกัด สำนักงาน กศน.จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ทำให้ครูรับทราบถึงภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Hardin (2003) ได้ทำการศึกษาผลของรูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของโรงเรียนในรัฐเท็กซัส โดยใช้การศึกษาเพื่อศึกษาผลของ รูปแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ที่มีต่อการรับรู้ภาวะผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการวิเคราะห์เชิงลึก พบว่า การปฏิบัติการภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เพียง 3 ชั่วโมง มีผลต่อการรับรู้ภาวะผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานตามจุดเน้นและนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจงานตามยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ อีกทั้งการให้โอกาสบุคลากรได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันแก้ไขปัญหา ด้วยกระบวนการวิธีต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นการแสดงออกให้บุคลากรเห็นว่าทุกความคิดเห็นของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้บุคลากรทั้งที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันสามารถรับทราบถึงภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นลินี จันทร์เปล่ง (2563) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน กศน.จังหวัดสุรินทร์ พบว่าการชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทภารกิจของงานที่สำนักงาน กศน.จังหวัดสุรินทร์ จะแตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทำให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันต่างรับทราบถึงภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Merceditas (2018) ได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหาร

การศึกษาตามทฤษฎีของ Greenleaf (1976) และ Spear (2002) ประกอบด้วย คุณลักษณะ 10 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะ ที่พบและปฏิบัติในโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ การเอาใจใส่ การให้สัญญาต่อความก้าวหน้า ของบุคลากร การสร้างชุมชน การรับฟังความคิดเห็น การชักจูงใจ การปกป้อง การสร้างแนวคิด และ การตระหนักถึงคุณค่า

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเฝ้าบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีตามอุดมคติของครู ได้มาจากการตอบแบบสอบถามที่ตอบคำถามแบบสอบถามตอนที่ 3 จำนวน 38 คน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์เป็นรายด้าน 3 ลำดับแรกได้แก่ 1. ด้านตระหนักรู้ 2. ด้านการเยียวยารักษา 3. ด้านโน้มน้าวใจ

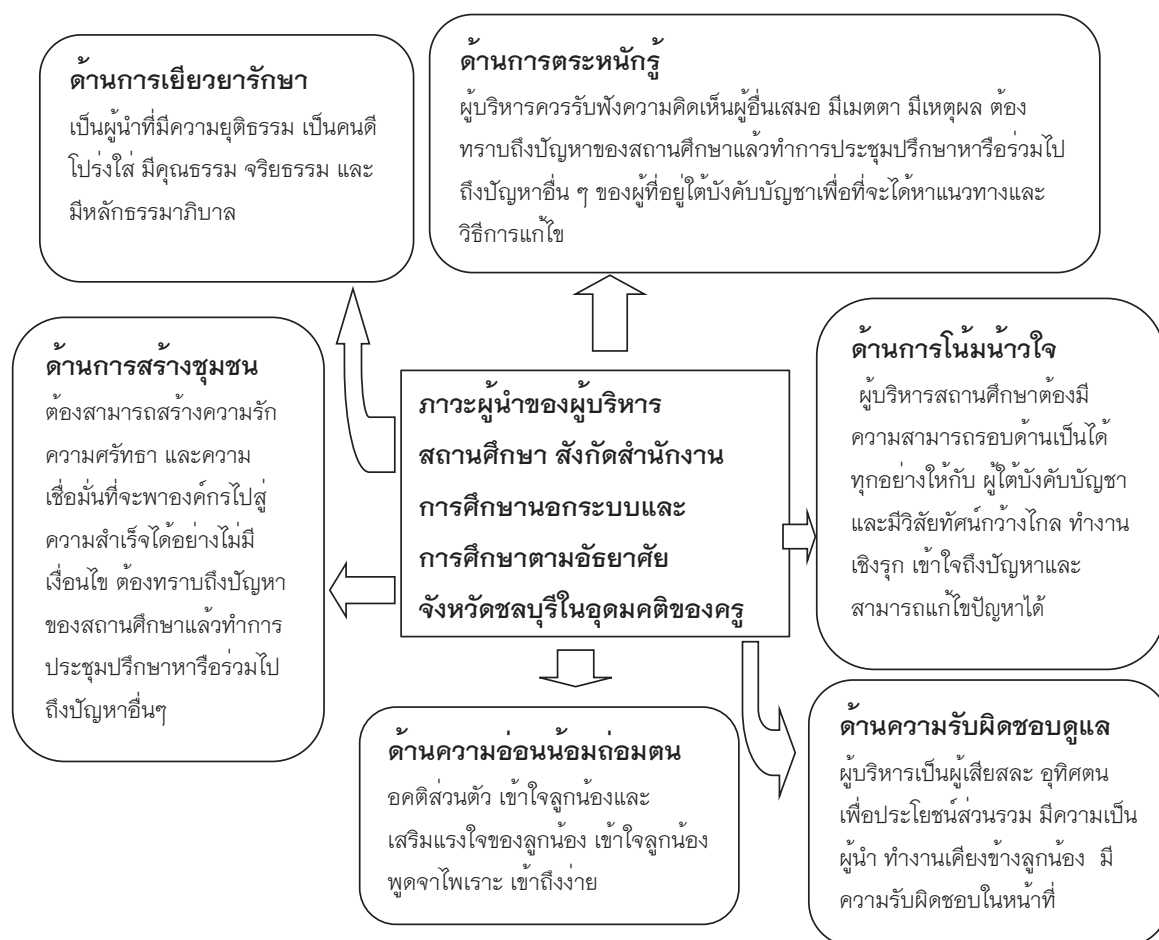
(1) ด้านการตระหนักรู้ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของลูกน้องและผู้อื่นเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ Merceditas (2018) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเฝ้าบริการของผู้บริหารการศึกษาตามทฤษฎีของ Greenleaf (1976) และ Spear (2002) ประกอบด้วย คุณลักษณะ 10 ด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พบ และปฏิบัติในโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ การเอาใจใส่ การให้สัญญาต่อความก้าวหน้าของบุคลากร การสร้างชุมชน การรับฟังความคิดเห็น การชักจูงใจ การปกป้อง การสร้างแนวคิด และ การตระหนักถึงคุณค่า

(2) ด้านการเยียวยารักษา เป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม เป็นคนดี โปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม และมีหลักธรรมาภิบาล หลักความเสมอภาครักและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เท่าเทียมกัน ควรมีความเที่ยงตรง ไม่ลำเอียง และเต็มใจ จริงใจ ในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับ Thompson (2005) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะเยียวยา เป็นพลังที่เข้มแข็งของการเปลี่ยนสภาพ และการประสมประสาน คำนิยามของคำว่า เยียวยา หมายถึงรวมถึงการฟื้นฟูสุขภาพและการพักผ่อนอย่างแท้จริง ทำให้ทุกอย่างถูกต้อง ทำให้สมบูรณ์ครบถ้วน แก้ไขสิ่งที่ไม่ดี การหายจากโรคภัยตามทฤษฎีของกรีนลีฟควรรู้จักตัวเอง ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องรู้จักผู้อื่นอย่างดียิ่ง

(3) ด้านการโน้มน้าวใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเก่งมีความสามารถรอบด้าน สามารถเป็นได้ทุกอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทำงานเชิงรุก เข้าใจถึงปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ นรินทร์ ไพเราะ (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเฝ้าบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีเขต 1 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองในพระราชูปถัมภ์ฯ มีความพยายาม ทำให้ความเชื่อใจแทนที่การบังคับให้ครูปฏิบัติตาม สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ครูในการทำภารกิจต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ รวมถึงมีทักษะในการพูดชักจูงใจครูให้ปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความเต็มใจ จึงส่งผลให้ครูเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบเฝ้าบริการในด้านนี้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาวะผู้นำเฝ้าบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีในอุดมคติของครู

แผนภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเฝ้าบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีในอุดมคติของครู

1. **ด้านการตระหนักรู้** ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่สามารถเห็นถึงความแตกต่างของ บุคลากรเพื่อสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อต้องเจอสถานการณ์ใหม่ ๆ เช่น กิจกรรมนันทนาการ เพื่อการเรียนรู้ โดยการกระตุ้นบุคลากรหรือการสร้างแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้าง ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน มอบหมายบุคลากรรับผิดชอบงานตามความถนัดและความสามารถ

2. ด้านการเอื้อยารักขา เป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม เป็นคนดี โปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม และมีหลักธรรมาภิบาล หลักความเสมอภาครักและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เท่าเทียมกัน ควรมีความเที่ยงตรง ไม่ลำเอียง และเต็มใจ จริงใจ ในทุก ๆ ด้าน สิ่งที่สำคัญยิ่งและเป็นจุดแข็งของผู้นำไฟบริการ คือความสามารถที่จะเอื้อยารักขาตนเองและผู้อื่นได้ การเอื้อยารักขาเริ่มที่แต่ละคน และความสมบูรณ์ของบุคคลนั้นหมายถึงแต่ละคนมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้นำไฟบริการต้องสนใจผู้อื่นอย่างแท้จริงและต้องมีความจริงใจที่จะเห็นบุคคลอื่นเติบโตและพัฒนาอย่างแท้จริง ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการขององค์กร แต่เน้นการเติบโตของมนุษย์แต่ละคนอย่างแท้จริง

3. ด้านการโน้มน้าวใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเก่งมีความสามารถรอบด้าน สามารถเป็นได้ทุกอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เข้าใจถึงปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ ผู้นำต้องมีศักยภาพในการโน้มน้าวใจมากกว่าการใช้อำนาจหรือการบังคับผู้ตามในการตัดสินใจผู้นำต้องสามารถทำให้ผู้ตามเชื่อมั่นในตัวผู้นำซึ่งเป็นผลดีมากกว่าการบังคับเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ต้องการซึ่งเป็นความแตกต่างอย่างหนึ่งของผู้นำไฟบริการกับผู้นำในแบบอื่น ๆ ผู้นำที่สามารถโน้มน้าวใจเป็นการสร้างความเป็นเอกฉันท์ คุณลักษณะของผู้นำที่สามารถโน้มน้าวใจคนได้จึงมีความสำคัญยิ่ง การทำให้บุคลากรเชื่อใจในตัวผู้นำย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงกว่าการบังคับขู่เข็ญ

4. ด้านการสร้างชุมชน ต้องสามารถสร้างความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่นที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไม่มีเงื่อนไข โดยการบูรณาการภาวะผู้นำทั้ง 9 ด้านให้กลมกลืนเข้ากับการปฏิบัติงานได้ในทุกรูปแบบและสนองตอบต่อองค์กรและผู้รับบริการ ต้องทราบถึงปัญหาของสถานศึกษาแล้วทำการประชุมปรึกษาหารือรวมถึงปัญหาอื่น ๆ ของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อที่จะได้หาแนวทางและวิธีการแก้ไข มีการร่วมกันแก้ปัญหากับลูกน้อง การฟังพากันและกัน ผู้ที่เป็นผู้นำที่มีศักยภาพจะเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ สามารถสร้างจิตอาารมณ์ สร้างบรรยากาศทางจริยธรรม และคำจูงสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎกติกาขององค์กรของตนได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน นานับถือ มีความวางตัวเป็นกลางควรฟังหูไว้หู ไม่ควรเอาคำพูดของบุคคลอื่นมาตัดสินผู้อื่น มีการปกป้องดูแลลูกน้องอย่างดี ไม่มีอคติส่วนตัว ได้ใจลูกน้อง เข้าใจลูกน้องและเสริมแรงใจของลูกน้อง เข้าใจลูกน้อง พุดจาไพเราะ เข้าถึงง่าย อ่อนน้อมถ่อม จึงจำเป็นต้องวางตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เพื่อให้ได้รับการนับถือ ยอมรับในสิ่งที่ผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น คำวิพากษ์ คำวิจารณ์และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์แม้ไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง

6. ด้านความรับผิดชอบดูแล ผู้บริหารเป็นผู้เสียสละมีความเต็มใจไฟบริการอย่างจริงใจ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความเป็นผู้นำ ทำงานเคียงข้างลูกน้อง มีความจริงใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ให้กับบุคลากร เช่น ยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ การตรงเวลา การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ดีที่สุด ทุ่เม และเสียสละในการทำงาน เป็นต้น

สรุป

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำใ้บริการในอุดมคติของครู คือ ควรรับฟังความคิดเห็นของลูกน้องและผู้อื่นเสมอ วางตัวเป็นกลางสร้างความเป็นธรรมพร้อมให้คำปรึกษาเสมอ รู้จักบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล เข้าใจลูกน้อง มีเมตตา มีเหตุผล รักลูกน้อง ไม่ลู่แก่อำนาจ ต้องทราบถึงปัญหาของสถานศึกษา แล้วทำการประชุมปรึกษาหารือรวมไปถึงปัญหาอื่น ๆ ของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อที่จะได้หาแนวทางและวิธีการแก้ไข รองลงมาคือต้องเป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม เป็นคนดี โปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม และมีหลักธรรมาภิบาล รักและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีความเที่ยงตรง จริงใจ มีใจเมตตา ไม่ฟังความข้างเดียว ไม่ควรเอื้อประโยชน์ให้แก่บางคน ยอมรับความผิดพลาดของตนเอง มีความรักเห็นใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมทั้งจะร่วมทุกข์ร่วมสุขไปกับเพื่อนร่วมงานทุกสถานการณ์ ตัดสินคนจากผลของงาน รองลงมาคือ มีความสามารถรอบด้าน สามารถเป็นได้ทุกอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์ทำงานเชิงรุก เข้าใจถึงปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ รองลงมาคือ ต้องสามารถสร้างความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่นที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไม่มีเงื่อนไข โดยการบูรณาการภาวะผู้นำใ้บริการให้กลมกลืนเข้ากับการปฏิบัติงานได้ในทุกรูปแบบและสนองต่อต่อองค์กร ประชุมปรึกษาหารือรวมไปถึงปัญหาอื่น ๆ ของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อที่จะได้หาแนวทางและวิธีการแก้ไข รองลงมาคือ ต้องน่านับถือ มีการวางตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติส่วนตัว เข้าใจและเสริมแรงให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา พูดจาไพเราะ เข้าถึงง่าย อ่อนน้อมถ่อมตน และ เป็นผู้เสียสละมีความเต็มใจใ้บริการอย่างจริงใจ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความเป็นผู้นำ ทำงานเคียงข้างลูกน้อง มีความจริงใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผิดชอบต่อผู้ รองลงมา คือ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการอ่อนน้อมถ่อมตน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการรับรู้ที่แตกต่างกันของบุคลากร ที่รับเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ และผู้บริหาร

สถานศึกษาควรเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบัน พร้อมให้คำแนะนำ ชี้แนะ คอยเป็นพี่เลี้ยงให้กับบุคลากรในการทำงาน ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในการทำงาน ยอมรับฟังความคิดเห็น ทั้งด้านที่เป็นเชิงบวก และเชิงลบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรจัดอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมให้ครูที่ได้รับการคัดเลือก หรือบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ใฝ่บริการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน จากผลการวิจัยภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครู สังกัด กศน.จังหวัดชลบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ จัดโครงการฝึกอบรมหรือประชุมปฏิบัติการ และเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ให้บุคลากรได้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัด กศน.จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงานตามจุดเน้นและนโยบายของสำนักงาน กศน. เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจงานตามยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ และผู้บริหารสถานศึกษา แสดงถึงความรับผิดชอบต่อบุคลากรในการทำงาน และการเป็นต้นแบบที่ดี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงานละครโครงการตามแนวทางในการปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจงานตามยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ซึ่งมีคุณวุฒิทางการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีตามอุดมคติของครู ได้มาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบคำถามแบบสอบถามตอนที่ 3 จำนวน 38 คน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์เป็นรายด้านเรียงตามลำดับได้ดังต่อไปนี้ ด้านตระหนักรู้ ด้านการเยียวยารักษา ด้านโน้มน้าวใจ ด้านการสร้างชุมชน ด้านความรับผิดชอบ ดูแล และด้านการอ่อนน้อมถ่อมตน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อเสนอแนะที่อยู่อันดับต้น ๆ เช่น ด้านการตระหนักรู้ มาพัฒนาตนเอง และนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำใฝ่บริการมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี

2.3 ควรถามนักศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรีทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

นรินทร์ โพระ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ แบบไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่เกรงทองในพระราชูปถัมภ์*. สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีเขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา

นลินี จันทร์เปล่ง. (2563). *สภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี. (2564). *บริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564*. ชลบุรี: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี.

Greenleaf, R. K. (1976). *The institution as servant*. Indiana: Publication of the Greenleaf Center.

Hardin, F.W. (2003). *Impacting Team Public School through a Student Servant-Leader Model: A Case Study* (Doctoral Dissertation). Tech University.

Insley, R., Laeger, P., Ekinci, A. & Sakiz, H. (2016). An Evaluation of Teachers' Opinions about the Servant Leadership Behaviors of School Principals. *Educational Process: International Journal*, 5(3), 223–235.

Merceditas, A. (2018). Servant-leadership Traits of Educational Administrators: Emerging Profiles and Predictors. *International Journal of Humanities and Social Science Research*, 4(1), 36– 40.

Spears, L. C. (2002). *Focus on Leadership: Servant-leadership for the 21 Century*. New York: John Wiley & sons.

Thompson, C.H. (2005). *The Public School Superintendent and Servant Leadership* (Doctoral Dissertation). Graduate School Wisconsin University.

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ในการบริหารงาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์

The Development of Participation of Faculty Senate in The Administration of
Rajabhat University Na Korn Chai Bu Rin Group

สากล พรหมสถิตย์¹ และ ไชยา ยิ้มวิไล²

Sakon Phromsathit¹ and Chaiya Yimwilai²

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: ¹sakon.pt@bru.ac.th; ²publicadsripatum@gmail.com

Retrieved 23-09-2022; Revised 18-10-2022; Accepted 06-02-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.4

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ” นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ 2) ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ 3) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ และ 4) พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กลุ่มประชากร คือ ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ และกรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ จำนวน 120 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ จำนวน 4 คน กรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ จำนวน 8 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40

2. ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยเชิงใจ กลุ่มปัจจัยสนับสนุน และกลุ่มปัจจัยช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17

3. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ขาดการสนับสนุนด้านการเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ขาดความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากคณาจารย์และบุคลากรในองค์กร

4. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ได้แก่ สภาคณาจารย์และข้าราชการควรแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อการมีส่วนร่วม คือ ปกป้องต่อสู้ในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของคณาจารย์ บุคลากร การเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ประสานความเข้าใจอันดีระหว่างคณาจารย์และบุคลากร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; สภาคณาจารย์และข้าราชการ; การบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstract

This Research paper titled “The Development of Participation of Faculty Senate in the Administration of Rajabhat University Nakhon Chai Bu rin Group” aims to study 1) the level of participation of faculty senate, 2) the environmental factors affecting the participation of faculty senate, 3) the problems and obstacles of the participation of faculty senate, and 4) develop guidelines for the participation of faculty senate in the administration of rajabhat university. Nakhon Chai Bu rin Group. The research model is integrated research. Use the concept of participation in administration as a research framework. The research area is Nakhon Ratchasima Rajabhat University. Chaiyaphum Rajabhat University Buriram Rajabhat University and Surin Rajabhat University. The Target population are 120 members of the President of the Faculty senate and the Members of the Council of Faculty senate, and the keynote speakers are 4 members of the President of the Faculty senate and 8 members of faculty senate. members used a specific selection method. The tools used in the research are questionnaires and interviews. Analyze data using basic statistics including frequency values, percentage values, averages, and standard deviations. The results showed that:

1. The level of participation consists of participating in planning. Participation in action Participation in benefit and participation in evaluation Overall, it's at its highest level. It has an average of 4.40.

2. Environmental factors affecting participation include motivating factors, supporting factors, and channel factors for participation. It has an average of 4.17.

3. Problems and obstacles of participation include lack of financial support, personnel, facilities and supplies, lack of interest and cooperation in organizing activities. From faculty and staff in the organization.

4. Guidelines for developing participation: Faculty senate should demonstrate their roles and responsibilities for participation, i.e., protect the rights and interests of faculty and staff. Dissemination of the university's Coordinate good understanding between faculty.

Keywords: Participation; Faculty and Government Council; Administration of Rajabhat University

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โดยกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา 58 การดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย ฯลฯ รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการ มาตรา 78 รัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายและการปฏิบัติตามแผนการโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ (สมบัติ นามบุรี, 2562) ซึ่งการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรเพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์กรที่ดีที่สุด

ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและการบริหารที่เปลี่ยนแปลงไป สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณาจารย์และบุคลากร เพื่อนำไปสู่การบริหารมหาวิทยาลัยให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏยังจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคณาจารย์และบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายใต้สภาพการแข่งขันทางการศึกษาอย่างรุนแรงในปัจจุบัน

บทบาทและหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการตามความในมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 สรุปได้ 4 ประการ คือ ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในกิจการของมหาวิทยาลัยและการพัฒนามหาวิทยาลัยต่ออธิการบดีหรือสภามหาวิทยาลัย แสวงหาแนวทางร่วมกันเพื่อส่งเสริมศักยภาพของคณาจารย์และข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่ ตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ พัททภัยผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิการบดีหรือสภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

และเรียกประชุมคณาจารย์และข้าราชการ เพื่อพิจารณากิจกรรมของมหาวิทยาลัย นำเสนอความคิดเห็นต่อสภามหาวิทยาลัย

บทบาทและพันธกิจของสภาคณาจารย์และข้าราชการมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและสถานการณ์ โดยเป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนามหาวิทยาลัยในทุก ๆ ด้าน ให้สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติให้มากที่สุด แต่บทบาทสภาคณาจารย์และข้าราชการกลับไม่ค่อยเด่นชัดในการพัฒนามหาวิทยาลัย (อริยา คูหา และอะห์มัด ยี่สุนทร, 2559) แม้จะมีการกำหนดบทบาทไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติและในข้อบังคับว่าด้วยสภาคณาจารย์ฯ อย่างเป็นทางการก็ตาม (ประนอม จันทรงยี, 2557) แต่มักไม่มีการกำหนดโครงสร้างสำนักงานสภาคณาจารย์ฯ การขับเคลื่อนมักเป็นไปโดยความสามารถของประธานสภาคณาจารย์ฯ ซึ่งรูปแบบการบริหารงานสภาคณาจารย์ฯ ควรเป็นรูปแบบที่เป็นอิสระ การบริหารจัดการโครงการ กิจกรรมควรเป็นรูปแบบที่คณะกรรมการสภาคณาจารย์ฯ มีส่วนร่วมโดยตรง (สกล แก้วศิริ, 2553)

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประสิทธิ์ ไชยศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า สภาคณาจารย์ฯ มีส่วนร่วมในการบริหารงาน 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบและยืนยัน ได้องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (2564) รายงานผลการประเมินสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในรอบ 2 ปี (มีนาคม 2562 – มกราคม 2564) ผลการศึกษาในด้านที่ 6 ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัย มี 5 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ ประนอม จันทรงยี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้บริหารและคณาจารย์ที่มีต่อบทบาทสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีข้อเสนอแนะว่า สภาคณาจารย์ฯ ควรมีบทบาทในเชิงรุกมากกว่าบทบาทในการตั้งรับ กล่าวคือ การนำประเด็นที่เป็นปัญหาที่อยู่ในควรสนใจหรือกระทบต่อคณาจารย์จำนวนมากมาศึกษาวิเคราะห์นำเสนอเป็นข้อมูลให้แก่ผู้บริหาร และ อริยา คูหา และ อะห์มัด ยี่สุนทร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ประสิทธิภาพในการทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ ด้านบทบาท ด้านการรับรู้คุณค่าแห่งงาน ด้านภาระหน้าที่และด้านความรับผิดชอบ ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภาคณาจารย์

จากสภาพการณ์และแนวคิดในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ บทบาทและหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการนั้น มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนามหาวิทยาลัยให้สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่

ชุมชน สังคม และประเทศชาติให้มากที่สุด จึงจำเป็นที่สภาคณาจารย์และข้าราชการต้องปรับเปลี่ยนทิศทางและแนวทางในการทำงานให้เป็นองค์กรที่ให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยให้ทำงานพัฒนามหาวิทยาลัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า สภาคณาจารย์และข้าราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ มีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัยมากน้อยเพียงใด รูปแบบการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยควรเป็นไปในลักษณะใด ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ ในภาพรวมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรีรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร

Cohen and Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

Davis and Newstrom (1985) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมอยู่ในสถานการณ์กลุ่มด้วยความเต็มใจที่จะสนับสนุนและร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งจะต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมจะคำนึงถึงความรู้สึกที่บุคคลมีต่อกลุ่ม และความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าที่จะคำนึงถึงปริมาณงานที่สมาชิกกลุ่มทำด้วยกัน

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องกระตุ้นบุคคลที่มีส่วนร่วมให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกันทางด้านจิตวิทยาและสังคม และทำให้ความคิดสร้างสรรค์ถูกนำมาใช้

3. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่กระตุ้นให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน จึงทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความต้องการที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ

ประสิทธิ์ ไชยศรี (2557) สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร เกิดความรู้สึกผูกพัน เป็นการสร้างความเชื่อถือในคุณภาพขององค์กร และความมั่นใจให้กับประชาชนหรือบุคคล ผู้มีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสถานศึกษา

อริยา คูหา และ อะห์มัด ยีสุนทร (2559) สรุปว่า การมีส่วนร่วม คือ ความร่วมมือ ความเป็นหนึ่งเดียวกันในการทำงานเพื่อให้เกิดเอกภาพ ทั้งในลักษณะกระบวนการและผลผลิต

พจนีย์ จันที (2561) สรุปการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันในการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการติดตามผลการดำเนินงาน การประเมินผลในการจัดทำแผน

สมบัติ นามบุรี (2562) กล่าวสรุปว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

ภูมิวิวัฒน์ ปุณยวุฒิปริดา (2563) สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

ศรัณย์ เจียรนัย และคณะ (2558) สรุปว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ และการบริหารเชิงพฤติกรรม ซึ่งนักการศึกษาได้นำไปประยุกต์ในบริบทของการจัดการศึกษา โดยต้องคำนึงถึงหลักการจัดสรรหน้าที่และอำนาจ การกระจายการรวมตัวเป็นทีมงาน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนและองค์กร ความแตกต่างกันระหว่างสังคมภายนอกกับภายในองค์กร ลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร การรวมพลังและความพยายามที่จะช่วยกันระดมทรัพยากรในทุก ๆ ด้าน

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1981) กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประกอบด้วย

1. อายุ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินที่ถือครองและสถานภาพการทำงาน

อริยา คูหา และ อะห์มัด ยี่สุนทร (2559) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่เป็นนามธรรมและปัจจัยที่เป็นรูปธรรม ในเชิงระบบและนอกระบบ ที่เป็นอนุमानสาเหตุให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ชนิษฐา หอมตะโก (2561) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นตัวแปรสำคัญที่จะสามารถตอบคำถามได้ว่าทำอย่างไรประชาชนจึงจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่าปัจจัยภายนอกคือสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นมาสู่ตัวบุคคลในรูปของความเชื่อและความไม่เชื่อ ซึ่งจะเป็นเหตุผลที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน คือ

1. ปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการกระทำ ได้แก่ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย และขนบธรรมเนียม
2. ปัจจัยผลักดันให้เกิดการกระทำ ได้แก่ ความคาดหวัง ข้อผูกพัน และการบังคับ
3. ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาส ความสามารถ และการสนับสนุน

รัชดา คำเสมานันท์ (2562) สรุปปัจจัยที่ส่งต่อการการมีส่วนร่วมไว้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริง ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ปัจจัยภายในตัวบุคคล ลักษณะของชาวบ้านเอง เช่น ชยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำดี และปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ ผู้ที่เคารพนับถือ มีเกียรติยศ ตำแหน่ง หรือคนที่มีอำนาจเหนือกว่าบอกกล่าวหรือชักชวนให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

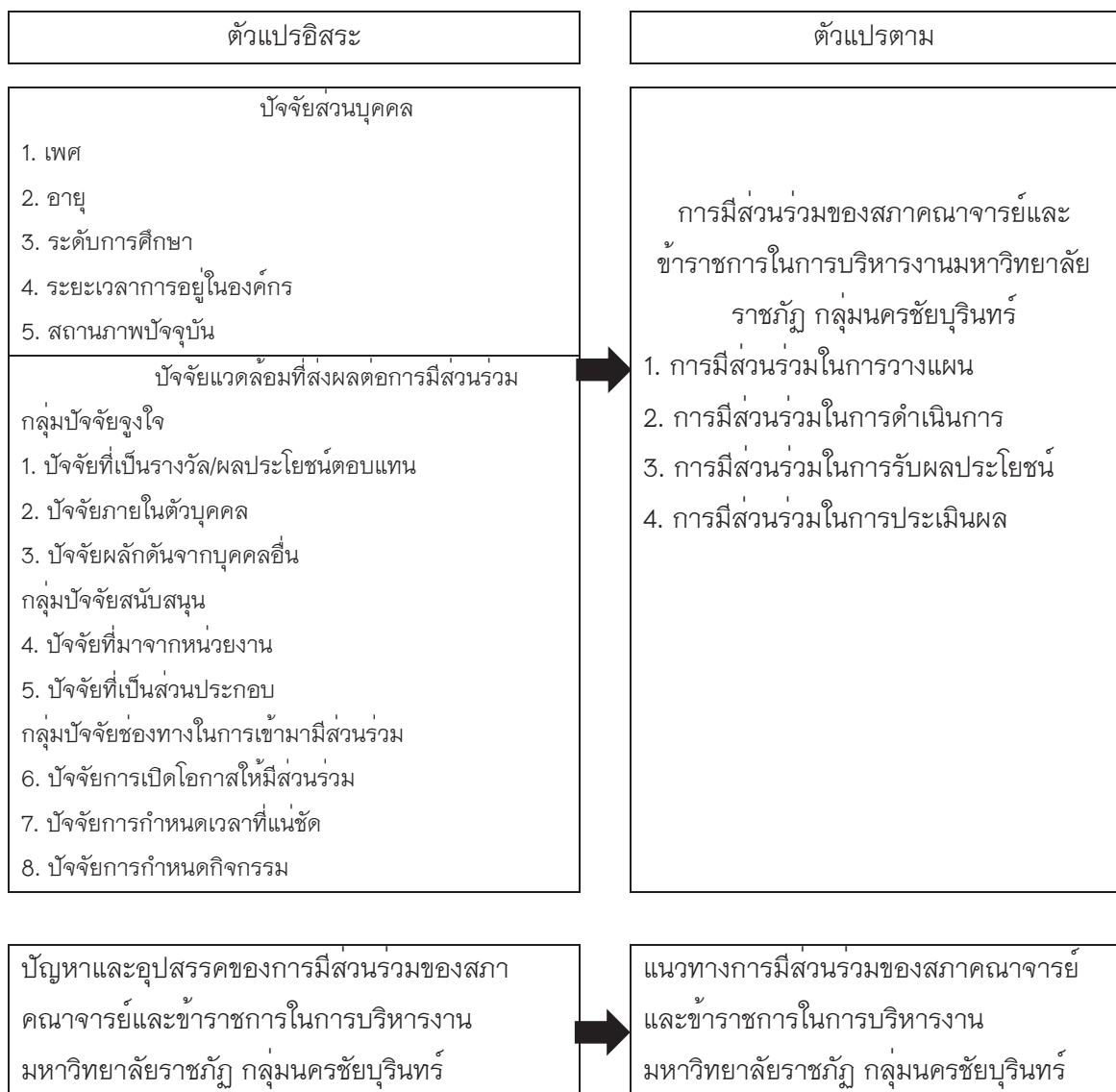
2. ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ปัจจัยที่มาจากทางราชการ ได้แก่ การเป็นโครงการสำคัญ มีงบประมาณเหลือเพียงพอ และมีเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ได้แก่ ลักษณะของโครงการเป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ การได้รับข้อมูลข่าวสารและแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร การคมนาคมเดินทางสะดวก วัสดุอุปกรณ์พร้อม

3. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมทั้งโดยตรงและมีตัวแทน ปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้าง มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบแบบแผน มีการกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้

ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ และมีอำนาจกำหนดลักษณะของกิจกรรม เป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ โดยนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff, (1981) และการศึกษาวิจัยของ ขนิษฐา หอมตะโก (2561); รัชดา คำเสมานันทน์ (2562); ประสิทธิ์ ไชยศรี (2557) และพจนีย์ จันท์ (2561) มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ และกรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แห่งละ 30 คน รวม 120 โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และผู้ให้ข้อมูลการสำคัญจำนวน 12 คน ได้แก่ ประธานสภาคณาจารย์ 4 คน และกรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยละ 2 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการและประธานสภาคณาจารย์ฯ มากกว่า 1 สมัย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาและทบทวนเอกสาร ทฤษฎี และแนวคิดต่าง ๆ ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการอยู่ในองค์กร และสถานภาพปัจจุบัน เป็นคำถามปลายปิด โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อคำถาม

แบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ ประกอบด้วย กลุ่มปัจจัยเชิงใจ ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น กลุ่มปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ปัจจัยที่มาจากหน่วยงาน ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ และกลุ่มปัจจัยช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 31 ข้อคำถาม

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ตั้งคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ใช้คำถามที่มีมาตรฐานเหมือนกัน โดยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าและเหมือนกันทุกคน จำนวน 2 ประเด็น ประกอบด้วย

1. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์

2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การหาความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา สรุปผล อภิปรายผลและเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มประชากรเป้าหมายผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงค่าความถี่ (Frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวนประชากร (N=120)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	64	53.3
หญิง	56	46.7
อายุ		
25-35 ปี	8	6.7
36-45 ปี	65	54.2
46-60 ปี	47	39.2
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	5	4.2
ปริญญาโท	63	52.5
ปริญญาเอก	52	43.3
อายุราชการ		
ไม่เกิน 10 ปี	9	7.5
11-20 ปี	64	53.3
21-30 ปี	40	33.3
31 ปีขึ้นไป	7	5.8
สถานภาพปัจจุบัน		
เคยดำรงตำแหน่ง	109	90.8
ไม่เคยดำรงตำแหน่ง	11	9.2

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาเป็นเพศหญิง มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 มีอายุระหว่าง 36–45 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมา มีอายุระหว่าง 46–60 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 ระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีอายุราชการระหว่าง 11–20 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมา มีอายุราชการระหว่าง 21–30 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และสถานภาพปัจจุบัน เคยดำรงตำแหน่งจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 90.8 รองลงมาไม่เคยดำรงตำแหน่งมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ

รายการ		จำนวนประชากร (N=120)		
การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.15	.414	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.59	.511	มากที่สุด	2
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.27	.460	มากที่สุด	3
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.62	.513	มากที่สุด	1
รวม	4.40	.474	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= .474) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= .513) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= .511) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= .460) ตามลำดับ และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= .414)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ

รายการ		จำนวนประชากร (N=120)		
ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
กลุ่มปัจจัยเชิงใจ	3.88	.812	มาก	
1. ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน	3.68	.840	มาก	8

รายการ		จำนวนประชากร (N=120)		
ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
2. ปัจจัยภายในตัวบุคคล				
3. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น	3.87	.839	มาก	7
	4.09	.756	มาก	5
กลุ่มปัจจัยสนับสนุน	4.12	.765	มาก	
4. ปัจจัยที่มาจากหน่วยงาน	4.01	.742	มาก	6
5. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ	4.24	.788	มากที่สุด	3
กลุ่มปัจจัยช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม	4.51	.483	มากที่สุด	
6. ปัจจัยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	4.23	.575	มากที่สุด	4
7. ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด	4.68	.453	มากที่สุด	1
8. ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม	4.63	.422	มากที่สุด	2
รวม	4.17	.686	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = .686) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = .453) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = .422) ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .788) และปัจจัยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = .575) และอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = .474) อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยรวมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การปฏิบัติหน้าที่ของสภาคณาจารย์ฯ ประสบปัญหาและอุปสรรค คือ องค์กรสภาคณาจารย์ฯ ยังไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายผู้บริหาร ขาดการสนับสนุนด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ขาดความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากคณาจารย์และบุคลากรในองค์กร ไม่มีความเข้าใจกันระหว่างผู้บริหารกับสภาคณาจารย์ฯ และการที่กรรมการ/สมาชิกสภาคณาจารย์ฯ ไม่อุทิศเวลาให้กับภารกิจของสภาคณาจารย์ฯ อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ที่ 4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยรวมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาคณาจารย์ฯ ควรแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัย คือ ปกป้องต่อสู้ในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของคณาจารย์และบุคลากร การเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ประสานความเข้าใจอันดีระหว่างคณาจารย์และบุคลากร การพัฒนามหาวิทยาลัยในรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงสวัสดิการ และให้ข้อคิดเห็นต่อ

กิจการของมหาวิทยาลัย นโยบายทางการบริหารวิชาการ การปรับปรุงอาคารสถานที่ และให้ทำการตรวจสอบควบคุมดูแลความประพฤติของคณาจารย์และบุคลากร และควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างฉับไว รวดเร็ว และเป็นผลแก่คณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ประสิทธิ์ ไชยศรี (2557) ซึ่งพบว่า สภาคณาจารย์และข้าราชการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อริยา คูหา และ อะห์มัด ยี่สุนทร (2559) ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภาคณาจารย์ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเวลาในการศึกษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามกระแสและกระบวนทัศน์ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และหลักการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า สภาคณาจารย์ฯ ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ มาตรา 24 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 สอดคล้องกับ ประนอม จันทรังษี (2557) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของสภาคณาจารย์ฯ ว่า มีบทบาทในฐานะ “ที่ปรึกษาอธิการบดี” และมีบทบาทในฐานะ “ตัวแทนของบุคลากรทั้งหมดของมหาวิทยาลัย” ในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม สภาคณาจารย์ฯ ต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับซึ่งจะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นการดำเนินงานของสภาคณาจารย์ฯ ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกฎหมายที่มีอยู่แล้ว ภารกิจของสภาคณาจารย์ฯ เป็นงานที่เสียสละ รักษาสิทธิและผลประโยชน์ของบุคลากรและของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับที่ชนะชัย บุญเพิ่ม (2555) กล่าวว่า เมื่อตีความหน้าที่ของสภาคณาจารย์ฯ ตาม พ.ร.บ. แล้ว จะเห็นว่าสภาคณาจารย์ฯ มีอำนาจเต็มในการปกป้องส่งเสริมเพื่อหาแนวทางพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์และข้าราชการภายในมหาวิทยาลัย การผลักดันสิทธิและสวัสดิการที่เกื้อกูลที่ดีให้บังเกิดต่อบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม นับเป็นหน้าที่อันสมบูรณ์ตาม พ.ร.บ. ที่สภาคณาจารย์ฯ พึงปฏิบัติ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่มีต่อมวลหมู่บุคลากรอันจะส่งผลประโยชน์และประสิทธิภาพต่อองค์กรเป็นสำคัญ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์ฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ และปัจจัยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม มีผลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น ปัจจัยที่มาจากหน่วยงาน ปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยดังกล่าวเป็นแรงขับเคลื่อนที่เกิดจากแรงจูงใจหรือความต้องการในด้านต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อตอบสนองความ

ต้องการต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่ม กระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการมีบทบาทอย่างเต็มความสามารถ มองได้ว่า ปัจจัยดังกล่าวทำให้กรรมการสภาคณาจารย์ฯ สามารถกำหนดเงื่อนไข/เวลาในการทำงานเองได้ และส่งผลให้การเข้าร่วมกิจกรรมของสภาคณาจารย์ฯ ไม่กระทบต่องานในหน้าที่หลักของตนเอง และสามารถนับรวมเป็นภาระงานขั้นต่ำที่ต้องรับผิดชอบได้ สอดคล้องกับ รัชดา คำเสมานันทน์ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยรวมมีจำนวน 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยการกำหนดกิจกรรม ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่มาจากหน่วยงานราชการ และปัจจัยการเปิดโอกาสในการเข้าร่วม และ อริยา คูหา และ อะห์มัด ยีสุนทร (2559) ที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ บทบาทหน้าที่ การรับรู้คุณค่าแห่งงาน และความรับผิดชอบ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์ฯ จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านสภาคณาจารย์และข้าราชการ ด้านคณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย และด้านผู้บริหารมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาคณาจารย์ฯ มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่เป็นจริงในปัจจุบันยังน้อยและไม่ชัดเจนและอาจซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นภายในมหาวิทยาลัย บุคลากรส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของสภาคณาจารย์ฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประพนธ์ จันทรังษี (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ข้อบังคับว่าด้วยสภาคณาจารย์ฯ และ พ.ร.บ.ของแต่ละมหาวิทยาลัยมักกำหนดบทบาทหน้าที่ของสภาคณาจารย์ฯ ไว้อย่างผิวเผิน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วควรระบุบทบาทการเป็นตัวแทนคณาจารย์เป็นเรื่องสำคัญ และให้เรื่องของการเป็นที่ปรึกษาเป็นเรื่องรองลงไป เพราะการที่สภาคณาจารย์ฯ จะให้คำแนะนำใด ๆ แก่ผู้บริหารก็ต้องเป็นไปในฐานะตัวแทนของบุคลากรเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากการที่ทุกมหาวิทยาลัยกำหนดให้การได้มาซึ่งกรรมการสภาคณาจารย์ฯ นั้นมาจากการเลือกตั้ง แทนที่จะเป็นการสรรหาหรือหยั่งเสียงเช่นผู้บริหาร และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย แหวนเพชร (2552) ที่ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานของสภาคณาจารย์ฯ ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2547 เกิดปัญหาสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย 2) ฝ่ายบริหารแทรกแซงการทำงานของสภาคณาจารย์ฯ และ 3) ฝ่ายบริหารไม่ค่อยยอมรับข้อเสนอหรือมติใด ๆ ของสภาคณาจารย์ฯ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์ฯ ควรประกอบด้วยมหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย สภาคณาจารย์และข้าราชการ และคณาจารย์และข้าราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ ให้ความสำคัญและตอบสนองต่อข้อเสนอแนะของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ผู้บริหารให้การยอมรับและมีมาตรการหรือแนวทางการสนับสนุนให้คณาจารย์ทุกคนได้ใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมกับการกิจการของสภาคณาจารย์ฯ และสภาคณาจารย์ฯ ต้องแสดงบทบาทหน้าที่ในเชิงรุกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อริยา คูหา และอะห์มัด ยีสุนทร (2559) ที่พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภา

อาจารย์ น้อยกว่าคณาจารย์กลุ่มอื่น ๆ และคณาจารย์ที่ยังมีตำแหน่งทางวิชาการสูง ก็ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภาอาจารย์ สูงด้วย นอกจากนี้ คณาจารย์ที่มีความรับผิดชอบสูงก็ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภาอาจารย์ สูงด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ชนิษฐา หอมตะโก (2561) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมต้องพัฒนาศักยภาพคนทำงานและแกนนำจิตอาสา สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น พัฒนาระบบฐานข้อมูล และพัฒนาระบบการติดต่อประสานงานให้ครอบคลุม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ นั้น กลุ่มปัจจัยช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด และปัจจัยการกำหนดกิจกรรม มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด รองลงมา เป็นกลุ่มปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วยปัจจัยที่มาจากหน่วยงาน และปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ และกลุ่มปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นรางวัล/ผลประโยชน์ตอบแทน ปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ คือ สภาคณาจารย์และข้าราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ มีบทบาทสำคัญคือเป็นตัวแทนคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ในกิจการต่าง ๆ ด้วยความมุ่งหวังที่จะเป็นองค์กรกลาง มีอิสระทางความคิด มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ทั้งให้คำแนะนำและประสานงานให้เกิดควรเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกส่วนฝ่าย ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัย พบว่า กลุ่มปัจจัยช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ปัจจัยการกำหนดเวลาที่แน่ชัด และปัจจัยการกำหนดกิจกรรม มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรนำความคิดเห็นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายหลักของการบริหารงานมหาวิทยาลัย เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล พร้อมกำหนดตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม และสภาคณาจารย์และ

ข้าราชการ ควรนำการมีส่วนร่วมไปส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่ายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทุกคนตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสภาคณาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสภาคณาจารย์และข้าราชการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา หอมตะโก. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมของสมัชชาสุขภาพจังหวัด ภาคใต้ตอนบน (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชนะชัย บุญเพิ่ม. (2555). บทบาทของสภาคณาจารย์และข้าราชการต่อการเคลื่อนไหวของพนักงาน: กรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2564, จาก <https://prachatai.com/journal/2012/07/41338>
- ประนอม จันทรงยี. (2557). ความคาดหวังของผู้บริหารและคณาจารย์ที่มีต่อบทบาทของสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ประสิทธิ์ ไชยศรี. (2557). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พจนิษฐ์ จันที. (2561). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (14 มิถุนายน 2547). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 23 ก, หน้า 1-24.
- ภูริวัจน์ ภูณยุทธิปริดา. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: แนวคิด หลักการ และการส่งเสริม. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 5(2), 384-400.
- รัชดา คำเสมานันท์. (2562). การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 11(2), 377-402.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- วิชัย แหวนเพชร. (2552). ปัญหาของสภาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. กรุงเทพฯ: มปส.

- ศรัณย์ เจียรระนัย, พิมพา ม่วงศิริธรรม และอัศวิน มณีอินทร์. (2558). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(2), 44–54.
- สกล แก้วศิริ. (2553). การศึกษารูปแบบการบริหารงานสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2564). รายงานผลการประเมิน สภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในรอบ 2 ปี (มีนาคม 2562– มกราคม 2564). กรุงเทพฯ: สภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(1), 183–197.
- อริยา คูหา และอะห์มัด ยี่สุนทร. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures*. Ithaca NY: Rural Development.
- Davis, K. and Newstrom, J. W. (1985). *Human Behavior at Work : Organization Behavior*. New York: McGraw–Hill Book.

การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูป จากสับปะรด ในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2

Development of Marketing Strategies for Community Enterprises in The Processed Food Category from Pineapples in The Lower Central Region Group 2

สุภาพร เพชรรัตน์กุล¹, ชัชวาล แสงทองล้วน², กาญจนา พันธุ์เอี่ยม³ และ อธิษฐ์ สิริวรวิศรา⁴

Supaporn Phatratkul¹, Chatchawal Sangthongluan², Kanjana Punoiam³ and
Athithat Siranwarissara⁴

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3,4}

College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: ¹supaporn.pha@mutr.ac.th; ²ajarn_wal@hotmail.com; ³kanjana_ging@hotmail.com; ⁴pote1964@gmail.com

Retrieved 27-09-2022; Revised 05-04-2023; Accepted 21-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.5

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในการระบุโอกาสของการกำหนดกลยุทธ์การตลาดในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้บริหาร เจ้าของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำนวน 20 คน ในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบมีแกนสาระ

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรด ในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 จุดแข็ง พบว่า มีการรวมกลุ่ม มีโครงสร้างองค์การด้านผู้ประกอบการ และบุคลากร มีการประชุมในการขับเคลื่อนกระบวนการทางธุรกิจ มีการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบเครือข่าย มีวัฒนธรรมองค์การ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของชุมชน สามารถนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีแนวคิดที่ทำให้เกิดคุณค่าร่วมกัน และนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารกลุ่ม จุดอ่อน พบว่า ด้านราคา ขาดวิสัยทัศน์ แผนธุรกิจ และกระบวนการจัดการธุรกิจ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ขาดการจัดการความรู้ ขาดทักษะเชิงนวัตกรรม ขาดสินค้าได้น้อย โอกาส พบว่าด้านนโยบาย การสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณของกองทุนต่าง ๆ ระบบสารสนเทศ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งผลิตสับปะรด แผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แผน

ยุทธศาสตร์สับปะรดของประเทศ ซึ่งนำมาสู่กลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 ประกอบด้วย กลยุทธ์ทางการตลาด 7 Ps

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาด; วิสาหกิจชุมชน; กลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรด

Abstract

This research purposes to analyzed the current situation and marketing strategies of community enterprise into identify opportunities as marketing strategy formulation for community enterprise in the group of processed food from pineapples in the central part group two. The resources are 20 entrepreneurs of community enterprises in Phetchaburi and Prachuapkhirikhan Provinces. Data collection has been done by depth interview in the type of semi-structure or directed interview and collecting data from documents. Data analysis has been done by essence.

The research to offer the marketing strategies of community enterprise in pineapple processed food group two. The strength is found there are group together and structure of entrepreneurs and personnel. The group used meeting for driving business process. There is relative human management and also organization culture. It's community learning organization which can take local resource to use with highest efficiency. There is idea of taking care social problems and the idea of sufficiency economy in the group management. There is weakness about the price, lack of vision, business plan and business management process. Human resource management lacks of knowledge management, innovative skill, less selling goods. Opportunity is policy of academic supporting from budget of various funds, information system, attractions, pineapple growing areas, master plan, strategic plan of province development, strategic plan of national pineapple which leading to marketing strategy for community enterprises in the group of processed food from pineapple in the beneath central area group two which consists of 7 Ps.

Keywords: Marketing Strategy; Community Enterprise; Pineapple Processed Food Group

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยการนำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากร มาผลิตสินค้าหรือบริการ ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชุมชนยังผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ วิสาหกิจชุมชน จึงมีบทบาทต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและส่งผลกระทบเชื่อมโยงต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

ปัจจุบันมีหน่วยงานในประเทศไทยได้พยายามส่งเสริมและสนับสนุนจัดกิจกรรมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสามารถพัฒนารูปแบบวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งตรงกับเป้าหมายในการพัฒนา กลยุทธ์ทางการตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจากสับปะรด เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและการพัฒนาของชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงได้เริ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดขึ้นมา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นแนวทาง แก้ปัญหาผลผลิตที่ออกมามากจนล้นตลาด

วิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อประกอบธุรกิจการค้าและได้ดำเนินกิจการในลักษณะของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน

สับปะรดเป็นผลไม้เศรษฐกิจหนึ่งของประเทศไทย ที่มีการแปรรูปเพื่อการส่งออก เป็นหลัก โดยประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตในประเทศ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุดใน ประเทศ และยังเป็นแหล่งแปรรูปสับปะรดเพื่อการบริโภคและส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของโลก สร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 ล้านบาท จนถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงสับปะรด พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากที่สุดคือ สับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย หรือที่เรียกกันว่า พันธุ์โรงงาน ซึ่งเป็นสับปะรดพันธุ์เศรษฐกิจมีปลูกกันมาอย่าง ยาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และตัวชี้วัด วิสัยทัศน์จังหวัด “เมืองท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า สับปะรด มะพร้าวที่หนึ่งของโลก สังคมแห่งมิตรไมตรี” ประเด็นยุทธศาสตร์การ พัฒนาที่ 2. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านการผลิตและแปรรูปสับปะรด มะพร้าว และสินค้า เกษตรสู่ตลาดโลก เป้าประสงค์ สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความ สามารถในการ แข่งขัน ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร

ซึ่งเห็นได้ว่าทางหน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ หากวิสาหกิจชุมชนมีการยกระดับ และเข้าถึงมาตรการสนับสนุนภาครัฐ จะช่วยให้เพิ่มมูลค่าและมีศักยภาพธุรกิจแข็งแกร่งขึ้นดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่ม ประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 มีความสนใจในพื้นที่ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาค กลางตอนล่าง กลุ่ม 2 ทั้ง 2 จังหวัด เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีพื้นฐานและมีความพร้อม ทั้งยังเป็นการ สร้างรายได้ให้กับชุมชน สำหรับวิสาหกิจชุมชนต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากในการแข่งขันกับธุรกิจขนาด เล็กที่มีอยู่เดิม การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรด ที่ดีจะทำให้วิสาหกิจชุมชน สามารถเจริญเติบโตและอยู่รอดได้ อีกทั้งยังไม่พบว่ามีการค้นคว้าวิจัยอย่าง จริงจัง หากมีการค้นหาและทำการวิจัยไว้ก็สามารถนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดได้ และยังอาจจะทำให้เกิด ความเข้าใจในรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การตลาดอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้สามารถปรับปรุงแก้ไขและ ประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตรงตามสถานการณ์ ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนอยู่รอดและยั่งยืน จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันได้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะช่วย

พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ในการจัดการขึ้นใหม่ นำการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาธุรกิจที่ยืดหยุ่นและยั่งยืนและเผยแพร่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันวิสาหกิจชุมชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2
2. เพื่อระบุโอกาสและอุปสรรคในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ

การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การโดยใช้การวางแผน การจัดองค์การและการมอบหมายงาน การใช้ทักษะความเป็นผู้นำและการสร้างแรงจูงใจตลอดจนการติดตามและการควบคุมงาน ซึ่ง Griffin (2002) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีการปฏิบัติการได้สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน และ Rue and Byars (2002) กล่าวว่า การจัดการ คือ รูปแบบของงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การ อันได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และ Robbins and DeCenzo, (2005) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ ซึ่งตามความหมายนี้ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ จึงได้แก่ ขบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ขบวนการ (process) ในความหมายของการจัดการนี้หมายถึงหน้าที่ต่าง ๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผนการจตุตถการการโน้มนำองค์การและการควบคุม

Gulick and Urwick (1973) เสนอเป็นหลักการว่ากระบวนการจัดการ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือเรียกว่า POSDCORB ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดตั้งองค์การ (Organizing) 3) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) 4) การอำนวยการ (Directing) 5) การประสานงาน (Co-ordination) 6) การรายงาน (Reporting) 7) งบประมาณ (Budgeting)

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการกลยุทธ์

กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง วิธีการ ดำเนินงานที่มั่นใจได้ว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ (Certo and Peter, 1991) หรือแผนของผู้บริหารระดับสูงที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์การ (Wright and Other, 1992) เป็นการตัดสินใจและการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยตรงในการใช้ทรัพยากรและศักยภาพเพื่อสร้างโอกาสและป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ขององค์การ (Coulter, 2005) ซึ่ง Schermerhorn, (2002) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์เป็นแผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการที่มีความสำคัญสำหรับองค์การเพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดประโยชน์ในการแข่งขัน ซึ่ง Stanley c. Abraham, (2006) กล่าวว่า กลยุทธ์ คือ วิธีการที่ทำให้้องค์การแข่งขันได้อย่างแท้จริง ส่วน David (2012) กล่าวว่า กลยุทธ์ เป็นวัตถุประสงค์ระยะยาวที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสรุปได้ว่ากลยุทธ์ หมายถึง รูปแบบ แผนการ หรือแนวทางเพื่อนำทางองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

Robbins and Coulter, (2007) กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารกระทำเพื่อให้ได้กลยุทธ์ขององค์การ โดยจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการที่เป็นพื้นฐานขององค์การคือการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม โดยเพิ่ม และเน้นการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การ เพื่อให้ทราบสถานะขององค์การเพื่อกำหนดกลยุทธ์อย่างเหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติต่อไป หรือหมายถึงกระบวนการตัดสินใจและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนโดยวิธีการเหล่านั้นจะสามารถช่วยให้้องค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (Pearce and Robinson, 2000)

กล่าวโดยสรุป การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการการวางแผนเทคนิคในการจัดการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระยะยาวขององค์การโดยอาศัยกระบวนการจัดการที่เป็นพื้นฐานขององค์การคือการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาด

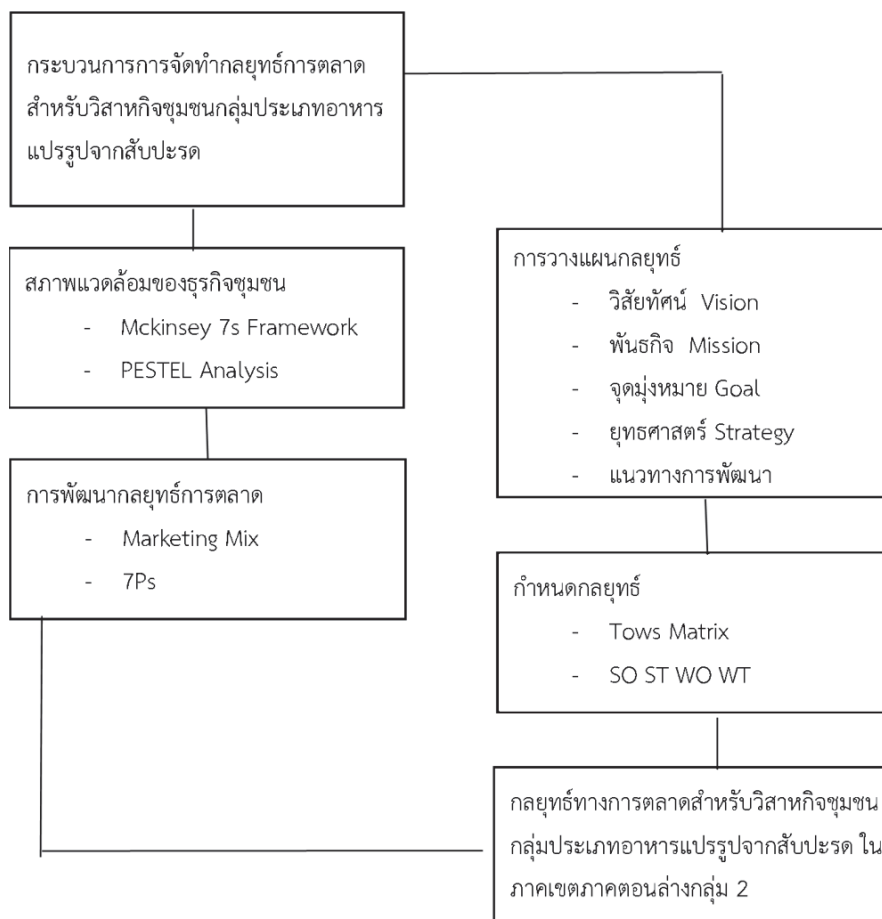
กลยุทธ์การตลาด หมายถึง การกำหนดวิธีการใช้เครื่องมือทางการตลาดในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด เพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการใช้ส่วนผสม 4 ประการ คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายก็คือกลุ่มลูกค้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งบริษัทเลือกเป้าหมายตลาดเป้าหมายอาจเป็นผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก หรือหน่วยงานรัฐบาล (McCarthy, 1995) หรืออาจกล่าวได้ว่าการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing Strategic Planning) หมายถึงขั้นตอนในการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการตลาด การเลือกตลาดเป้าหมาย และการออกแบบส่วนผสมทางการตลาด เพื่อสนองความพึงพอใจของตลาดและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

โดยอาจสรุปได้ว่า การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดมีอิทธิพลในการสร้างความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์โดยทั่วไปนิยมแบ่งเป็น 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) การกำหนดราคา (Price) 3) การจัดจำหน่าย (Place) และ 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

แนวคิดและทฤษฎีวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน โดยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าวิสาหกิจชุมชนใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการประกอบธุรกิจของชุมชนที่ไม่มุ่งเน้นกำไรเป็นหลัก แต่เป็นการมุ่งส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้สามารถอยู่รอดด้วยตนเองและพึ่งพาตนเองได้ ขณะที่ธุรกิจชุมชนเป็นกลุ่มสมาชิกที่เกิดจากการประกอบกิจการภายในชุมชนและมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกชุมชน โดยมุ่งเน้นผลกำไรจากการประกอบกิจการเพื่อสร้างให้เกิดการขยายตัวและพัฒนาในเชิงธุรกิจ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ คือ 1) ค้นหาความต้องการของตลาด 2) เลือกวิธีการผลิตที่เหมาะสม 3) มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน 4) กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการและกลุ่มที่เป็นทางการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การตลาด สำหรับวิสาหกิจชุมชน กลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 โดยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน โดยวิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) จัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ กลุ่มผู้บริหาร เจ้าของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชน กลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 20 คน แต่เนื่องจากการหาข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรด ไม่มีการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ อันเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจน โดยเป็นเพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้างหรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์เชิงลึก มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่กำลังดำเนินการกระบวนการวิธีการวิจัย โดยผู้วิจัยสามารถที่จะดำเนินการสัมภาษณ์และสามารถที่จะสอบถาม ติดตามและซักไซ้ไล่เรียงข้อมูลข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดปลีกย่อยที่สำคัญและน่าสนใจในแต่ละประเด็นของคำตอบ

โดยมีแนวคำถามดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

หัวข้อที่ 1 เกี่ยวกับวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2

หัวข้อที่ 2 ระบุลักษณะโอกาสและอุปสรรค ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2

หัวข้อที่ 3 นำเสนอกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2

การวัดและตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพเนื่องจากลักษณะของงานวิจัยเป็นงานในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจที่สอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จึงตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในการให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการธุรกิจชุมชน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านเนื้อหา ได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม สมบูรณ์และน่าเชื่อถือก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ แหล่งข้อมูลจากส่วนงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสัมภาษณ์เจาะลึก รวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยขออนุญาตสัมภาษณ์ฉบับที่เก็บข้อมูล บันทึกเสียงและบันทึกภาพนิ่งในการสัมภาษณ์ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยพิจารณาประเด็นหลักที่พบในข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางจัดทำรูปแบบพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า 1) กลยุทธ์เชิงรุก ประกอบด้วยกลยุทธ์ การจัดการความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด และการแข่งขันในท้องตลาดทั่วไป การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อกำหนดแนวทางด้านการตลาดที่เหมาะสม การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการด้านการตลาดที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยี 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการตลาดรูปแบบใหม่ การจัดการระบบฐานข้อมูลแบบครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทันสมัยรองรับการท่องเที่ยวตามศักยภาพของจังหวัด การพัฒนาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นสะท้อนภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น 3) กลยุทธ์เชิงรับ (ST) ประกอบด้วย การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปจากสับปะรดใน

เขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 การกำหนดนโยบายสาธารณะตามความต้องการของกลุ่มที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม การกำหนดแผนการผลิตและการตลาดรองรับสังคมเพื่อสุขภาพ 4) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) ประกอบด้วย การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและการตลาดเพื่อรองรับสังคมสุขภาพ การยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากล การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 แบบมีส่วนร่วม

2. โอกาสในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 ด้านปัจจัยภายนอกองค์การที่เอื้อต่อผลสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนพบว่า 1) นโยบายรัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว มีการแบ่งเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว Royal Coast และแนวโน้มทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพ 2) นโยบายจากภาครัฐและจังหวัดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/เชิงนิเวศ มีระบบสารสนเทศในการส่งผ่านข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ และการมีโครงการของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 3) การสนับสนุนด้านวิชาการจากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยในด้านการยกระดับการแปรรูปสับปะรดและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 4) การสนับสนุนด้านงบประมาณของกองทุนต่าง ๆ 5) การสนับสนุนของหน่วยงาน และพื้นที่ต้นแบบในเรื่องค่านิยมการขับเคลื่อนความมั่นคง ยั่งยืนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีงานวิจัย รูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด 7) ระบบสารสนเทศมีความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลอื่น ๆ ได้ ความหลากหลาย ความทันสมัยของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์จังหวัด 8) มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ เชิงนิเวศและเชิงศิลปวัฒนธรรม ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น 9) แหล่งผลิตสับปะรดอยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์เป็นจำนวนมาก ง่ายต่อการขนส่งหรือระบบโลจิสติกส์ 10) รัฐบาลมีแผนแม่บทกำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศในระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2579) เป็นกรอบที่ช่วยให้แผนการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการผลิตและบริการ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ 11) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรีให้ความสำคัญกับการแปรรูปอาหารจากสับปะรด และ 12) แผนยุทธศาสตร์สับปะรดของประเทศ ซึ่งครอบคลุมแผนปฏิบัติการ 3 ด้าน คือ ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและบริหารจัดการการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพอุตสาหกรรมแปรรูป ด้านการเพิ่มศักยภาพการตลาดและการส่งออก

3. สรุปผลการศึกษากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 พบว่า 1) กลยุทธ์เชิงรุก ประกอบด้วยกลยุทธ์ การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด และการแข่งขันในท้องตลาดทั่วไป การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อกำหนดแนวทางด้านการตลาดที่เหมาะสม การพัฒนาศักยภาพกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการด้านการตลาดที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยี 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการตลาดรูปแบบใหม่ การจัดการระบบฐานข้อมูลแบบครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทันสมัยรองรับการท่องเที่ยวตามศักยภาพของจังหวัด การพัฒนาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นสะท้อนภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น 3) กลยุทธ์เชิงรับ ประกอบด้วย การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 การกำหนดนโยบายสาธารณะตามความต้องการของกลุ่มที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม การกำหนดแผนการผลิตและการตลาดรองรับสังคมเพื่อสุขภาพ 4) กลยุทธ์เชิงป้องกัน ประกอบด้วย การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและการตลาดเพื่อรองรับสังคมสุขภาพ การยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากล การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 แบบมีส่วนร่วม

สำหรับกลยุทธ์ทางการตลาด 7Ps สำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 พบว่ามีกลยุทธ์ 1) กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (Product) ประกอบด้วย การจัดการความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด (กลยุทธ์เชิงรุก) และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและการตลาดเพื่อรองรับสังคมสุขภาพ (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) 2) กลยุทธ์ราคา (Price) ประกอบด้วย การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดเพื่อกำหนดแนวทางด้านการตลาดที่เหมาะสม (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) และการยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากลกลยุทธ์เชิงป้องกัน (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) 3) กลยุทธ์สถานที่ (Place) ประกอบด้วย การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทันสมัยรองรับการท่องเที่ยวตามศักยภาพของจังหวัด (กลยุทธ์เชิงแก้ไข) 4) กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย (Promotion) ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการด้านการตลาดที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (กลยุทธ์เชิงรุก) การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการตลาดรูปแบบใหม่ (กลยุทธ์เชิงแก้ไข) 5) กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร (People) ประกอบด้วย การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 (กลยุทธ์เชิงรับ) 6) กลยุทธ์กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การจัดการระบบฐานข้อมูลแบบครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน (กลยุทธ์เชิงแก้ไข) การกำหนดนโยบายสาธารณะตามความต้องการของกลุ่มที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม (กลยุทธ์เชิงรับ) การกำหนดแผนการผลิตและการตลาดรองรับสังคมสูงวัย (กลยุทธ์เชิงรับ) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 แบบมีส่วนร่วม (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) และ 7) กลยุทธ์องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical) ประกอบด้วย การพัฒนาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นสะท้อนภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น (กลยุทธ์เชิงแก้ไข)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. อภิปรายผลเพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 ผลการศึกษาพบว่า มีการรวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องใช้ ทำให้มีความหลากหลายด้านผลิตภัณฑ์และแนวคิดและนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ระบบผลิตภัณฑ์ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล และคณะ (2563) พบว่า จุดแข็งที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การออกแบบและสร้างสรรค์สินค้า การให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้า ทำให้สามารถรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาหารแปรรูป พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีวิธีการที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สมาชิกทุกคนพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และความพอประมาณ ซึ่งเหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจของผลิตภัณฑ์ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาเครือข่ายชุมชนบนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) สอดคล้องกับงานวิจัย สกุล วงษ์กาฬสินธุ์ และคณะ (2563) ที่พบว่ากลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จมีการบริหารจัดการโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมและใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Allan (1973) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ค้นพบข้อเสนอแนะสำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ มีการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงานที่ประหยัด ซื่อสัตย์ มีความสามัคคีปรองดอง และให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนาถ ทับครุฑ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี การใช้เงินทุนส่วนตัว ปัจจัยด้านโครงสร้างและปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการที่มีการทำงานเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผล โดยมีการประชุมร่วมกันทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากประธานและกลุ่มสมาชิกเป็นบุคลากรในท้องถิ่น ทำให้ง่ายต่อการพบปะพูดคุย ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการทำธุรกิจของกลุ่ม ซึ่งอาจจะไม่มีรูปแบบเป็นทางการหรือไม่ทางการก็ได้ เป็นการบริหารจัดการองค์การไปในตัว ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Druck (2008) Gulick and Urwick (1973) วรวิทย์ ประสิทธิ์ผลและคณะ (2563) ที่พบว่า ธุรกิจชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มและมีกระบวนการจัดการธุรกิจชุมชน อาทิ การวางแผน การจัดองค์การ บุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุมงาน การรายงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทางด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยสมาชิกในระบบเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Rue and Byars (2002) และแนวคิดของ วันสรุา จันทรกมล (2563) ที่เห็นใน

ทำนองเดียวกันว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นจุดแข็งและปัจจัยความสำเร็จ รวมถึงมีความเป็นผู้นำที่ใฝ่รู้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันเป็นไปตามแนวคิดของ Fayol (1916) ได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการงาน ประกอบด้วย 1) การวางแผน ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน 2) การบังคับบัญชาสั่งการ มีหน้าที่สั่งงานต่างๆ และผู้บริหารกระทำตนเป็นอย่างที่ดี มีศักยภาพความเป็นผู้นำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนัสรา จันทรกมล (2563) ที่พบว่า เงื่อนไขของความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ มีการวางแผน บริหารจัดการ เพื่อนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ส่วนจุดแข็งด้านการนำศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ สับปะรดที่มีคุณภาพและเป็นจุดขายของท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Allan (1973) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการในการใช้ทรัพยากรขององค์การ เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สภาพการณ์ด้านจุดอ่อนกลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 ที่พบปัญหาทางกลุ่มไม่มีแผนธุรกิจ ไม่มีแผนการตลาด การตั้งราคายังไม่มีมาตรฐาน และไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนที่แท้จริง รวมถึงขาดการส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติพัญญ์ ทองแกม และโสมสิต แพงสร้อย (2562); วรวิทย์ ประสิทธิผล และคณะ (2563); ศรีนทร เลียงจินตถาวร และเขมิกา แสนโสม (2560) ที่พบปัญหาด้านการวางแผนธุรกิจ การตลาด การรวมกลุ่ม และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปัญหาด้านโครงสร้างองค์การ เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจขององค์การ สมาชิกยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีทางการขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มวิสาหกิจ ยังไม่มีหน่วยงานหรือบุคคลที่มีความรู้เข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมอย่างจริงจัง แตกต่างจากแนวคิดของ Thompson Strickland (อ้างอิงใน ทรงศักดิ์ ศรีวงษา, 2550) กล่าวว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เพื่อการดำเนินการองค์การให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวารินทร์ วานมนตรี และอมรรรณ รังกุล (2564) ที่พบว่าปัญหากำหนดทิศทางการดำเนินงานไม่ชัดเจน และโครงสร้างองค์การไม่สอดคล้องต่อการดำเนินงานตามเป้าหมาย สำหรับปัญหาด้านรูปแบบกระบวนการ กลไกที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจังนั้น ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2557) และศิริวารินทร์ วานมนตรี และอมรรรณ รังกุล (2564) เห็นในทำนองเดียวกันว่า การบริหารองค์การขึ้นอยู่กับบุคลากร และการมีส่วนร่วม ซึ่งกิติพัญญ์ ทองแกม และโสมสิต แพงสร้อย (2562) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตไม่ชัดเจนยังเป็นปัญหาสำคัญสำหรับวิสาหกิจชุมชน

3. สรุปผลการศึกษากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 พบว่า กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่ การจัดการความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการตลาด และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

สุขภาพและการตลาดเพื่อรองรับสังคมสุขภาพ โดยอาศัยการพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับคิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2543) ที่กล่าวว่ากลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่เสนอขายเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจและการกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาทับครุฑ, ศุภพิชญ์ บุญเกื้อ และอรอนงค์ อัมภา (2563) ศึกษา เรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง ได้แก่ ปัจจัยภายนอกองค์กรได้แก่ด้านเทคโนโลยี กลยุทธ์ด้านราคา ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาด เพื่อกำหนดแนวทางด้านการกำหนดราคาที่เหมาะสม การยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากล โดยมีการกำหนดราคาสินค้าที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อป้องกันการขายตัดราคา ระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น กลุ่มวิสาหกิจ ซึ่งต้องมีการกำหนดราคาที่เป็นมาตรฐานและยุติธรรมต่อลูกค้า สอดคล้องกับแนวคิดของคิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2543) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ด้านการกำหนดราคาสินค้า ประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตั้งราคาแบบบวกกำไรส่วนเพิ่มการตั้งราคาในช่วงฤดูกาล การตั้งราคาสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ การตั้งราคาต่ำเพื่อเจาะตลาด การตั้งราคาเพื่อตัดวงจร และการตั้งราคาเพื่อส่งเสริมการจำหน่าย เป็นต้น กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย มีการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทันสมัยรองรับการท่องเที่ยวตามศักยภาพของจังหวัด มีการประสานงานกับจังหวัดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำสินค้าวางจำหน่ายอย่างทั่วถึง มีการพัฒนาช่องทางขายที่หลากหลายวิธีมากขึ้น เช่น การขายออนไลน์ และการพัฒนาสถานที่จำหน่ายสินค้าเพื่อแสดงสัญลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจ ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากปัจจุบันเกิดโรคระบาดโควิด 19 และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี อุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบายในการซื้อมากขึ้น และแต่ละจังหวัดมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพรพรณ รักษ์ชน (2562) ศึกษาตัวแบบกลยุทธ์การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ สำหรับวิสาหกิจชุมชนภาคการให้บริการในเขตภาคเหนือประเทศไทย พบว่า การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ควรจัดทำในลักษณะเชิงกลยุทธ์ผ่านกระบวนการวิจัยการตลาด เพื่อกำหนดแบบกลยุทธ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า โดยอาศัยช่องทางการตลาดออนไลน์ กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อการจัดการด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการตลาดทางตรงให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลง มีการส่งเสริมการตลาดรูปแบบใหม่ มีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เผยแพร่ข่าวสารทางสื่อออนไลน์ และมีการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากปัจจุบันผู้บริโภคทำการตัดสินใจซื้อสินค้าจะทำการค้นหาข้อมูลเปรียบเทียบคุณสมบัติและผลประโยชน์ที่จะได้รับมากขึ้น ดังนั้น กลุ่มวิสาหกิจจำเป็นต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้ทั่วถึงและต้องมีการอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้บริโภคและชุมชน ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากบุคลากรของหน่วยงานเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการ

ดำเนินงานขององค์การ การสร้างความเข้มแข็ง จำเป็นต้องมีการพัฒนาและมีการวางแผนบุคลากรอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ ประสิทธิ์ผล และคณะ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบการธุรกิจชุมชน กรณีธุรกิจชุมชนหมู่บ้านเลิศอุบล เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า จุดแข็งที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ บุคลิกลักษณะการใฝ่เรียนรู้และกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุล วงษ์กาฬสินธุ์ และคณะ (2563) ศึกษาการจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กระบวนการจัดการธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย การจัดบุคลากรองค์การ กลยุทธ์ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การจัดการระบบฐานข้อมูลแบบครบวงจร ตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน การกำหนดนโยบายสาธารณะตามความต้องการของกลุ่มที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม การกำหนดแผนการผลิต การตลาดรองรับสังคมสูงวัย และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากระบบการ จัดเป็นการทำการตลาดโดยการประสมประสานองค์ประกอบการตลาด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเป็นไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงานสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้ลูกค้าได้รับบริการที่มีคุณภาพ และมีความพึงพอใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพรพรณ รักษ์ชน (2562) ศึกษาตัวแบบกลยุทธ์การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ สำหรับวิสาหกิจชุมชนภาคการให้บริการในเขตภาคเหนือประเทศไทย พบว่า การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ มีความจำเป็นและต้องผ่านกระบวนการออกแบบให้โดดเด่นในด้านวิสัยทัศน์ การวางกลยุทธ์ การแปลงอัตลักษณ์ขององค์กร ผลิตภัณฑ์และบริการไปสู่การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎิยา มูลศรี (2019) ศึกษาเรื่อง กรอบแนวคิดแมคคินซี 7s และการจัดการคุณภาพโดยรวม ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ธุรกิจ พบว่าการจัดการคุณภาพโดยรวมมีตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ ด้านการจัดการกระบวนการ กลยุทธ์ด้านองค์ประกอบภาพ ประกอบด้วย กลยุทธ์การพัฒนาอัตลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจให้โดดเด่น สะท้อนภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น และการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า เช่น การออกแบบภูมิทัศน์ การวางผังรวมและการจัดทำป้ายที่ชัดเจน เหมาะสม ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป อาจจะเข้าไปใช้บริการโดยไม่จำเป็นต้องการซื้อสินค้าหลัก แต่ซื้อความมีคุณค่าทางจิตใจ เช่น ความเป็นภูมิปัญญาไทย สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่ดี เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ นวลชื่น (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษา กรณีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร พบว่า มีหลักคิดเรื่องการคิดค้นและนำภูมิปัญญาดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรด ในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 กับการนำไปปฏิบัติ

ด้าน	กลยุทธ์	ลักษณะของกลยุทธ์	เป้าหมายกลยุทธ์
ผลิตภัณฑ์ (Product)	การจัดการความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์	เชิงรุก	จุดแข็งขององค์การกับโอกาสที่กำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุก
	การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ	เชิงป้องกัน	ใช้จุดอ่อนและข้อจำกัดมาป้องกัน
ราคา (Price)	การพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาด	เชิงป้องกัน	ใช้จุดอ่อนและข้อจำกัดมาป้องกัน
	การยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากล	เชิงป้องกัน	ใช้จุดอ่อนและข้อจำกัดมาป้องกัน
สถานที่ (Place)	การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทันสมัยรองรับการท่องเที่ยว	เชิงแก้ไข	แก้ไขจุดอ่อน
การส่งเสริมการขาย (Promotion)	การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	เชิงรุก	จุดแข็งขององค์การกับโอกาสที่กำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุก
	การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการตลาดรูปแบบใหม่	เชิงแก้ไข	แก้ไขจุดอ่อน
การพัฒนาบุคลากร (People)	การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	เชิงรับ	รับมือกับอุปสรรค
กระบวนการ (Process)	การจัดการระบบฐานข้อมูลแบบครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน	เชิงแก้ไข	แก้ไขจุดอ่อน
	การกำหนดนโยบายสาธารณะตามความต้องการของกลุ่ม	เชิงรับ	รับมือกับอุปสรรค
	การกำหนดแผนการผลิตและการตลาดรองรับสังคมสูงวัย	เชิงรับ	รับมือกับอุปสรรค
	การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน	เชิงป้องกัน	ใช้จุดอ่อนและข้อจำกัดมาป้องกัน
องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical)	การพัฒนาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นสะท้อนภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น	เชิงแก้ไข	แก้ไขจุดอ่อน

จากองค์ความรู้ที่ได้รับ สามารถนำกลยุทธ์มาประยุกต์ใช้กับการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน และยังถือว่าเป็นสะพานเชื่อมระหว่างกลยุทธ์ที่ทางกลุ่มดำเนินการอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวางแผนเอาไว้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น ให้เป็นไปในทางเดียวกับเป้าหมายที่วางไว้ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สรุป

การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนา โดยจุดแข็ง พบว่า มีการรวมกลุ่มสร้างความน่าเชื่อถือ มีโครงสร้างองค์การด้านผู้ประกอบการและบุคลากร ใช้การประชุมในการขับเคลื่อนกระบวนการทางธุรกิจ มีการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบเครือญาติ มีวัฒนธรรมองค์การความร่วมมือภาวะผู้นำ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของชุมชน สามารถนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีแนวคิดที่ทำให้เกิดคุณค่าร่วมกัน คือ การดูแลแก้ไขปัญหาสังคม และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารกลุ่ม ขณะเดียวกันยังมี จุดอ่อนจากปัจจัยภายในของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทางด้านราคาที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดวิสัยทัศน์ แผนธุรกิจ และกระบวนการจัดการธุรกิจที่ชัดเจน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ขาดการจัดการความรู้เพื่อถ่ายทอดขาดทักษะเชิงนวัตกรรม การทำประโยชน์ให้กับชุมชนยังทำได้ไม่มาก และสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ขายสินค้าได้น้อย แต่ยังมีโอกาสในการพัฒนาจากปัจจัยภายนอกด้าน นโยบาย การสนับสนุนด้านวิชาการงบประมาณของกองทุนต่าง ๆ มีพื้นที่ต้นแบบในเรื่องค่านิยมการขับเคลื่อนความมั่นคง ยั่งยืน ระบบสารสนเทศ แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย แหล่งผลิตสับปะรดอยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์เป็นจำนวนมาก แผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แผนยุทธศาสตร์สับปะรดของประเทศ ซึ่งนำมาสู่กลยุทธ์การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มประเภทอาหารแปรรูปจากสับปะรดในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 ประกอบด้วย (1) กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (2) กลยุทธ์ราคา (3) กลยุทธ์สถานที่ (4) กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร (5) กลยุทธ์กระบวนการ และ (6) กลยุทธ์องค์ประกอบทางกายภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้ชัดเจน เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ ประกอบด้วยกลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์ การตั้งราคาสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด 2) วิจัยและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 3) ส่งเสริมการตลาด 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนธุรกิจ และแผนการตลาด 5) พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนระบบการผลิต ระบบการตลาดเพื่อการส่งออก 6) แปลงกิจการให้เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม 7) มีหลักคิด เรื่อง การพึ่งพาตนเอง การออม การรวมกลุ่มสามัคคี การคิดค้น และการนำภูมิปัญญาดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาและการสร้างการเป็นผู้นำที่ดี 8) ควรมีการสร้างเครือข่ายและการขยายโอกาสวิสาหกิจชุมชน 9) ควรมีการดำเนินการแบบบูรณาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เฉพาะสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทอาหารแปรรูปจากลัปประดับในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงปริมาณกับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มลูกค้า หรือผู้บริโภค

2. ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดโดยเฉพาะ เพื่อมีจุดมุ่งหมายให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จัก เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง เพื่อเพิ่มยอดขายของผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น เช่น การโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการตลาดทางตรง การตลาดออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษติญา มุลศรี. (2019). กรอบแนวคิดแมคคินซี 7s และการจัดการคุณภาพโดยรวม ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ธุรกิจ. *วารสารสหวิทยาการวิจัย*, 8(1), 40-53.
- กศิพัญญ์ ทองแกม และโสมสิต แพงสร้อย. (2562). ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการขายสินค้าโอท็อปบนตลาดออนไลน์เชิงพุทธในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์*, 6(9), 4628-4644.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). สำนักงาน “ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <http://www.hesdc.go.th>
- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษา กรณีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงศักดิ์ ศรีวงษา. (2550). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2557). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตกลุ่มทะเลสาบสงขลา. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 98-99.
- ธนวุฒิ พิมพ์กี และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัย มสค สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*, 10(1), 1-21.
- นุชนาถ ทับครุฑ, ศุภพิชญ์ บุญแก้ว และอรอนงค์ อำภา. (2563). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

- ปวันรัตน์ ตีวงษ์ และกฤษ จรินทร์. (2560). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ ๓ มาบตาพุดคอมเพล็กซ์ จังหวัดระยอง* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันสรา จันทร์กมล. (2563). *เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณพรรณ รักษ์ชน และวิจิต อุ๋อัน. (2562). *ตัวแบบกลยุทธ์การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ สำหรับวิสาหกิจชุมชนภาค การให้บริการในเขตภาคเหนือประเทศไทย. สักทองวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 25(2), 120–130.*
- วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล และคณะ. (2563). *การพัฒนาศักยภาพการประกอบการธุรกิจชุมชน กรณีธุรกิจชุมชนหมู่บ้านเลิศอุบล เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 14(32), 125–140.*
- ศิรินทร เลียงจินดาภาวร และเขมิกา แสนโสม. (2560). *รูปแบบการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน บนพื้นฐานทรัพยากร* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริวารินทร์ วานมนตรีและ อมรรรณ รังกุล. (2565). *แนวทางการแก้ไขปัญหาจากการนำแนวคิดการตั้งวัตถุประสงค์และผลลัพธ์มาใช้ในการบริหารองค์กร: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. Journal of Modern Learning Development, 7(1), 255–266.*
- สกุล วงษ์กาฬสินธุ์. (2563). *การจัดการธุรกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: เลิศศิลป์ สาส์น โฮลดิ้ง.*
- Abraham, S.C. (2006). *Strategic Planning a Practical Guide for Competitive Success*. Ohio: Thomson South–Western.
- Allan, L. (1973). *Successful Sport Management*. United Sates: Michie.
- Armstrong, G., Adam, S., Denize, S. & Kotler, P. (2012). *Principles of Marketing*. (5th ed.). Sydney : Pearson Education.
- Coulter, M. (2005). *Strategic Management in Action*. New Jersey: Pearson.
- David, F.R. (2012). *Strategic Management: Concepts and Cases*. Charles W.L. Hill: Prentice Hall.
- Fayol, H. (1916). *General and Industrial Management*. New York: Pittnans Publishing Corporation.
- Griffin, J.M. (2002). *Are the Frma and French factors global or country–specific?*. Review of Financial Studies, 15(3), 783–803.
- Gulick, L. and Urwick, L. (1973). *Paper on the Science of Administration*. Clifton: Augustus M. Kelley.
- Pearce, J.A & Robinson, R.B. (2000). *Strategic management*. NJ: McGraw–Hill.
- Robbin, S.P. and Coulter, M. (2005). *Management*. 8th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Robbins, S.P. and Coulter, M. (2007). *Organization Theory: Structure, Design, and Applications*. New Jersey: Prentice–Hall.

Robbins, S.P. and DeCenzo, D.A. (2005). *Fundamentals of Management Essential Concepts and Applications*. 5th Edition. New Jersey: Pearson Education, Inc.

Rue, L.W. and Byars, L.L. (2002). *Human resource management*. Irwin: McGraw Hill.

Schermcrhorn, J.R. (1999). Information Sharing as an Inter organizational Activity. *Academy of Management Journal*, 21, 148–153.

Wright , P.M and Other. (1992). *Management of Organizations*. Chicago: Irwin.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก

Factors Influencing the Decision to Stay in Halal Hotels in The Major Travel Provinces

บุษกร ล้วนลอย

Bussakorn Luanloy

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

E-mail: bussakorn.luanloy@gmail.com

Retrieved 30-10-2022; Revised 03-12-2022; Accepted 06-02-2023

Doi: 10.14456/japm.2023.6

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก และ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลัก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จำนวน 399 คน โดยศึกษาพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งเป็นจังหวัดละ 133 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยราคา ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก นอกจากนี้เมื่อจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ดังนี้ (1) กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยบุคลากร และปัจจัยส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในกรุงเทพมหานคร (2) เชียงใหม่ ได้แก่ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดเชียงใหม่ (3) นครราชสีมา ได้แก่ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยราคา และปัจจัยบุคลากร ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดนครราชสีมา

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ คือ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ และปัจจัยลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในทั้งหมดของพื้นที่วิจัย กล่าวคือ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก และเมื่อจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลักก็ส่งผลเช่นกัน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา

คำสำคัญ: การตัดสินใจเลือกเข้าพัก; โรงแรมฮาลาล; จังหวัดท่องเที่ยวหลัก

Abstract

This article aimed to 1) study the factors influencing the decision to choose to stay in a halal hotel in the major travel provinces and 2) compare the factors influencing the decision to stay in halal hotels in the major travel provinces as classified by the major travel provinces. The sample consisted of 399 Muslim tourists in Bangkok, Chiang Mai, and Nakhon Ratchasima province. The data was divided into 133 samples per province. The statistical analysis is stepwise regression analysis.

The research found that: Product factor, Price factor, People factor, Process factor, and Physical factor affecting the decision to stay in halal hotels in major travel provinces with statistical significance at .05. Classified by the major travel provinces, (1) Bangkok: Product factor, physical factor, people factor, and promotion factor have a statistically significant impact on the decision to stay in halal hotels in major travel provinces. (2) Chiang Mai: Product factor, physical factor, process factor, and place factor affect the decision to stay in halal hotels in major travel provinces. (3) Nakhon Ratchasima: Product factor, physical factor, price factor, and people factor affect the decision to stay in halal hotels in major travel provinces.

The new body of knowledge from this research was that product factors and physical factors influencing the decision to stay in halal hotels in all fields of research. That means the factors that affect the major travel provinces. In addition, when classified by province, the major travel destination also affected, namely Bangkok Province, Chiang Mai Province, and Nakhon Ratchasima Province.

Keywords: Decision to Stay, Halal Hotels, Major Travel Provinces

บทนำ

จากจำนวนประชากรมุสลิมที่มีจำนวนถึงร้อยละ 25 ของประชากรโลก และแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ประกอบกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของตลาดสินค้าและบริการมุสลิมที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดการท่องเที่ยวฮาลาล ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลามเข้ามามีบทบาทที่น่าสนใจมากขึ้น ซึ่งการขยายตัวของนักท่องเที่ยวมุสลิมจะนำไปสู่ความต้องการของสินค้าและบริการการท่องเที่ยวฮาลาลที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรม เนื่องจากวิถีชีวิตของกลุ่มมุสลิมที่เกี่ยวข้องจากความเชื่อทางศาสนา พบว่าชาวมุสลิมดำเนินชีวิตภายใต้กฎเกณฑ์ของศาสนาอย่างเคร่งครัด ทำให้ชีวิตประจำวันของมุสลิมทั่วโลกมีรูปแบบและการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการฮาลาลยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทย เนื่องจาก ในปัจจุบันมีโรงแรมที่รองรับตลาดฮาลาลโดยตรงน้อยมาก และส่วนมากเป็นโรงแรมระดับ 3 ดาว ที่ยังไม่มีการจัดการตามมาตรฐานโรงแรม

ฮาลาลอย่างเต็มรูปแบบ นอกเหนือจากบริการอาหารฮาลาล ทำให้นักท่องเที่ยวมุสลิมที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้เข้าพักในโรงแรมทั่วไปที่ไม่ใช่โรงแรมฮาลาล กล่าวคือ ถ้านักท่องเที่ยวมุสลิมที่มีความเคร่งครัดต่อหลักศาสนานั้นมีทางเลือกที่ถูกต้องตามหลักศาสนา นักท่องเที่ยวจะการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลทันที แต่ถ้านักท่องเที่ยวเลือกเข้าพักโรงแรมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพัก เช่น ราคา ช่องทางการจำหน่าย หรือ การส่งเสริมการตลาด เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวมุสลิมอาจไม่คำนึงถึงความเป็นโรงแรมฮาลาลก็เป็นไปได้ (মনষ্যা অরুণ, 2564) โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโรงแรมตามหลักศาสนาอิสลาม (Shariah-Complain Hotel Concept) และโมเดลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมุสลิม (Consumer Behavior Model) เป็นหลักเพื่อศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเกิดสิ่งกระตุ้นทำให้เกิดความต้องการ ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ประกอบการโรงแรมไม่สามารถคาดคะเนได้ ซึ่งความรู้สึกนึกคิด จะได้รับอิทธิพลต่าง ๆ ภายในใจนักท่องเที่ยวมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งกระตุ้นทางการตลาด หรือลักษณะของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนองของนักท่องเที่ยวมุสลิม หรือ การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมุสลิม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

จากสถิตินักท่องเที่ยวที่มีจำนวนผู้เข้าพักสูงสุด จำนวน 3 อันดับในปี 2564 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จำนวนผู้เข้าพัก 4,566,557 คน จังหวัดเชียงใหม่ 2,243,296 คน และจังหวัดนครราชสีมา 2,077,397 คน ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด ดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาบริบทของโรงแรมฮาลาล นอกจากนี้ ยังเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวมุสลิมจากทั่วโลก ซึ่งมีแนวโน้มจะเติบโตเป็นกลุ่มผู้บริโภคหลักในอนาคต เนื่องจาก มีความพร้อมในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว บุคลากรที่มีทักษะบริการ และสามารถสื่อสารภาษาต่าง ๆ กับชาวต่างชาติ รวมถึงยังมีสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวมุสลิมอยู่มากมาย เพื่อจูงนำไปสู่การออกแบบรูปแบบการบริการโรงแรมฮาลาลที่เหมาะสม เพื่อรองรับการใช้บริการโรงแรมฮาลาลได้อย่างรอบด้านและสามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อสินค้าและบริการฮาลาล อีกทั้ง ยังเป็นการพัฒนาบริบทเพื่อให้เทียบเท่าภาคใต้ของประเทศไทยที่มีประชากรชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุด โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทความวิจัยนี้จึงนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก และเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลัก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวมุสลิมที่เคยท่องเที่ยวภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ยังใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองผ่านนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม และกลุ่มจิตอาสาของเครือข่ายชุมชน ได้แก่ (1) เครือข่ายชุมชนมัสยิดกมลาไสยอิสลาม เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร (2) เครือข่ายชุมชนมัสยิดต้นสน เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร (3) มัสยิดอัลญะมาเอีย (ข้างตลาด) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และ (4) เครือข่ายชุมชนมัสยิดญันนาตุลฟิรเดาส์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น โดยคำถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไป (2) การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรม

ฮาลาล (3) สิ่งกระตุ้นทางการตลาด และ (4) ลักษณะของผู้ซื้อ และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุเลือกตัวแปรเข้าสมการถดถอยแบบขั้นตอน

บทความวิจัยนี้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับทั้งผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางกลยุทธ์การตลาด ซึ่งหากการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมต่อความถูกต้องตามหลักอิสลามมีค่าสูง ย่อมนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวจากกลุ่มลูกค้าศักยภาพได้อย่างมาก

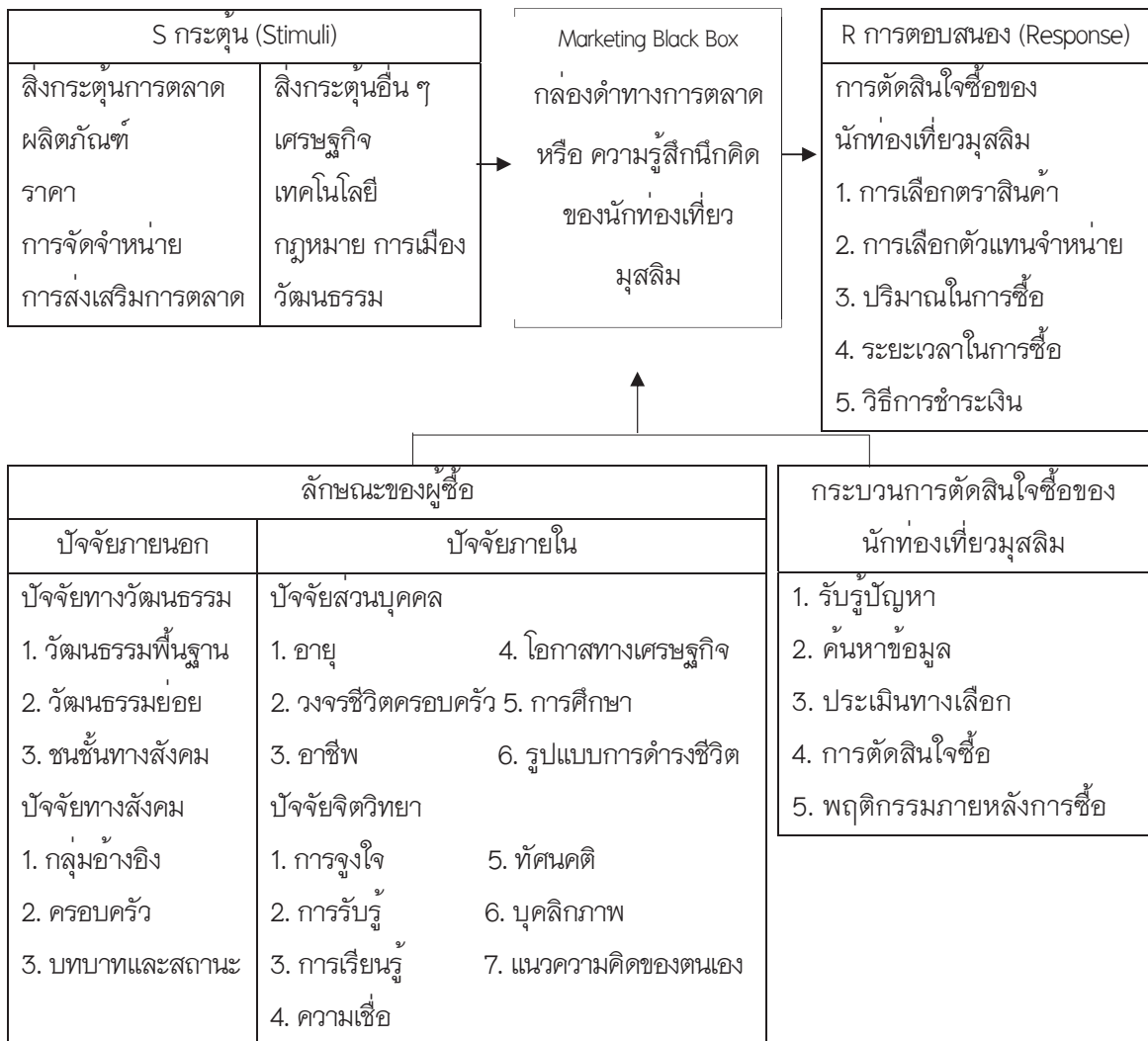
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลัก

การทบทวนวรรณกรรม

ศาสนาอิสลามมีหลักการครอบคลุมในทุกเรื่องของวิถีชีวิตมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิต สังคม และเศรษฐกิจ ในขณะที่ตัวธุรกิจโรงแรมมีการใช้หลักอิสลามเข้ามาดำเนินการในหลักการคล้ายกัน เนื่องจากศาสนาอิสลามจะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของศาสนาอิสลามตามวัฒนธรรมหรือกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลนั้นจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโรงแรมตามหลักศาสนาอิสลาม (Shariah-Complain Hotel Concept) ซึ่งตามแนวคิดของกลุ่มมุสลิมใช้หลักชะรีอะฮ์ เป็นกฎหลักในการวางข้อกำหนดและแนวทางในการดำเนินชีวิต รวมถึงการท่องเที่ยวและโรงแรม จากการศึกษาของ Samori & Sabtu (2014; อ้างถึงใน ปาริชาติ เบ็ญฤทธิ์, 2561) พบว่า มาตรฐานชะรีอะฮ์ของโรงแรมมีการพัฒนาข้อกำหนดและมาตรฐานโรงแรมฮาลาลแตกต่างกันไปตามลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม มาตรฐานของโรงแรมฮาลาลโดยทั่วไปจะต้องมีข้อกำหนด ประกอบด้วย 1) ระบบน้ำเป็นการใช้ภายในโรงแรมจะต้องสะอาดและมีการให้บริการอย่างครอบคลุมและทั่วถึงทั้งโรงแรม 2) บริการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาในการประกอบพิธีทางศาสนาแก่ผู้เข้าพัก เช่น ห้องละหมาด เครื่องหมายระบุทิศทางไปยังเมกะกะภายในห้องพัก 3) ไม่ให้บริการแอลกอฮอล์เป็นโรงแรมจะต้องไม่ให้บริการแอลกอฮอล์ทั้งในส่วนของมินิบาร์ภายในห้องพักและร้านอาหาร 4) การให้บริการและเครื่องดื่มนั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานฮาลาล 5) พนักงานจะเคารพและปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอิสลาม 6) บริการต่าง ๆ ของโรงแรมจะต้องสอดคล้องและไม่ขัดกับหลักการทางศาสนา เช่น การแยกส่วนการให้บริการหญิง-ชายในบริการบางประเภท การควบคุมดูแลกิจกรรมภายในโรงแรมไม่ให้ผิดกฎทางศาสนา นอกจากนี้ โรงแรมฮาลาลนั้นมีลักษณะที่สำคัญของโรงแรมฮาลาลนั้นจะถูกระบุในหลักศาสนาอิสลาม โดยคุณลักษณะของโรงแรมฮาลาลได้มีการพัฒนามาอย่างน่าสนใจ แต่ยังไม่มีความชัดเจนทางออกมาเป็นมาตรฐานอย่างเป็นทางการ จากการศึกษาของ Samori & Sabtu (2014;

อ้างอิงใน ปาฐกถาธิเบญญูฤทธิ์, 2561) พบว่า 1) อาหารฮาลาลและไม่มีแอลกอฮอล์ที่ให้บริการ 2) มีหนังสือพระคัมภีร์กุรอาน พรหมรองละหมาดและลูกศรแสดงทิศทางของกิบลัต 3) ปลายเตียงและห้องสุขาอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ได้หันไปทางกิบลัต 4) ห้องละหมาดอยู่ในโรงแรม 5) ไม่มีความบันเทิงที่ไม่เหมาะสม 6) พนักงานมุสลิมแต่งกายถูกต้องตามหลักอิสลาม 7) มีการแบ่งแยกสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมนันทนาการ ร้านเสริมสวย และสระว่ายน้ำสำหรับผู้ชายและผู้หญิง 8) มีการแยกห้องที่พักระหว่างชายและหญิงสำหรับคู่ที่ไม่ได้สมรส 9) การแต่งกายสำหรับนักท่องเที่ยว 10) ไม่มีการเล่นการพนันและไม่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บริการในร้านอาหาร และ 11) ไม่มีอาหารและเครื่องดื่มที่ต้องห้ามในตู้เย็นโดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ทฤษฎีโมเดลพฤติกรรมของ คีร์วอร์ธ สเติร์ตัน และคณะ (2541) ได้อธิบายถึงเหตุจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวมุสลิมตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดความต้องการ เมื่อสิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในระบบนึกคิดของผู้ซื้อซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ชายไม่สามารถคาดคะเนได้ โดยความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับปัจจัยที่มีส่งต่อผู้ซื้อ จากนั้นการตอบสนองของผู้ซื้อ หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ โดยสิ่งกระตุ้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้ (1) สิ่งกระตุ้นทางการตลาด ซึ่งต้องออกแบบและพัฒนาเพื่อกระตุ้นและจูงใจนักท่องเที่ยวมุสลิมให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสามารถควบคุมได้ โดยการพัฒนาร่วมประสมทางการตลาด ต้องคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมมากที่สุด ด้วยการนำเสนอสิ่งที่ตรงกับความต้องการ ลักษณะและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมุสลิมกลุ่มเป้าหมาย (2) สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ คือ สิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมายและการเมือง และวัฒนธรรม นอกจากนี้ กระบวนการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวมุสลิม ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ (1) การรับรู้ถึงความต้องการ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลระลึกถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่นักท่องเที่ยวมุสลิมมีอยู่กับสิ่งที่นักท่องเที่ยวมุสลิมต้องการ ซึ่งเกิดจากส่วนที่ 1 ตัวแปรภายใน หรือปัจจัยจิตวิทยา ประกอบด้วย ความต้องการและการจูงใจ บุคลิกภาพและแนวความคิดส่วนตัวการรับรู้การเรียนรู้และทัศนคติ ส่วนที่ 2 ตัวแปรภายนอก หรือปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม ประกอบด้วย กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชนทางสังคม วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อย (2) การค้นหาข้อมูล เมื่อบุคคลได้รับรู้ถึงความต้องการแล้วนักท่องเที่ยวมุสลิมจะค้นหาวิธีการที่จะทำให้ความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนอง ซึ่งนักท่องเที่ยวมุสลิมสามารถค้นหาข้อมูลที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ 2 ทาง ได้แก่ การค้นหาข้อมูลจากภายใน และภายนอก (3) การประเมินผลทางเลือก หลังจากที่ได้ค้นหาข้อมูลแล้วนักท่องเที่ยวมุสลิมต้องทำการประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ก่อนทำการตัดสินใจในขั้นนี้ นักท่องเที่ยวมุสลิมต้องกำหนดเกณฑ์การพิจารณาที่จะใช้สำหรับการประเมินผล (4) การตัดสินใจซื้อ หลังจากการประเมินผลทางเลือกแล้ว จะเป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวมุสลิมตัดสินใจซื้อการซื้อโดยทั่วไปเกิดขึ้นในร้านค้าปลีก (5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ ขั้นนี้ นักท่องเที่ยวมุสลิมจะเปรียบเทียบคุณค่าที่ได้รับจริง จากการใช้ผลิตภัณฑ์กับความคาดหวัง ถ้าคุณค่าได้รับมากกว่าความคาดหวังนักท่องเที่ยวมุสลิมจะเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าคุณค่าที่ได้รับจริงต่ำกว่าความคาดหวังนักท่องเที่ยวมุสลิม

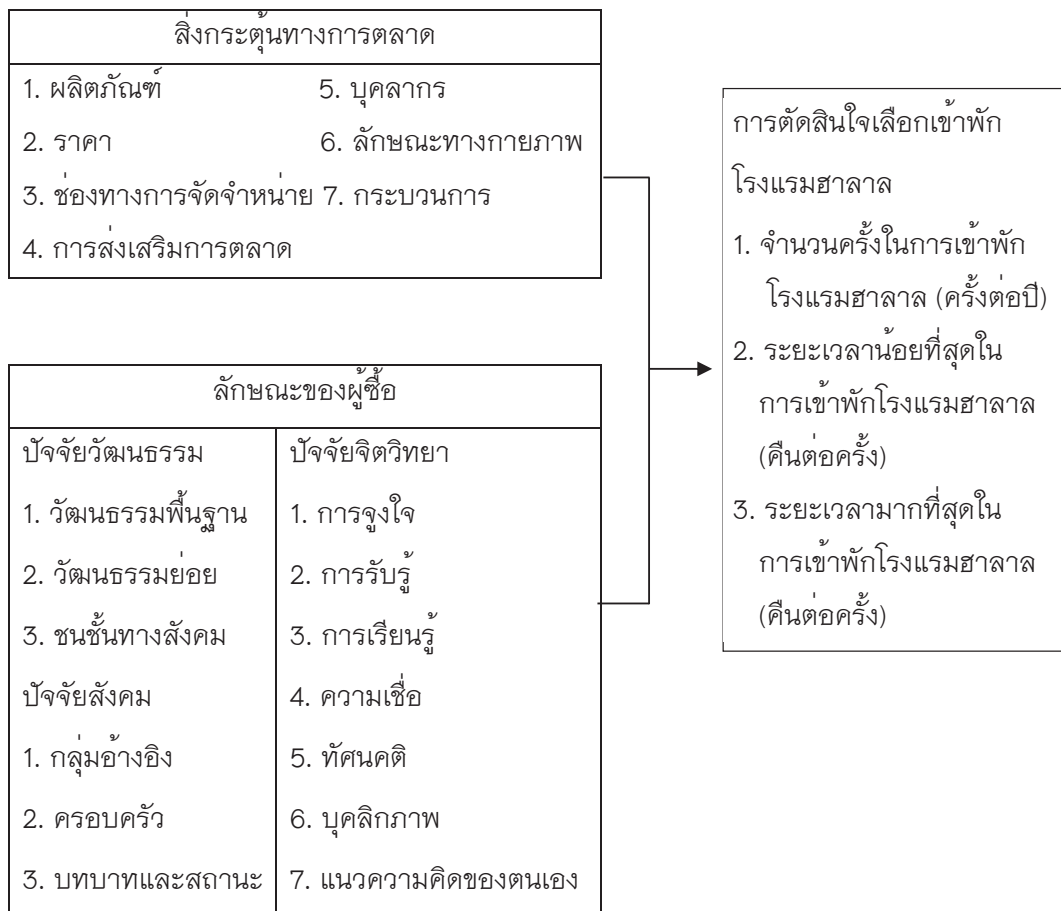

ภาพที่ 1 โมเดลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมุสลิม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามโมเดลพฤติกรรมผู้บริโภคของ คีร์วอร์ธ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) ซึ่งพิจารณาจากจังหวัดท่องเที่ยวหลักที่มีจำนวนผู้เข้าพักรถสูงสุด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครราชสีมา และกรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงแบ่งเป็นจังหวัดละ 133 ตัวอย่าง ทั้งนี้จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย ทฤษฎีอุปสงค์ แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ และแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมฮาลาล ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการอันจะส่งผลให้ธุรกิจ

สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นผลดีต่อธุรกิจโรงแรม จากการวิจัยเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวมุสลิม จำนวน 399 คน โดยใช้แนวคิดของ Cochran (1953) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.945 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ถดถอยพหุเลือกตัวแปรเข้าสมการถดถอยแบบขั้นตอน ดังนี้ (1) ตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลแบบปกติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov–Smirnov (2) การตรวจสอบความเป็นเส้นตรง (linearity) และความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมาก (multicollinearity) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวแปรอิสระ และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้เกณฑ์อื่น ๆ ได้แก่ tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF) (3) การตรวจสอบความแปรปรวนที่

สมมติฐานและค่าที่ออกนอกกลุ่ม (constant variance or heteroscedasticity and outliers) พิจารณาโดยใช้กราฟในการตรวจสอบ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาล

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-3.952	0.183		-21.578	0.000		
product	0.743	0.075	0.391	9.925	0.000	0.293	3.411
physical	0.821	0.063	0.400	13.024	0.000	0.481	2.077
people	0.170	0.053	0.100	3.210	0.001	0.465	2.152
price	0.148	0.047	0.091	3.142	0.002	0.547	1.829
process	0.110	0.038	0.079	2.896	0.004	0.605	1.654

$R = .906$, $R^2 = .821$, $F = 361.167$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากตารางที่ 1 พบว่า สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 82.10 หรือ ตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาล คือ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยราคา (X_2) ปัจจัยบุคลากร (X_5) ปัจจัยกระบวนการ (X_7) และปัจจัยลักษณะทางกายภาพ (X_6) แสดงว่าการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลของนักท่องเที่ยวมุสลิม ร้อยละ 82.10 และสร้างสมการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในรูปสมการได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = -3.952 + 0.743(X_1) + 0.821(X_6) + 0.170(X_5) + 0.148(X_2) + 0.110(X_7)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.391(Z_1) + 0.400(Z_6) + 0.100(Z_5) + 0.091(Z_2) + 0.079(Z_7)$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-3.570	0.368		-9.710	0.000		
product	0.792	0.134	0.447	5.912	0.000	0.292	3.419
physical	0.619	0.115	0.304	5.383	0.000	0.525	1.906
people	0.263	0.103	0.155	2.546	0.012	0.449	2.226
promotion	0.217	0.092	0.121	2.348	0.020	0.624	1.601

$R = .887$, $R^2 = .786$, $F = 117.507$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ในกรุงเทพมหานครสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 78.60 หรือ ตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลคือ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ (X_6) ปัจจัยบุคลากร (X_5) และปัจจัยส่งเสริมการตลาด (X_4) สามารถเขียนสมการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาล ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = -3.570 + 0.792(X_1) + 0.619(X_6) + 0.263(X_5) + 0.217(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.447(Z_1) + 0.304(Z_6) + 0.155(Z_5) + 0.121(Z_4)$$

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-4.374	0.284		-15.420	0.000		
product	0.818	0.099	0.423	8.250	0.000	0.400	2.497
physical	0.983	0.092	0.486	10.697	0.000	0.510	1.960
process	0.156	0.054	0.108	2.880	0.005	0.744	1.343
place	0.142	0.065	0.082	2.170	0.032	0.741	1.349

$R = .930$, $R^2 = .865$, $F = 205.844$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 86.70 หรือ ตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลคือ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยกระบวนการ และ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = -4.374 + 0.818(X_1) + 0.983(X_6) + 0.156(X_7) + 0.142(X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.423(Z_1) + 0.486(Z_6) + 0.108(Z_7) + 0.082(Z_3)$$

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-4.120	0.325		-12.657	0.000		
product	0.794	0.127	0.395	6.254	0.000	0.349	2.863
physical	0.821	0.116	0.390	7.052	0.000	0.455	2.197
price	0.239	0.093	0.136	2.572	0.011	0.497	2.013
people	0.181	0.087	0.113	2.078	0.040	0.468	2.135

$$R = .906, R^2 = .821, F = 147.542$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยราคา และ ปัจจัยบุคลากร เป็นตัวแปรที่พยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดนครราชสีมาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 82.10 และสร้างสมการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาล ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$y' = -4.120 + 0.794(X_1) + 0.821(X_6) + 0.239(X_2) + 0.181(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z' = 0.395(X_1) + 0.390(X_6) + 0.136(X_2) + 0.113(X_5)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เนื่องจาก การตกแต่งห้องพักจัดตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

การตกแต่งห้องพักแต่ละห้องตามที่มีข้อบ่งชี้ที่ศรัทธาเมกกะ สำหรับการละหมาด ปลายเตียงและห้องน้ำไม่หันไปทางทิศเดียวกับการละหมาด มีบริการผ้าละหมาดและพรมสำหรับละหมาดและมีท่อน้ำที่ต่อออกมาจากก๊อกน้ำภายใน ห้องน้ำในการชำระล้าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติศาสนกิจนั้น มีความสำคัญมากกับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เพราะหมายถึงการแสดงความรักและจงรักภักดีต่อพระเจ้าและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาเป็นตัวควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ทั้งที่เป็นหลักศรัทธา หลักปฏิบัติและจริยธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรางคณา ตันทสันติสกุล และเมธาวิ ว่องกิจ (2562) และอ้อมอรุณ จูรัตน์สาร (2555) พบว่า การตกแต่งห้องพักโดยมีข้อบ่งชี้ที่ศรัทธาเมกกะ (กิบลัต) สำหรับการละหมาด บริการผ้าละหมาดและพรมสำหรับละหมาดและมีท่อน้ำที่ต่อออกมาจากก๊อกน้ำภายใน ห้องน้ำในการชำระล้างส่งผลต่อการตัดสินใจของที่พักโรงแรมฮาลาล

ปัจจัยบุคลากรส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เนื่องจากพนักงานต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการให้บริการตามหลักศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรกมล ลิ้มโรจน์กุล (2560) และ วรางคณา ตันทสันติสกุล และเมธาวิ ว่องกิจ (2562) พบว่า การให้บริการที่ประทับใจจะส่งผลต่อการพิจารณาเลือกใช้บริการโรงแรมของลูกค้า ประกอบด้วย ความสุภาพการเอาใจใส่ลูกค้า ความอ่อนน้อม การให้บริการที่เท่าเทียมกันในกลุ่มลูกค้าทุกกลุ่ม ความพยายามในการให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาให้แก่ลูกค้าตลอดจนการที่พนักงานสามารถสื่อสารภาษาของลูกค้าซึ่งทำให้ลูกค้ารู้สึกใกล้ชิดและสนิทใจ และความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาส่งผลต่อการพิจารณาเลือกใช้บริการโรงแรม

ปัจจัยกระบวนการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เนื่องจาก การบริการมีความถูกต้อง แม่นยำ ระบบและขั้นตอนการรับชำระค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ อีกทั้งระบบการจองที่พักออนไลน์มีความเสถียรสูง การขั้นตอนการให้บริการชัดเจน ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน รวมถึงการมีบริการรวดเร็ว เป็นกันเองแบบมุสลิม ปฏิบัติตามบทบัญญัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนิรุทธิ์ ผ่องแผ้ว (2563) พบว่า โรงแรมที่มีระบบการจองห้องพัก การชำระเงินมีความถูกต้อง สามารถให้บริการได้ตรงตามความต้องการการบริการมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ปัจจัยการรักษาความลับของข้อมูล ประชาสัมพันธ์และความต้องการเฉพาะบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ปัจจัยลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เนื่องจาก ลูกค้ากลุ่มนักท่องเที่ยว มักจะหาโรงแรมที่ตั้งอยู่ในละแวกพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว และพิจารณาถึงประเด็นด้านการเดินทาง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรางคณา ตันทสันติสกุล และเมธาวิ ว่องกิจ (2562) และ ประภาพร ยศไกร (2559) พบว่า ที่ตั้งของโรงแรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม

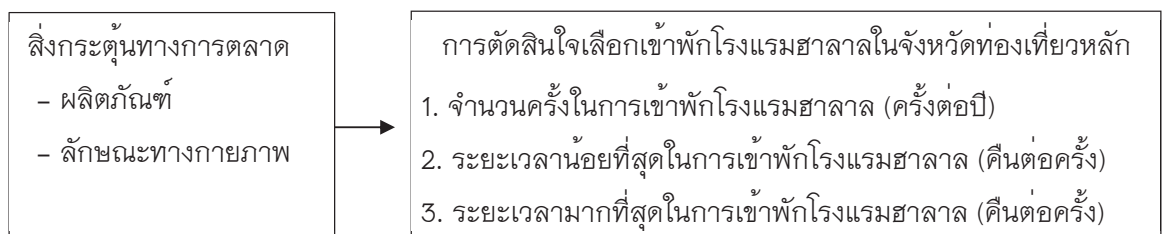
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในกรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากการตกแต่งห้องพักจัดตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เช่นเดียวกับการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยว

หลัก ซึ่งปัจจัยราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจาก การมีราคาที่หลากหลาย และไม่มีการบวกราคาเพิ่มส่งผลต่อการตัดสินใจจองที่พัก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุชนาด ชินทอง (2562) อีกทั้ง อ้อมอรุณ จูรัตน์สาร (2555) พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงราคาในช่วงเทศกาลวันหยุดยาว การแสดงราคาห้องพักไว้หลากหลายและชัดเจน ราคามีความเหมาะสมกับห้องพัก วิธีการชำระเงินได้หลายช่องทาง การกำหนดราคาพิเศษสำหรับการพักระยะยาว และการชำระเงินอยู่ภายใต้บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ การแสดงราคาห้องพักไว้หลากหลายและชัดเจน ระดับราคาห้องพักมีให้เลือกหลากหลายราคาห้องพักมีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่าย ราคามีความเหมาะสมกับห้องพัก (พรกมล ลิมโชนันฎูล, 2560; ประภาพร ยศไกร, 2559) ส่วนปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจาก นักท่องเที่ยวมุสลิมตัดสินใจในการเลือกใช้บริการโรงแรมฮาลาล เพราะ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น ความเห็นของนักท่องเที่ยวมุสลิมในอันดับแรก คือ การเข้ามาใช้บริการด้วยตนเอง ระบบการจองห้องพักผ่านทางโทรศัพท์ ระบบการจองห้องพักผ่านบริษัทนำเที่ยว อีกทั้ง นักท่องเที่ยวมุสลิมยังให้ความสำคัญกับการเข้ามาใช้บริการด้วยระบบการจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน แสดงให้เห็นว่าลักษณะของผู้ใช้บริการมีกระบวนการตัดสินใจซื้อผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน จึงจำเป็นต้องได้รับการถูกระตุ้นจากเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันมากขึ้นจึงสามารถตัดสินใจซื้อได้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรางคณา ดันพลสันติสกุล และ เมธาวิ ว่องกิจ (2562) นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสำคัญกับการเข้ามาใช้บริการด้วยระบบการจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน แสดงให้เห็นว่าลักษณะของผู้ใช้บริการมีกระบวนการตัดสินใจซื้อผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน จึงจำเป็นต้องได้รับการถูกระตุ้นจากเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันมากขึ้นจึงสามารถตัดสินใจซื้อได้มากขึ้น ส่วนปัจจัยการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสำคัญกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ จัดแพ็คเกจที่เน้นกิจกรรมที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม โดยกิจกรรมส่งเสริมการขายห้องพักในช่วงเทศกาลปีใหม่ เทศกาลสารีรายอ และการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อาจเนื่องมาจาก นักท่องเที่ยวมุสลิมเป็นนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางเป็นกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยว ทุกอย่างจะถูกกำหนดตามโปรแกรมนำเที่ยวที่จัดขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุชนาด ชินทอง (2562) ประภาพร ยศไกร (2559) และ อ้อมอรุณ จูรัตน์สาร (2555) พบว่า การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ นิตยสาร วารสาร แผ่นพับ และป้ายโฆษณา กิจกรรมส่งเสริมการขายห้องพักในช่วงวันสำคัญ การจัดแพ็คเกจทัวร์เน้นกิจกรรมที่ไม่ขัดกับศาสนาอิสลาม การสมัครสมาชิกเพื่อให้ได้ส่วนลด หรือของแถมจากการบริการของโรงแรม ส่วนปัจจัยบุคลากรส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจาก นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสำคัญกับคุณสมบัติที่ดีของพนักงานโรงแรมฮาลาลนั้นต้องมีอัธยาศัยดี เต็มใจให้บริการ มีความเป็นมิตร มีการแต่งการที่เหมาะสม และถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อ้อมอรุณ จูรัตน์สาร (2555) พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับพนักงานมีอัธยาศัยดี สุภาพ เป็นกันเอง ให้บริการ ลูกค้า

อย่างเท่าเทียมกัน และพนักงานต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการให้บริการตามหลักศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่วนปัจจัยกระบวนการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจาก นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสำคัญกับการบริการมีความถูกต้อง แม่นยำ การมีระบบและขั้นตอนการรับชำระค่าบริการที่สะดวก การมีขั้นตอนการให้บริการชัดเจน เป็นกันเองแบบมุสลิม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนิรุทธิ์ ผ่องแผ้ว (2563) พบว่า โรงแรมที่มีระบบการจองห้องพัก การชำระเงินมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ขณะที่ปัจจัยลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลของนักท่องเที่ยวมุสลิมใน กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจาก ลูกค้ามักจะมองหาโรงแรมที่มีที่ตั้งตรงกับความต้องการของตนเป็นอันดับแรก เช่น ลูกค้ากลุ่มนักท่องเที่ยว มักจะหาโรงแรมที่ตั้งอยู่ในละแวกพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว และพิจารณาถึงประเด็นด้านการเดินทาง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสถานที่ท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรางคณา ดันตสันติสกุล และเมธาวิ ว่องกิจ (2562) และ ประภาพร ยศไกร (2559) พบว่า ที่ตั้งของโรงแรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก มีข้อค้นพบสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ ดังนี้

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก

ปัจจัยผลิตรายณ์ท์ และปัจจัยลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในทั้งหมดของพื้นที่วิจัย กล่าวคือ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก และเมื่อจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลักก็ส่งผลเช่นกัน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยวัฒนธรรม ปัจจัยสังคม และปัจจัยจิตวิทยานั้นไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลเลยในทั้งหมดของพื้นที่วิจัย กล่าวคือ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก และเมื่อจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลักก็ส่งผลเช่นกัน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนครราชสีมา

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความในจังหวัดท่องเที่ยวหลักนั้นพบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลักได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 82.10 จากนั้นเมื่อการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ดังนี้

(1) กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยส่งเสริมการตลาด และปัจจัยลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาล ในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 78.60 (2) จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยกระบวนการ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 86.70 (3) จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยราคา และ ปัจจัยบุคลากร เป็นตัวแปรที่พยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดนครราชสีมาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลได้ร้อยละ 82.10

๒
ขอเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยบุคลากร ปัจจัยกระบวนการ ปัจจัยการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยราคา ส่งผลให้การตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลมีมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนเพิ่มเติมจากปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการให้บริการที่เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิมเพิ่มขึ้น รวมไปถึงศึกษาหลักศาสนบัญญัติของศาสนาอิสลามเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจโรงแรมให้ถูกต้องตามศาสนบัญญัติ รวมทั้งการขอรับใบอนุญาตมาตรฐานการให้บริการแบบฮาลาล หรือ Halal Certificate เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวมุสลิมว่าจะได้รับการดูแล เอาใจใส่ได้อย่างถูกต้องตามหลักศาสนบัญญัติ สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวมุสลิม และสร้างโอกาสและการได้เปรียบทางธุรกิจในประเทศไทยเพื่อการเป็นผู้นำด้านการบริการท่องเที่ยวและโรงแรมในกลุ่มประเทศสมาชิกเศรษฐกิจอาเซียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ พบว่า ปัจจัยผลิตภัณฑ์ และปัจจัยลักษณะทางกายภาพ เป็นปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมฮาลาลในทั้งหมดของพื้นที่วิจัยของงานวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้ประกอบการโรงแรม และควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาเชิงปริมาณไม่สามารถอธิบายได้ และศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม โดยควรให้ความสำคัญกับการกระจายการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมตลอดทั้งปี ทุกช่วงฤดูกาล ทั้งช่วงเทศกาลการท่องเที่ยว และไม่ใช่ช่วงเทศกาลท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำขึ้นให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรมการท่องเที่ยว.(2564). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2564 สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2564 (*Domestic Tourism Statistics (Classify by region and province 2021)*). สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2565, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=630
- เดอะ โนวเลจ. (2564). ธุรกิจฮาลาล โอกาสใหม่ของผู้ประกอบการไทย. *นิตยสาร OKMD*, 3(17), 3–12
- นุชนาถ ชินทอง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของที่พักของลูกค้าโรงแรมนอนยาวราชผ่านช่องทางออนไลน์ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภาพร ยศไกร. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวจีน (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรกมล ลิ้มโรจน์กุล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรารณา ตันทสันติสกุล และเมธาวี ว่องกิจ. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาโรงแรมฮาลาล กรณีศึกษา จังหวัดกระบี่. *วารสารราชพฤกษ์*, 17(3), 122–128.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์
- อนิรุทธิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมห้าดาวในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(36), 163 – 172.
- อ้อมอรุณ จูรัตน์สาร. (2555). *รูปแบบการให้บริการโรงแรมฮาลาลภายใต้กรอบมาตรฐานการท่องเที่ยวฮาลาล* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. Bombay: Asia Publishing House.

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านรูปแบบการวินิจฉัยองค์การ
ในอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

Human Resource Management through Organizational Diagnosis Model
in Eastern Industry

ดลยา บุญชูวงศ์¹, อธิธัช สิริวริศรา², ฐิติมา โห้ลายอง³ และ สุพัตรา ยอดตสุรางค์⁴
Dollaya Boonchuwong¹, AthiThat Sirawaritsara², Thitima Holomyong³,
and Suphattra Yodsurang⁴

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3,4}

College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: ¹dollaya.b19@gmail.com; ²pote1964@gmail.com; ³thitimah@gmail.com; ⁴bluessky28@gmail.com

Retrieved 16-02-2023;

Revised 17-04-2023;

Accepted 21-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.7

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาบริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของภาคตะวันออก (2) เพื่อระบุปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของภาคตะวันออก และ (3) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านการวินิจฉัยองค์การโดยเครื่องมือไคเซ็นรูปแบบวัฒนธรรมญี่ปุ่น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหาร พนักงาน และนักวินิจฉัยองค์การ ที่มที่ปรึกษาไคเซ็นจากสถาบันไทย-ญี่ปุ่น และการได้องค์ความรู้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ที่ญี่ปุ่นจากผู้ทรงคุณวุฒิ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า(1)บริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย (1.1) โครงสร้างการสรรหาว่าจ้าง (1.2) โครงสร้างการพัฒนาบุคลากร (1.3) โครงสร้างการดำรงรักษากลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ (1.4) โครงสร้างค่าตอบแทน (1.5) โครงสร้างการปลดเกษียณ (2) ปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านรูปแบบการวินิจฉัยองค์การประกอบด้วย (2.1) การสำรวจเบื้องต้นจากหน้างานจากการจัดทำ Checklist ประกอบด้วย 3 ด้านที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนคือ ค่าตอบแทน การดำรงรักษา การพัฒนาบุคลากร (2.2) การพิจารณาวินิจฉัยไม่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ค่าตอบแทน, การดำรงรักษา และการพัฒนาบุคลากร (2.3) การวิเคราะห์สภาพการณ์แท้จริงไม่ได้ลงไปตรวจสอบทันทีเพื่อแก้ไขช่วงเวลาที่เกิดเหตุ (2.4) ค้นหาประเด็นปัญหา จากรายการตรวจเช็คของแต่ละด้านการใช้เครื่องมือแบบสำรวจความพึงพอใจ

ของพนักงาน 3 ด้าน คือ ค่าตอบแทน, การรักษา และพัฒนาบุคลากร (2.5) การนำเสนอการปรับปรุง โดเซ็นระบุประเด็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์หัวข้อที่ต้องปรับปรุงประกอบด้วย 3 ด้าน คือค่าตอบแทน, การรักษา, และการพัฒนาบุคลากร (3) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโดเซ็นโดยจัดตั้งทีม ตามโครงสร้างองค์การเพื่อนำมาปรับปรุงรายการที่พบปัญหาได้แก่ (3.1) ค่าตอบแทนจัดทำแผนความ ต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCP: Business Continuity Plan) เปรียบเทียบค่าครองชีพ (3.2) ด้านการรักษา สร้าง DASHBOARD PROGRAM ความพึงพอใจพนักงาน, ใช้ OKR เป็นตัวชี้วัด (3.3) ด้านการพัฒนา บุคลากร สร้างสื่อการสอนออนไลน์วินิจัยองค์การให้แก่องค์การ

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรมนุษย์; การวินิจัยองค์การ; อุตสาหกรรมภาคตะวันออก

Abstract

This Article has 3 objectives: (1) to study the context of human resource management in the eastern region; (2) to identify human resource management problems in the eastern region and (3) to propose a model of human resource management through organizational diagnosis by the Japanese culture model Kaizen tool. This research was a qualitative research 15 key informants were executives, employees and organizational judges. Kaizen consultant team from Thai–Japan Institute and acquiring the body of knowledge to collect information from experiences in Japan from experts Data were collected using in–depth interviews and participant and non–participant observation. Data were analyzed by substantive analysis.

The research results showed that (1) the context of human resource management Consists of (1.1) Recruitment Structure (1.2) Personnel Development Structure (1.3) Incentive Strategy Maintenance Structure (1.4) Compensation Structure (1.5) Retirement Structure (2) Human resource management problems through the organizational diagnosis model, consisting of (2.1) The preliminary survey from the work site from the preparation of the checklist consists of 3 areas that need urgent action: compensation, maintenance, personnel development. (2.2) The diagnosis does not cover 3 aspects, namely remuneration, maintenance and personnel development. (2.3) Analysis of the actual situation is not immediately checked to correct the time of the incident. (2.4) Find issues rom the checklist of each aspect of using the employee satisfaction survey tool, 3 aspects are compensation, maintenance. and personnel development (2.5) Kaizen improvement presentation identifies human resource management issues, topics that must be improved include 3 aspects: compensation, maintenance, and personnel development. (3) Human resource management according to the Kaizen approach by setting up a team according to the organizational structure to improve the items encountered problems, including

(3.1) compensation for preparing a business continuity plan (BCP: Business Continuity Plan) comparing the cost of living (3.2) Maintenance Create a DASHBOARD PROGRAM Employee satisfaction, use OKR as a measure. (3.3) Personnel development create online teaching media to diagnose the organization for the organization.

Keywords: Human Resource Management; Organization Diagnosis; Eastern Industry

บทนำ

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ (ธัญญารัตน์ พรหมสุทธิ และคณะ, 2565) มีวิวัฒนาการของการจัดการ มาแต่โบราณตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1760 ถึง ค.ศ. 1850 (บทความการปฏิวัติอุตสาหกรรม ผลกระทบ และบทบาทสำคัญของ HR, 2022) โดยแต่ละครั้งได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ความคิด และกระบวนการทำงานโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาผสมกับการผลิต เชื่อมโยงเครือข่ายในรูปแบบ IoT รวมไปถึงการใช้งานระบบ AI ทำให้การจัดการคน และทรัพยากรที่ต้องใช้ร่วมกัน ถูกปรับการบริหารเชิงรุก ตามทฤษฎีของ (Ulrich, Huselid & Becker, 2001) กำลังเผชิญกับความท้าทายในด้านประสิทธิภาพต้นทุน และความพร้อมของแรงงานกลุ่มคนทำงานรุ่นใหม่ช่วงอายุ 21-37 ปี ซึ่งเป็น GEN Y และ GEN Z ช่วงอายุ 8-20 ปี (หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, 2566) ทำให้ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานเกี่ยวกับทักษะที่ต้องพัฒนา จากองค์การ 636 แห่ง 15 อุตสาหกรรมในประเทศไทย ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 พบว่า ในองค์การ ไม่มีนโยบายในการปรับเปลี่ยนกรอบอัตราค่าจ้างพนักงานในปีพ.ศ. 2566 คิดเป็นร้อยละ 53 ซึ่งลดลงจากปีพ.ศ. 2565 ที่ไม่มีนโยบายมากถึงร้อยละ 59 อัตราการลาออกของพนักงานในปีพ.ศ. 2565 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นสู่ระดับเดียวกับก่อนหน้าวิกฤตโรคระบาด ซึ่งมีอัตราสูงกว่า 11.9% เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2564 ที่มีอัตราการลาออกของพนักงานเพียง 9.4% (กานต์ธีรา สืบศรี, 2565)

ประเทศไทยปีพ.ศ. 2565-2566 มีสถานการณ์โรคระบาดเกิดขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจประเทศที่เริ่มฟื้นตัว (อ้างอิงแหล่งที่มา, 2023-2024 จาก NESDB) GDP ปีพ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้น 2.6% ปีพ.ศ. 2566 เหลือ 2.7%-3.7% (หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, 2566) ซึ่งอุตสาหกรรมการผลิตคิดเป็นครึ่งหนึ่งของ GDP ของภาคตะวันออกเป็นส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์, เครื่องใช้ไฟฟ้า, ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ การลงทุนจาก AEC ทำให้ส่งผลเกินขีดความสามารถในการแข่งขัน ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในเวที AEC รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานใหม่ในการรองรับแรงงานและประชากรที่อพยพจากกรุงเทพฯ และภาคอื่น ๆ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐาน และมีความมั่นคงต่ออนาคต จึงเกิดปัญหาการโยกย้ายการทำงานอยู่ในอัตราที่สูง โรงงานที่ประสบปัญหารุนแรงจะเป็นโรงงานขนาดกลาง และโรงงานขนาดเล็กที่ยังมีการบริหาร และจัดการแบบครอบครัว แรงงานในท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนอง

ความต้องการได้เพียงพอ ผู้ลงทุนบางรายต้องย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงถูกกว่าเช่น ลาว เวียดนาม เมียนมาร์ (สำนักงานจังหวัดชลบุรี, 2565)

สรุปเหตุผลและความจำเป็นที่ทำการวิจัยศึกษาบริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์การต้องเตรียมปรับกลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับพนักงาน GEN X, Y, Z การทำงานหลากหลายหน้าที่โครงสร้างองค์การต้องถูกปรับเปลี่ยนบริบทจากเดิมโดยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยของสถานประกอบการมาพัฒนาองค์การแนวคิด (Kanazawa, 2009) เกิดจากการเรียนรู้รูปแบบวัฒนธรรมการทำงานจากญี่ปุ่นอย่างเป็นระบบ ต้องการให้งานวิจัยนี้ถูกถ่ายทอดให้องค์การ ได้เข้าถึงและนำไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบที่เหมาะสม โดยเริ่มต้นต้องการให้องค์การตรวจเช็คปัญหาได้เองจากกระบวนการที่พบตามหัวข้อ Checklist แต่ละด้าน มุ่งเน้นให้ดำเนินการจัดตั้งทีมเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุแท้จริงของปัญหาแต่ละด้านนำมาเป็นกลยุทธ์องค์การ สามารถประยุกต์การปรับปรุงได้ตรงประเด็น รวมถึงส่งผลให้ผู้รับผิดชอบตามโครงสร้างองค์การ การนำการวิจัยองค์การมาปรับปรุงกระบวนการ มีหลักการตามแนวคิด PDCA cycle (Deming, 1993) โดยนำกิจกรรม Kaizen (สร้างสรรค์, เลิก-ลด-เปลี่ยน) มาเป็นเครื่องมือการปรับปรุงทุกการขับเคลื่อนภายในองค์การ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) เพื่อระบุปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านการวิจัยองค์การของบริษัท

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์

การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร มีหน้าที่ปรับปรุงให้บุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานตามโครงสร้างองค์การ มีการจ้างงาน ชำรงรักษาไว้ และพัฒนาบุคลากรให้เกิดความยืดหยุ่นจากแรงงาน ที่มีความหลากหลายในองค์การ (Bratton and Gold, 2022)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ได้ขยายความรับผิดชอบในหลายระดับ ทั้งด้านสังคม โดยหน่วยงานด้านบุคลากรมีหน้าที่จัดหา (กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559) และการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรางวัล ได้แก่ การเลื่อนขั้น และรางวัลตอบแทนที่ไม่เป็นเงิน เช่น ให้เข้ารับการฝึกอบรมโดย (ณัฐพรพันธ์ เขจรนันท์, 2563) กล่าวถึง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ หรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่องค์การได้ให้แก่บุคลากรเพื่อเป็นการตอบแทนการทำงาน โดย (ปวิพัฒน์ อัครเรืองศรี, 2559) แบ่งเป็น 2 ด้านคือ ผลตอบแทนเชิงธุรกรรม และผลตอบแทนเชิงความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบค่าตอบแทนที่เหมาะสม และเป็นธรรม ด้านการจ่ายค่าตอบแทนในกลุ่มงาน ทักษะ ชีตความสามารถที่ต่างกันในองค์การ รวมถึงผลกระทบที่มีต่อลูกจ้าง ผู้จัดการ และนายจ้าง รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้าง ค่าตอบแทน

ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยภายในองค์กร และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการธำรงรักษา (คะเนิง นันทะนะ, 2550) ได้กล่าวไว้ว่าบุคลากรต้องการปัจจัยสี่ มีความปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องการยอมรับทางสังคม และการสร้างแรงกระตุ้นด้วยแรงจูงใจ และปรับนโยบายการจัดการอย่างเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ให้เข้ากับพนักงาน GEN X,Y,Z และ (ธัญญารัตน์ พรหมสุทธิ และคณะ, 2565) กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยุคประเทศไทย 4.0 ของอุตสาหกรรมที่นำเทคโนโลยีด้านดิจิทัล, ระบบ AI, IoT เข้ามาผสมผสานกับอุตสาหกรรมแต่ละด้านมากยิ่งขึ้น โดยจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพ เพื่อต้องการเพิ่มทักษะอาชีพ ให้เกิดประสิทธิภาพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม มีวิธีการหรือกระบวนการอย่างเป็นระบบโดย (นวลละทอง อุทามนตรี และรัชยา อินทนนท์, 2560) เป็นงานเกี่ยวกับการปรับปรุงด้านผลผลิต (output) ผลผลิตภาพ (productivity) และคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life QWL) โดยบรรจุเป้าหมาย เพื่อเตรียมคนงานให้สามารถทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กร เพื่อโยกย้ายไปสู่งาน ตำแหน่ง และวิชาชีพที่กำหนดไว้ (Swanson, 2001) จะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ เป็นแรงขับเคลื่อนให้กับองค์กรเพื่อจัดการบุคลากรในหน่วยงานให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยรวมกับผลการดำเนินงานองค์กรอุตสาหกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2560) ศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในเศรษฐกิจยุคใหม่ มีผลกลไกของบริบทกระแสด้านการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจยุคใหม่ได้ดังนี้ 1)การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่กำหนดหลักการจัดระเบียบสังคมขององค์กร 2)บทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้จัดการสร้างพันธกิจที่ประกอบด้วยการพัฒนาบุคคล เช่นเดียวกับการศึกษาของ (ธัญญารัตน์ พรหมสุทธิ และคณะ, 2565) องค์ประกอบของสมรรถนะหลักอุตสาหกรรมในยุคประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการเพิ่มทักษะ และการแก้ไขปัญหาความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัย (กฤษณา กิมเล้งจิ๋ว และ รพีพัฒน์ ศรีศิริลาภ, 2565) สามารถมาปรับใช้เพื่อตอบสนองต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์และสร้างขีดความสามารถความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรในภาวะปกติใหม่ (Gruman and Budworth, 2022) มีการพัฒนานำเสนอมุมมองที่กว้างขึ้นของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในเชิงบวกผ่านการสำรวจความเชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กร (Vrontis et al., 2021) ผลกระทบของเทคโนโลยีได้รับการระบุเพื่อมุ่งเน้นไปที่กลยุทธ์ HRM ได้แก่ การเปลี่ยนงาน การทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์กับหุ่นยนต์ AI การตัดสินใจและโอกาสในการเรียนรู้ และกิจกรรม HRM ได้แก่ การสรรหา การฝึกอบรม และการปฏิบัติงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยองค์กร

แนวคิดของ (Rummler and Brache, 1995) พัฒนาจาก (1) แนวคิดเชิงระบบ (Systems Theory) (2) แนวคิดความสัมพันธ์ (Alignment) ของการบริหาร (3) การจัดระดับการวิจัยออกเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับองค์การ (Organization Level) ระดับหน่วยงานหรือทีม (Department or Team Level) และระดับตัวบุคคล (Individual Level)

การวินิจฉัยสถานประกอบการ (SHINDAN) จาก (สถาบันไทย-ญี่ปุ่น, 2563) ใช้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็ก วิธีการให้หาสาเหตุของปัญหาที่สถานประกอบการกำลังประสบอยู่ (Takeshi Kanazawa, 2009) การวินิจฉัยมุ่งค้นหาปัญหาถึงปัจจัยสาเหตุรอบด้าน และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของปัญหา ชี้แนะถึงจุดเด่น จุดด้อยขององค์การ เพื่อแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรม มิได้เน้นที่การแก้ไขเฉพาะหน้า โดยมุ่งเน้นด้านการจัดการทรัพยากรบุคคล การเริ่มต้นการวินิจฉัยมีดังนี้ 1) การสำรวจเบื้องต้นการรับรู้ความต้องการขององค์การ โดยผ่านเครื่องมือ Checklist 2) พิจารณาวินิจฉัยการแก้ไขปัญหาควาระระดับประสิทธิภาพของปัญหาที่เร่งด่วน 3) การวิเคราะห์สภาพการณ์แท้จริงการทำความเข้าใจสถานการณ์ภาพขององค์การต้องทำการประเมินจากรายการตรวจเช็คเพื่อดำเนินการ จัดทำเป็นกลยุทธ์ โดยใช้กิจกรรมไคเซ็น(ณัฐวรรณ อันตรเสน, นาริโนะ แสงสุข, 2561) ผลการวิจัย กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของพนักงาน โดยจัดตั้งทีมทำกิจกรรมไคเซ็น เป้าหมาย และการจัดทำแผนที่ชัดเจนจากการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ควรจะมีการนำเสนอภาพของก่อนทำและหลังทำไคเซ็น เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

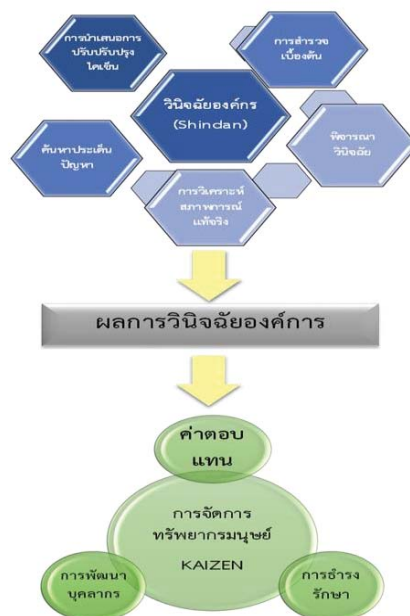
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การ

แนวคิดการพัฒนาองค์การ (ณัฐพันธุ์ เขจรันท์, 2563) กระบวนการที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง พัฒนาสมรรถภาพในด้านต่างๆ ตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรม และปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของยุคปัจจุบันเช่นการอบรมแบบออนไลน์ การปรับปรุงสื่อการสอน ตามสภาพความจำเป็นของความรู้ความสามารถของบริบทองค์การ ตามโครงสร้างการจัดการผู้มีอำนาจและบทบาทหน้าที่ตามความสามารถเคลื่อนย้ายทรัพยากรมาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง โดยวิเคราะห์กลุ่มคนทำงานดังนี้ (1) กลุ่มนักนวัตกรรม (Innovators) (2) กลุ่มผู้ยอมรับตอนแรกเริ่ม (Early adopters) เป็นผู้นำทางความคิด (3) กลุ่มผู้ยอมรับตอนต้น (Early majority) (4) กลุ่มผู้ยอมรับตอนหลัง (Late majority) (5) กลุ่มล่าช้า (Laggards) (พิศิษฐ์ จวงตระกูล และจำเนียร จวงตระกูล, 2563) ต้องจำแนกคนในองค์การเพื่อการเติบโตกับกลุ่มคนทำงานที่เหมาะสมกับเป้าหมายขององค์การ กระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นระบบไปยังระบบหนึ่ง กิจกรรมที่ใช้ทรัพยากรเพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้า (Input) ให้เป็นผลลัพธ์ (Output) ตามวัตถุประสงค์ (Objective) ซึ่งส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การในการบรรลุผลลัพธ์ที่คาดหวังวิธีการเชิงกระบวนการ(Process Approach) สามารถเปลี่ยนระบบให้เกิดการปรับปรุงเชิงความคิดสร้างสรรค์เช่นปรับปรุง ลดต้นทุน เปลี่ยนแปลง รูปแบบวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับปัจจุบัน เพื่อเกิดการปรับห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) เชิงกระบวนการให้ได้เป้าหมายบรรลุผล (สุชาติ ไตรภาพสกุล และชาคริต พิษญากร, 2563) เพื่อเกิดนวัตกรรม (Innovation) เช่นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ เทคโนโลยีใหม่ หรือเกิดการสังเคราะห์ (Synthesis) การปรับปรุงกระบวนการ ผ่านรูปแบบการประยุกต์ใช้เครื่องมือการบริหาร

จัดการขององค์กร (สุธาสินี โพธิจันทร์, 2015) โดยใช้วงล้อ PDCA Cycle (Shewhart, 1967) เพื่อทบทวน การพัฒนาการทำงาน (เปชนางค์ ยอดมณี, 2559) และการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร วัดผล ให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงาน มีการบูรณาการระหว่างการบริหารจัดการองค์กรกับการประเมินผล สำเร็จขององค์กรเป็นระบบเดียวกัน (Performance management system) (Cummings and Worley, 2001) และการประเมินผลจะต้องพิจารณาความสำเร็จของการดำเนินการโครงการในระยะยาว ต้องประกอบไปด้วย การวินิจฉัย, การออกแบบและการนำเอาวิธีการสอดแทรกสู่การปฏิบัติ, การกำหนดวิธีการ, มาตรการวัดผล และการให้ข้อมูลป้อนกลับการประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีของ (Takeshi Kanazawa, 2009) ประกอบด้วย (1)การวินิจฉัยองค์กร (1.1)การสำรวจเบื้องต้น (1.2) พิจารณา วินิจฉัย (1.3) การวิเคราะห์สถานภาพที่แท้จริง (1.4) ค้นหาประเด็นปัญหา (1.5) การนำเสนอการปรับปรุง โดเคชั่น จะได้ผลวิจัยองค์กรมาปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านเครื่องมือ KAIZEN ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทน, ด้านธำรงรักษา, ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัยเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมภาคตะวันออก และมี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานส่วนงานการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวนทั้งหมด 15 คน โดยแบ่ง

ออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ (1) ระดับบริหาร ประกอบด้วย กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการฝ่าย ผู้จัดการแผนก ของอุตสาหกรรมภาคตะวันออก จำนวน 5 คน (2) ระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่พนักงาน อุตสาหกรรมภาคตะวันออก จำนวน 5 คน (3) ระดับผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นักวิจัยสถานประกอบการ และที่ปรึกษาอิสระ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยคำถามที่กำหนดไว้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ (1) อธิบายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของบริษัท เช่นการสรรหา, การพัฒนาบุคลากร, การธำรงรักษาพนักงาน, ค่าตอบแทน, การปลดเกษียณ และปัญหากระบวนการวินิจฉัยองค์การ (2) การวินิจฉัยองค์การพบปัญหาในการจัดการทรัพยากรมนุษย์เช่น ด้านการสำรวจ ด้านการตอบแทน, ด้านการธำรงรักษา, ด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการพิจารณาวินิจฉัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เช่นด้านการวิเคราะห์สภาพการแท้จริง, ด้านค้นหาประเด็นปัญหา, ด้านการนำเสนอการปรับปรุงโครงสร้างองค์การ (3) แนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโครงสร้างเช่น ด้านการจ่ายค่าตอบแทน, ด้านการธำรงรักษาและด้านการพัฒนาบุคลากร ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ใช้การพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ชักถาม ข้อมูลและความคิดเห็น ควบคุมไปกับการสังเกตการณ์ 2)การสังเกตการณ์ ใช้การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์ทั้งหมดแล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านรูปแบบการวินิจฉัยองค์การในอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออกวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาบริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออกผลการวิจัยระบุปัญหากระบวนการวินิจฉัยองค์การ โดยค้นหาปัญหาในการดำเนินธุรกิจ 5 ด้าน คือ (1) การบริหารจัดการ (2) การตลาด (3) การผลิต (4) ทรัพยากรบุคคล (5)การเงิน มุมมองแตกต่าง บางองค์การพบปัญหาทั้ง 5 ด้าน แต่บางองค์การโดยภาพรวมที่ผู้วิจัยได้สังเกตหลายๆ องค์การนั้น จะมีด้านทรัพยากรบุคคลที่เหมือนกัน ซึ่งผู้บริหารบางองค์การยังยึดติดการรวมอำนาจเบ็ดเสร็จแบบรุ่นเก่า โดยขาดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการลดความทะเยอทะยานขององค์การเพื่อให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ และได้กลุ่มใหม่ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบัน ขาดความอดทนในการปฏิบัติงาน ผลของกระบวนการวินิจฉัยองค์การ ซึ่งบางด้านไม่ได้เป็นปัญหา แต่บางด้านเกิดปัญหาจะเรียงลำดับความสำคัญในการแก้ไข จากนั้นนำเสนอให้แก่องค์การเพื่อดำเนินการปรับปรุงวินิจฉัยองค์การ (1) องค์การต้องการปรับปรุง (2) ทำการวินิจฉัย (3) สำรวจเบื้องต้น (4) วิเคราะห์แยกตามฝ่ายงาน โดยฝ่ายทรัพยากรบุคคลรับผิดชอบ (5) ค้นหาสาเหตุ (6) ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนโครงสร้างขององค์การ แต่บางองค์การไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงตามกระบวนการวินิจฉัยองค์การ

วัตถุประสงค์ที่ 2) ระบุปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การวินิจฉัยองค์การพบปัญหาในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ แบ่งออกเป็นดังนี้ (1) ด้านการสำรวจเบื้องต้นระบุปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากผลการสำรวจเบื้องต้น เช่น ด้านค่าตอบแทน ระดับของรายได้ของพนักงาน เปรียบเทียบกับทั่วไปแล้ว ไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพ, ด้านการดำรงรักษาอัตราการเข้าออกของพนักงานใหม่มีสูง, ไม่มีสวัสดิการตามปัจจัย 4 ที่ต้องการ รวมถึงค่าตอบแทนพิเศษที่จำเป็นในการทำงาน, ด้านการพัฒนาบุคลากรไม่มีระบบการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน ไม่มีแผนการเรียนรู้ให้พนักงานทำแต่งงาน และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นแต่ไม่พบว่าได้มาตรฐานตามกระบวนการที่ถูกต้องเพื่อให้ผลลัพธ์ของงานมีคุณภาพ (2) ด้านการพิจารณาวินิจฉัยไม่ครอบคลุมการวิเคราะห์ทุกๆด้าน เช่น ด้านค่าตอบแทน, ด้านการดำรงรักษา และด้านการพัฒนาบุคลากร ในกรณีที่นักวินิจฉัยขาดความรู้ความสามารถในการวินิจฉัย มององค์การไม่ถูกต้องตามสภาพที่แท้จริง (3) ด้านการวิเคราะห์สภาพการณ์แท้จริง ระบุปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์จากการวิเคราะห์สภาพการณ์แท้จริงไม่ได้นำหลักการ 3 Gen เพื่อแก้ไขช่วงเวลาที่เกิดเหตุ ทั้ง 3 ด้าน เช่นด้านค่าตอบแทน, ด้านดำรงรักษา และด้านพัฒนาบุคลากร เนื่องจากองค์การขนาดเล็กต้องการยอดขายที่เพิ่มขึ้น (4) ด้านค้นหาประเด็นปัญหาไม่สามารถค้นหาประเด็นปัญหา จากรายการตรวจเช็คของแต่ละด้าน เช่น ด้านค่าตอบแทน, ด้านดำรงรักษา และด้านพัฒนาบุคลากร (5) ด้านการนำเสนอการปรับปรุงโคเซ็นระบุประเด็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เหมือนกันด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องการให้แก้ไขเป็นอันดับแรก

วัตถุประสงค์ที่ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านการวินิจฉัยองค์การ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโคเซ็น ประกอบด้วย 2 หลักการ (1) ความคิดสร้างสรรค์ (2) การเลิก-ลด-เปลี่ยน มีการพัฒนาเชิงระบบดังนี้

(1) ด้านการจัดการค่าตอบแทนแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโคเซ็น กำหนดการปรับเปลี่ยนการประเมินเงินเดือนให้ระดับการจ่ายโบนัสหรือเงินเดือน ใช้เครื่องมือตามการชี้วัด การทบทวน OKR ทุก 6 เดือน และนำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Plan: BCP) ประจำปี มาเชื่อมโยงการเผื่อรั้งโครงสร้างเงินเดือนจะได้รับในอัตราคงที่ให้แก่พนักงาน เพื่อลดความเสี่ยงในสภาวะเกิดผลกระทบโรคระบาดทั่วโลก โดยมุ่งเน้นจากทางผู้บริหารและใช้เป็นเครื่องมือในแผนกลยุทธ์องค์การ และระบุเป็นแบบแผนในวัฒนธรรมองค์การ (2) ด้านการดำรงรักษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโคเซ็น จัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจพนักงาน และกราฟสรุปผลการสำรวจทัศนคติผู้ปฏิบัติงาน เพื่อประมวลผลนำเสนอผู้บริหารเป็น DASHBOARD PROGRAM มีการกำหนดมาตรฐานการประเมิน ซึ่งเวลาประเมินจริง ผู้ประเมินจะทำการประเมินได้ถูกต้อง ควรมีการประเมิน 2 ครั้ง (3) ด้านการพัฒนาบุคลากรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโคเซ็น นำเสนอจัดทำคู่มือการวินิจฉัยตามแนวทางโคเซ็น Clip VDO สั้นความยาว 20 นาที สอนพนักงาน และนำเสนอเครื่องมือ Individual Development Plan: IDP ให้แก่แผนกทรัพยากรมนุษย์นำคู่มือการวินิจฉัยตามแนวทางโคเซ็น เข้าแผน Skill

matrix มาาระบุดัชนีขีดความสามารถของตำแหน่งที่องค์การกำหนดผ่านเครื่องมือ Individual Development Plan: IDP ให้พนักงานใช้ด้วยตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออก ได้อธิบายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การ การนำวัฒนธรรมองค์การเข้ามาเชื่อมโยงกระบวนการทำงานแต่ละขั้นตอน โดยระบุปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์อุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออกประกอบด้วย (1) ด้านค่าตอบแทนของระดับรายได้ของพนักงาน เปรียบเทียบกับทั่วไปไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ทำให้ผลประกอบการขององค์การในแต่ละองค์การพบปัญหาค่าจ้างของพนักงานขึ้นอยู่กับกำไรผลประกอบการปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Bratton and Gold, 2022) (2) ด้านการดำรงรักษาอัตราการเข้าออกของพนักงานใหม่มีสูง, ไม่มีสวัสดิการตามปัจจัย 4 รวมถึงค่าตอบแทนพิเศษที่จำเป็นในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (คะเนิง นันทะนะ, 2550) (3) ด้านการพัฒนาบุคลากรไม่มีระบบการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นวลละออง อุทามนตรี และ รชยา อินทนนท์, 2560) กระบวนการจะส่งเสริมหรือเพิ่มพูนให้บุคลากรในองค์การเกิดความรู้ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับแนวคิด(ณัฐพันธ์ เชจรนนท์, 2563) ได้รับการพัฒนาฝีมือจากการสอนของหัวหน้างาน

การพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออกผ่านการวินิจฉัยองค์การ ประกอบด้วย(1) ด้านการจัดการค่าตอบแทนตามแนวทางโคเซ็น ปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนตามสภาวะปัจจุบัน และเชิดตารางเงินเดือน สอดคล้องกับแนวคิด (Takeshi Kanazawa, 2009) จัดทำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ(Business Continuity Plan :BCP)ในสภาวะเกิดผลกระทบโรคระบาดทั่วโลก โคเซ็นอาจจะปรับปรุงคู่ขนานกับระบบและเชื่อมโยงหลายส่วนงาน โดยมุ่งเน้นจากทางผู้บริหารที่ต้องนำนวัตกรรมจัดการให้เป็นนโยบายสื่อสารวัฒนธรรมองค์การ ใช้เครื่องมือกลยุทธ์องค์การ เพื่อให้เกิดแบบแผนในวัฒนธรรมองค์การแบบยั่งยืนแนวทางการพัฒนาเป็นระบบมาตรฐานการจัดการ BCP อ้างอิง ISO 22301 (Business Continuity Management System :BCMs) ไม่ สอดคล้องกับแนวคิด (Takeshi Kanazawa, 2009) แต่เป็นแนวทางปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามระบบมาตรฐานสากลโดยนำทฤษฎี Deming Cycle ของ (Deming, 1993) (2) ด้านการดำรงรักษา จัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจพนักงาน สอดคล้องกับแนวคิด (Takeshi Kanazawa, 2009) นำมาเปรียบเทียบกับสวัสดิการตามโครงสร้างองค์การที่สามารถดำเนินการได้ ให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน โดยแยกแบบการประเมินสำหรับผู้บริหารสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมิต สัจฉกร, 2550) เป็นบทบาทของผู้บริหาร เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพได้อยู่ทำคุณประโยชน์ให้แก่องค์การ ซึ่งหัวข้อการประเมิน หรือ Checklist สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Takeshi Kanazawa, 2009) และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Rugpolmuang, 2014) มาตรการแก้ไขต่อความไม่พอใจจากการประเมิน การประเมินเป็นสิ่งกระตุ้นพนักงาน การให้การศึกษาแก่ผู้ที่มีหน้าที่ประเมินมีความสำคัญ

มีการกำหนดมาตรฐานการประเมิน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Takeshi Kanazawa, 2009) เหมือนเวลาประเมินจริง ผู้ประเมินทำการประเมินได้ถูกต้อง ควรมีการประเมิน 2 ครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Takeshi Kanazawa, 2009) ให้พิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อกระตุ้นความตื่นตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วาสนา สุขพุ่ม และ สุธรรม พงษ์สำราญ, 2564) และมีการฝึกอบรมให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดหรือมากกว่า 80% สอดคล้องกับแนวคิดของ (Takeshi Kanazawa, 2009) และจัดทำสวัสดิการตามพื้นฐานปัจจัย 4 เพื่อความอยู่รอดของพนักงาน สอดคล้องแนวความคิดทฤษฎี (Maslow, 1970) และโบนัสควรแบ่งจ่ายประมาณ 2-5 เดือน ปีละ 2 ครั้ง เหมือนเป็นการตอบแทนผลงานที่ผ่านมาสอดคล้องกับแนวคิด (กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559) การปรับปรุงรูปแบบการทำงานให้ทันสมัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิจารณ์ พานิช, 2552) และ (สุทธิวรรณ, 2560) เช่นนำระบบโปรแกรมสำเร็จรูป (Software) สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Takeshi Kanazawa, 2009) ซึ่งสามารถจับประเด็นเป็นตัวชี้วัดจากเครื่องมือ Objective & Key result (OKR) คือวิธีการตั้งเป้าหมายให้แต่ละคน โดยเป้าหมายของทุกคน สอดคล้องกันทั้งองค์กร เพื่อสามารถวิเคราะห์ผลจากประเด็นที่พบไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Takeshi Kanazawa, 2009) (3)ด้านการพัฒนาบุคลากรแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางโคเซ็น มีดังนี้ (1)ความคิดสร้างสรรค์สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภาวดี สาระวัน, 2562) พนักงานที่สามารถดำเนินการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชาติ ไตรภพสกุล และชาคริต พิษณุางกูร, 2563) เช่น การนำเทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence) มาประยุกต์ใช้ เป็นสื่อการสอน โดยให้ผู้เรียนอายุ เล่าประสบการณ์ในการทำงาน และลงข้อมูลในระบบ AI เพื่อให้พนักงานรุ่นหลังสามารถนำไปเรียนรู้เอง (Learning by Doing) สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Takeshi Kanazawa, 2009) (2)หลักการของ “เลิก-ลด-เปลี่ยน” ให้นำการเรียนรู้จากปัญหาจัดทำคู่มือทำ Lesson learn เมื่อมีงานใหม่ๆให้ทำ (On the job training) ให้แก่พนักงาน สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Takeshi Kanazawa, 2009), ต่อมาการเปลี่ยนแปลง หากพิจารณาแล้วไม่สามารถเลิก และลดกิจกรรมใดได้แล้ว อาจสามารถเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนวิธีการทำงานสอดคล้องกับทฤษฎีของ (สมเกียรติ ตังกิจวานิชย์ และคณะ, 2556) เปลี่ยนระบบการจัดทำ Inhouse training ในห้องเรียน เป็นแบบ Webinar หรือการฝึกอบรมทางออนไลน์ หรือการนำแผนการพัฒนาตนเอง (IDP) สอดคล้องกับทฤษฎีของ (วิจารณ์ พานิช, 2552) ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน ให้สามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับทฤษฎีของ (Wexley and Latham, 1991) กลุ่มเป้าหมายทุกคน ทุกระดับ ที่ผ่านการทดลองงานแล้วจะต้องจัดทำแผน Individual development plan :IDP และดำเนินการพัฒนาตามแผน โดยการจัดการทรัพยากรมนุษย์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านรูปแบบวินิจัยองค์การในอุตสาหกรรมภาคตะวันออก ประกอบด้วย (1) ด้านค่าตอบแทน, (2) ด้านการรักษา (3)ด้านพัฒนาบุคคล นำ Process Approach (Input-Process-Output) เป็นรูปแบบ ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านรูปแบบวินิจฉัยองค์กรของอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ตามเป้าประสงค์ผู้บริหารเพื่อสร้างแบบแผนวัฒนธรรมองค์การ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกโดยใช้การวินิจฉัยองค์กรเพื่อหาข้อเท็จจริง 5 ด้าน ผลการวินิจฉัยได้ พัฒนาตามหลักการ KAIZEN เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุง

สรุป

บริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยโครงสร้างองค์การรูปแบบ Process Approach ตามเป้าประสงค์ผู้บริหาร แต่ละปีควรพิจารณาวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกโดยใช้เครื่องมือ SWOT จากการนำการวินิจฉัยองค์กรเพื่อหาข้อเท็จจริง 5 ด้าน (1)การสำรวจเบื้องต้น (2)การพิจารณาปัจจัย (3)การวิเคราะห์สถานการณ์หาสาเหตุที่แท้จริง(4)การค้นหาคำตอบ (5) นำเสนอข้อเสนอในการปรับปรุง กลยุทธ์ โดยเห็นปัญหาของหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ ผลการวินิจฉัยได้พัฒนาตามหลักการ KAIZEN ความคิดสร้างสรรค์ และเปลี่ยนวิธีการของ ด้านค่าตอบแทน โดยปรับปรุงการเฝ้าระวัง จัดทำแผนลดความเสี่ยงจากรายได้ชะลอตัวเนื่องจากผลกระทบโรคระบาดโควิด-19 ให้ทำแผนBCP เพื่อให้มีแนวทางแก้ไขสำรอง, ด้านอำนาจหน้าที่ สร้าง DASHBOARD ผลการสำรวจทัศนคติความพึงพอใจ, และด้านพัฒนาบุคคล จัดทำคู่มือออนไลน์ ระบุเข้าแผนการฝึกอบรมประจำปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงนโยบาย

- 1) ผู้บริหารกลุ่มภาคตะวันออกขนาดเล็ก และขนาดกลางควรมีนโยบายจัดตั้งคณะทำงานวินิจฉัยองค์กรเพื่อหาปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยผ่านการจัดการทรัพยากรมนุษย์
- 2) ผู้บริหารกลุ่มภาคตะวันออกขนาดเล็ก และขนาดกลางควรมีนโยบายทำเป็นวัฒนธรรมองค์การ เพื่อเป็นแบบแผนการปฏิบัติมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

3) ผู้บริหารกลุ่มภาคตะวันออกขนาดเล็ก และขนาดกลางควรกำหนดกลยุทธ์องค์การในด้านการวินิจัยองค์การ ใช้เครื่องมือ OKR ในการชี้วัด ปรับปรุงทักษะตนเองใช้เครื่องมือ IDP

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1) ด้านการจัดการค่าตอบแทนบริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมไคเซ็น มีการกำหนดการปรับเงินเดือนให้มิต้องการจ่ายโบนัสตามการชี้วัด OKR ทุก 6 และจัดทำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Plan: BCP) ประจำปี

2) ด้านการดำรงรักษาแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมไคเซ็น จัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจพนักงาน และกราฟสรุปผลการสำรวจทัศนคติผู้ปฏิบัติงาน เพื่อประมวลผลนำเสนอผู้บริหารเป็น DASHBOARD PROGRAM

3) ด้านการพัฒนาบุคลากรแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมไคเซ็น ประกอบด้วย 2 หลักการ (1) ความคิดสร้างสรรค์ (2) การเลิก-ลด-เปลี่ยน จัดทำคู่มือการวินิจัยตามแนวทางไคเซ็น Clip VDO สั้นความยาว 20 นาที สอนพนักงาน และนำเสนอเครื่องมือ IDP ให้แก่แผนกทรัพยากรมนุษย์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษากลุ่มบุคลากร และแรงงานมาปฏิบัติหน้าที่กลุ่มเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน สปป. ลาว เพื่อให้ทราบถึงบริบทการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์เช่นค่าตอบแทน การดำรงรักษา และการพัฒนาบุคคล แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามรูปแบบการวินิจัยองค์การใช้เครื่องมือ ไคเซ็น

2) ควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้บริหาร, พนักงาน, นักวินิจัยสถานประกอบการ และทีมที่ปรึกษา ในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก โดยนำการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่อง (Constant comparative analysis)

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา กิมเล้งจิ๋ว และ รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์. (2560). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ในภาวะปกติใหม่ของสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี.

วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(1), 225-248.

กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น. (2559) *หลักการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

คะเนิง นันทะนะ. (2550). *ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการ*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก

<https://en.wikipedia.org/wiki/Checklist>

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2563). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

นวลละออง อุทามนตรี และ รชยา อินทนนท์. (2560). บทความการพัฒนาบุคลากร กรณีศึกษา

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(1), 25-64.

- สำนักงานจังหวัดชลบุรี. (2565). *บทความระบบบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก – จังหวัดชลบุรี*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก http://osm.chonburi.go.th/systemosm/data_view
- หนังสือพิมพ์ประชาชาติ.(2566). *บทความ Sustainable Development plus*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.prachachat.net/politics/news-1170311>
- เปชนางค์ ยอดมณี. (2559). การพัฒนาโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 11(20), 61–76.
- พิศิษฐ์ จวงตระกูล และ จำเนียร จวงตระกูล. (2563) *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- รัฐพร มลายพันธ์. (2565). *การประยุกต์ใช้วิธีการเชิงระบบ (Process Approach) กับการดำเนินการให้สอดคล้องตามข้อกำหนด ISO 37001:2016*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก <http://www.pact.network/2018/06/process-approach-iso-370012016.html>
- วิจารณ์พานิช. (2552). *การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: เชาวนทางปัญญา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมิต สัจฉกร. (2550). *การอำนวยการบุคลากรที่มีคุณภาพ*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?pageid=2&bookID=348&read=true
- สถาบันไทย-ญี่ปุ่น, (2563). *การวิจัยสถานประกอบการ (SHINDAN)*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.tpif.or.th/consult/page.php?p=consult>
- สุชาติ ไตรภพสกุล และ ชาคริต พัทธงกูร. (2563) *การจัดการนวัตกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานต์ ธีรา สืบศรี. (2565). *ผลสำรวจเบอรเซอร์*. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2566, จาก <https://brandage.com/article/33474>
- สุธาสิณี โพธิจันทร์. (2015). *คนต้องพร้อม สำหรับองค์กร ยุค 4.0*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก <chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclcfindmkaj/https://www.ftpi.or.th/wpcontent/uploads/2018/02/futureskills1-for-l4.pdf>
- Bratton, J. and Gold, J. (2022) . *Human Resource Management critical approach: Theory and Practice*. London: Bloomsbury Publishing.
- Cummings, T.G. and Worley, C.G. (2001). *Organization Development and Change*. Retrieved 12 February 2023 , from https://books.google.co.th/books?id=XZmnPwAACAAJ&source=gbs_book_other_versions
- Deming, W.E. (1993). *Quality control*. Retrieved 12 February 2021, from https://www2.mtec.or.th/th/e-magazine/admin/upload/262_MT10_41.pdf

- Gruman, A., Budworth, M.H. (2022). Positive psychology and human resource management: Building an HR architecture to support human flourishing. *Human Resource Management Review*, 32(3), 100911.
- Latham, G. and Wexley, K. (1991). *Developing and Training Human Resources in Organization*. New York: Harper Collins Publishers.
- Maslow, A. (1970). Personality Theory. Retrieved 12 February 202, from <http://webspace.ship.edu/cgboer/Maslow.html>
- Rugpolmuang, S. (2014). *Falling can be a Serious Problem for the Elderly*. Retrieved 12 February 2023, from <https://he02.tcithaijo.org/index.php/sirirajmedj/article/view/245855/167106>
- Rummler, G.A., Brache, A.P. (1995). *Improving Performance: How to Manage the White Space in the Organization Chart*. U.S.A.: Montgomery.
- Shewhart, W. (1967). Father of statistical quality control. Retrieved 12 February 2021, from <https://asq.org/about-asq/honorary-members/shewhart>
- Swanson, R. A. (2001). Human resource development and its underlying theory. *Human Resource Development International*, 4(3), 299–312.
- Ulrich, D., Huselid, M.A. & Becker, B.E. (2001). *Proactive management: Theory*. New York: John Wiley.
- Vrontis, D., Christofi, M., Pereira, V., Tarba, S., Makrides, A., & Trichina, E. (2021). Artificial intelligence, robotics, advanced technologies and human resource management: a systematic review. *The International Journal of Human Resource Management*, 33(3), 1–30.

**ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี**
**Leadership and Organizational Culture Influencing Work Motivation of Personnel
in Pathum Thani Provincial Administrative Organization**

เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง

Kriengsak Sangsawng

คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Faculty of Business Administration and Public Administration, Western University, Thailand

E-mail: s.kriengsak09@gmail.com

Retrieved 09-10-2022;

Revised 21-04-2023;

Accepted 22-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.8

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยใช้สูตรของเครจซ์และมอร์แกน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการวิเคราะห์ผลทางสถิติในการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่าภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ($r = .913$) วัฒนธรรมองค์การ ด้านวัฒนธรรมส่วนรวม ($r = .833^{**}$) มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3. ผลการศึกษาภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่าตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนาย ได้แก่ ภาวะผู้นำ $R^2 =$

0.840, $R^2_{Adjusted}=0.83$, $Sr^2=3.34$, $F=23.52$, $p<0.001$ และวัฒนธรรมองค์การ ($R^2= 0.807$, $R^2_{adjusted}= 0.651$, $F=465.3$, $p< 0.001$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การ; แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร; องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดปทุมธานี

Abstract

This research has the objectives 1) To study and compare leadership and organizational culture influencing work motivation of Pathum Thani Provincial Administrative Organization personnel. 2) To study the relationship between leadership and organizational culture with work motivation of Pathum Thani Provincial Administrative Organization personnel. and 3) to study leadership and organizational culture influencing work motivation of Pathum Thani Provincial Administrative Organization personnel. using a quantitative research model A sample of 200 people was used by Craigie and Morgan's formula. Use questionnaires as a data collection tool. which has statistics used for analysis Including percentage, mean, standard deviation t-test, f-value and statistical analysis of hypothesis testing to analyze the relationship between the independent and dependent variables in this study. The results showed that. The results showed that

1. The results of a study comparing personal data of personnel showed that the overall picture was not different. except education level and monthly income statistically significant difference .05

2. The results of the study of leadership and organizational culture were correlated with work motivation of Pathum Thani Provincial Administrative Organization personnel. found that change leadership ($r = .913$), organizational culture Participatory culture ($r = .833^{**}$) had a relationship with operational motivation.

3. The results of the study of leadership and organizational culture influenced the work motivation of Pathum Thani Provincial Administrative Organization personnel. It was found that the predictive factors were leadership $R^2= 0.840$, $R^2_{Adjusted}=0.83$, $Sr^2=3.34$, $F=23.52$, $p<0.001$ and organizational culture ($R^2= 0.807$, $R^2_{adjusted}= 0.651$, $F=465.3$, $p< 0.001$), respectively.

Keywords: Leadership and Organizational Culture; Work Motivation of Personnel; Pathum Thani Provincial Administrative Organization

บทนำ

จากสภาพสังคมปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารสนเทศ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองมีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ดังนั้นบุคคลหรือคณะบุคคลจะรับตำแหน่งเป็นผู้ปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน นโยบายในการปกครองประเทศจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่การที่จะเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นต้องเป็นการปกครองแบบนี้จึงเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อ ประชาชน (ปิ่นนคร เขียวชัยพุกษ์, 2561) การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ บริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมี 4 รูปแบบประกอบไปด้วย (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (2) เทศบาล (3) องค์การบริหารส่วนตำบล และ (4) ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนดประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (ธนิศร ยืนยง, 2561) ซึ่งจากสภาพปัญหาสถานการณ์ปัจจุบันในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักปรากฏข่าวในทางลบถูกจับตามองและถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมภายนอกเป็นอย่างมากกว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างระบบการตรวจสอบไม่ทั่วถึง การขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารขาดคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งไม่เป็นผลดีอีกทั้งยังมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทั้งในแง่ของภารกิจงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่นอยู่ไม่น้อยนั่นหมายความว่า การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ดำเนินการกิจการกำลังถูกท้าทายความสามารถในเชิงการบริหารจัดการให้มีความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส รวมทั้งเป็นบทสะท้อนสภาพการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กิตติระวี เลขากุล, 2561) โดยมีปัญหาหลาย ๆ ปัจจัยหลายด้านอันสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบริบทหรือสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งปัญหาภายในองค์กรและปัญหาภายนอกองค์กรที่มีความซับซ้อนซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายประการ เช่น ผู้บริหารและพนักงาน ขาดความรู้ความสามารถ การมีรายได้ไม่เพียงพอในการบริหารงานตลอดจนประชาชนขาดความเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมตลอดจนการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสรรหาลูกจ้างเข้ามาปฏิบัติงานเป็นต้น (พัสสรณ์ วรรณฤทธิ์ระกุล, 2564)

โดยปัญหาเหล่านี้พบมากในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ในสังคมเมืองหรือสังคมชนบททั้งสังคมเมือง เนื่องจากประชาชนเองก็ไม่สนใจและไม่มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย ส่วนใหญ่จึงเพิกเฉยและละเลยต่อการตรวจสอบและเฝ้าระวังการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะมีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั่นเอง ดังนั้นการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นเป้าหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเฉพาะการมุ่งให้ประชาชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ (โกวิทย์ พวงงาม, 2558) ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การแก้ไข ในการบริหารงานบุคคลตั้งแต่กระบวนการวางแผนกำหนดอัตรากำลังการกำหนดตำแหน่งการสรรหาและการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้คุณให้โทษซึ่งในกระบวนการดังกล่าวยากต่อการตรวจสอบการกระทำทุจริตของผู้บริหารท้องถิ่นเนื่องจากการกระทำในลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือประโยชน์ตอบแทน (ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ และคณะ, 2557)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี” เพื่อเป็นการศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาองค์การทั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในอนาคตที่ชัดเจน ให้เกิดขึ้นในระดับบุคคล ระดับทีมงาน และระดับองค์การ เพื่อให้องค์การไปสู่เป้าหมายตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน จะเป็นผลทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในทุก ๆ ด้านและส่งผลให้ผลลัพธ์ของงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

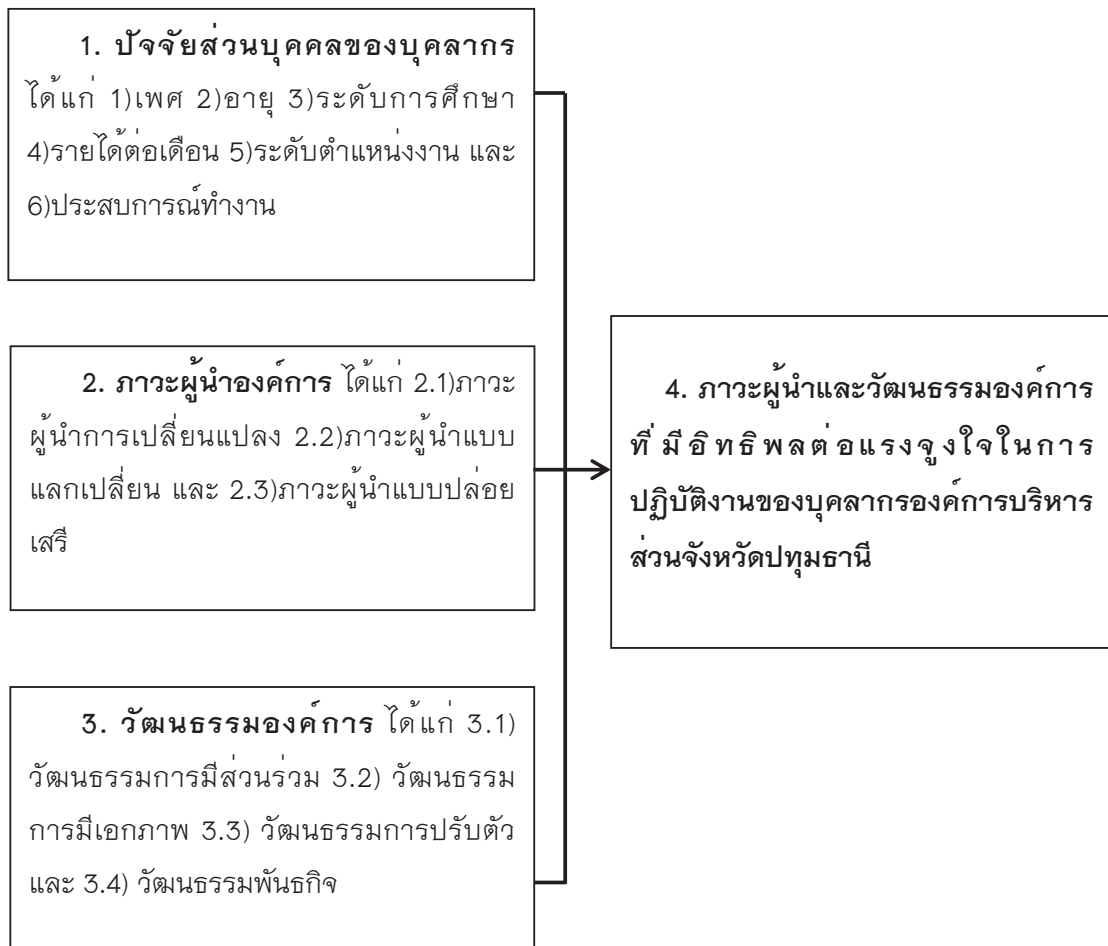
สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. บุคลากรที่มีข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระดับตำแหน่งงาน และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับสูงต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
3. ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

โดยสามารถนำเสนออธิบายตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากประชากร ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 357 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564) กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาค่ากลุ่ม ตัวอย่างที่เหมาะสมนั้นใช้สูตรการคำนวณกรณีการศึกษาค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) (ศิริพงศ์ พงษ์ทิพันธุ์, 2551) ยอมรับความคาดเคลื่อนของการกลุ่ม

ตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 183 คน โดยผู้วิจัยขอเพิ่มเป็น 200 คน เพื่อป้องกันการเก็บข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์จากแบบสอบถามที่ได้รับตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน โดยการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยการนำ แบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 30 ชุด ได้ค่า α - Coefficient เท่ากับ 0.870 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือตามหลักสถิติ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถึงวัตถุประสงค์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 200 ฉบับแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป ซึ่งมีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (2) สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) วิเคราะห์เชิงซ้อนด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference หรือ (LSD) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งทำการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standard Regression Coefficient: β) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 200 คน โดยสรุปพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 มีอายุ 25- 34 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 มีระดับตำแหน่งงานเป็นพนักงาน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 และมีประสบการณ์ทำงาน 11-16 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่า

2.1 ภาวะผู้นำในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่าด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยเสรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.55) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงโดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.49) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.53) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

2.2 วัฒนธรรมองค์การในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านวัฒนธรรมการปรับตัวมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.60) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านวัฒนธรรมพันธกิจ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.57) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านวัฒนธรรมการมีเอกภาพโดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.56) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.54) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรต่อภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference หรือ (LSD) โดยนำเสนอตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร (n=200)

ภาวะผู้นำ	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	รายได้ต่อเดือน	ระดับตำแหน่งงาน	ประสบการณ์ทำงาน
ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.300	.340	.056	.293	.383	.981
ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	.056	.425	.117	.391	.841	.022*
ด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยเสรี	.039*	.166	.262	.068	.319	.011*
วัฒนธรรมองค์การ						
ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม	.326	.523	.017*	.035*	.327	.086
ด้านวัฒนธรรมการมีเอกภาพ	.045*	.392	.251	.492	.828	.166
ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว	.229	.447	.554	.076	.068	.120
ด้านวัฒนธรรมพันธกิจ	.012*	.145	.789	.178	.052	.224

*P<.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยสรุปว่า 1) ภาวะผู้นำในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในเรื่องประสบการณ์ทำงาน และด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยเสรีในเรื่องเพศและประสบการณ์ทำงาน 2) วัฒนธรรมองค์การในองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในเรื่องระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ด้านวัฒนธรรม

การมีเอกภาพในเรื่องเพศ และด้านวัฒนธรรมพันธุกิจในเรื่องเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุตัวแปรค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งทำการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standard Regression Coefficient : β) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางและการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์นำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวิเคราะห์อำนาจการทำนายภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี (n=200)

ภาวะผู้นำองค์การ	สัมประสิทธิ์ถดถอย		R ²	R ² _{adj}	Sr ²	R ² Change
	(Coefficient)					
	B	β				
1. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	0.74	0.70	0.78	0.78	0.27	0.68
2. ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	0.25	0.24	0.83	0.83	0.26	0.05
3. ด้านภาวะผู้นำแบบปล่อยเสรี	0.12	0.10	0.84	0.83	0.25	0.02
R ² = 0.840, R ² _{Adjusted} =0.83, Sr ² =3.34, F=23.52, p<0.001						

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พหุเชิงชั้นพบว่าตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยศึกษาสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี (R²=0.841, R²_{Adjusted}=0.831, Sr²=3.340, F=23.52, p<0.001) ตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนาย ได้แก่

1. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอำนาจทำนายในโมเดลที่ดีที่สุด (R²=0.78, R²_{Adjusted}=0.78; B =0.70, 95%CI=37.6–39.2, β =0.70, p<0.001)
2. ด้านภาวะผู้นำการแบบแลกเปลี่ยนอำนาจทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R²=0.83, R²_{Adjusted}= 0.83, R²changed=0.04; B=–0.25, 95%CI=42.3–43.8, β =–0.24, p<0.001)
3. ด้านภาวะผู้นำแบบปล่อย อำนาจทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R²=0.84, R²_{Adjusted}=0.83, R²changed=0.01; B=0.12, 95%CI= 29.3–30.7, β =0.10, p<0.001)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวิเคราะห์อำนาจการทำนายวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี (n=200)

วัฒนธรรมองค์การ	สัมประสิทธิ์ถดถอย		R ²	R ² _{adj}	Sr ²	R ² Change
	(Coefficient)					
	B	β				
ด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม	0.404	0.462	0.735	0.540	4.332	0.540
ด้านวัฒนธรรมการมีเอกภาพ	2.623	0.193	0.760	0.578	4.154	0.038
ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว	0.520	0.293	0.771	0.594	4.081	0.016
ด้านวัฒนธรรมพันธกิจ	3.608	0.174	0.840	0.810	0.280	0.040
(R ² = 0.807, R ² _{adjusted} = 0.651, F=465.3, p< 0.001)						

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยศึกษาสามารถร่วมกันทำนายวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี (R² = 0.807, R²_{Adjusted} = 0.651, F=465.3, p< 0.001) ตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนายได้แก่

1. ด้านวัฒนธรรมส่วนรวมอำนาจทำนายในโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.735, R²_{Adjusted} = 0.540, B = 0.404, 95%CI = 0.325–0.487, β = 0.462, p< 0.001)
2. ด้านวัฒนธรรมเอกภาพอำนาจทำนายร้อยละ 5.58 อำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.760, R²_{Adjusted} = 0.578, R²_{changed} = 0.038; B = 2.623, 95%CI = 1.653–3.594, β = 0.193, p< 0.001)
3. ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว อำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.771, R²_{Adjusted} = 0.594, R²_{changed} = 0.016; B = 0.520, 95%CI = 0.352–0.687, β = 0.293, p< 0.000)
4. ด้านวัฒนธรรมพันธกิจ อำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.779, R²_{Adjusted} = 0.606, R²_{changed} = 0.012; B = 3.608, 95%CI = 2.243–4.937, β = 0.174, p< 0.001)

ดังนั้นผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่าผลการศึกษาระยะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนาย ได้แก่ ภาวะผู้นำ R² = 0.840, R²_{Adjusted} = 0.83, Sr² = 3.34, F = 23.52, p< 0.001 และวัฒนธรรมองค์การ (R² = 0.807, R²_{Adjusted} = 0.651, F = 465.3, p< 0.001) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยประเด็นที่ 1 ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จะสำเร็จลงได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากบุคลากรในองค์การนั้นและเล็งเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลสำเร็จในการพัฒนาองค์การสมัยใหม่ การกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดูแลปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างขององค์การ บุคลากร ระบบการปฏิบัติงาน งบประมาณ ซึ่งในปัจจุบันยังถูกควบคุมกำกับดูแลเรื่องกฎ ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องถูกตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทำให้รู้สึกว่ขาดความเป็นอิสระไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลมาจากสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี เป็นบทสะท้อนประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนนทบุรี พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุลชัยรุ่งเรือง (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุดนั่นก็คือจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นโดยهامาตรการ สร้างแรงจูงใจปลูกฝังค่านิยมที่ดีเพื่อเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วม และผลงานวิจัยของกิตติรัตน์ พิมพาภรณ์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การจัดการความสุขในการทำงานขององค์การ: ปัจจัยเชิง สาเหตุและผลลัพธ์ ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานเป็นแรงจูงใจสำคัญของพนักงาน ซึ่งการสนับสนุนจากองค์การนั้นว่ามีส่วนสำคัญต่อการสร้างความสุขในการทำงานของพนักงานโดยองค์การควรนำแนวทางการสร้างสุขในการทำงานมาจัดทำเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์องค์การตามลำดับและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิชญา แก้วสระแสน และไพบุลย์ อาชารุ่งโรจน์ (2560) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการทำงานความเครียด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความเครียดในการทำงาน ด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อภาวะที่ทำนายสำหรับผู้บริหารองค์การที่ต้องการมุ่งเน้นพัฒนาองค์การให้เปลี่ยนแปลงไปตามระบบที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกนกวรรณ เต็มไศรินทร์กุล (2560) ผลวิจัยพบว่าระดับการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของบุคลากรตามบทบาทความรับผิดชอบให้กับผู้บริหารตามลำดับ

ผลการวิจัยประเด็นที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีผลมาจากปัจจุบันมุมมองเกี่ยวกับคน เปลี่ยนแปลงจากการที่ถูกมองเป็นต้นทุนหรือ

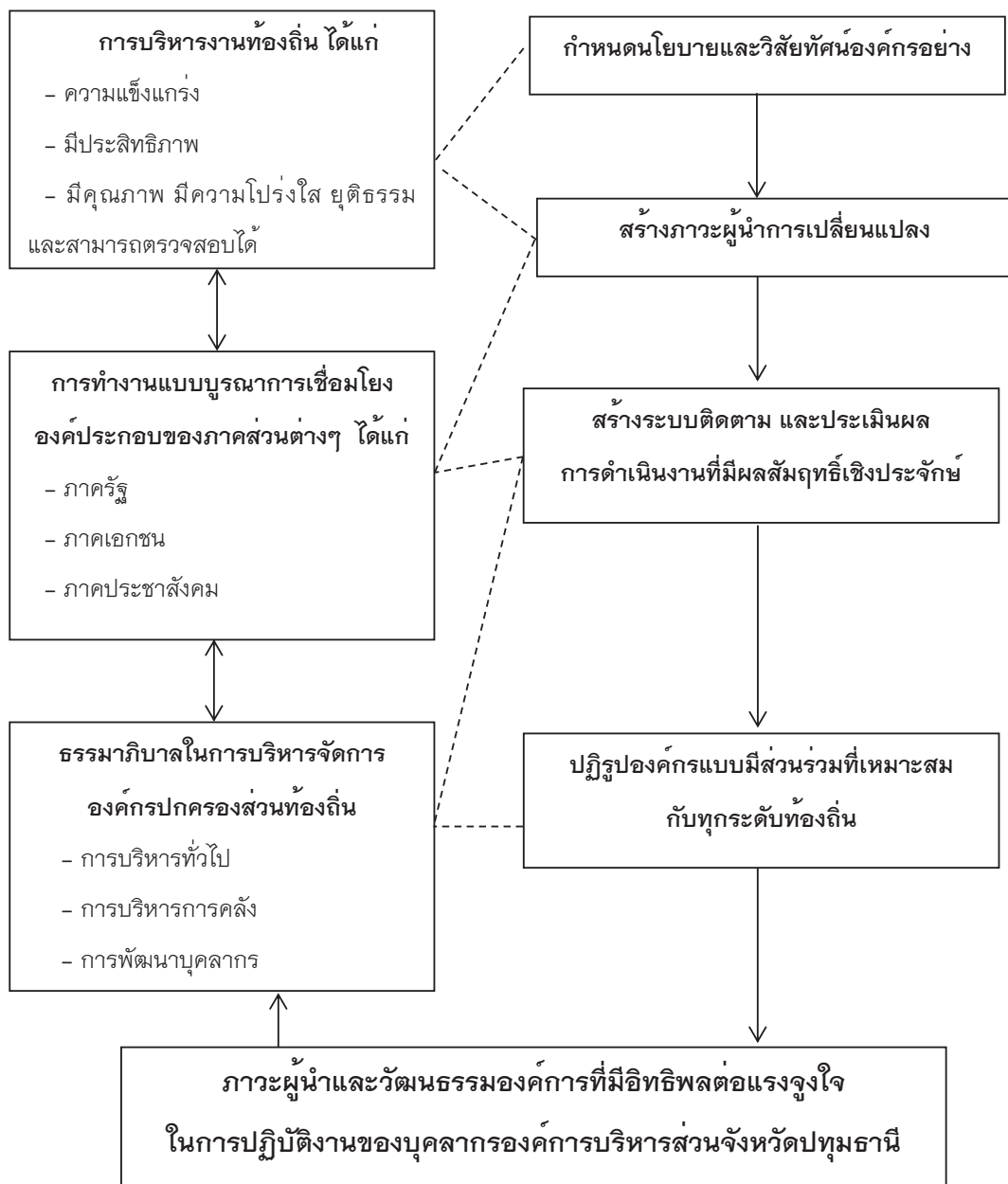
ค่าใช้จ่ายมาเป็นสินทรัพย์ (asset) ขององค์กร โดยถือเป็นทุนทางปัญญาและทุนมนุษย์ที่เป็นการให้คุณค่าทางเศรษฐกิจของความรู้ ทักษะและความสามารถเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อความเจริญก้าวหน้าในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี มากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันถือว่าเป็นการเรียนรู้และการปรับปรุงการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์กรโดยเป็นการผสมผสานการพัฒนาทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และองค์กรในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสายอาชีพและพัฒนาองค์กร ผสมผสานระหว่างการพัฒนาฝีมือและการพัฒนาปัจเจกบุคคลการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาความก้าวหน้าสายอาชีพโดยมุ่งให้เกิดประสิทธิผลของการพัฒนาบุคลากร กลุ่ม และองค์กรเพื่อเพิ่มศักยภาพ และความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรและองค์กรต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำของบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับทิมวิญญู (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าทิศทางและแนวโน้มในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคต มีผลมาจากด้านกลยุทธ์ และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ด้านโครงสร้าง ด้านรูปแบบการบริหาร ด้านระบบ และด้านค่านิยมร่วมตามลำดับ พร้อมทั้งผลงานวิจัยของนฤมล เพ็ญศิริวรรณ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านมาตรฐานในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความรู้ลึกผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย ด้านสภาวะการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านความคาดหวังของคนในพื้นที่ ด้านการร่วมมือกันทำงานระหว่างเทศบาลกับ ประชาชน และด้านการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวสินเนศวร์ ชีรการุณวงศ์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสามารถในการสร้างความพึงพอใจด้านการพัฒนาองค์กร ด้านกระบวนการภายในด้านผลลัพธ์การดำเนินการ และด้านการจัดหาและการจัดสรรทรัพยากร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัยประเด็นที่ 3 ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่าผลการวิเคราะห์พหุเชิงซ้อนพบว่าตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยศึกษาสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กร ($R^2=0.84$, $R^2_{Adjusted}=0.83$, $Sr^2=3.34$, $F=23.52$, $p<0.001$) และผลการวิเคราะห์พหุเชิงซ้อนพบว่าตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยศึกษาสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ($R^2=0.807$, $R^2_{adjusted}=0.651$, $F=465.3$, $p<0.001$) โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนวัฒน์ วิเศษสมบัติ (2561) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของของวรชัย สิงห์ฤกษ์ และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ (2560) พบว่า การบริหารองค์กรมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งการสนับสนุนจากองค์กร พร้อมทั้งการศึกษางานวิจัยของ

กัลยา สว่างคง และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2559) ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน และจากองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันด้านความรู้สึกต่อองค์กร แต่มีความสัมพันธ์ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ พร้อมทั้งผลงานวิจัยของผลงานวิจัยของอภิษฎา ศรีเครือตอง และคณะ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใส ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใส ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการกำกับดูแล และด้านการโน้มน้าวใจตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยมีลักษณะของการทำงานแบบ บูรณาการเชื่อมโยงองค์ประกอบของภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน นั่นก็คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมตลอดจนทั้งให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์จนกระทั่งก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมท้องถิ่นดำรงอยู่ ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการใช้อำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะมีผล สำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เพื่อพัฒนาประเทศไทยสู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารทั่วไป การ บริหารการคลัง และการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความโปร่งใสในการ บริหารงานเพื่อเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการที่สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยนำเสนอได้ดังภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1) จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารขององค์การต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม สร้างความสุข และความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มใจ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรไปสู่ผลสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

1.2) จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรอยู่เสมอ เช่น การถ่ายทอดและสอนงานจากหัวหน้า มีกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมและฝึกทักษะเน้น จะทำให้บุคลากรทำงานกับองค์กรได้อย่างมีความสุข และอยู่ร่วมกันได้ในระยะยาวขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งการกำหนดตัวแปรใหม่ ๆ มาใช้ในการทำวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาได้ต่อไป

2.2) ควรมองปัจจัยอื่นๆ ที่ นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งการร่วมกันทำความเข้าใจปัญหา นำมาเชื่อมโยงกับความสามารถและกำหนดทางเลือกใหม่ ของการบริหารมีความปรารถนา ร่วมกันที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เต็มโคกกุล. (2560). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(1), 64-73.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา.(2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- กิตติระวี เลขากุล. (2561). *ธรรมาภิบาลวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคใต้ของประเทศไทย* (ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2558). *ประชาธิปไตยทางการคลังไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุลชัยรุ่งเรือง. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(3), 76-91.
- ถิรรัตน์ พิมพ์ภรณ์. (2561). กลยุทธ์การจัดการความสุขในการทำงานขององค์กร: ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 11(2), 543-566.
- ธนวัฒน์ วิเศษสมบัติ และ สฐิตินา ไชยะกุล. (2561). ผลกระทบของแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันต่อองค์กร ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการอุตสาหกรรมยานยนต์ของเขตนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด 1 จังหวัดระยอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 4(3), 14-26.
- ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 5(2), 119-135.

- นฤมล เพ็ญสิริวรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา* 6(10), 2641–2658.
- ปิ่นฉัตร เขียวชัยพฤกษ์. (2561). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 3(2), 183–196.
- พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 8(2), 15–31.
- พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 8(2), 15–31.
- พิชญา แก้วสระแสน และไพบูลย์ อาชารุ่งโรจน์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการทำงาน ความเครียด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ใน กรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 1042–1057.
- พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 5(1), 109–121.
- วรชัย สิงห์ฤกษ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2560). อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ผ่านความผูกพันต่อองค์กรของลูกจ้างสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(2), 203–210.
- วสินเนศวร์ ชีรการุณวงศ์. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี (คุษณินพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ศิริพงศ์ พงษ์พิพันธุ์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ฉาชนัน พรินต์ติ้ง.
- ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ และคณะ. (2557). *การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นตาม กระบวนทัศน์แห่งการบริหารกิจการสาธารณะแนวใหม่*. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิษฎา ศรีเครือคง และคณะ. (2563). รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(1), 341–356.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาด
ย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19
ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี

Factors Influencing The Success of Small and Medium Construction Business from
The Covid-19 Pandemic Situation of Entrepreneurs in Pathum Thani Province

ธนพัฒน์ วีริต

Tanapat Virit

คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Faculty of Business Administration and Public Administration, Western University, Thailand

E-mail: pao7000@gmail.com

Retrieved 03-10-2022;

Revised 21-04-2023;

Accepted 22-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.9

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 และ 3) ศึกษาความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการอุปมานวิเคราะห์และการตีความ การวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ปัจจุบันจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นบทสะท้อนการจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการในปัจจุบัน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 พบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการในเรื่องความคิดเชิงนวัตกรรม($\beta = 0.174$) ส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย($\beta = 5.132$) และกลยุทธ์ธุรกิจของผู้ประกอบการในเรื่องกลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า($\beta = 0.412$) ส่งผลต่อความสำเร็จมากที่สุด โดยมีสมการมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 68% และ 3)

ความสำเร็จการดำเนินธุรกิจ โดยผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบในการตัดสินใจในการบริหารเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ; การดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการ; สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study current situation of small and medium construction business from COVID-19 pandemic situation; 2) to study factors influencing the success of small and medium construction business from the COVID-19; and 3) to study success of small and medium construction business from the COVID-19. This mixed methods research included: a qualitative research by participant observation and in-depth interviews consisted of 15 key informants and data were analyzed by inference, analysis and interpretation: a quantitative research consisted of 400 people using the questionnaire as a tool to collect data and data analysis using percentage, mean, standard deviation and stepwise regression analysis. The finding results find that: 1) the current situation from economic factors, socio-cultural factors and technological factors is a reflection of entrepreneurs' current business management: 2) factors influencing the success of small and medium construction business from the COVID-19 finds characteristics of entrepreneurs in innovative thinking ($\beta = 0.174$), marketing mix (7Ps) in terms of place ($\beta = 5.132$), and customer relationship strategies ($\beta = 0.412$) which had the greatest impact on success. There is an equation with a 68 percent predictive power: and 3) the success of business by entrepreneurs need to carefully consider various factors in their management decisions in order to succeed in achieving their goals.

Keywords: Factors Influencing The Success; Small and Medium Construction Business of Entrepreneurs; The Covid-19 Pandemic Situation.

บทนำ

ธุรกิจโลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับสถานะแข่งขันที่รุนแรงตามแนวกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนจำเป็นต้องพัฒนาอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะจากสภาพแวดล้อมในด้านเศรษฐกิจการเมืองโลกและแนวโน้มในอนาคตเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของธุรกิจในปัจจุบันอยู่ในโลกแห่งการแข่งขันที่ไร้พรมแดนมีการแข่งขันและที่มีความรุนแรงอย่าง

มากเนื่องจากมีจำนวนคู่แข่งมากขึ้นเป็นยุคที่ปลาเร็วกินปลาช้าธุรกิจจึงต้องตื่นตัวและปรับเปลี่ยนได้ทันกับสถานการณ์และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของตลาด ได้แก่ 1) การก้าวเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีด้านข่าวสารและโทรคมนาคม (Information and Communication Technology: ICT) 2) การก้าวสู่กระแสของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ภาคธุรกิจจะต้องเผชิญกับการลดกฎระเบียบทางการค้าและการลงทุนใหม่ ๆ 3) วงจรของสินค้าและบริการ (Life Cycle) และ 4) บริษัทจำนวนมากพบว่าตัวเองต้องเข้าไปติดพันกับ “เครือข่ายแห่งคุณค่าของโลก” (Global Value Chain) (ศิริ สัตย์ไพศาล และอนุพงศ์ อภิรุทธา, 2562) การดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ส่วนมากเป็นผู้รับเหมานาขนาดกลางที่เหลือผู้รับเหมานาขนาดเล็ก และผู้รับเหมาช่วงและผู้รับเหมาที่เกี่ยวข้องเนื่อง โดยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างรายใหญ่มีส่วนแบ่งตลาดสูงถึง 42% (พิจารณาจากขนาดรายได้) โดยรายใหญ่มส่วนมากเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้นปัญหาการเข้ามาแข่งขันของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ มีผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการก่อสร้าง เช่น วัสดุสำเร็จ การใช้หุ่นยนต์ในขั้นตอนก่อสร้าง รวมถึงการใช้เครื่องพิมพ์สามมิติที่พัฒนาขึ้นต่อเนื่องส่งผลให้ผู้รับเหมารายใหญ่ที่รับงานอาจเพิ่มสัดส่วนในการก่อสร้างเองเพิ่มสูงขึ้น ทำให้บทบาทของผู้รับเหมาช่วง (Sub-Contractor) ลดลงส่งผลต่อการรับงานที่มีสัดส่วนน้อยไม่คุ้มค่าต่อการเข้าไปรับช่วงต่อ (ลักขณา อินทร์ปิง, ภูวนิดา คุณพลิน และพจ ดุ้พจ, 2564) ซึ่งโดยรวมแล้วธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อม ยังมีปัญหาพื้นฐานหลายประการที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เช่น การขาดแคลนเงินทุน การขาดแคลนแรงงานฝีมือ การขาดความรู้ความสามารถในการก่อสร้างและการเข้าถึงตลาด การไม่มีเครือข่ายธุรกิจ การขาดประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ เป็นต้นปัญหาดังกล่าวเป็นแรงบีบบังคับของการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่อ่อนแอต้องเลิกกิจการ และผู้ที่อยู่รอดต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมและมีความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มนี้ ควรวางแผนเพื่อรองรับผลกระทบและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ยิ่งซ้ำเติมด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 โดยปัญหาหลักที่จะพบ คือการยกเลิกหรือยืดระยะเวลาในการก่อสร้างออกไป เพราะการซื้อขายในตลาดอสังหาริมทรัพย์จะมีแนวโน้มลดต่ำลงทั้งในช่วงและหลังวิกฤตโควิด-19 (ศิตชัย จิระธัญญาสกุล, 2564) ซึ่งบริษัทควรเตรียมเงินสดเพื่อรักษาสภาพคล่องภายในบริษัทและรักษาการเป็นลูกหนี้ชั้นดี ถ้ากลุ่มธุรกิจก่อสร้างนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงเปรียบเสมือนถูกคลื่นระลอกใหญ่ที่ซัดให้เศรษฐกิจของประเทศไทยต้องตกอยู่ในที่นั่งลำบากอีกครั้ง (พิระพงษ์ วรภัทรธิระกุล, 2564) ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ เพราะผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับธุรกิจที่ตนดำเนินอยู่เพื่อผลักดันให้ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค พร้อมทั้งเพื่อเสริมสร้างศักยภาพความอยู่รอดการดำเนินธุรกิจที่จะต้องศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจหลายด้านและจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพแวดล้อม

ทางธุรกิจเนื่องจากความสำเร็จของธุรกิจส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน (กรัณย์พัฒน์ อิมประเสริฐ, 2564)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี” นำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันในการสื่อสารกับผู้บริโภคให้ตรงเป้าหมายและเพื่อสร้างโอกาสที่จะประสบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจในของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อม ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

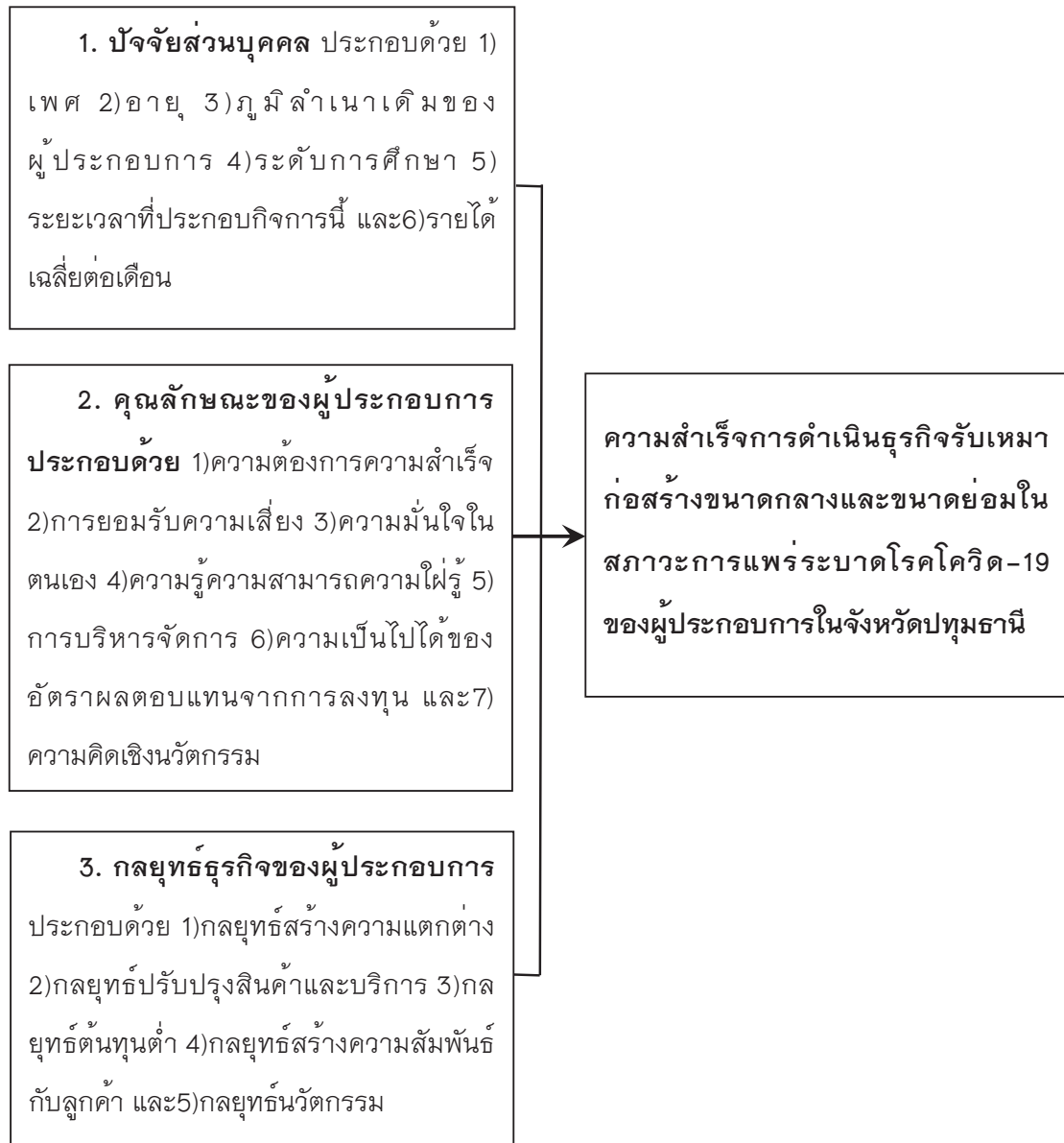
1. เพื่อสำรวจการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19
2. เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 โดยจำแนกตามลักษณะของสถานประกอบการ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการ

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีคุณลักษณะและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจในสภาวะการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านคุณลักษณะและปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจ มีความสัมพันธ์ระดับสูงต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในสภาวะการแพร่ระบาดโรคโควิด-19
3. ปัจจัยด้านคุณลักษณะและปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจ มีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในสภาวะการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน(mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อการค้นหาคำความจริงเชิงประจักษ์จากวัตถุประสงค์การวิจัย และการทดสอบสมมุติฐาน ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบบริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งถือได้ว่าจำนวนประชากรมีขนาดใหญ่มาก อีกทั้งผู้วิจัยไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนทำให้การวิจัยในครั้งนี้ ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่างผู้วิจัยของเพิ่มเป็น 400 เพื่อความเรียบร้อยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน โดยการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 30 ราย ก่อนนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลจริงโดยมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.705 – 0.910 โดย ค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอ กับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหาผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 5 คน โดยผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคนสามารถปฏิบัติได้ตามแนวทางเดียวกัน และผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 400 ฉบับแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้สถิติดังนี้ประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2) สถิติเชิงอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ค่า t-test ค่า F-test และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2562)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้แทนจากผู้ประกอบบริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี โดยรวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับเนื้อหาตามกรอบแนวคิดงานวิจัยที่ศึกษาโดยขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและศึกษาบทสรุป ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแล้วสร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตรวจสอบความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และ 3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญตามลำดับ

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมจาก 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากเอกสารทางวิชาการและใช้แบบสัมภาษณ์ คือ ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีการวางแผนและเตรียมการให้พร้อมรวมทั้งดำเนินการตามขั้นตอน และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เอกสาร บทความทางวิชาการ รายงานผลการศึกษามหาวิทยานิพนธ์ เป็นต้น มาบูรณาการเพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ที่จนได้แก่แผนที่ในประเด็นที่ศึกษา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพเรียบเรียงข้อมูลที่เป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยจากนั้นลดทอนข้อมูลที่คลุมเครือและซ้ำซ้อนกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมพิจารณาความสอดคล้องความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลพรรณนา เพื่อนำมาวิเคราะห์ ตีความ ให้มีความเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในบทบทวนวรรณกรรมพร้อมทั้งให้มี ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์คำถามการวิจัยในการศึกษาต่อไป (บุษกร เชี่ยวจินตนาคนต์, 2561)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 84.50 มีอายุ 30– 40 ปีจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 มีภูมิลำเนาเดิมของผู้ประกอบการอยู่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 81.33 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 มีระยะเวลาที่ประกอบกิจการ 5 – 10 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 45.35 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000,001 – 7,000,000 บาทจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่า

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.28) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาความคิดเห็นเชิงนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.34) และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การยอมรับความเสี่ยงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยกลยุทธ์ธุรกิจของผู้ประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.34) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาในรายข้อคำถาม พบว่ากลยุทธ์นวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.38) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมากลยุทธ์ปรับปรุงสินค้าและบริการมี

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.37) และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ กลยุทธ์สร้างความแตกต่างมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.30) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 โดยจำแนกตามลักษณะของสถานประกอบการ โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference หรือ (LSD) โดยนำเสนอตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19

N = 400

คุณลักษณะของ ผู้ประกอบการธุรกิจ	เพศ	อายุ	ภูมิลำเนา	ระดับ การศึกษา	ระยะเวลาที่ ประกอบธุรกิจ	รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน
1. ความต้องการความสำเร็จ	.092	.140	.017*	.012*	.012*	.052
2. การยอมรับความเสี่ยง	.076	.125	.272	.135	.135	.081
3. ความมั่นใจในตนเอง	.039*	.143	.034*	.075	.075	.085
4. ความรู้ความสามารถความใฝ่รู้	.015*	.086	.061	.091	.091	.061
5. การบริหารจัดการ	.009*	.136	.107	.136	.136	.176
6. ความเป็นไปได้ของอัตรา ผลตอบแทนจากการลงทุน	.162	.106	.071	.079	.079	.059
7. ความคิดเชิงนวัตกรรม	.101	.126	.167	.106	.106	.176
กลยุทธ์ธุรกิจของ ผู้ประกอบการ	เพศ	อายุ	ภูมิลำเนา	ระดับ การศึกษา	ระยะเวลาที่ ประกอบธุรกิจ	รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน
1. กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง	.080	.076	.319	.089	.841	.841
2. กลยุทธ์ปรับปรุงสินค้าและ บริการ	.016*	.056	.007*	.067	.021*	.091
3. กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ	.099	.096	.113	.109	.109	.099
4. กลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับ ลูกค้า	.019*	.086	.211	.080	.060	.075
5. กลยุทธ์นวัตกรรม	.059	.110	.027*	.098	.098	.068

*P<.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคคลของผู้ประกอบการ พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกันยกเว้น 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจในเรื่องเพศ ภูมิลำเนาระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจ และ 2) กลยุทธ์ธุรกิจของ

ผู้ประกอบการในเรื่อง เพศ ภูมิสำเนา และระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) การหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standard Regression Coefficient) โดยนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคุณปัจจัยด้านคุณลักษณะและปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี

ตัวแปรพยากรณ์	ความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี						
	B	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	0.698	0.327	-	2.136	0.034	-	-
คุณลักษณะของผู้ประกอบการ							
1. ความต้องการความสำเร็จ	0.076	0.033	0.141	2.273	0.024*	0.661	1.505
2. การยอมรับความเสี่ยง	0.089	0.042	0.129	2.095	0.238	0.552	1.826
3. ความมั่นใจในตนเอง	0.078	0.039	0.125	2.022	0.145	0.923	1.264
4. ความรู้ความสามารถความใฝ่รู้	0.133	0.061	0.164	2.163	0.132	0.615	1.628
5. การบริหารจัดการ	0.104	0.052	0.146	2.018	0.017*	0.725	1.586
6. ความเป็นไปได้ ของ อัตรา	0.082	0.239	0.157	2.968	0.107	0.929	1.745
ผลตอบแทนจากการลงทุน							
7. ความคิดเชิงนวัตกรรม	0.399	0.070	0.174	4.889	0.000*	0.691	1.632
	B	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	0.698	0.327	-	2.136	0.034	-	-
กลยุทธ์ธุรกิจของผู้ประกอบการ							
1. กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง	0.144	0.071	0.314	5.148	0.000*	0.371	2.616
2. กลยุทธ์ปรับปรุงสินค้าและบริการ	0.012	0.526	0.026	-0.316	0.645	0.468	2.213
3. กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ	0.081	0.028	0.114	4.109	0.000*	0.656	1.596
4. กลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า	0.075	0.296	0.412	1.919	0.012*	0.406	3.346
5. กลยุทธ์นวัตกรรม	0.082	0.195	0.147	2.159	0.095	0.826	1.426

R = 0.81, R²=0.68 R²Adjusted=0.73, Sr²=0.35, F=43.49, p<0.001

** P<0.01, *P<0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคุณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี พบว่า 1)คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ (Sig = .024) การยอมรับความเสี่ยง (Sig = .238) ความมั่นใจในตนเอง (Sig = .145) ความรู้

ความสามารถความไว้วางใจ (Sig = .132) การบริหารจัดการ (Sig = .017) ความเป็นไปได้ของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Sig = .107) และความคิดเชิงนวัตกรรม (Sig = .000) ตามลำดับ และ 2) กลยุทธ์ธุรกิจของผู้ประกอบการ ได้แก่ กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (Sig = .000) ด้านกลยุทธ์ปรับปรุงสินค้าและบริการ (Sig = .645) ด้านกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ (Sig = .000) ด้านกลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (Sig = .012) และด้านกลยุทธ์นวัตกรรม (Sig = .095)

และเมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการความคิดเชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.174$) ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด รองลงมาความรู้ความสามารถความไว้วางใจ ($\beta = 0.164$) ความเป็นไปได้ของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ($\beta = 0.157$) การบริหารจัดการ ($\beta = 0.146$) ความต้องการความสำเร็จ ($\beta = 0.141$) การยอมรับความเสี่ยง ($\beta = 0.129$) และความมั่นใจในตนเอง ($\beta = 0.125$) น้อยที่สุด และ 2) กลยุทธ์ธุรกิจของผู้ประกอบการกลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ($\beta = 0.412$) ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี มากที่สุด รองลงมากลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ($\beta = 0.314$) กลยุทธ์นวัตกรรม ($\beta = 0.147$) กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ ($\beta = 0.114$) และกลยุทธ์ปรับปรุงสินค้าและบริการ ($\beta = 0.026$) ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่า

5.1 สภาพการณ์ปัจจุบันในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่า ดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างนับเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายนอก อาทิ ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยภายใน อาทิ วิเคราะห์ด้านการตลาด วิเคราะห์ด้านเทคนิค วิเคราะห์ด้านการเงิน เป็นต้น ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงเครือข่ายทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือข่ายทางธุรกิจในการร่วมมือผสมผสานระหว่างเทคนิคต่าง ๆ

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการธุรกิจ มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารจัดการธุรกิจ เพราะธุรกิจมีความเสี่ยงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้ง

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในปัจจุบันนี้ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่ต้องติดตามและทำความเข้าใจเพื่อจะได้กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยปกติก่อนเริ่มมีการวางแผนกำหนดกลยุทธ์ จะต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกก่อนปัจจัยที่ได้นำมาวิเคราะห์ ในการก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี

5.3 การพัฒนาแนวทางการสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี โดยสรุปว่าการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจที่เป็นศูนย์กลางของบุคคลหลากหลายอาชีพ อาทิ วิศวกร สถาปนิกช่างเทคนิคต่าง ๆ รวมถึงเครือข่ายทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือข่ายทางธุรกิจในการร่วมมือผสมผสานระหว่างเทคนิคต่าง ๆ ดังนั้นการมีทีมงานในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามความต้องการของเจ้าของงานล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงสถานภาพของธุรกิจก่อสร้างในต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

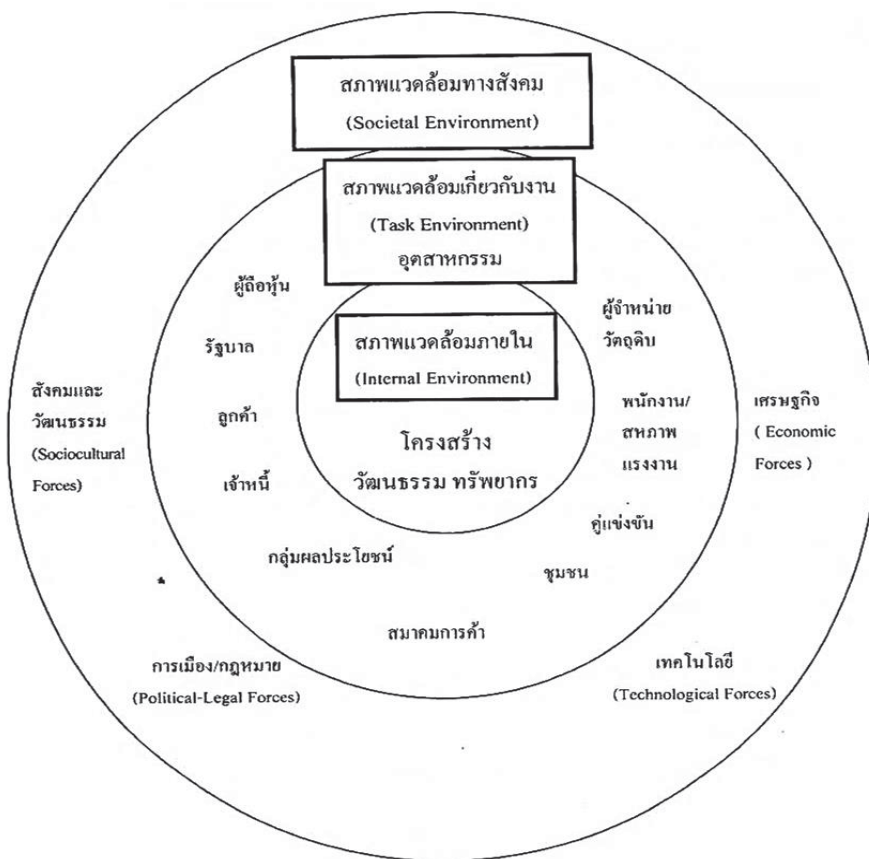
ประเด็นที่ 1 การดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในจังหวัดปทุมธานี จากประเด็นนี้พบว่าเนื่องจากมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัยทั้งปัจจัยภายนอก อาทิ ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยภายใน อาทิวิเคราะห์ด้านการตลาด วิเคราะห์ด้านเทคนิค วิเคราะห์ด้านการเงิน เป็นต้นดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือข่ายทางธุรกิจในการร่วมมือผสมผสานระหว่างเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสร้อยศรีศรี แก้วจันทน์และจักรพงษ์ พงษ์เพ็ง (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความยั่งยืนของการก่อสร้างอาคารของผู้รับเหมาที่ส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน พบว่าจากยุคโลกาภิวัตน์การก่อสร้างเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดต้องอาศัยการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในอนาคต ผลงานวิจัยของสิทธิศิริ ฐานประเสริฐ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทางการเงินต่อการขยายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างประเภทอาคารของผู้รับเหมาก่อสร้างในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าเงินทุนที่มีจำกัดควรมีการควบคุมอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ประสบกับสภาวะล้มเหลวทางการเงินในการบริหารจัดการงานก่อสร้าง อีกทั้งสอดคล้องกับแนวความคิดของบุญเรือน ทองทิพย์ (2563) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับศักยภาพของผู้นำส่งผลกระทบต่อพัฒนาองค์การแบบ New Normal การปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ มองหาช่องทางธุรกิจใหม่ ๆ การสร้างความหลากหลายทางการตลาดการเน้นคุณภาพ สร้างความแตกต่างในการดำเนินธุรกิจ

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี จากประเด็นนี้พบว่าจากการทดสอบค่าสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ 1)คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ การยอมรับความเสี่ยงความมั่นใจในตนเองความรู้ความสามารถความใฝ่รู้การบริหารจัดการ และความคิดเชิงนวัตกรรม และ2)กลยุทธ์ธุรกิจของผู้ประกอบการ ด้านกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ด้านกลยุทธ์ปรับปรุงสินค้าและบริการ ด้านกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ ด้านกลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า และด้านกลยุทธ์นวัตกรรม เป็นร้อยละ 68.00 ที่เหลืออีกร้อยละ 32.00 ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสาวิทย์ หลาบมาลา และคณะ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงในการก่อสร้างอาคารสูงจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลของปัจจัยความเสี่ยงในการก่อสร้างอาคารสูงคือ ด้านเศรษฐกิจและการเมืองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการด้านกฎหมาย 0.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อีกทั้งงานวิจัยของสรสินธุ์ ฉายสินสอน (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะผู้ประกอบการและการรับรู้เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีคลังสินค้าอัจฉริยะเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะผู้ประกอบการและการรับรู้เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีคลังสินค้าอัจฉริยะเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบการร้อยละ 56.40 นอกนั้นเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ตามลำดับ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาแนวทางความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี จากประเด็นนี้พบว่าเนื่องจากมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลาย ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสที่จะประสบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจ โดยมีการติดต่อสื่อสารและดูแลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนในการทำงานก่อนอยู่สม่ำเสมอซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Kotler & Armstrong (2009) ได้กล่าวว่า ลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะ ความต้องการความสำเร็จ พยายามค้นหาหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งสอดคล้องกับการวิจัยของ Mhalla (2020) ที่กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้คุณเป็นองค์กรที่มีความโดดเด่น และมีความแตกต่างกัน เพื่อเตรียมรับมือความไม่แน่นอนในปัจจุบัน พร้อมทั้งผลงานวิจัยของอุษณีย์ เส็งพานิช (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการดำเนินงานและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารต้องสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการในการเข้าถึงและสร้างความไว้วางใจแก่ผู้บริโภคผ่านเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ของเครือข่ายในกลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในการทำงานมากขึ้นตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่า 1) สภาพแวดล้อมทางสังคม (Societal Environment) 2) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับงาน (Task Environment) อุตสาหกรรม และ 3) สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) จะส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 2. ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบความสำเร็จการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของผู้ประกอบการในจังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1) จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการความสำเร็จ การบริหารจัดการ และการสร้างนวัตกรรม พร้อมทั้งผู้ประกอบการจะต้องมีแหล่งเงินทุนที่ชัดเจน ด้วยการสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันของลูกค้าหรือผู้บริโภคต่อไป

1.2) จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ และกลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ดังนั้นต้องมีการปรับแนวทางในการวางแผนดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างความแตกต่าง และมีการวางแผนเพื่อเตรียมรับมือความไม่แน่นอนในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรจะศึกษาในเชิงปริมาณเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งการกำหนดตัวแปรใหม่ ๆ มาใช้ในการทำวิจัยอยู่เสมอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่อไป

2.2) การศึกษางานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความสำเร็จของธุรกิจกว้างขึ้น โดยไม่ใช่แค่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และกระจายออกไปยังจังหวัดอื่นและภูมิภาคอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรณ์ย์พัฒน์ อิมประเสริฐ. (2564). การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมทางการตลาดเพื่อการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(2), 244–254.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- กมลพร กัลยาณมิตร. (2564). วิจัยเรื่องการนำกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติ ในรูปแบบความปกติใหม่ (New Normal). *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(4), 402 – 422.
- ถิรรัตน์ พิมพ์ภรณ์. (2561). *กลยุทธ์การจัดการความสุขในการทำงานขององค์กร: ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์* (คุุณิพนธ์ปริญญาคุุณิพนธ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเรือน ทองทิพย์. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับศักยภาพของผู้นำ ต่อการพัฒนาองค์การแบบ New Normal. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 434–446.
- พีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 7(2), 322–335.
- ลักขณา อินทร์ปิง, ภูวนิดา คุณผลิน และพจ ตู๊พจ. (2564). การจัดการสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(3), 234–251.

- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์.(2562). สถิติสำหรับวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีคง.
- คิตชัย จิระธัญญาสกุล. (2564). แนวทางการดำเนินธุรกิจก่อสร้างขนาดกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานธุรกิจก่อสร้างด้วยวิธีบาลานซ์สก็ร์การ์ดกับความคาดหวังของธุรกิจก่อสร้าง. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(1), 164–175.
- สร้อยศรีศรี แก้วจันทน์และจักรพงษ์ พงษ์เพ็ง. (2564). ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความยั่งยืนของการก่อสร้างอาคารของผู้รับเหมาที่ส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน. *Ladkrabang Engineering Journal*, 37(4), 26–35.
- สิทธิศิริ ฐานประเสริฐ. (2561). ปัญหาที่ส่งผลกระทบทางด้านการเงินต่อการขยายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างประเภทอาคารของผู้รับเหมาก่อสร้างในจังหวัดนครปฐม. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(1), 47–58.
- สาวิทย์ หลาบมาลา. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงในการก่อสร้างอาคารสูงจังหวัดชลบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(3), 455–471.
- สรสินธุ์ ฉายสินสอน. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะผู้ประกอบการและการรับรู้เทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีคลังสินค้าอัจฉริยะเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. *วารสารสถิติประยุกต์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 6(1), 21–36.
- อุษณีย์ เล็งพานิช. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการดำเนินงานและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 15(1), 13–26.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2009). *Marketing, an Introduction*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Mhalla, M. (2020). The Impact of Novel Corona virus (Covid–19) on the Global Oil and Aviation Markets. *Journal of Asian Scientific Research*, 10(2), 96–104.

วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน
ของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

Organizational Culture and Working Environment Affecting Quality of Work Life
of Personnel Under The Covid-19 Epidemic of Department of Business
Development, Ministry of Commerce

ศิราณี เมฆลอย

Siranee Makloy

คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Faculty of Business Administration and Public Administration, Western University, Thailand

E-mail: Snmm9899@gmail.com

Retrieved 03-10-2022;

Revised 21-04-2023;

Accepted 22-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.10

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน โดยใช้สูตรของเครจซ์และมอร์แกน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการวิเคราะห์ผลทางสถิติแบบ Multiple Hierarchy Regression Analysis ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงาน มีความสัมพันธ์ในระดับสูงต่อคุณภาพชีวิตการทำงานภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของบุคลากร พบว่า วัฒนธรรม

องค์การด้านวัฒนธรรมส่วนร่วม ($r=.943$) สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ ($r=.733^{**}$) มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร

3. ผลการศึกษาวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานมีอิทธิพลทางตรงร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนาย ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ $R^2= 0.840$, $R^2_{Adjusted}=0.830$, $Sr^2=3.340$, $F=23.52$, $p<0.001$ และ สภาพแวดล้อมการทำงานองค์การ ($R^2= 0.807$, $R^2_{adjusted}= 0.651$, $F=465.3$, $p< 0.001$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงาน; คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร; การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study quality of work life under the COVID-19 epidemic; 2) study the relationship between organizational culture and quality of work life of personnel under the COVID-19 epidemic; and 3) study the relationship between working environment and quality of work life of personnel under the COVID-19 epidemic. This quantitative study consisted of 230 people using Krejcie and Morgan formulas. The tool was a questionnaire. The statistics analysis was percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and using Multiple Hierarchy Regression Analysis.

The research results indicate as follow:

1. the overall quality of work life under the COVID-19 epidemic is no different; except, gender, educational level and income per month are different at statistically significant level of .05.

2. relationship between organizational culture and working environment have a high correlation to quality of work life under the COVID-19 epidemic among personnel; organizational culture in relation to participatory culture ($r=.943$) and physical working environment ($r=.733^{**}$) are related to quality of work life of personnel.

3. the results of organizational culture and working environment have direct influence on quality of work life of personnel under the COVID-19 epidemic. The predictive variables include organizational culture $R^2= 0.840$, $R^2_{Adjusted}=0.830$, $Sr^2=3.340$, $F=23.52$, $p<0.001$, and organizational working environment ($R^2= 0.807$, $R^2_{adjusted}= 0.651$, $F=465.3$, $p< 0.001$), respectively.

Keywords: Organizational Culture and Working Environment; Quality of Work Life of Personnel; The Covid-19 Epidemic.

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์ผลกระทบของโรคโควิด - 19 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำแนวคิด “ล้มแล้วลุกไว” อันประกอบด้วยการพร้อมรับ (Cope) การปรับตัว (Adapt) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักคิดในการพัฒนาเพื่อให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็งเท่าทัน เพื่อให้สามารถรับมือและเตรียมความพร้อมฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติรวมทั้งนำเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงมาเป็น “จุดเปลี่ยน” ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่จุดหมายใหม่ที่ดีกว่าในอดีต (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันของภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และด้านการให้บริการประชาชน และยกระดับภาครัฐให้ก้าวสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) (กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) อันเป็นไปตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2559 – 2579) เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความทันสมัยในการบริหารงานของภาครัฐและนำไปสู่การให้บริการเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ตลอดจนยกระดับภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาได้ อย่างยั่งยืนและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในเวทีโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การบริหารองค์การในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 จะเปลี่ยนแปลงภายใต้เดิมเข้าสู่ยุคภาวะความปกติใหม่ (New Normal) และจะอยู่กับการทำงานในรูปแบบความปกติใหม่ตลอดไป เช่น การทำงานที่บ้าน (Work from Home) การประชุมออนไลน์รวมถึงการติดต่อลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์สวรรค์ วรภัทร์ธระกุล (2562) พบว่า การมีสุขภาพที่ดีย่อมเกิดภายใต้การที่บุคคลทำกิจกรรมอันเกิดภายใต้การมีคุณภาพชีวิตที่ดี 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ การมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้นจึงเป็นประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจว่าการดำเนินการทุกมาตรการอย่างเข้มงวดแล้ว การได้รับความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียง การวางแผนและพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อการเกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี เกิดขวัญและกำลังใจ เกิดผลดีในทางจิตวิทยา และสภาพแวดล้อมในการทำงานจากการบริหารทรัพยากรที่เกี่ยวข้องขององค์การถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพราะเป็นสิ่งสะท้อนถึงความรู้สึกของคนที่มีต่องานและผู้ร่วมงานถ้าสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความเหมาะสมตอบสนองคนทำงานก็จะสามารถให้การทำงานได้อย่างปกติสุขมีประสิทธิภาพตรงกันข้ามหากสภาพแวดล้อมในที่ทำงานไม่เหมาะสมจะเป็นสิ่งบั่นทอนสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจของคนทำงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป (ดาวรุ่งรดา วงษ์ไกร, 2563)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในฐานะหน่วยงานหลักที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจโดยตรง ตั้งแต่การบริการจดทะเบียนธุรกิจ การบริการข้อมูลธุรกิจ การพัฒนาส่งเสริมให้ธุรกิจเข้มแข็งสามารถแข่งขันได้ และการสร้างธรรมาภิบาลธุรกิจ เพื่อจัดระเบียบให้อุปประโยชน์ต่อตัวธุรกิจเอง ต่อสังคม

และประเทศชาติ ได้กำหนดทิศทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการดำเนินภารกิจ ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเพื่อไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งภายในประเทศ (Strength from within) เร่งพัฒนาผู้ประกอบการไทย มุ่งสร้างผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในระดับฐานรากและ SMEs ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้สามารถนำนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสร้างมูลค่าเพิ่มให้ธุรกิจไทย ภายใต้บทบาทภารกิจหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านบริการจดทะเบียนและข้อมูลธุรกิจ 2)ด้านส่งเสริมพัฒนาธุรกิจ และ3)ด้านสร้างธรรมาภิบาลธุรกิจในการขับเคลื่อนภารกิจของกรมให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจตามอำนาจหน้าที่ แผนการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้ บุคลากรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ แผนกำลังคนทดแทนการเกษียณเพื่อให้องค์กร มีอัตรากำลังเพียงพอในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้บุคลากรเพื่อยกระดับจิตใจให้เกิดความสำนึกในหน้าที่และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (พิระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2564) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์” ภายใต้การศึกษาเพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบุคลากร และความก้าวหน้าตามภารกิจในอนาคต มีความพร้อมที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี เกิดขวัญและกำลังใจ และมีสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

สมมติฐานการวิจัย

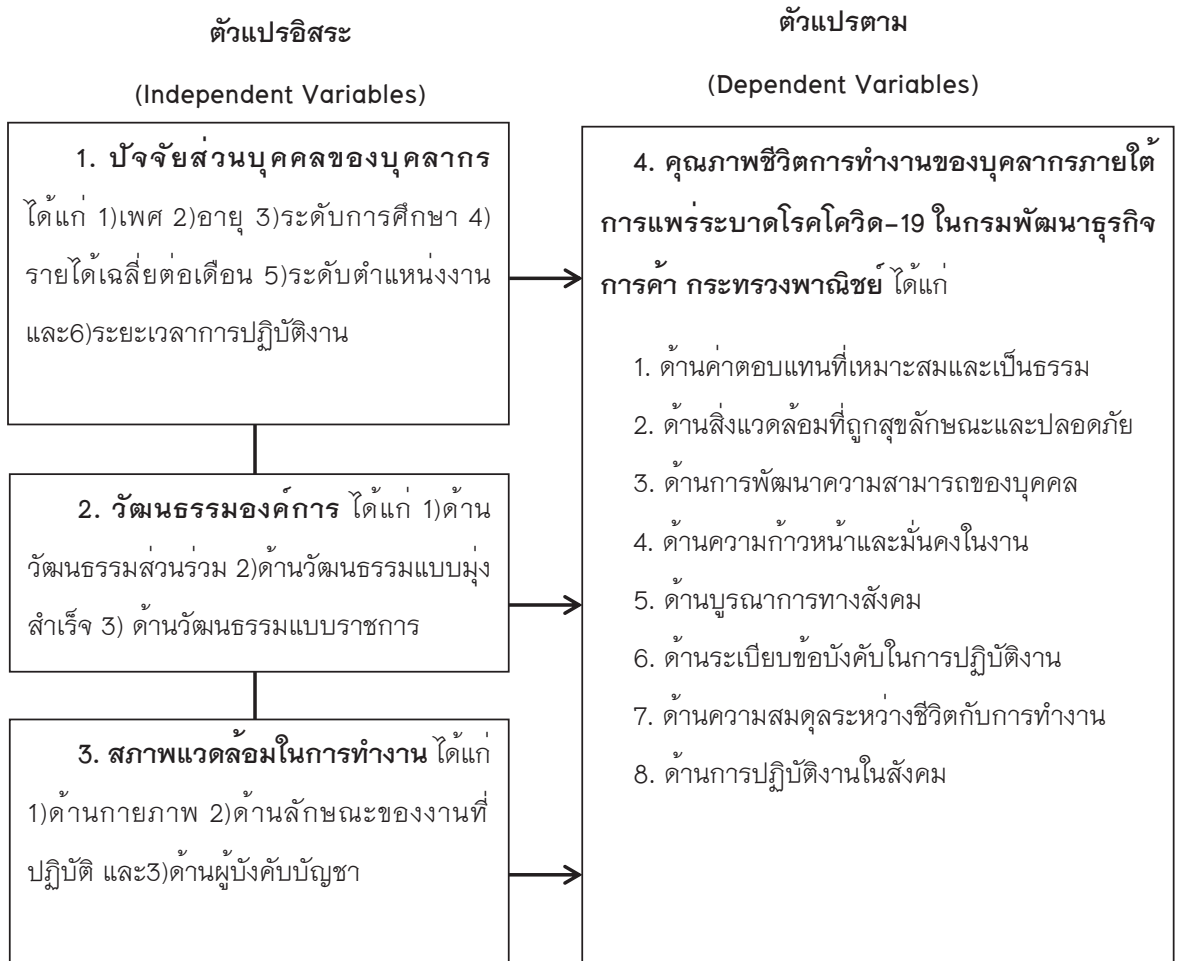
การศึกษานี้ โดยผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. บุคลากรที่มีข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ แตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

โดยสามารถนำเสนออธิบายตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นบุคลากรในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 520 อัตรา (ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การคำนวณประชากรกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan, 1970) ยอมรับความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเท่ากับ 225 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยขอเพิ่มเป็น 230 คน เพื่อป้องกันการเก็บข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์จากแบบสอบถามที่ได้รับตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน โดยการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยการนำ แบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 30 ชุด ได้ค่า α - Coefficient เท่ากับ 0.859 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือตามหลักสถิติ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2560)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหาผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 5 คน โดยผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคนสามารถปฏิบัติได้ตามแนวทางเดียวกัน จากนั้นทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถึงวัตถุประสงค์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 230 ฉบับแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป ซึ่งมีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) วิเคราะห์เชิงซ้อนด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference หรือ (LSD) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณตามลำดับ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 230 คนพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 ส่วนใหญ่มีอายุ 25- 34 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ

37.80 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 ส่วนใหญ่มีระดับตำแหน่งงานเป็นพนักงาน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 11–16 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยสรุปว่า

2.1) วัฒนธรรมองค์การ พบว่า ด้านวัฒนธรรมส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.60) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งสำเร็จ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.57) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และด้านวัฒนธรรมแบบราชการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.56) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

2.2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.55) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติโดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.49) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และด้านผู้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.53) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากตามลำดับ

2.3) คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่า ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ($\bar{X}$ = 4.08) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ($\bar{X}$ = 4.04) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านบูรณาการทางสังคม ($\bar{X}$ = 4.03) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.00) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ($\bar{X}$ = 3.78) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 3.70) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ($\bar{X}$ = 3.61) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และด้านการปฏิบัติงานในสังคมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.58) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรต่อวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference หรือ (LSD) โดยนำเสนอตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรต่อวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

N = 230

วัฒนธรรมองค์การ	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	รายได้ต่อเดือน	ระดับตำแหน่งงาน	ประสบการณ์ในการทำงาน
1.ด้านวัฒนธรรมส่วนรวม	.300	.340	.086	.109	.223	.181
2.ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งสำเร็จ	.056	.425	.107	.391	.151	.030*
3.ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ	.019*	.206	.162	.098	.129	.011*
สภาพแวดล้อมการทำงาน						
1.ด้านกายภาพ	.320	.236	.383	.213	.203	.731
2.ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.076	.141	.341	.331	.131	.092
3.ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ	.019*	.156	.198	.413	.279	.002*
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร						
1. ด้านคาตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	.126	.223	.017*	.025*	.127	.076
2. ด้านสิ่งแวดลอมที่ถูกลูขลัษณะและปลอดภัย	.025*	.372	.251	.230	.828	.106
3. ด้านการพัฒนาศวามสมารถของบุคคล	.109	.227	.334	.066	.072	.210
4. ด้านความก้าวหนาและมั่นคงในงาน	.010*	.125	.789	.178	.062	.114
5. ด้านบูรณาการทางสังคม	.117	.213	.124	.551	.091	.255
6. ด้านระเบียบขอับังคับในการปฏิบัติงาน	.250	.331	.089	.441	.632	.132
7. ด้านความสมดุละระหวางชีวิตกับการทำงาน	.150	.116	.065	.106	.298	.191

*P<.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรต่อวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยสรุปว่า 1) วัฒนธรรมองค์การในด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งสำเร็จบุคลากรมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องประสบการณ์ทำงาน และด้านวัฒนธรรมแบบราชการมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องเพศและประสบการณ์ทำงาน ยกเว้น ด้านวัฒนธรรมส่วนร่วม 2) สภาพแวดล้อมการทำงาน ในด้านวัฒนธรรมแบบราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องเพศและประสบการณ์ทำงาน ยกเว้น ด้านกายภาพ และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ 3) คุณภาพชีวิตการทำงานในด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม บุคลากรมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงานบุคลากรมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องเพศ และด้านการปฏิบัติงานในสังคมรายได้ต่อเดือน ยกเว้น ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านบูรณาการทางสังคม ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยนำเสนอในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

	วัฒนธรรมองค์การ	ด้านวัฒนธรรม	ด้านวัฒนธรรม	ด้านวัฒนธรรม	รวม
	ส่วนร่วม (Y ₁)	แบบมุ่งสำเร็จ(Y ₂)	แบบราชการ (Y ₃)	(Y _{tot})	
สภาพแวดล้อมการทำงาน					
ด้านกายภาพ(X ₁)	1	.406**	.500**	.943 **	
ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ(X ₂)	.409**	1	.380**	.543 **	
ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ(X ₃)	.489**	.384**	1	.785 **	
รวม (X _{tot})	.733**	.492 **	.368 **	1	
ร้อยละรวมความสัมพันธ์	30%	20%	30%	34%	

*P<.01; ร้อยละรวมความสัมพันธ์ = (r^2) X 100%

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การในด้านวัฒนธรรมส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูง ($r = .943$) รองลงมาด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งสำเร็จมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .785$) และด้านวัฒนธรรมแบบราชการมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับน้อย ($r = .545^{**}$) ส่วนในเรื่องสภาพแวดล้อมการทำงานในด้านกายภาพ ($r = .733^{**}$) ความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับปานกลาง ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($r = .492^{**}$) ความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับน้อย และด้านวัฒนธรรมแบบราชการ ($r = .368^{**}$) มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับน้อย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงว่า วัฒนธรรมองค์การ มีความสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อมการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

5. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวิเคราะห์อำนาจการทำนายความสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยนำเสนอได้ในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวิเคราะห์อำนาจการทำนายความสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19

โมเดล วิเคราะห์	วัฒนธรรมองค์การกับ	สัมประสิทธิ์		R ²	R ² _{adj}	Sr ²	R ² Change
	คุณภาพชีวิตการทำงานของ	ถดถอย					
	บุคลากรในกรมพัฒนาธุรกิจ	(Coefficient)					
	การค้า กระทรวงพาณิชย์	B	β				
โมเดล 1	1. ด้านวัฒนธรรมส่วนรวม	0.740	0.700	0.780	0.780	0.270	0.680
	2. ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งสำเร็จ	0.250	0.240	0.830	0.830	0.260	0.050
	3. ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ	0.120	0.100	0.840	0.830	0.250	0.020

(R²= 0.840, R²_{Adjusted}=0.830, Sr²=3.340, F=23.52, p<0.001)

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยศึกษาสามารถร่วมกันทำนาย วัฒนธรรมองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 (R²=0.84, R²_{Adjusted}=0.83, Sr²=3.34, F=23.52, p<0.001) ตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนาย ได้แก่

1. ด้านวัฒนธรรมส่วนรวม สามารถทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R²=0.78, R²_{Adjusted}=0.78; B =0.70, 95%CI=37.6–39.2, β=0.70, p<0.001)
2. ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งสำเร็จ สามารถทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R²=0.83, R²_{Adjusted}= 0.83, R²changed=0.04; B=−0.25, 95%CI=42.3–43.8, β=−0.24, p<0.001)
3. ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ สามารถทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R²=0.84, R²_{Adjusted}=0.83, R²changed=0.01; B=0.12, 95%CI= 29.3–30.7, β=0.10, p<0.001)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวิเคราะห์อำนาจการทำนายความสัมพันธ์สภาพแวดล้อมการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

โมเดลวิเคราะห์	สภาพแวดล้อมการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์		สัมประสิทธิ์ถดถอย (Coefficient)		R ²	R ² _{adj}	Sr ²	R ² Change
			B	β				
โมเดลที่ 2	1. ด้านกายภาพ		0.404	0.462	0.735	0.540	4.332	0.540
	2. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ		2.623	0.193	0.760	0.578	4.154	0.038
	3. ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ		0.520	0.293	0.771	0.594	4.081	0.016

(R² = 0.807, R²_{adjusted} = 0.651, F=465.3, p< 0.001)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยศึกษาสามารถร่วมกันทำนายสภาพแวดล้อมการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (R² = 0.807, R²_{adjusted} = 0.651, F=465.3, p< 0.001) ตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนายได้แก่

1. ด้านกายภาพ สามารถทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.735, R²_{Adjusted} = 0.540, B = 0.404, 95%CI = 0.325–0.487, β = 0.462, p< 0.001)
2. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ สามารถทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.760, R²_{Adjusted} = 0.578, R²changed = 0.038; B = 2.623, 95%CI = 1.653–3.594, β = 0.193, p< 0.001)
3. ด้านวัฒนธรรมแบบราชการ สามารถทำนายโมเดลที่ดีที่สุด (R² = 0.771, R²_{Adjusted} = 0.594, R²changed = 0.016; B = 0.520, 95%CI = 0.352–0.687, β = 0.293, p< 0.000)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยประเด็นที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยสรุปว่าวัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.60) สภาพแวดล้อมในการทำงานในด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.55) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร พบว่า ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ($\bar{X}$ = 4.08) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยนำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรต่อวัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพีระพงษ์ วรภัทร์ธะกุล (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตใน

การทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรต่อปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยสรุปว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกันนัยสำคัญทางสถิติ .05 ตามลำดับ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของดาวรุ่งรดา วงษ์ไกร (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานตามมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขตพื้นที่ 13 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และงานวิจัยของ

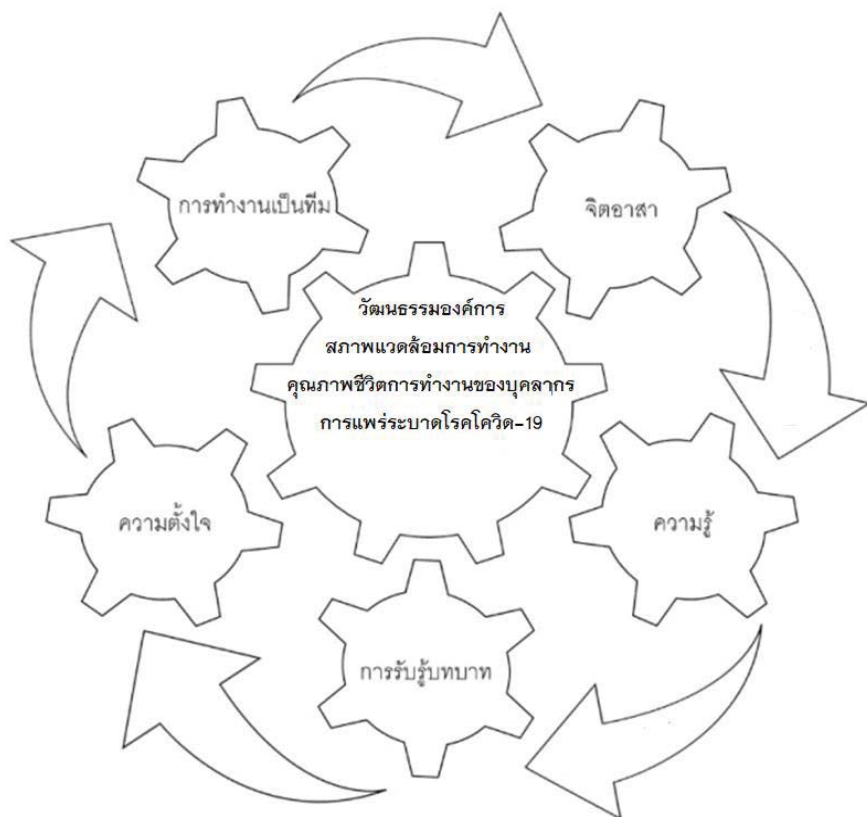
ผลการวิจัยประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยสรุปว่า วัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมส่วนร่วม ($r = .943$) มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพลัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 (กรุงเทพมหานคร) พบว่าการบริหารจัดการองค์การในด้านลักษณะของหน่วยงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในระดับสูงต่อมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากร อีกทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนวัฒน์ วิเศษสมบัติ (2561) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชา พงศ์ถาวรปัญญา (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการของธนาคารพาณิชย์เอกชนสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูง พบว่า องค์ประกอบการสร้างสรรคคุณค่าส่งผลต่อความผูกพันของลูกจ้างตามลำดับ

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยสรุปว่า สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ ($r = .733^{**}$) มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญเรือน ทองทิพย์ (2563) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับศักยภาพของผู้นำต่อการพัฒนาองค์การแบบ New Normal. พบว่า องค์การต้องปรับเปลี่ยน นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ดำเนินธุรกิจแบบสร้างพันธมิตรพึ่งพาอาศัยกันทั้งกับผู้มีส่วนได้เสียการตัดสินใจต้องฉับไว เน้นความปลอดภัยจากโรคระบาด และสอดคล้องกับการศึกษาของโดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนวัฒน์ วิเศษสมบัติ (2561) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์

และสอดคล้องกับงานวิจัยของของวรชัย สิงห์ฤกษ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) พบว่า การบริหารองค์การมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งการสนับสนุนจากองค์การและความก้าวหน้าในงานอาชีพตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยเฉพาะการบริหารองค์การในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี เกิดขวัญและกำลังใจ ภายใต้การขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ “บุคลากร” ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญเพื่อให้การบริหารงานเกิดผลสัมฤทธิ์โดยเฉพาะจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อจะได้วางแผนอัตรากำลังและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ สามารถรองรับการปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ต่อไปได้ โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 2 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1) ผู้บริหารต้องมีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ นำกระบวนการ วิธีการหรือแนวทางการบริหารจัดการใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการมีส่วนร่วม สร้างความสุข และความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มใจ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรไปสู่ผลสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

1.2) ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การอยู่เสมอ เช่น การถ่ายทอดและสอนงานจากหัวหน้า มีกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมและฝึกทักษะนั้น จะทำให้บุคลากรทำงานกับองค์กรได้อย่างมีความสุข และอยู่ร่วมกันได้ในระยะยาวขึ้น

1.3) ความยุติธรรมนั้นเป็นรากฐานที่ดีให้กับองค์กรที่จะสร้างความเท่าเทียมที่เหมาะสมตลอดจนสร้างมาตรฐานที่ดีให้กับการทำงานและพฤติกรรมของบุคลากรได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรจะศึกษาในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งการกำหนดตัวแปรใหม่ ๆ มาใช้ในการทำวิจัยอยู่เสมอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่อไป

2.2) ควรเปลี่ยนเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิจัย เพราะอาจจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ ที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับความสามารถและกำหนดทางเลือกใหม่ ที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *บทความการตื่นตัวกับ COVID-19 และการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548* (ฉบับที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.

- กมลพร กัลยาณมิตร (2564). วิจัยเรื่องการนำกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติ ในรูปแบบความปกติใหม่ (New Normal). *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(4), 402–422.
- ดาวรุ่งรตา วงษ์ไกร. (2563). การบริหารจัดการองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานตามมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพสาขาเขตพื้นที่ 13 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 7(2), 257–269.
- ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์. (2561). *กลยุทธ์การจัดการความสุขในการทำงานขององค์กร: ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนวัฒน์ วิเศษสมบัติ และ สฐิตีมา ไชยะกุล. (2561). ผลกระทบของแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันต่อองค์กร ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการอุตสาหกรรมยานยนต์ของเขตนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด 1 จังหวัดระยอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 4(3), 14–26.
- พิระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2), 60–71.
- บุญเรือน ทองทิพย์. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับศักยภาพของผู้นำ ต่อการพัฒนาองค์การแบบ New Normal. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 434–446.
- พภััสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 (กรุงเทพมหานคร). *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 6(1), 486–498.
- วรชัย สิงห์ฤกษ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2560). อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ผ่านความผูกพันต่อองค์การของลูกจ้างสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(2), 203–210.
- สุธา พงศ์ถาวรภิญโญ. (2562). *กลยุทธ์การสร้างสรรค์คุณค่าร่วมที่ส่งผลต่อความผูกพันของลูกจ้างในโรงแรมระดับ 3 ดาว เมืองพัทยา* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุ
ในเขตกรุงเทพมหานคร

Guidelines for Preparing Primary Care Unit (Pcu) to Serve
The Elderly in Bangkok

นุสรี ศิริพัฒน์

Nusaree Siriphat

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Faculty of Medicine, Western University, Thailand

E-mail: nusaree.cphs@gmail.com

Retrieved 03-11-2022;

Revised 21-04-2023;

Accepted 22-04-2023

Doi: 10.14456/jjapm.2023.11

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ประเมินการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสำรวจความคิดเห็นการเตรียมความพร้อมของหน่วยปฐมภูมิของปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 194 แห่ง และความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 400 คน การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการอุปมาและการตีความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสร้างความครอบคลุมของหลักประกันสุขภาพ ผ่านกลไกการมีส่วนร่วม การสร้างความรอบรู้ ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ควบคู่กับการจัดระบบบริการที่เข้าถึงได้สะดวกและทั่วถึง มุ่งสู่ความยั่งยืนของระบบหลักประกันสุขภาพ

2. การประเมินการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการเพิ่มพูนและฟื้นฟูศักยภาพทักษะอย่างสม่ำเสมอในการดูแลผู้สูงอายุ จากการดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพ และทำงานร่วมกับชุมชน หน่วยบริการปฐมภูมิขององค์การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย พร้อมทั้งมีระบบติดตามผลตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของหน่วยบริการปฐมภูมิ

3. เสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยต้องการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าด้านสาธารณสุข ในการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในสังคมผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: แนวทางการเตรียมความพร้อม; การบริการหน่วยปฐมภูมิ; ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

Abstract

The purposes of this research aim to 1) study preparation of PCU to serve the elderly in Bangkok; 2) assess preparation of PCU to serve the elderly in Bangkok; and 3) suggest guidelines preparation of PCU to serve the elderly in Bangkok. A mixed method research includes 1) quantitative research is a survey of opinions on the preparation of 194 PCU in Bangkok and the 400 of the elderly's opinions; 2) qualitative research uses participatory observation and in-depth interview with 20 key informants and data analysis by analogy and interpretation.

The finding results show as follow:

1. preparation of PCU to serve the elderly in Bangkok; there should be created of health insurance through participation mechanisms, building knowledge, understanding of rights and duties along with the provision of service system arrangements that are easily accessible and comprehensive towards the sustainability of the health insurance system.

2. assessment for preparing PCU to serve the elderly in Bangkok; there should be encouraged personnel to be regularly upgraded and rehabilitated their skills in caring for the elderly from carrying out health promotion projects and working with communities. The PCU of organization works as network as well as having a system to follow up the quality of work of PCU.

3. Suggestion guidelines preparation of PCU to serve the elderly in Bangkok; there should be focused on management for efficiency, effectiveness and value in public health in order to creates of equality in the elderly society

Keywords: Guidelines for Preparation; Primary Care Unit (PCU); The Elderly in Bangkok

บทนำ

ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุประมาณ 950,000 คน หรือประมาณร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้ ในบางเขต

พื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ยกตัวอย่างเช่นในเขตสายไหมมีประชากรผู้สูงอายุเกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในเขตถือว่าก้าวสู่สังคมของผู้สูงวัยเต็มรูปแบบแล้วผู้สูงอายุซึ่งปัจจุบันประเทศไทย กล่าวคือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ผลจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยยังแสดงให้เห็นว่า ในอีก 30 ปีข้างหน้าอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศไทยโดยรวมมีแนวโน้มลดลงจนถึงติดลบ โดยจะเริ่มติดลบในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2568-2573 เป็นต้นไปจากร้อยละ -0.1 ต่อปี เป็นร้อยละ -0.5 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2578-2583 ในขณะที่อัตราการเพิ่มของประชากรสูงอายุ แม้ว่าจะเพิ่มในอัตราที่ลดลงคือ ลดลงจากร้อยละ 4.2 ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2558 เป็นร้อยละ 3.0 ในช่วงปี พ.ศ. 2568-2573 จนลดลง เหลือร้อยละ 1.2 ในช่วงปี พ.ศ. 2578-2583 แต่อัตราการเพิ่มของผู้สูงอายุก็ยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มประชากรรวมค่อนข้างมาก (พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2562) จากการประเมินแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พบว่าการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังไม่ผ่านการประเมิน โดยเฉพาะชุมชนในเขตเมืองและกรุงเทพมหานครที่มีสัดส่วนของชุมชนที่ให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะทุพพลภาพของผู้สูงอายุโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุติดสังคม 2) ผู้สูงอายุติดบ้าน และ 3) ผู้สูงอายุติดเตียง โดยในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ (มารดีศิริพัฒน์, 2561) ศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยการตลาดมีผลต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ดังนั้นถ้าไม่ตระหนักถึงปัญหาของผู้สูงอายุ และให้การดูแลอย่างถูกต้อง ผู้สูงอายุจะกลายเป็นปัญหาใหญ่หลวงของประเทศ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สัญญา ห่วงกิจ, 2561) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ เขต 13 กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการโดยสร้างความครอบคลุมด้านหลักประกันสุขภาพให้กับประชาชนชาวไทย ผ่านกลไกการมีส่วนร่วม การสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทั้งของประชาชน และบุคลากรสาธารณสุขผู้ให้บริการควบคู่กับการหนุนเสริมการจัดระบบบริการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2562) ศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สังคมผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ต้องพึ่งพาเป็นภาระทั้งต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ทั้งด้านสุขภาพ การเงิน ความเสื่อมจากเซลล์สมอง การขาดแคลนคนดูแล คนเข้าใจเป็นเหตุให้ผู้สูงอายุมักมีอาการซึมเศร้าได้ง่าย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

จากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (Covid-19) เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลกสร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจของประชากร และเมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 มีการระบาดใหญ่(pandemic) และขยายการระบาดในวงกว้างระหว่างประเทศ จนองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International

Concern) และเป็นการแพร่ระบาดใหญ่ระดับโลก (Pandemic) ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ดังกล่าวประเทศไทยมีการพบยอดผู้ติดเชื้อสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและขยายการแพร่ระบาดไปเกือบทั่วทุกจังหวัดที่ผ่านมาทำให้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 จึงจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อควบคุมตามมาตรการการป้องกันควบคุมโรคและมาตรการทางสังคมที่เข้มงวดและรวดเร็ว (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ดังนั้นภายใต้รัฐบาลการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และการกำกับดูแลของพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ที่ยึดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มีเป้าหมาย “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และสังคมไทย มีความสุข มีความปรองดอง สามัคคี และก้าวผ่านวิกฤติจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคแรงงานอย่างเป็นรูปธรรมให้เกิดความอยู่ดีมีสุข โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อและเสี่ยงต่อการเสียชีวิตสูงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากภาวะการมีโรคประจำตัวหรือความเสี่ยงทางสุขภาพต่าง ๆ และมีภาวะการทำงานของภูมิคุ้มกันถดถอยจากความชรา ผู้สูงอายุประสบปัญหาเข้าถึงบริการทางสุขภาพ มีความยากลำบากในการเดินทาง ขาดแคลนค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังรับความเสี่ยงจากการที่สมาชิกในครอบครัวซึ่งทำงานนอกบ้านและมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์สามารถเป็นผู้นำเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาติดผู้สูงอายุที่บ้านได้ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน และผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขจึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้สูงอายุผู้เป็นกลุ่มเสี่ยงสูง พบว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมีอัตราการเสียชีวิตของผู้สูงอายุจากโรคระบาด COVID-19 สูง เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศที่มีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากจากข้อมูลสถิติ จังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด ในประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 พบว่ากรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,063,871 คน คิดเป็นร้อยละ 18.78 และเป็นอันดับ 17 ของประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมด (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ดังนั้นจากข้อมูลและปัญหาดังกล่าวข้างต้นในสภาวะโรคระบาด COVID-19 ที่ยังทวีความรุนแรงประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งแพทย์เวชศาสตร์ป้องกัน ประจำหน่วยบริการปฐมภูมิเขตกรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อไป

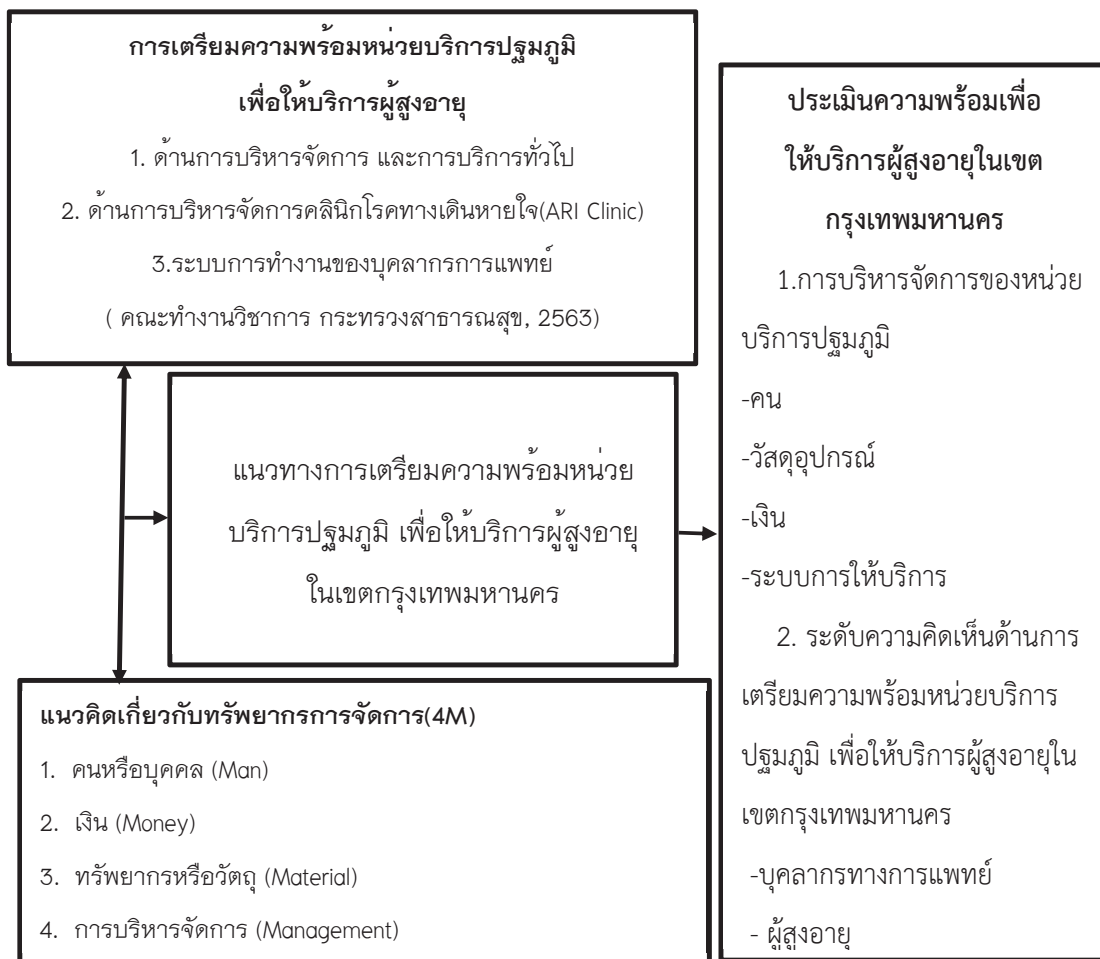
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อประเมินการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรจำนวน 194 คน และผู้สูงอายุ 582 คนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนเขตแยกตามกลุ่มหรือโซนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 หน่วยบริการปฐมภูมิที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนเขตแยกตามกลุ่มหรือโซนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	กลุ่ม	เขต	หน่วยบริการปฐมภูมิ
1	กลุ่มกรุงเทพกลาง	เขตวังทองหลาง	คลินิกเวชกรรมใกล้เคียงบ้านใกล้เคียง
2	กลุ่มกรุงเทพใต้	เขตบางนา	คลินิกเวชกรรมกล้วยน้ำไท
3	กลุ่มกรุงเทพเหนือ	เขตสายไหม	รวมแพทย์สหคลินิก
4	กลุ่มกรุงเทพตะวันออก	เขตหนองจอก	สภากาชาดคลินิก
5	กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ	เขตทวีวัฒนา	ศิริพัฒน์ทวีวัฒนาสหคลินิก
6	กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้	เขตบางบอน	คลินิกเวชกรรมหมอมะนาวัง
ผลรวม		6 เขต	6 แห่ง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ตามเกณฑ์ คือ $IOC \geq .50$ พร้อมทั้งนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างโดยมีค่าความเชื่อมั่น ค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นตามลำดับ

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอ กับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ และผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการประเมินการเตรียมความพร้อมมีขั้นตอนการประเมิน 2 ส่วน คือ การประเมินโดยผู้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิเขตกรุงเทพมหานครและการประเมินโดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในหน่วยปฐมภูมิเขตกรุงเทพมหานคร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากร คือ การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ (2) กลุ่มหน่วยบริการปฐมภูมิในกรุงเทพมหานคร และ (3) กลุ่มประชาชนผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ รวมทั้งหมดจำนวน 20 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้วางกรอบไว้มีลักษณะเป็นเค้าโครง (Outline) หัวข้อการสนทนาที่มีความยืดหยุ่น (Flexible) เป็นคำถามคร่าว ๆ เพื่อเป็นแนวในการสัมภาษณ์หรือการสนทนาให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ต่อไป

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยแล้วนำมาสรุปผลการวิจัยโดยนำเสนอทั้งข้อมูลที่มี ความเหมือนและความต่างที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจนได้แก่นแท้ของแนวคิดในประเด็นที่ได้ศึกษา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพเรียงเรียงข้อมูลที่เป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยจากนั้นลดทอนข้อมูลที่คลุมเครือและซ้ำซ้อนกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมพิจารณาความสอดคล้องความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลพรรณนา (บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์, 2561)

ผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

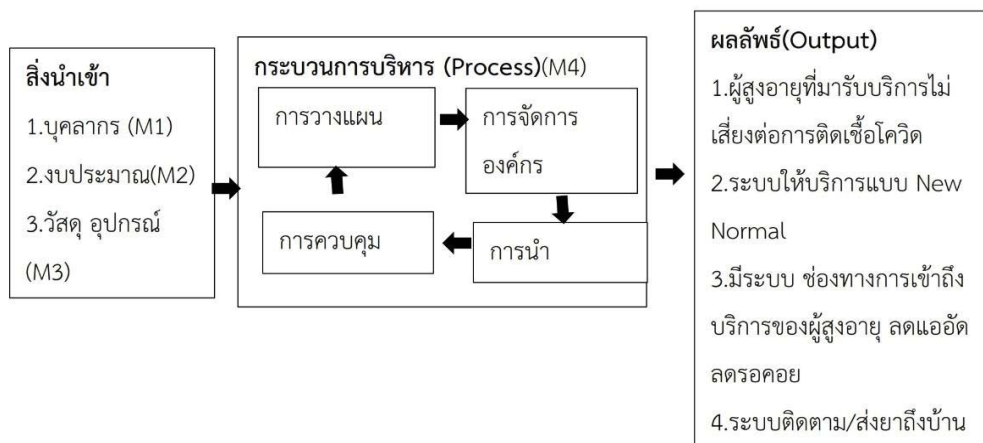
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 194 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.40 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 31.96 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 – 30 ปี ร้อยละ 30.41 และ อายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 23.20 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือ ร้อยละ 89.69 รองลงมาคือระดับปริญญาโทร้อยละ 9.28 และปริญญาเอกร้อยละ 1.03 รายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือ รายได้อยู่ระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 81.96 รองลงมาคือมีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 14.43 และ รายได้อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คือร้อยละ 3.61 ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 7 ปีขึ้นไปมากที่สุดคือร้อยละ 44.85 รองลงมาคือมีประสบการณ์การทำงาน 4 – 6 ปี ร้อยละ 38.66 ประสบการณ์การทำงาน 2 – 3 ปี ร้อยละ 13.40 และ ประสบการณ์การทำงานน้อยที่สุดคือ 1 ปี ร้อยละ 3.09

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 582 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 54.47 มีอายุอยู่ระหว่าง 70 – 79 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 48.63 รองลงมาคืออายุระหว่าง 60 – 69 ปี ร้อยละ 42.44 สถานภาพสมรสมากที่สุดร้อยละ 88.66 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 68.04 รองลงมาคือระดับอนุปริญญา/ปวส ร้อยละ 30.41 รายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือรายได้น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 88.14 รองลงมาคือมีรายได้ 1,001 – 2,000 บาท ร้อยละ 8.76 ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสาร คำแนะนำการป้องกันโรคโควิด-19 ร้อยละ 89.18 ไม่ได้รับร้อยละ 10.82 แหล่งข้อมูลที่ได้รับมากที่สุดคือบุคลากร

ทางการแพทย์ร้อยละ 59.45 อสม.ร้อยละ 20.79 คนในครอบครัวร้อยละ 12.03 และวิทยุ /โทรทัศน์ร้อยละ 5.67 ตามลำดับ

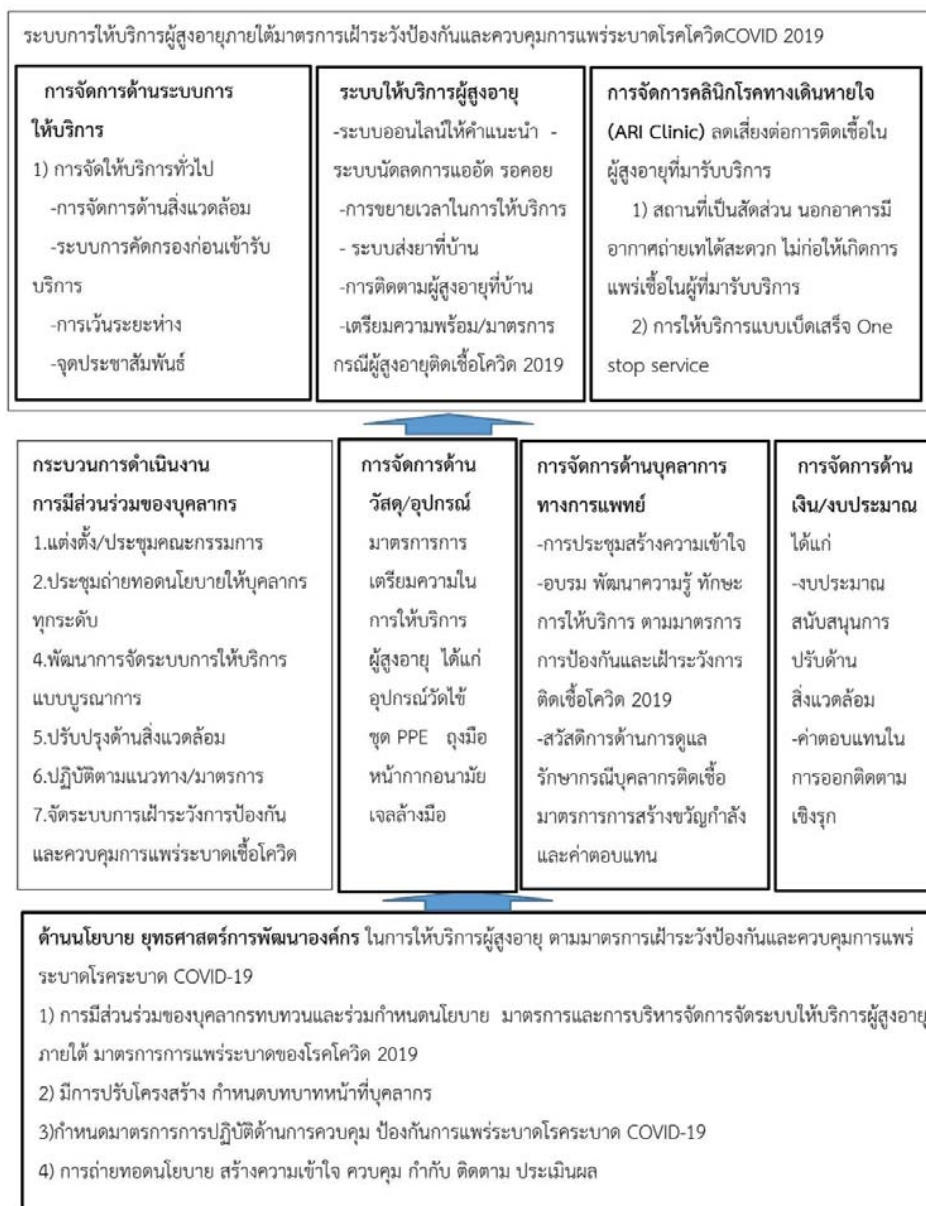
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอได้ดังนี้

3.1) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการผู้บริหารสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในภาพรวมหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยผู้บริหารสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามาสืบบทบาทร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย (เขตการปกครองกรุงเทพมหานคร) ประกอบด้วย ผู้จัดการสาขา แพทย์ หัวหน้าพยาบาล พยาบาล และนักวิชาการผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและงานโควิด เภสัชกร นักกายภาพบำบัด และตัวแทนพนักงานจากแผนกต่างๆร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานขององค์การ เกี่ยวกับทรัพยากรการจัดการ (4M) นำมาวางแผนเพื่อสร้างแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีการบริหารจัดการองค์การนำเสนอได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ
เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

3.2) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จึงสรุปได้ว่า โดยมุ่งจะให้การควบคุมและการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถยุติลงได้โดยเร็วและไม่ย้อนกลับมาอีก ขณะเดียวกันประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขภายใต้มาตรการป้องกันโรคและคำแนะนำของทางราชการ โดยจะพิจารณาผ่อนคลายเป็นลำดับขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ ที่องค์การอนามัยโลกกำหนดและคำนึงถึงประเภทของกิจการหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยงน้อย สถานที่ซึ่งสามารถจัดระบบควบคุมดูแลได้ และผู้เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาตรการป้องกันโรคมาบังคับใช้ได้เป็นลำดับแรก เพื่อสร้างแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครนำเสนอได้ตามภาพ 3 ดังนี้

ภาพที่ 2 ระบบการให้บริการผู้สูงอายุของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย

โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาในประเด็นที่ 1 การเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จะสำเร็จลงได้จำเป็นต้องอย่างหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กรนั้นและเล็งเห็นความสำคัญของผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัลลภสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 (กรุงเทพมหานคร)

พบว่า ลักษณะของหน่วยงาน ลักษณะของบุคลากรในหน่วยงาน การจัดการองค์การ และลักษณะของ ผู้บริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานบุคลากร โดยในประเด็นนี้ การกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากร ได้แก่ โครงสร้างขององค์การ บุคลากร ระบบการปฏิบัติงาน งบประมาณ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (อุทัย เลหาหิเชียร, 2551) เพราะคนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรอื่น ๆ (Jackson, Schuler & Werner, 2009) และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพิชญา แก้วสระแสน และไพบุลย์ อาชารุ่งโรจน์ (2560) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการทำงานความเครียด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทหอสังหาริมทรัพย์ใน กรุงเทพมหานคร พบว่า ความเครียดในการทำงาน ด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาวะที่ท้าทายสำหรับผู้บริหารองค์การที่ต้องการมุ่งเน้นพัฒนาองค์การให้เปลี่ยนแปลงไปตามระบบที่กำหนดไว้เกี่ยวกับระบบการสรรหาและการจ้างงาน การประเมินผล การจัดสวัสดิการ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งผลงานวิจัยของชลธิชา ชุมอินทร์ และคณะ (2564) ศึกษาผลกระทบของการให้บริการในวิกฤตโควิด-19 กรณีศึกษา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านคลองมวน ตำบลหนองปรือ อำเภอรัญญา จังหวัดตรัง ผลการวิจัย พบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านคลองมวน มีกลไกการให้บริการในช่วงวิกฤตโควิด-19 จำนวน 9 กลไกหลัก ครอบคลุม 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ด้านศักยภาพบุคลากร 4 กลไก ได้แก่ การจัดอบรมเจ้าหน้าที่การประชุมประจำเดือน การวางแผนกระบวนการทำงาน และการปฏิบัติงานตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการรัฐกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ตรัง แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัด กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมายและหลักการ 2) หลักสูตรและสื่อการสอน 3) เทคนิคและวิธีการสอน และ 4) การพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านกระบวนการให้บริการ 3 กลไก ได้แก่ การจัดเจ้าหน้าที่ อสม. ไปจ่ายยาให้ประชาชน จัดเตรียมอุปกรณ์อย่างเพียงพอรองรับการให้บริการอย่างเต็มที่ และการเปิดทำการนอกเวลาราชการ และ 3) ด้านการเข้าถึงผู้รับบริการ 2 กลไก ได้แก่ การจัดให้มีการลงพื้นที่ติดตามดูแลผู้ป่วย และการจัดช่องทางติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการงานวิจัยนี้เสนอแนะว่าผู้นำในระดับต่าง ๆ ควรเข้ามาร่วมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่

ผลการศึกษาในประเด็นที่ 2 การประเมินการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิเพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสรุปว่ามีการบริหารจัดการเพื่อให้บริการผู้สูงอายุตามแบบแผนสถานการณ์การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ สัมตระกูลไทย (2561) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความผูกพันต่อองค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานมีอิทธิพลทางบวกในความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา สว่างคง และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2559) ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้

การสนับสนุนจากหัวหน้างานและจากองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันด้านความรู้สึกร่องค์กรแต่มีความสัมพันธ์ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการผลมาจากแรงจูงใจจะเป็นแรงผลักดันให้พนักงานทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความสมัครใจซึ่งจะมีผลทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนวัฒน์ วิเศษสมบัติ (2561) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของของวรชัย สิงห์ฤกษ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) พบว่า การบริหารองค์การมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งการสนับสนุนจากองค์กรและความก้าวหน้าในงานอาชีพตามลำดับดังนี้ความตระถึงในสภาวะการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยได้ดำเนินการทุกมาตรการอย่างเข้มงวดแล้ว การได้รับความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงจากประชาชนในการป้องกันตนเอง คนรอบข้าง และสังคม โดยการปฏิบัติตามกฎหมายประกาศของทางการถือเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดการติดต่อสัมผัสหรือใกล้ชิด พร้อมทั้งผลงานวิจัยของกุลวดี กุลสุนทรและคณะ (2564) แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พบว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคและส่งผลกระทบต่ออาการอย่างรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวมีสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันลดลงตามวัยจึงมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพและต้องการการดูแลที่มากกว่าตามลำดับ

ประเด็นที่ 3 เน้นแนวทางการเตรียมความพร้อมหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยต้องการเตรียมความพร้อมในการรองรับการขยายตัวเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ จึงได้คำนึงถึงการวางหลักเกณฑ์ และแนวคิดของแผนไว้ในระยะยาวคือ มีการส่งเสริมการเข้าถึงการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง มีการคุ้มครองทางสังคมที่ได้รับความเป็นธรรมและให้ความสำคัญในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุและบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัมพร จันทวิบูลย์ (2563) การพัฒนาระบบและกลไกการเฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงฉุกเฉินเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพลดการระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของผู้สูงอายุต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1) ผู้บริหารขององค์การต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขและมีแรงจูงใจเพื่อความพึงพอใจในการทำงานจากการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ทำให้สำเร็จลุล่วงซึ่งจะส่งผลต่อการนำพาองค์การไปสู่ผลสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

1.2) การวางกลยุทธ์เรื่องเส้นทางการทำงานให้ผู้นำในอนาคต อาทิ การให้โอกาสทำงาน

สำคัญ ๆ ในหลายจุดขององค์การ การถ่ายทอดและสอนงานจากหัวหน้า มีกระบวนการเรียนรู้ อบรมและฝึกทักษะเน้นกระบวนการพัฒนาโดยต้องดูลักษณะวัฒนธรรม รูปแบบในองค์การต่อไป

1.3) การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ต้องสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและต้องแสดงพฤติกรรมกรรมการสนับสนุนให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัย ทรัพยากร และควรนำการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนและเป็นแบบอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อเปรียบเทียบผลการศึกษาในอนาคตของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายประสิทธิผลองค์การ เพื่อที่จะได้กำหนดตัวแปรใหม่ ๆ มาใช้ในการทำวิจัยอยู่เสมอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์การต่อไป

2.2) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องควรศึกษาทัศนคติ มุมมองความต้องการ ความคาดหวังและความพึงพอใจเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ ความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงของข้อมูลที่วิจัยเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเสริมให้องค์การเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนให้เกิดความสำเร็จต่อไป

2.3) ควรมองปัจจัยอื่นที่ความแตกต่างไปจากงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดมุมมองแนวคิดที่หลากหลายให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19* ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือดูแลสังคมจิตใจบุคลากรสุขภาพในภาวะวิกฤตโควิด-19*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กัลยา สว่างคง และวิโรจน์ เกษภูมิลักษณ์. (2559). อิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานและจากองค์กรที่มีผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานผ่านความผูกพันด้านความรู้สึกต่อองค์กรของพนักงานบริษัทน้ำดื่มในกรุงเทพมหานคร. *วารสารการจัดการสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 14(1), 91-103.
- ชลธิชา ชุมอินทร์และคณะ. (2564). กลไกการให้บริการในวิกฤตโควิด-19 กรณีศึกษา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านคลองมวน ตำบลหนองปรือ อำเภอร้อยพระ จังหวัดตรัง. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(5), 21-34.

ธนวัฒน์ วิเศษสมบัติ และ จิตติมา ไชยะกุล. (2561). ผลกระทบของแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันต่อองค์กร ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมยานยนต์ของเขตนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด 1 จังหวัดระยอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 4(3), 14-26.

บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 13(25), 103-118.

พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 (กรุงเทพมหานคร). *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 486-498.

พิชญา แก้วสระแสน และไพบุลย์ อาชารุ่งโรจน์ (2560). ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยในการทำงาน ความเครียด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ใน กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(2), 1042-1057.

พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2562). อิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 5(1), 432-445.

พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 486-498.

มารดี ศิริพัฒน์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 15(ฉบับพิเศษ), 488-506.

วรชัย สิงห์ฤกษ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2560). อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ผ่านความผูกพันต่อองค์กรของลูกจ้างสำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยท้องถิ่น ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(2), 203-210.

สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย. (2561). คุณลักษณะงานที่มีผลต่อความผูกพันด้านความรู้สึกรู้สึกต่อองค์กรผ่านผลการปฏิบัติงาน ในบทบาทการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน และการรับรู้การสนับสนุน จากองค์กรของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง (คุษฏินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัณญชัย ห่วงกิจ. (2561). ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ เขต13 กรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์*, 15(ฉบับพิเศษ), 214-232.

อุทัย เลาหิเชียร. (2551). *รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

อัมพร จันทวิบูลย์. (2563). *สภาพแวดล้อมและการดำเนินงานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19*. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย.

Jackson, S.E., Schuler, R.S., & Werner, S. (2009). *Managing human resources*. Mason, OH: South-Western Cengage Learning.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่

A Study of Product Development and Marketing Promotion of the Center for
Community Enterprise the Organic Guava of (Ban Takhro)
to Expand Market to the New Target Groups

สิริกาญจน์ ทวีพิธานันท์¹, ลักขมี งามมีศรี², เจนจิรา เงินจันทร์³ และ มานิตย์ สิงห์ทองชัย⁴

Sirikan Thawiphithanan¹, Laksamee Ngammeesri², Jenjira Ngernchan³ and Manit Singthongchai⁴

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์^{1,2,3,4}

Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: ¹p_phoo@hotmail.com; ²luxlek@hotmail.com; ³Janejira.ngo@gmail.com; ⁴singthongchai.m@gmail.com

Retrieved 08-02-2023; Revised 07-04-2023; Accepted 22-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.12

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ที่ให้ความน่าสนใจมากขึ้นและตอบสนองกับกลุ่มเป้าหมายใหม่ 2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการตลาดในผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เลขที่ 4 หมู่ 1 ตำบลเขาดิน อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน และกลุ่มผู้สนใจ/ลูกค้า ที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ฝรั่งอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) จากผู้สนใจ /ลูกค้า จำนวน 40 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การวางแผนรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ 2. คัดเลือกผลิตภัณฑ์ในการพัฒนาและส่งเสริม 3. พัฒนาขั้นตอนและกระบวนการการผลิต 4. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลาก และได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) ฝรั่งคลุกพริกเกลือกะปิ 2) ฝรั่งอบสามรส 3) น้ำฝรั่งอินทรีย์ ซึ่งนอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว เพื่อให้กลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น จึงดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์ที่สามารถสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลาย โดยแบ่งเป็นการส่งเสริมการตลาดแบบออฟไลน์ เช่น ป้าย โลโก้ และการ

ออกจำหน่ายสินค้าในงานมหกรรมส่งเสริมของหน่วยงานต่าง ๆ และกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ โดยมีการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและผู้ประกอบการที่สนใจด้านการตลาดออนไลน์ และส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มได้ถ่ายทอดผลิตภัณฑ์และบริการ ผ่านการวางแผน การสนับสนุน และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อจัดทำสื่อวิดีโอประชาสัมพันธ์ต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์; การส่งเสริมการตลาด; ฝรั่งอินทรีย์

Abstract

This research studied 1) To develop products of organic guava community enterprises to be more attractive and respond to the new target groups 2. To promote marketing in new products of the Organic Guava Community Enterprise. It is a participatory action research (Participatory Action Research), a questionnaire, an interview form semi-structure And focus group discussion with a specific sample selection (purposive selection) is Organic Guava Community Enterprise Group (Ban Takhro) Moo 1 KhaoDin Sub-district Kao Liao District Nakhon Sawan Province 15 people and interested groups /customers There was a demand for organic guava products of the Organic Guava of (Ban Takhro) from interested parties/customers totaling 40 people. Statistics for analyzing data By finding frequency, percentage, mean and standard deviation. and descriptive narration.

The results, it was revealed that there are 4 steps in the product development approach 1) Product information planning 2) product selection for development and promotion 3) process and production process development 4) packaging and label development has been developed for 3 products namely 1) Guava with salt and shrimp paste 2) Roasted guava with three flavors 3) Organic guava juice which in addition to product development in order to increase the group's income, therefore the carrying out the marketing promotion activities, public relations that can create a variety of distribution channels, it can be divided into offline marketing promotions such as signage, logos, and trade fairs at various agencies' promotional fares, and tourism activities. Online Marketing Promotion Activities, these were training activities to educate members and entrepreneurs who were interested in online marketing to encourage, and support the group to transfer products and services through planning, supporting, and product designing to produce mass media for further public relations.

Keywords: Product Development; Marketing Promotion; Organic Guava

บทนำ

ภาคการเกษตรในประเทศไทยมีการปลูกผลไม้หลากหลายชนิด และมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการปลูกผลไม้ไทยของเกษตรกรในปัจจุบันมีคุณภาพมากขึ้น จึงมีศักยภาพในการส่งออกจำหน่ายในตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะในรูปแบบผลไม้สด ทำให้เกษตรกรไทยได้เปลี่ยนวิธีการผลิตแบบพอมีพอกินมาเป็นการผลิตเพื่อขาย และมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตด้านปริมาณในลักษณะของเกษตรเชิงเดี่ยว ซึ่งเกษตรกรต้องอาศัยสารเคมีแทบทุกขั้นตอนของการผลิตรวมถึงการกำจัดแมลงและศัตรูพืชที่ต้องมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพบว่า ประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมควบคุมมลพิษ, 2556) ซึ่งการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมากทางการเกษตรส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโดยรวมของชุมชน ได้แก่ ภาวะด้านสุขภาพที่แย่งซึ่งเป็นผลมาจากการใช้สารเคมีและบริโภคผลผลิตที่มีสารเคมีตกค้าง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพดิน น้ำ และอากาศ โดยเฉพาะทรัพยากรที่สำคัญต่อการเกษตร คือ “ทรัพยากรดิน” ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาโครงสร้างของดินและสิ่งมีชีวิตในดินถูกทำลาย ดินเสื่อม คุณภาพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกรโดยตรง ในปัจจุบันพบว่า เกษตรกรจำนวนมากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เน้นการพัฒนาด้วยวิธีการผลิตแบบใหม่ที่พึ่งพาเคมีภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการจำหน่ายผลไม้ในรูปแบบผลไม้สดมักมีการคัดคุณภาพตามเกรดของสินค้าเพื่อการส่งออก ทำให้มีผลผลิตส่วนหนึ่งที่มีคุณภาพต่ำกว่า เช่น มีตำหนิ ขนาดผลเล็ก มีสารปนเปื้อน ส่งผลทำให้เกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด ราคาตก การเน่าเสียระหว่างการรอจำหน่าย (สำนักบริหารการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป, 2556) จากความสำคัญดังกล่าว เกษตรอินทรีย์ จึงเป็นแนวทางทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ไม่มีการปนเปื้อน ทำให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัยและเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน เพื่อการขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่อีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผักและผลไม้เป็นอาหารสดและเป็นวัตถุดิบ ซึ่งใช้เพื่อการแปรรูปอาหาร ผักและผลไม้เป็นอาหารที่เสื่อมเสียง่าย (Perishable Food) เนื่องจาก มีปริมาณน้ำสูง มีสารอาหารที่เหมาะสมกับการเจริญของจุลินทรีย์ และมีลักษณะอวบน้ำ เมื่อมีแรงกระแทกจากการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว จะทำให้บอบช้ำได้ง่ายการเสื่อมเสียของผัก และผลไม้สด (วิชิตชัยชาญสงคราม, 2560) และมีการส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 4 ประเด็น ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เกี่ยวกับการเกษตรสร้างมูลค่าที่สำคัญด้านการผลิตและมีสินค้าเกษตรเข้าสู่เวทีในตลาดโลก ด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เกษตรคุณภาพสูง และขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร

เพื่อรักษาเกษตร ชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น (ภาวฤกษ์รุ่งทิวารกิจ, 2565)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (ปรียานันท์ แจ่มไทย, 2564) หมู่ 4 บ้านตะคร้อ ตำบลเขาหิน อำเภอกำแพงแสน นั้น เนื่องจากการฝรั่งอินทรีย์มีเกษตรกรหันมาสนใจในการปลูกฝรั่งอินทรีย์มากขึ้น โดยเฉพาะตำบลเขาหิน อำเภอกำแพงแสน ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการปลูกฝรั่งดูแลง่ายไม่ยุ่งยาก ให้ผลผลิตเร็วหลังจากปลูกแล้วเพียง 7-8 เดือน ลักษณะเด่นของฝรั่งอินทรีย์นี้มีจุดเด่นตรงที่รสชาติอร่อย ปลอดภัยจากสารเคมี โดยฝรั่งอินทรีย์สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกของกลุ่มมาโดยตลอด ซึ่งภายในชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกฝรั่งอินทรีย์ สภาพดินสมบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตฝรั่งอินทรีย์ที่มีคุณภาพ เมื่อความต้องการของตลาดเพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์มีปัญหาเกี่ยวกับการส่งผลผลิตไม่ทันในช่วงเดือน ตุลาคม-มกราคม เนื่องจากมีผลผลิตออกมาจำนวนน้อย และในช่วงที่มีผลผลิตออกมามาก คู่แข่งเยอะ ทำให้ฝรั่งที่เก็บผลผลิตมาแล้วขายไม่ได้จึงทำให้ผลผลิตเน่าเสียหายจำนวนมาก นอกจากนี้ยังไม่มีการวางแผนความต้องการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ขาดความรู้ความเข้าใจในจัดทำระบบการเงินบัญชี/การตลาด ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นทางเลือกและเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มในการพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

ดังนั้นเพื่อเป็นส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) ให้คงอยู่และสามารถเป็นอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชนมีรายได้ ผู้วิจัยจึงต้องการทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดโดยออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เพื่อให้สามารถแข่งขันตามสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ที่ให้ความน่าสนใจมากขึ้นและตอบสนองกับกลุ่มเป้าหมายใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการตลาดในผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์

การทบทวนวรรณกรรม

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) คือ กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การบริการ หรือการดำเนินการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ ในรูปนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของ

ครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นแนวทางที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างระบบการพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องอาศัยวิธีการผลิตที่ซับซ้อน มุ่งหวังขายสินค้าในตลาดชุมชนก่อน โดยวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกับธุรกิจชุมชนเกี่ยวกับการซื้อ การขาย สินค้าหรือบริการ และมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน ในประเด็นอุปสงค์และอุปทานระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต ทั้งภายในและภายนอกชุมชนบนฐานความคิดของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ยังช่วยหนุนเสริมการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องอาศัยหลักการสำคัญทั้งการปรับกระบวนการทัศน์ การปรับโครงสร้างการผลิต และการปรับใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง หากไม่มีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในทางปฏิบัติโดยเฉพาะในบริบทของการจัดการชุมชน จะไม่เกิดประโยชน์หรือคุณค่าใดเลยเลย (อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์, 2560) อีกทั้งยังมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศขึ้น เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการ เพื่อสร้างรายได้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใน ชุมชน ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะยังผลให้ชุมชน พึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้า ในอนาคต รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป (สุภัทร คำมุงคุณ, 2563)

2. แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (อมรรัตน์ ตะโคตม และคณะ, 2560) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีองค์กรจะต้องจะสร้างความตระหนักให้กับลูกค้าให้รับรู้ถึงความแตกต่าง และผลประโยชน์ที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ใหม่นี้อย่างชัดเจน ซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จะช่วยเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันให้กับองค์กรได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ตลอดจนยังช่วยเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านคู่แข่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อสร้างศักยภาพการแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศหรือกลุ่มธุรกิจที่สนใจเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจในอนาคตต่อไป อีกทั้ง (มนัสนยา นันทสาร และคณะ, 2564) กล่าวว่า หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบัน ต้องคำนึงถึงการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อการเก็บรักษาสินค้าหรือยืดอายุสินค้าให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้ยาวนานมากขึ้น แสดงข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความสวยงามที่จะสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเลือกตัดสินใจซื้อได้ ดังนั้น บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเหมาะสมจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันอย่างมาก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรจากชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ คอตเลอร์ (Kotler, 2008) ได้กล่าวถึงแนวคิดหลักทางด้านการตลาดในประเด็น เกี่ยวกับแนวคิดผลิตภัณฑ์

(The Product Concept) ว่า ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่าราคาและในขณะเดียวกันผู้ผลิตเองก็เน้นไปที่การปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ

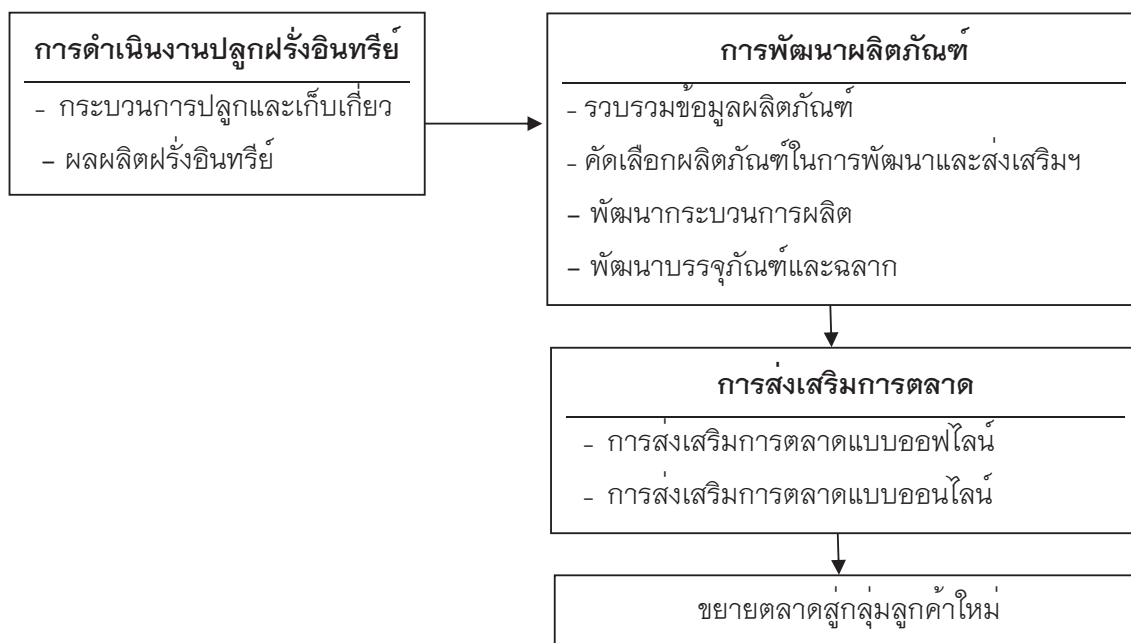
3. การพัฒนาศักยภาพชุมชน

ลักขมี หุ่นหัว (2561) กล่าวว่า ศักยภาพชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีกระบวนการมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคม โดยการเริ่มและเน้นที่การจัดกระบวนการเรียนรู้กระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการพัฒนาทรัพยากรของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมที่องค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมโดยมีการเพิ่มขีดความสามารถหรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จของชุมชนโดยมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และคณะ (2565) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชน เป็นการดำเนินกิจกรรมที่บุคคลองค์กรในชุมชน มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นเจ้าของในการดำเนินกิจกรรมหรือช่วยกันดำเนินงาน มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถ และความพร้อมที่จะกระทำงานใด ๆ ให้เกิดผลสำเร็จของชุมชนในด้านการจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ การเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิตแปรรูปสินค้า และการบริการ ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จะต้องอาศัยกลไกการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมจากชุมชนเพื่อนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้ง ปาณเดชา ทองเลิศ (2556) ได้วิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ คือ การวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความเหมาะสม แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ด้านคือ 1) ด้านศักยภาพ 2) ด้านปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมของ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ตามหลักการ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) โดยศักยภาพทางการแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่นรวมถึงองค์ความรู้หรือต้นทุนทางวัฒนธรรมในการแปรรูปจากภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมดั้งเดิม ศักยภาพด้านการผลิต การแปรรูปวัตถุดิบก็ล้วนมีความสำคัญในการประเมินคุณสมบัติของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน และด้านปัญหาและอุปสรรค ถือเป็นปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตสินค้าชุมชน โดยปัญหาของชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการขาดความร่วมมือกันภายในชุมชน การขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สูงขึ้นที่จำเป็นและการขาดความเข้าใจถึงความสำคัญของธุรกิจตนเองต่อภาคสังคมภายในชุมชนด้านอุปสรรคนั้นแนวคิดนี้เน้นอุปสรรคที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมภายนอก เช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่ทำให้ตลาดทั้งภายในประเทศและตลาดต่างประเทศชะงักงันอย่างมาก ปัญหาด้านการความพร้อมของกำลังแรงงานที่ส่งผลต่อการผลิตสินค้าชุมชน เป็นต้น

สรุปศักยภาพของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน การทำวิสาหกิจชุมชนเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดมูลค่า และคุณค่าที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดผลอย่างมี

ประสิทธิภาพ การที่ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จมาใช้ดำเนินกิจกรรม และกระบวนการในการทำวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวัดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในเชิงคุณภาพผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ หรือเกษตรกรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิต แต่มีใช้สมาชิก เกษตรตำบล จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้สนใจ/ลูกค้า ที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ฝรั่งอินทรีย์ จำนวน 40 คน ใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยอาศัยกรอบแนวคิดเป็นตัวกำหนดในการตั้งประเด็นคำถาม

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยสร้างเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของข้อความ และภาษาที่ใช้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ในช่วง 0.69 – 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสารวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์และข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการตลาด การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่งอินทรีย์ และเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงการพัฒนากิจกรรมทางการตลาดผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยใช้รูปแบบการเชื่อมโยงความต้องการระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตโดยตรง พร้อมทั้งนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สนใจ/ลูกค้า เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้กับผู้วิจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทั้งแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดการจัดการช่องทางการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ แนวคิดการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม เพื่อมาเชื่อมโยงของข้อมูลโดยใช้ วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive

Analysis) เพื่ออธิบายวิธีการหรือการพัฒนากิจกรรมทางการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่กลุ่มวิชาชีพชุมชนฝรั่งเศสอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามความคิดเห็นของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่กลุ่มวิชาชีพชุมชนฝรั่งเศสอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูล สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิชาชีพชุมชนฝรั่งเศสอินทรีย์ที่ให้ความน่าสนใจมากขึ้นและตอบสนองกับกลุ่มเป้าหมายใหม่

จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตฝรั่งแปรรูป ต้องการให้มีความหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค คณะวิจัย ร่วมกับสมาชิกกลุ่มได้ ร่วมดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ คณะผู้วิจัย ได้ลงพื้นที่ในการพูดคุยและสำรวจผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ฝรั่งแปรรูปในพื้นที่ พบว่า ผลผลิตฝรั่งของกลุ่มวิชาชีพชุมชนฝรั่งเศสอินทรีย์ เป็นแหล่งผลิตอินทรีย์ร้อยเปอร์เซ็นต์ของตำบลเขาหิน ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ มีความหลากหลายในด้านสายพันธุ์ ทำให้สามารถแปรรูปได้หลากหลาย ฝรั่งที่ใช้ในการแปรรูปเป็นฝรั่งอินทรีย์ พันธุ์ย่องเต้ กิมจู หวานพิรุณ แดงโม หงส์เป้าซือ เป็นต้น จากการวางแผนรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ อาศัยวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อนำมาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิชาชีพชุมชนฝรั่งเศสอินทรีย์ มีดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	Weakness (จุดอ่อน)
1. ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปลูกฝรั่งเกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐานทำให้ฝรั่งมีคุณภาพเป็นที่ลูกค้าต้องการ 2. ทำเลที่ตั้งอยู่เดินทางสะดวก ไม่ไกลจากตัวเมืองจังหวัดนครสวรรค์ และที่ดินเป็นทรัพย์สินของเจ้าของอยู่แล้วจึงไม่เสียค่าเช่าที่ 3. มีงบประมาณจากหน่วยงานภายในและมีแหล่งทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 4. มีการวางแผนปรับปรุงสินค้า และพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง 5. สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานชั้นปลอดภัย 6. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในระดับจังหวัดและระดับประเทศ	1. พื้นที่ปลูกแบบอินทรีย์มีจำนวนจำกัด อาจทำให้ไม่สามารถผลิตฝรั่งได้ทันตามความต้องการของผู้บริโภคได้ 2. มีผู้ประกอบการรายใหม่ เข้าสู่ตลาดมาก จึงส่งผลยอดขายฝรั่งลดลง 3. ขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินการเครื่องจักร ทำให้การพัฒนาสินค้าไม่ต่อเนื่อง 4. กลุ่มเกษตรกรยังไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตฝรั่งในแต่ละรอบการผลิตได้

Opportunity (โอกาส)	Threat (อุปสรรค)
1. กระแสรักษาสุขภาพที่มากขึ้นในปัจจุบันทำให้เพิ่มตลาดในการขายสินค้าได้มากขึ้น จะเห็นได้ว่าสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก และตลาดเกษตรอินทรีย์ จึงมีโอกาสดิบโตได้อีกในอนาคต ทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจมากขึ้น 2. ตลาดออนไลน์ในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญ ผู้คนให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก จึงเป็นโอกาสที่จะเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ง่ายขึ้น 3. รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนสินค้าทางการเกษตร เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค ทำให้สินค้าสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น 4. สินค้าทางการเกษตรของไทยเป็นที่ต้องการของต่างชาติ ทำให้เกิดโอกาสในการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศได้ 5. สื่อโทรทัศน์ให้ความสนใจและมาถ่ายทำรายการอยู่เสมอ	1. เนื่องจากผลิตภัณฑ์เป็นเกษตรอินทรีย์ จึงได้รับผลกระทบจาก แมลงและศัตรูพืชต่าง ๆ ที่มาจากพื้นที่ข้างเคียง 2. ผลกระทบที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น พายุฝนตก น้ำท่วม ทำให้ผลิตได้รับความเสียหาย 3. การตลาดฝรั่งอินทรีย์ และไม่ใช่อินทรีย์มีการแข่งขันกันสูงในพื้นที่ ทั้งด้านราคาและปริมาณผล

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกผลิตภัณฑ์ในการพัฒนาและส่งเสริม คณะผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่ม ได้ร่วมกันพูดคุยและพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้มีผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปให้เกิดมูลค่าและคุณค่า ได้ จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ฝรั่งคลุกพริกเกลือกะปิ ฝรั่งอบสามรส และน้ำฝรั่ง

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาขั้นตอนและกระบวนการการผลิต คณะผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่ม ได้มีการปรับปรุงกระบวนการและกรรมวิธีในการผลิตฝรั่งคลุกพริกเกลือกะปิ ฝรั่งอบสามรส และน้ำฝรั่ง

การปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนการผลิต พบว่า ข้อแตกต่างของกรรมวิธีการอบแบบเดิมและกรรมวิธีการ อบแบบใช้ตู้อบไฟฟ้า มีข้อแตกต่างซึ่งส่งผลต่อการแปรรูป ดังนี้

ข้อแตกต่างของกรรมวิธีการอบแบบเดิมและกรรมวิธีการอบแบบใช้ตู้อบไฟฟ้า

ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ (แบบเดิม)	ตู้อบไฟฟ้า (แบบใหม่)
- ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสะสมพลังงานไฟฟ้า และใช้ไฟฟ้าจะพลังงานไฟฟ้าที่สะสม - ใช้เวลาอบตาก 3 วัน วันละ 8 ชั่วโมง - มีปัญหาเมื่อไม่มีแดด / แดดมีความร้อนไม่พอ จะทำให้อาหารเน่าเสีย	- ใช้พลังงานไฟฟ้าในการทำงานไม่ต้องรอแสงแดด - สามารถผลิตได้จำนวนมากขึ้น - คุณภาพในการผลิตสม่ำเสมอ - ใช้เวลาในการผลิต 10 ชั่วโมง /รอบ

ภาพที่ 2 แสดงการใช้ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ (แบบเดิม)

ภาพที่ 3 แสดงการใช้ตู้อบพลังงานไฟฟ้า (แบบใหม่)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลาก คณะผู้วิจัย และตัวแทนผู้ผลิตกลุ่มได้จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์และฉลากสินค้า ให้มีความโดดเด่น โดยมีการปรับปรุงต้นแบบตามข้อคิดเห็นจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีกระบวนการในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลาก ดังนี้

1) สัมภาษณ์ผู้ผลิต ถึงปัญหา ความต้องการ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยทำการสัมภาษณ์แยกประเด็น ลักษณะรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งพิจารณาจากด้านการใช้งาน ต้องการให้สินค้ามีประสิทธิภาพในการคุ้มครองรักษาสินค้าภายใน สะดวกในการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ การวางขายสะดวก

ขั้นตอนก่อนการพัฒนา

ภาพที่ 4 แสดงบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าก่อนการพัฒนา

ขั้นตอนการพัฒนาปรับปรุงต้นแบบ คณะผู้วิจัย ร่วมกับสมาชิกกลุ่ม ร่วมพิจารณาต้นแบบผลิตภัณฑ์สำหรับการบรรจุและจำหน่ายสินค้า ในด้านบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้า ดังนี้

(1) ด้านบรรจุภัณฑ์ จัดทำขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักสำหรับของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดบรรจุภัณฑ์ของสินค้า ขนาดบรรจุ: น้ำฝรั่ง บรรจุ 250 CC และฝรั่งแปรรูป บรรจุ 150 กรัม และจัดทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 5 แสดงการจัดทำร่างแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า

(2) ด้านตราสินค้า นำข้อมูลตราสินค้าเดิม มาปรับปรุงให้เกิดความน่าสนใจ และสร้างการรับรู้และเกิดความจดจำ โดยใช้การสร้างแบรนด์ การใช้สี ในการนำเสนอ

จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์เพื่อทดสอบตลาด

ภาพที่ 6 แสดงต้นแบบ ฉลากและบรรจุภัณฑ์น้ำฝรั่ง

3. ผลการส่งเสริมการตลาดในผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์

จากผลการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) พบว่า ด้านการจัดจำหน่าย ทางกลุ่มมีการจำหน่ายสินค้าโดยเน้นปริมาณการขาย ซึ่งหากลูกค้าซื้อในปริมาณมาก จะได้รับการแถมในสินค้านั้น อีกทั้งยังมีการจัดส่งสินค้าทางไปรษณีย์ เป็นการจัดส่งแบบ EMS ซึ่งลูกค้าจะได้รับสินค้าเป็นรวดเร็วภายใน 1-2 วันโดยฝรั่ง 5 กิโลกรัม จะมีค่าจัดส่งอยู่ที่ 100 บาท และ ฝรั่ง 10 กิโลกรัม จะมีค่าจัดส่งอยู่ที่ 150 บาท

และผลการร่วมกันจัดการส่งเสริมการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้เกิดการรับรู้ และสร้างรายได้ ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ การส่งเสริมการตลาดแบบออฟไลน์ และการส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์

การส่งเสริมการตลาดแบบออฟไลน์ ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ คณะผู้วิจัยได้ส่งเสริมการตลาดผ่าน การจัดทำสื่อสำหรับประชาสัมพันธ์ ในการออกหน้าร้าน จำหน่ายสินค้า

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัย ร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) และแกนนำชุมชน ในการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ โดยประกอบด้วย (1) กิจกรรมเรียนรู้สำหรับอาหาร คาว-หวาน เช่น แกงปลาใส่ฝรั่ง ขนมค้างคาวเผือกใส่ ฝรั่ง

การส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ มีการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและผู้ประกอบการที่สนใจด้านการตลาดออนไลน์ และส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มได้ถ่ายทอดผลิตภัณฑ์และบริการ ผ่านการวางแผน การสนับสนุน และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อจัดทำสื่อวิดีโอประชาสัมพันธ์ ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า เป็นตัวกำหนดความสนใจ ความดึงดูดใจผู้บริโภค สินค้าจะ ขายได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการผลิตที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน รูปแบบ ผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าสวยงาม ทำให้สินค้ามีความแตกต่างและน่าสนใจมากขึ้น และทำให้เป็นที่ยอมรับใน การวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป สอดคล้องกับ ฤกษ์ธนาธิบดินทร์ (2560) ศึกษาความต้องการของ ผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ตอบสนองกับความต้องการของตลาด การพัฒนาสมุนไพร แปรรูป ตาปลาน้ำจืด มีการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์แตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ทั้งด้าน รูปลักษณ์ เพิ่มคุณค่า คุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างความโดดเด่นน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์สมุนไพร แปรรูป

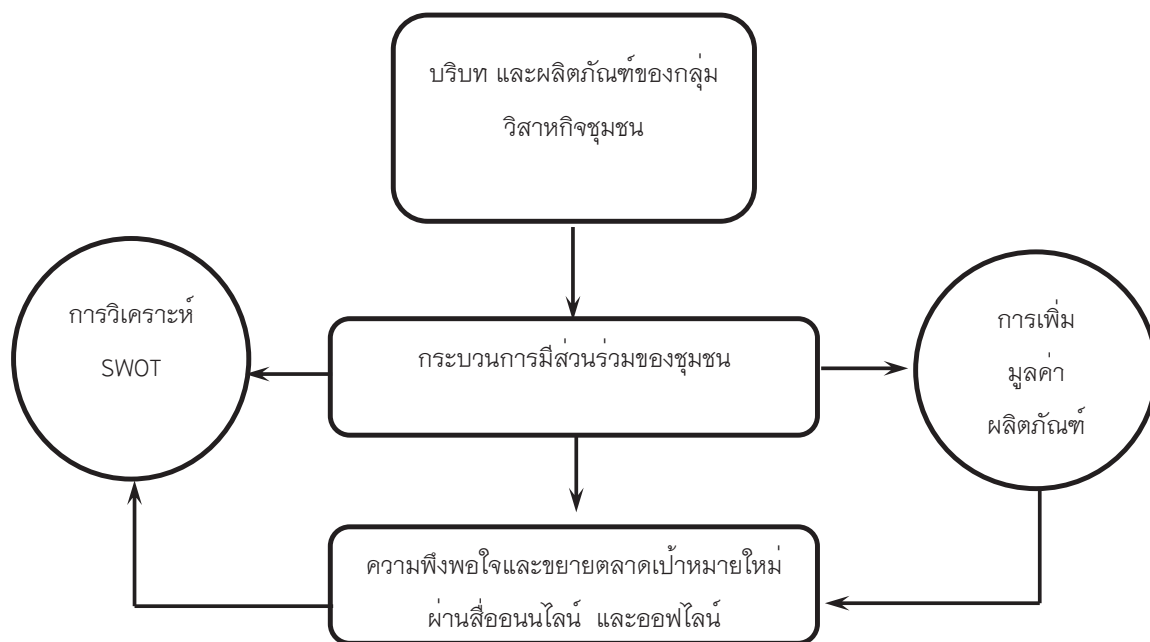
ส่งเสริมด้านการตลาด การตลาดและการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ 1. การส่งเสริมการตลาดแบบออฟไลน์ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ โดยการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้าย logo และการออกหน้าร้านจำหน่ายสินค้าในงานมหกรรมส่งเสริมของ หน่วยงานต่าง ๆ และกิจกรรมการท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) และ แกนนำชุมชน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ ประกอบด้วย กิจกรรมเรียนรู้สำหรับ อาหารคาว-หวาน และกิจกรรมฟาร์มสเตย์ เป็นต้น 2. การส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ โดยการจัด กิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและผู้ประกอบการที่สนใจด้านการตลาดออนไลน์ และส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มได้ถ่ายทอดผลิตภัณฑ์และบริการ ผ่านการวางแผน การสนับสนุน และการออกแบบ ผลิตภัณฑ์เพื่อจัดทำสื่อวิดีโอประชาสัมพันธ์ในอนาคต โดยส่วนใหญ่สมาชิกในกลุ่มยังขาดความรู้เกี่ยวกับ

การตลาดออนไลน์ ทำให้เกิดข้อจำกัดทางการขายสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ ภาสกร รอดแพลง (2564) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานงอบไทยลาว แก้วทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สภาพปัญหาทางการตลาดของกลุ่มคือ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดความรู้ทางการตลาด ช่องทางการตลาดมีจำกัด เน้นการขายให้กับลูกค้าประจำ หรือขายในงานออกร้านที่หน่วยงานราชการในจังหวัดจัดขึ้น แนวทางในการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบคือ การส่งเสริมความรู้ทางการตลาดออนไลน์ และการตลาดออนไลน์ผ่านเพจเฟซบุ๊ก 2) ผลการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบคือได้เพจเฟซบุ๊กกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานงอบไทยลาว แก้วทองเอนโดยใช้กระบวนการนำเสนอตามหมวดหมู่ของผลิตภัณฑ์ รูปแบบเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารประกอบด้วย ภาพถ่ายพร้อมมูลค่าผลิตภัณฑ์ ภาพอินโฟกราฟิก การลิงก์วิดีโอ ยูทูบ การแชร์โพสต์ข้อคิดเห็นและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยมีการจัดการคำตอบ การจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับลูกค้าผ่านทางหน้าเพจ

ความคิดเห็นของพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ กลุ่มลูกค้าให้ความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย แปลกใหม่ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสถานที่ และมีความปลอดภัยในการบริโภค ไม่ใส่สารเคมี มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กันยณัฐ สุวรรณอ่อน (2562) ได้ศึกษาปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำตาลโตนดผง ในจังหวัดสงขลา พบว่าด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำตาลโตนดผง ในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มีสีสันตามธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์มีปริมาณที่เหมาะสมกับราคา ผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่และความทันสมัยผลิตภัณฑ์มีรูปแบบให้เลือกหลากหลาย และผลิตภัณฑ์มีขนาดให้เลือกตามความต้องการ สอดคล้องกับ นายดลนัสม์ โพธิ์ฉาย ,2562 ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียมกรณีศึกษาผู้บริโภค ในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ในระดับมากที่สุด ในประเด็นด้านความสด สะอาด ถูกสุขอนามัยปลอดภัย มีเครื่องหมายรับรองความปลอดภัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการตลาด โดยทำการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากบริบท ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ ไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจ ได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจ ควรเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน/กลุ่มสมาชิก ในรูปแบบของการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ รวบรวม และความคิดสร้างสรรค์ มีการสำรวจความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสังเคราะห์แนวคิด และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค ส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพ การดำเนินงานของกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงการแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา สถานที่และช่องทางการจัดจำหน่าย และการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย อันเนื่องจากผู้ประกอบการในยุคออนไลน์ จะต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีและช่องทางที่เปลี่ยนไป ชุมชนท้องถิ่นต้องรู้จักการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ หลังจากได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบนำไปทดสอบตลาดกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ที่สามารถใช้เป็นตัวแทนกลุ่มลูกค้าได้ เพื่อทดสอบการยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค และตรงตามความต้องการของผู้บริโภค หากมีข้อเสนอแนะปรับปรุง กลุ่มสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขได้ ก่อนผลิตออกสู่ตลาดจริง เมื่อผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องมีการวางแผนการตลาด เกี่ยวกับช่องทางการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก สามารถสร้างรายได้

และเข้าถึงผู้บริโภคได้มากที่สุดและรวดเร็วที่สุด และควรกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ควบคุมคุณภาพให้เป็นไปตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ สิ่งสำคัญคือบุคลากรในกลุ่มต้องพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ในอนาคต และสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ได้ความรู้ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากฝรั่งอินทรีย์ ฉลากสินค้าโดดเด่นดึงดูดความสนใจแก่ผู้บริโภค ที่แตกต่างจากตราฉลากผลิตภัณฑ์เดิม มีช่องทางการจัดจำหน่ายทาง Facebook และ Line บริบทผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) สามารถวิเคราะห์กระบวนการโดยการวิเคราะห์ SWOT เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมทางการตลาดในสถานการณ์ปัจจุบัน
2. ได้ความรู้เกี่ยวกับข้อแตกต่างของกรรมวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้วยการอบแบบเดิมและการอบแบบใช้ตู้อบไฟฟ้า
3. ผลลัพธ์ที่ได้สามารถเพิ่มรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากฝรั่งอินทรีย์ ให้กับกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน และเพิ่มเครือข่ายเกี่ยวกับการสร้างอาชีพให้กับชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ฝรั่งอินทรีย์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้และบริโภคผลิตภัณฑ์จากฝรั่งอินทรีย์มากขึ้น
2. ควรขยายกลุ่มประชากรให้กว้างขึ้น เพื่อให้ได้ทราบถึงความต้องการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่มากขึ้น
3. ควรมีการเพิ่มศักยภาพทางการตลาด โดยดำเนินการให้ครบทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและการสื่อสารการตลาดไปพร้อมกัน เพื่อให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555–2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กฤษณะ ดาราเรือง. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาดวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาแหลม จังหวัดนครสวรรค์*. *สุทธิปริทัศน์*, 31(100), 130–143.

- กันย์ณัฐ สุวรรณอ่อน. (2562). การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องแกง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องแกง บ้านโคกม่วง อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่ วิชาการ ระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 11, วันที่ 17 กรกฎาคม 2563, 1900-1915.
- ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย. (2562). ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษา ผู้บริโภค ในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ปรียาณัฏก์ แจ่มไทย. (2564). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน. ปาณเดชา ทองเลิศ. (2556). *SWOT Analysis*. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/430423>
- ภาสกร รอดแสง. (2564). การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์อบกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานอบไทยลาวแก้วทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(3), 35-45.
- ภูวกฤษ รุ่งทิวากรกิจ. (2565). การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 73-82.
- มนันยา นันทสาร, เกศสุตา สิทธิสันติกุล และ วราภรณ์ นันทะเสน. (2564). การวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานฟาร์มของเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารเกษตรพระวรุณ*, 18(1), 65-102.
- ลักษมี หุ่นหว้า. (2561). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการทีมงาน : กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้านชุมชน เปรมฤทัย เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(1), 61-65.
- วิชุดชัย ชาญสงคราม. 2560. การวิเคราะห์การนำเข้าเสียของลงกองโดยเทคโนโลยีจุ่มกิโลกรัมอิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักบริหารการสินค้าทั่วไป. (2556). *สินค้าที่มีมาตรการนำเข้า-ส่งออก*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการสินค้าทั่วไป.
- สุภัทร คำมุงคุณ. (2562). *การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และ ธนัสภา ไรจนตระกูล. (2565). การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. *สถาบันพัฒนาการเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่*, 7(8), 414-430.
- อมรรัตน์ ตะโคตม, ปกรณ์ สัจจงพงษ์ และ อุเทน เลาน้ำทา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 36(6), 169-179.
- อุทัย ปริญาสุทธานันท์. (2560). “วิสาหกิจชุมชน” ปฏิทรรศน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ. *วารสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 37(2), 131-147.

การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

Participation in Product Development from Lotus based on Local Wisdom,
Thap Krit Sub-district Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province

เจนจิรา เงินจันทร์¹, สิริกาญจน์ ทวีพิธานันท์², ลักษมี งามมีศรี³, มานิตย์ สิงห์ทองชัย⁴,
หิรัญ ศรีพินทุสร⁵ และ ภาณุวัฒน์ แดงนวลจันทร์⁶

Jenjira Ngerchan¹, Sirikan Thawipithanun², Laksamee Ngammesri³,
Manit Singthongchai⁴, Hiran Sripinthusorn⁵ and Panuwat Tangnuanchan⁶

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์^{1,2,3,4,5,6}

Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand^{1,2,3,4,5,6}

E-mail: ¹Janejira.ngo@gmail.com; ²p_phoo@hotmail.com; ³luxlek@hotmail.com; ⁴singthongchai.m@gmail.com;

⁵hitun.s@nsru.ac.th; ⁶panuwat.tan@nsru.ac.th

Retrieved 27-03-2023; Revised 26-04-2023; Accepted 28-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.13

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสินค้าและบริการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เน้นการพัฒนาชุมชนโดยการรวมกลุ่มเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการทำกิจกรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชน ซึ่งกระบวนการและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน ต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก และส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานของกลุ่ม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบกับกลุ่มผู้บริโภคเป็นผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์จากบัวของตำบลชุมแสงเพื่อการบริโภค หรือเคยซื้อเป็นของฝากจำนวน 15 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภูมิปัญญาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บัว ของตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัด นครสวรรค์ ประกอบด้วยความเป็นมาของอาชีพการค้นห การเก็บ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัว ที่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ภูมิปัญญาจำแนกเป็น 2 ชนิด คือ ภูมิปัญญาการแปรรูป บัว และภูมิปัญญาการทำรากบัวเชื่อม และ 2) การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านตราผลิตภัณฑ์สินค้า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ที่มีรายละเอียดข้อความ สี รูปแบบการจัดวาง องค์ประกอบลงในตราสินค้าสวยงาม และใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรักษาคุณภาพสินค้าได้ระยะเวลานาน จัดเก็บได้สะดวก และต้องบรรจุผลิตภัณฑ์ลงไปได้ง่าย ด้านตราสินค้าผู้ประกอบการและผู้บริโภคต้องการ ตราสินค้าที่สามารถจดจำได้ง่าย มีความครบถ้วนของข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ และสามารถแจ้งรายละเอียด ให้แก่ผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; รูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว; ภูมิปัญญาท้องถิ่น; ตำบลทับกฤช

Abstract

This article aims to 1) Study the local wisdom of Thapkrit sub-district, Chum Saeng district, Nakhon Sawan province, and 2) Develop products from lotus, Thapkrit sub-district, Chum Saeng district, Nakhon Sawan province. This research is a participatory action research. The tools used to collect data are semi-structured interviews on the need for product development from lotus and a satisfaction questionnaire on prototype product development with key-informants who have previously bought lotus products in Chum Saeng district or as souvenirs, totaling 15 people. Therefore, the sample group used in this study is 30 people. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive analysis.

The study found that 1) Local knowledge about lotus product production in Thapkrit sub-district, Chumsaeng district, Nakhon Sawan province, consists of the history of the occupation, the methods of searching, collecting, and processing lotus products that are in line with the geographical characteristics of the area. The local knowledge is divided into two types: lotus processing knowledge and candied lotus root knowledge. 2) The development of packaging design for product branding. Most entrepreneurs aim to develop packaging with detailed text, color, and layout that is aesthetically pleasing to fit the product brand. The packaging should also be able to maintain product quality for a long time, easy to store and easy to package the products. For the product branding, both entrepreneurs and consumers want a memorable product brand that has comprehensive information on the packaging and can provide good information to the buyers.

Keywords: Participation; Lotus Product Forms; Local Wisdom; Thap Krit District

บทนำ

ประเทศไทยกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ในเป้าหมายข้อที่ (6) ระบุว่า เป้าหมายสำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ภาครัฐจะต้องดำเนินการพัฒนาให้ภาครัฐมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใสตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) จะเห็นได้ว่าในส่วนของการพัฒนาประเทศนั้น รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างมาก มุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดภายใต้วิสัยทัศน์ เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2564 โดยการจัดโครงการและกิจกรรมให้ชุมชนขับเคลื่อนลงมือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยดำเนินการผ่านหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เข้าถึงและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559) และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนมากยิ่งขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในชุมชน มนุษย์รู้จักนำวัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัวมาดัดแปลงเป็นอาหาร เครื่องใช้ ที่มีความหลากหลาย สืบทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่น จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมา การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด การจัดเก็บ การพัฒนา และนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน สังคม (ลักษณะ เกยุราพันธ์, 2561) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีหลายวิธีซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างความร่วมมือ การให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น ความเกี่ยวข้อง โดยขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย (นิชชา ทิพนตร, 2565) อีกทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สามารถจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น คือ การพัฒนาตราสินค้า (Branding) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging) รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้เพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน การเชื่อมโยงกับคนกลางในช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution) ด้วยการพัฒนาตราสินค้า และการบรรจุภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่สวยงาม โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ (สิริวิชญ์ ปิ่นคำ, 2566)

จากการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัย ได้สังเกตเห็นปัญหาของผลิตภัณฑ์ในชุมชนตำบลทับกฤช อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครสวรรค์ จากองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ภายนอก เกี่ยวกับรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้า โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์แปรรูปจากบัว ที่มีจำหน่ายมากมายในชุมชน พบว่า ปัญหาที่แท้จริงของชุมชนมีทั้ง การผลิตที่หลากหลาย รูปแบบบรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์รากบัวเชื่อม เพราะมีลักษณะเป็นถุงพลาสติกมัดปากถุงด้วยยาง ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่น่าสนใจ และไม่สามารถแยกผลผลิตของกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนได้ นอกจากนี้ด้านบรรจุภัณฑ์ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง หากมีการส่ง

สินค้าไปนอกพื้นที่ มีความเสี่ยงที่ถูกรบรจอาจแตก รั่ว ทำให้คุณภาพของสินค้าภายในเสื่อมคุณภาพ ขอลือเปรียบอีกประการหนึ่งของผลิตภัณฑ์จากบัวเชื่อม คือตราสินค้าไม่มี ทำให้ขาดเอกลักษณ์ ไม่สามารถดึงดูดใจลูกค้าและสร้างความจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพของชุมชนตำบล ทับกฤษ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ถูกสืบทอดต่อกันมายาวนาน และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรในชุมชน ดังนั้นคณะผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลทับกฤษ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นของตำบลทับกฤษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพรรณนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทับกฤษ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว ตำบลทับกฤษ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกมีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมติดตาม และร่วมประเมินผล ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยการมีส่วนร่วมนี้จะเกิดจากความสมัครใจ และพึงพอใจในผลประโยชน์ร่วมกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) การมีส่วนร่วมที่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ประกอบด้วยฝ่ายที่มีอำนาจ และฝ่ายที่ด้อยอำนาจในรูปแบบของความรู้ หรือทรัพยากร เรียกว่ามีส่วนร่วมในลักษณะนี้ว่าการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ 2) การมีส่วนร่วมจากการกำหนดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะมีฝ่ายหนึ่งที่ไม่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของกิจกรรมนั้น ๆ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้จึงมีเพียงสมาชิกบางส่วนเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรม เรียกการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน และ 3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ที่สามารถใช้ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ วิลาสินี ขำพรหมราช (2564) ดังนั้นแนวคิดการมีส่วนร่วม จึงเป็นแนวคิดที่เป็นผลมาจากทุกฝ่ายที่เห็นพ้องในเรื่องความต้องการต่าง ๆ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยความเห็นพ้องนี้ต้องมีมากพอที่จะสามารถนำไปสู่การริเริ่มและลงมือปฏิบัติ Namburi (2019) ซึ่งสอดคล้องกับสิรินภา จงเกษกรณ์ (2564) โดยกล่าวถึง ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มคน มีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายเหมือนกัน มาร่วมดำเนินการให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ที่มีการตั้งเอาไว้ แล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโครงการ ไม่ว่าจะเป็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล

โดยสรุป คือ การมีส่วนร่วมเป็นการให้โอกาสสมาชิกทุกคน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการ และกระบวนการดำเนินการพัฒนา และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเท่าเทียม โดยการมีส่วนร่วมใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งคำกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับ Cohen & Uphoff (1981) กล่าวว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้มีการการตลาดให้ความหมายที่แตกต่างกันไป ซึ่ง Armstrong & Kotler (2009) ให้ความหมายคำว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ คือ สินค้าหรือบริการหรือความคิดที่ได้ปรับปรุงจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ McCarthy & Pereault (1991) กล่าวว่า การพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์หรือบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีรูปแบบการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีคุณสมบัติใหม่ หรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป สามารถสร้าง ประโยชน์ใหม่ ๆ ให้กับลูกค้าได้ ส่งผลให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ในปัจจุบัน ผู้ประกอบการ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น และมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการชุมชนผลิตผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดใหม่ แต่การปรับปรุง หรือผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ได้นั้นต้องมีความแปลกใหม่ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งมีการจำแนกผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product) ได้ 3 ลักษณะ คือ 1. ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ (Innovative Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่มีผู้ใดนำเสนอในตลาดมาก่อน มีการวิจัยและพัฒนา คิดสร้างสรรค์ และไม่มีในตลาด 2. ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่โดยการปรับเปลี่ยน ดัดแปลง (Replacement Product of Modify Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนา เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงคุณสมบัติใน ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ทำให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจต่อผู้บริโภคได้มากขึ้น 3. ผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบหรือการลอกเลียนแบบ ผลิตภัณฑ์ (Imitative or Me-too-Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ของธุรกิจ ซึ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ของคุณ แข่งขันที่มีอยู่แล้วในท้องตลาด และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ทำให้ธุรกิจมีโอกาสในการทำกำไรสูง ทาริกา สระทองคำ และคณะ (2565)

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องดำเนินการควบคู่กันไป ไม่ว่าจะเป็นการพยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หาคำตอบ และวิธีการ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่ เข้ามาช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้วัสดุและการใช้หลักในการออกแบบ เข้าใจปัญหา การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2552) ได้ให้คำจำกัดความของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มต้องเริ่มจากการเรียนรู้ การสะสมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ซึ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีการร่วมกันของกลุ่มผู้ประกอบการในการคิด วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มชุมชน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดได้ในอนาคต และมีการศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไข และทำให้ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คำว่า “ภูมิปัญญา” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หรือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ได้มีผู้อธิบายความหมายในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 ให้ความหมายคำว่า “ภูมิปัญญา” ว่าหมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย ดังนี้ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสะสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นวิชาแบบที่เราเรียน ผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันหมด” Prawase Wasi (1998) สอดคล้องกับ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2554) กล่าวว่า “ภูมิปัญญา” ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความเชื่อและศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง เป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อและศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา อาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาเป็นความรู้ในท้องถิ่นที่มีมานานแล้ว โดยสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภิริญาภรณ์ เจริญโรจนปริชา (2562) ให้ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ผลผลิตทางปัญญาของบุคคลในชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง ที่เกิดจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวความคิด วิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆของตนเอง จนเกินเป็นการหลอมรวมเป็นแนวคิดที่เป็นลักษณะของตัวเอง สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับกาลสมัยในการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ จิตติยาภรณ์ เซาวรากุล (2564) กล่าวว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองแล้วนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความสามารถ องค์ความรู้ ทักษะที่เกิดจากประสบการณ์ในอดีตจากการทำมาหากิน ที่มีการสั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ผ่านการถ่ายทอดจากคนรุ่นสู่รุ่น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการศึกษาภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำบัว และนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่ม ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ตำบลทับกฤช อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในด้านการทำผลิตภัณฑ์จากบัว ในพื้นที่บัวจำนวนมาก อีกทั้งมีการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลทับกฤช จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ประกอบการที่แปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัว จำนวน 22 คน และกลุ่มผู้บริโภค การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยศึกษาความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการ (สมาชิกชุมชนที่แปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัว) จำนวน 5 คน รวม 15 คน และผู้วิจัยศึกษาภูมิปัญญาเกี่ยวกับการแปรรูปบัว โดยการคัดเลือกโดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นตัวแทนกลุ่มชุมชนที่แปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัว จำนวน 5 คน และผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการ 5 คน รวม 15 คน และตัวแทนกลุ่มผู้บริโภค โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตกลุ่มผู้บริโภคเป็นผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์จากบัวของตำบลลำทะเมนชัยเพื่อการบริโภค หรือเคยซื้อเป็นของฝาก จำนวน 15 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และจัดเวทีระดมสมอง (Focus Group) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ออกแบบร่างและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ สร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ และประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจโดยใช้ระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ (Likert Scale) คือ พึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00) พึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50) ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50) ไม่พึงพอใจ (ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50) ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50) สรุปผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

สำหรับการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และการจัดการ จำนวน 3 ท่าน ในประเด็นความสอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ความเหมาะสมและความสามารถในการสื่อสาร พบว่าอยู่ระหว่าง 0.77 – 1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มที่ศึกษาวิจัยแต่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด

แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าข้อคำถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.72 และ 0.81 ตามลำดับ โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.75 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน กลุ่มคนเก็บบัว กลุ่มผู้ประกอบการชุมชน เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการเก็บและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัว เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปรากฏผล ดังนี้

ผลการวิจัยข้อที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกลุ่มผู้นำชุมชนตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ตำบลทับกฤชเป็นพื้นที่ราบลุ่มติดแหล่งน้ำธรรมชาติ ประชากรในตำบลทับกฤชกว่า 70% มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เป็นชุมชนที่มีความสมบูรณ์ ทั้ง ศิลปวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ของชาวบ้าน ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ จากรุ่นสู่รุ่น จากการเรียนรู้ของบรรพบุรุษ หรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ในท้องถิ่น เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ผ่านการปฏิบัติ การทดลองและนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความรู้ประจำท้องถิ่น ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ปรับเปลี่ยนไปตามวิถีชีวิต ยุคสมัย และบริบทสังคมทำให้สังคมอยู่ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีความหลากหลายของพืชพรรณ มีบัวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นพืชที่สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนตำบลทับกฤชได้อย่างต่อเนื่อง บัวเปรียบได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลทับกฤช เป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมความรู้ ความเข้าใจที่สืบทอดกันมาจากการใช้ประโยชน์จากบัว ตั้งแต่ ใบบัว ดอกบัว เกสรบัว เม็ดบัว ไหล สายบัว และรากบัว โดยชุมชนมีความผูกพันและเกี่ยวเนื่องกัน เป็นสินค้าส่งในประเทศและต่างประเทศ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 6,680 คน จำนวนครัวเรือน 2,438 ครัวเรือน แบ่งพื้นที่เขตการปกครอง ออกเป็น 13 หมู่บ้าน คือ 1.บ้านคลองปลากด 2.บ้านหนองแม่พังงา 3.บ้านทับกฤช (เขตเทศบาลตำบลทับกฤช) 4.บ้านย่านสวาย 5.บ้านทับกฤชเหนือ 6.บ้านหนองไกร 7.บ้านเนินทอง 8.บ้านทับกฤชพัฒนา 9.บ้านท่าบัว 10.บ้านหนองยาว 11.บ้านแหลมจันทร์ 12.บ้านคลองปลากดใน 13.บ้านทุ่งแวน 14.บ้านสวนพัฒนา (แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566 - 2570 องค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช) กลุ่มที่แปรรูปบัว จำนวน 25 ราย กลุ่มนี้จะมีรายได้เฉลี่ย 1,000 - 1,500 บาท/วัน กลุ่มที่จำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับบัว จำนวน 42 ราย กลุ่มนี้จะมีรายได้เฉลี่ย 400 - 600 บาท/วัน แบ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตบัวรายใหญ่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของป้ามะลิ และกลุ่มของป้าบุญยัง โดยพื้นที่ตำบล ทับกฤชอยู่ติดกับบึงบอระเพ็ด ซึ่งเป็นแหล่งบัวตามธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่ ทำให้เกิดภูมิปัญญาการผลิตและการแปรรูปบัว ที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดนครสวรรค์ ยังเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของตำบลทับกฤช

จากการเก็บสำรวจข้อมูลความต้องการของผู้ประกอบการ พบว่า ชุมชนต้องการเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ตราสินค้าที่โดดเด่นดึงดูดใจ และบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บรักษาสินค้าให้ยาวนานขึ้น ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชน ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ประกอบด้วยเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของอาชีพการเก็บบัวที่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เป็นพืชที่สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนตำบลทับกฤชได้อย่างต่อเนื่อง บัวเปรียบได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลทับกฤช เป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมความรู้ ความเข้าใจที่สืบทอดกันมาจากการใช้ประโยชน์จากบัว ตั้งแต่ ใบบัว ดอกบัว เกสรบัว เม็ดบัว ไหล่ สายบัว และรากบัว โดยชุมชนมีความผูกพันและเกี่ยวเนื่องกัน เป็นสินค้าส่งในประเทศและต่างประเทศ โดยชุมชนสร้างการรับรู้ ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับจุดเด่นของผลิตภัณฑ์จากบัว ในตำบลทับกฤช คือ ผลิตภัณฑ์รากบัวเชื่อมสด และเชื่อมแห้ง มีรสชาติอร่อย เป็นของทานเล่นได้ และการถนอมอาหารนี้เกิดจากภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมานานกว่า 30 ปี ความยั่งยืนของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากบัวในตำบลทับกฤช ในปัจจุบันชุมชนมีการผลิตผลิตภัณฑ์จากบัว เริ่มตั้งแต่ ใบ ก้าน ดอก เกสร เม็ด ไหล่บัว สายบัว และรากบัว มาขายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งการเก็บผลผลิตและการแปรรูปต้องอาศัยแรงและความชำนาญ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทั้งหญิงและชาย อนาคตอาจส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุกลุ่มนี้หากเสียชีวิตไป ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากบัวอาจหายไปจากชุมชนทับกฤช จึงต้องเร่งสร้างกลุ่มเพื่อหาคนมาเรียนรู้วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวให้สืบทอดต่อไป อีกทั้งยังได้สร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเป็นที่พอใจให้กับกลุ่มลูกค้า และมอบ Pocket book ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยวตำบลทับกฤช ไว้ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลความรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต

ภาพที่ 1 แสดง Pocket book ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวตำบลทับกฤช และการส่งมอบ

ผลการวิจัยข้อที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาผลิตภัณฑ์จากบัวที่จำหน่ายในชุมชน พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้บรรจุภัณฑ์ถุงพลาสติก โดยไม่มีตราสินค้า หรือการอธิบายความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ ดังภาพที่ 2

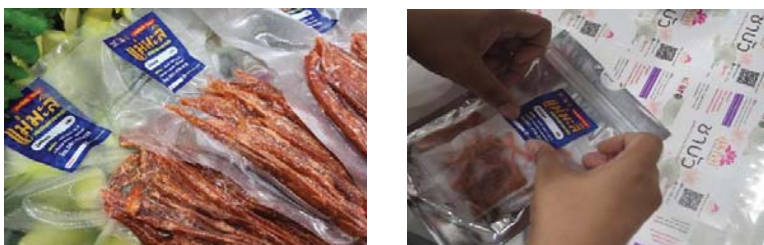

ภาพที่ 2 บรรจุภัณฑ์รากบัวเชื่อม

กระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยนำผลความต้องการของกลุ่มผู้ประกอบการ จากเวทีระดมสมอง หาร่างฉลากตราสินค้า และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และจัดประชุมร่วมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อคัดเลือกรูปแบบ รายละเอียดข้อความ สี และรูปแบบการจัดวางองค์ประกอบลงในตราสินค้า ดังนี้

ภาพที่ 3 ฉลากตราสินค้า

ภาพที่ 4 บรรจุภัณฑ์

การกำหนดรูปแบบบรรจุภัณฑ์ จากผลการสอบถามความต้องการในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยใช้แบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าควรใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรักษาคุณภาพสินค้าได้ระยะเวลานาน จัดเก็บได้สะดวก อีกทั้งผู้ประกอบการต้องบรรจุผลิตภัณฑ์ลงไปได้ง่าย ผู้วิจัยนำผลจากการสอบถามความต้องการดังกล่าวมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ โดยจัดประชุมร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการ จำนวน 15 คน เพื่อร่วมกันออกแบบบรรจุภัณฑ์

ซึ่งมีข้อสรุปว่าให้เลือกใช้ถุงซีล หรือถุงซิปล็อค กระปุก เพื่อป้องกันไม่ให้อากาศเข้าไปทำให้สินค้าเป็นรา และจัดหาวัสดุมาพัฒนาบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ จึงได้สร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบบรรจุภัณฑ์

รูปแบบบรรจุภัณฑ์	
รูปแบบที่	ผลิตภัณฑ์
1	
2	
3	

ผู้วิจัยนำรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 3 รูปแบบ ไปศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 15 คน และกลุ่มผู้บริโภค จำนวน 15 คน ผลการประเมินความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ต้นแบบแต่ละรูปแบบ คิดเป็นระดับและค่าเฉลี่ย ดังนี้

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2	รูปแบบที่ 3
ตราสินค้าสามารถจดจำได้ง่าย	4.50	4.47	4.50
ความครบถ้วนของข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์	4.47	4.37	4.53
สามารถแจ้งรายละเอียดให้แก่ผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี			

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2	รูปแบบที่ 3
วัสดุที่ใช้สามารถป้องกันการสัมผัสกับ น้ำความชื้นหรืออากาศ	4.67	4.43	4.27
โครงสร้างสามารถปิดได้สนิทเพื่อ คุ้มครองผลิตภัณฑ์ภายใน	4.43	4.37	4.30
โครงสร้างสามารถเปิดใช้งานได้ง่าย	4.30	3.97	4.03
ปริมาณบรรจุมีความเหมาะสม	4.37	3.90	4.37
รูปแบบของบรรจุภัณฑ์สามารถเปิดเพื่อ บรรจุสินค้าได้อย่างสะดวก	4.43	3.77	4.17
บรรจุภัณฑ์สะอาด สวยงาม คงทน สามารถใช้งานได้จริง	4.53	4.27	4.20
สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย	4.87	4.57	4.77
คะแนนเฉลี่ยรวม	4.51	4.23	4.35

จากตารางแสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ของคนในพื้นที่ คือ โดยมีระดับความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 1 ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (4.51) บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ในระดับพึงพอใจมาก (4.23) และบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ในระดับพึงพอใจมาก (4.35) ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 30 คน มีระดับความพึงพอใจบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 1 มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากบัว ของตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดังนี้

1) ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชน ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของอาชีพการเก็บบัวที่สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เป็นพืชที่สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนตำบลทับกฤชได้อย่างต่อเนื่อง บัวเปรียบได้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลทับกฤช เป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมความรู้ ความเข้าใจที่สืบทอดกันมา สอดรับกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอด และฝึกปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณรงค์ บุญเรือง (2560) ที่นำกระบวนการจัดการความรู้สู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาเมือง ภูมิปัญญาเมืองเกิดจากองค์ความรู้ของชุมชนที่ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเกิดจากการสร้างความรู้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ การสังเกต และตกผลึกเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ ใจอารีย์ (2557) เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสะสมความรู้ และประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา

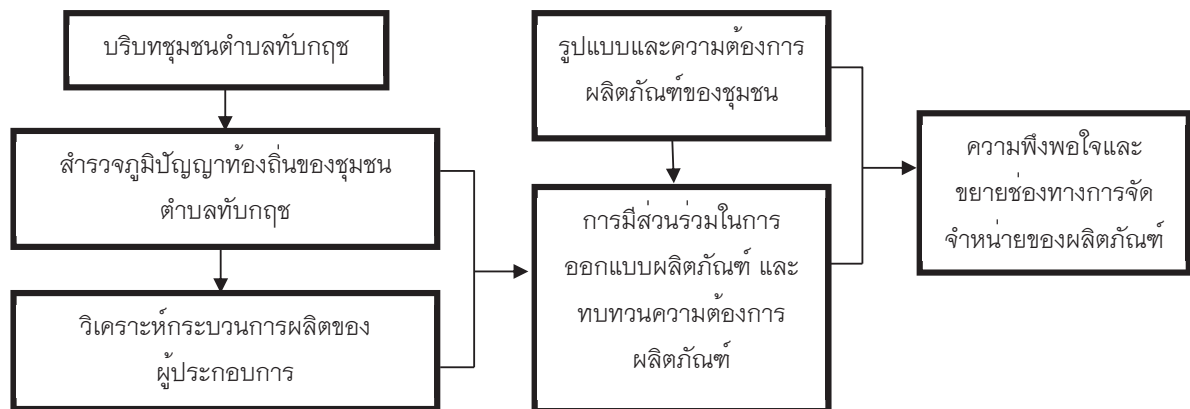
เป็นเวลายาวนาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ สู่การถ่ายทอดและพัฒนาให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของตนเอง หรือสังคมอื่น ๆ

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัว ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จากการสำรวจสัมภาษณ์ และการระดมสมองของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ที่มีรายละเอียดข้อความ สี รูปแบบการจัดวางองค์ประกอบลงในตราสินค้าสวยงาม และใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรักษาคุณภาพสินค้าได้ระยะเวลานาน จัดเก็บได้สะดวก และผู้ประกอบการต้องการบรรจุภัณฑ์ที่ส่งไปได้ง่าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สุมาลี ทองรุ่งโรจน์, 2555) ที่ว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรง สามารถเก็บรักษาสินค้าได้นาน และกล่าวถึงฉลากสินค้าที่น่าสนใจนั้น ควรมีสีสัน สวยงาม สะดุดตาและจดจำง่าย และแตกต่างกับงานวิจัย (วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง และคณะ, 2561) ที่พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นกล่องพลาสติกใสทรงกลม สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน มีป้ายฉลากสินค้าติดข้างกล่องและบอกรายละเอียดผลิตภัณฑ์ ซึ่งการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งในงานวิจัยนี้เลือกบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุจากบัวเชื่อม เป็นแบบแบบถุงซิลิโคนสุญญากาศ สามารถมองเห็นตัวผลิตภัณฑ์ได้ และมีฉลากสินค้าที่โดดเด่น ที่บรรจุภัณฑ์มีแตกต่างกันอาจเป็นเพราะรูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังส่งผลทำให้ต้นทุนของสินค้าสูงขึ้น และสอดคล้องกับ (ปทุมวรรณ ทองตราชู และคณะ 2565) ศึกษาเรื่องการออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซะ ตำบลคลองภูตะเกา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า การออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซะ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าและป้ายฉลากมากที่สุด มีปัจจัยด้านตราสินค้ามีความโดดเด่นสวยงามและมีความทันสมัย มีขนาดเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ มีรูปลักษณ์ที่จดจำง่าย ป้ายฉลากมีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า และแสดงภาพลักษณ์สินค้าและคุณภาพ บ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ได้และสามารถนำเสนอข้อมูลครบและชัดเจน ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่า ผู้ประกอบการและกลุ่มลูกค้าเลือกตราสินค้าสามารถจดจำได้ง่าย ความครบถ้วนของข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์สามารถแจ้งรายละเอียดให้แก่ผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ชุมชนได้รับ กลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์บัว ได้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนเอง ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับบัว การแปรรูปสินค้าที่หลากหลาย ช่วยให้ผู้ประกอบการเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถต่อยอดภูมิปัญญา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังได้แนวทางในการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งสมาชิกยังได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการผลิต และการส่งเสริมการขายผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเพิ่มรายได้ในอนาคต

การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย หลังจากกลุ่มผู้ประกอบการได้พัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้า ผู้ประกอบการได้ทดลองจำหน่ายที่ศูนย์ประชุมและนิทรรศการนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เขตการศึกษายานมัทรี เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค ภายใต้ชื่อ แม่มะลิ ผลิตภัณฑ์จากรากบัว ทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะสินค้าของชุมชนตำบลทับกฤช กับสินค้านำเข้าจากรากบัวจากชุมชนอื่นได้

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลทับกฤช สภาพความเป็นอยู่ในชุมชนเรียบง่าย การจัดการตนเองด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนด้านเกษตรกรรม และด้านประมง สามารถพึ่งพาตนเองได้มีภาคภูมิใจในอาชีพของชุมชน มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น นำองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและต่อยอดสินค้าในชุมชน ทำให้เกิดเข้มแข็งของชุมชน จากผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งยังมีนำความรู้ที่มีทั้งภายในถ่ายทอดสู่ชุมชนภายนอก และพัฒนาศักยภาพชุมชนโดยการหาความรู้จากกิจกรรมภายนอก ชุมชนมาจัดการตนเอง เพื่อนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพัฒนาต่อยอดจากความรู้เดิม และสามารถปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลทับกฤช สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ทายาทของผู้สืบทอดในการประกอบธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัว ยังมีจำนวนน้อยมาก หากไม่มีผู้สืบทอดความรู้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการผลิตจากบัว เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ เจนเนอเรชั่น Z ของชุมชนได้เรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะการทำผลิตภัณฑ์จากบัวเชื่อมสด และเชื่อมแห้ง เท่านั้น ควรเพิ่มความหลากหลายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัวให้มีความครอบคลุมส่วนประกอบของต้นบัว เช่น ดอกบัว เกสรบัว เม็ดบัว ไหลบัว สายบัว เป็นต้น เพื่อการส่งเสริมความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างความสามารถทางการแข่งขันให้เพิ่มขึ้น และควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากบัว จะทำให้กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปบัว สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *แผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560–2564*. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรรณรงค์ บุญเรือง. (2560). การจัดการความรู้สู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาเมือง ตำบลสากดอำเภอบัว จังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย*, 12(1) ,79–87.
- จิตติยาภรณ์ เชาวรรากุล. (2563). คุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(2),104 – 109.
- ทาริกา สระทองคำ. (2565). รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในยุคอนาคต. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 245 – 247.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). *ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- นัชชา ทิพนเตร. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 9(8),39.
- ปทุมวรรณ ทองตราชู และคณะ .(2565). *การออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซะ ตำบลคลองภูตะเภา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา*. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13. 3256 – 3259.
- ภิริญาภรณ์ เจริญโรจนปรีชา. (2562). *การพัฒนาชุดการสอน เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (รายงานวิจัย)*. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2552). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์ The Creative Economy*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ลักขณา เกตุราพันธ์. (2561). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นการศึกษา : อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยรองลงกรณในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(2), 75-65.
- วิลาสินี ขำพรหมราช. (2564). หีบห่ออาหารในวิถีพื้นบ้านอีสาน กับประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรม. *วารสารศิลปกรรมและการออกแบบแห่งเอเชีย*, 3(1), 107-118.
- วิวัฒน์ จันทรกึ่งทองและคณะ.(2561).การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และป้ายเครื่องแกงตำมือ บ้านทุ่งชุมพลพัฒนา ตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9 วันที่ 20 กรกฎาคม 2561 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. 1,491-1,505.
- สิริวิชญ์ ปิ่นคำ. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์มันเทศญี่ปุ่นของชุมชนท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 11(1),12.
- สิรินภา จงเกษกรณ์. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจเนอเรชั่นวาย ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*,17(2),24.
- สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). *Packaging design ออกแบบบรรจุภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชน บ้านพุเตยจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 4(2),158 – 241.
- Armstrong, G., & Kotler, P. (2009). *Marketing: An introduction* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Mccathy & Pereault, Jr. (1991). *Basic Marketing*. New York: Mc Graw-Hill.
- Namburi. S. (2019). Innovation and Administration. *Journal of Research and Academics*, 2(1),183-187.
- Prawase Wasi. (1998). *Sub-district Civil Society*. Bangkok: Matichon Publishing House.

แนวทางการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

Guidelines for Developing a Growth Mindset of Private School Administrators

ษทพัส ปรีชาจารย์¹, วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย² และ วิทยา ศรีชมพู่³

Zatharos Preechajarn¹, Weerawat Pattanakulchai² and Wittaya Srichompoo³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3}

E-mail: ²pke_d@hotmail.com; ³dr.witayadr@gmail.com

Retrieved 07-09-2022; Revised 18-04-2023; Accepted 21-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.14

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือเพื่อศึกษาการคิดกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี เพื่อพัฒนากลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี และเพื่อประเมินกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 88 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับชั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI modified

ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การคิดกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ความพยายาม ความท้าทาย ความผิดพลาด ข้อมูลป้อนกลับ และความสำเร็จของผู้อื่น ด้านการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน การกำหนดกลยุทธ์ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ การพัฒนาภาวะผู้นำ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการประเมินกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า มีความเป็นไปได้และเหมาะสม

คำสำคัญ: การพัฒนากรอบคิดแบบเติบโต; ผู้บริหารสถานศึกษา; สถานศึกษาเอกชน

Abstract

The three objectives of this study were (1) to explore the formulations of strategies for nurturing the growth mindset of private school administrators in Nonthaburi Province; (2) to develop strategies for nurturing the growth mindset of private school administrators in Nonthaburi Province; and (3) to assess strategies for nurturing the growth mindset of private school administrators in Nonthaburi Province. This study employed a mixed-methods design. Data were collected from interviews and questionnaires administered with 88 private school administrators at the basic education level in Nonthaburi Province. The data were statistically analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and PNI Modified.

Major findings: (1) On the formulations of strategies for nurturing the growth mindset of private school administrators in Nonthaburi Province, they included (a) efforts, (b) challenges, (c) mistakes, (d) feedback, and (e) others' success; (2) On developing the strategies for nurturing the growth mindset of private school administrators in Nonthaburi Province, they included (a) analyzing the private school environments, (b) formulating strategies, (c) controlling and assessing the strategies, (d) developing leadership, and (e) implementing the strategies; and (3) On assessing the strategies for nurturing the growth mindset of private school administrators in Nonthaburi Province, they were feasible and appropriate.

Keywords: Development of A Growth Mindset; School Administrators; Private School

บทนำ

นโยบายปฏิรูปการพัฒนาประเทศไทย กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศ ในหลายมิติ ทั้งมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมี เป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติ ยั่งยืน” จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ด้านต่าง ๆ ขึ้น เพื่อนำไปสู่ การปฏิรูปประเทศอย่าง ต่อเนื่องให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายของสาระสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ข้อที่ 1 ระบบ การศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ของทุนมนุษย์ (Productivity) ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้

ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืนภายใต้พัลวัตรของโลกศตวรรษที่ 21

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ ได้กล่าวถึงได้กล่าวถึงหนังสือ “A World-Class Education” เขียนโดย Vivien Stewart (2012) องค์ประกอบสามัญของระบบการศึกษาที่ดี 8 ประการ ที่ช่วยขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศไปสู่การเป็นประเทศชั้นนำของโลก ดังนี้

1) การมีวิสัยทัศน์และภาวะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง (Vision and Leadership) คือ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เช่น นายลี กวน ยู อดีตนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์

2) การตั้งมาตรฐานระดับสูง (Ambitious Standards) ด้วยการกำหนดมาตรฐานหรือเป้าหมายสูงในทุกเรื่อง เช่น นักเรียน ครู สถานศึกษา หรือแม้แต่หลักสูตร โดยมีความเชื่อมั่นว่าทุกฝ่ายสามารถทำได้

3) ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Commitment to Equity) ต้องมีความมุ่งมั่นในการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในต่างจังหวัดและโรงเรียนในเมืองให้ได้ หากจะเรียนรู้จากประเทศชั้นนำด้านการศึกษา เช่น สิงคโปร์ หรือ ฟินแลนด์ จะต้องไม่มองแค่ผลลัพธ์ในปัจจุบัน แต่ให้มองย้อนไปถึงประวัติศาสตร์ว่าแต่ละประเทศเริ่มปฏิรูปการศึกษาจากอะไร และทำอะไร เพราะการจะปฏิรูปการศึกษาได้สำเร็จอาจต้องใช้เวลามากถึง 10 ปี

4) การได้มาและการคงไว้ซึ่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ (High Quality Teachers and Leaders)

5) ความร่วมมือในการทำงานของทุกภาคส่วนที่สอดคล้องกัน (Alignment and Coherence) การดำเนินงานของทุกภาคส่วนจะต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งผู้ที่รับผิดชอบเรื่องการประเมิน การจัดทำหลักสูตร และการจัดการ และเป็นเรื่องน่ายินดีที่ขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) จะประสานความร่วมมือกันในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดย สสวท.จะร่วมกับ สพฐ.ในการร่างหลักสูตร เพื่อให้ สพฐ.นำหลักสูตรไปใช้ และ สทศ.จะรับผิดชอบในการออกข้อสอบ

6) การบริหารจัดการที่ดีและการมีความรับผิดชอบ (Management Accountability)

7) การสร้างแรงจูงใจแก่เด็กนักเรียน (Student Motivation) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก แต่เมื่อพูดถึงการปฏิรูปการศึกษา ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่หน่วยงาน และบุคลากร

8) การมุ่งเน้นพัฒนาเพื่ออนาคตในระดับโลก (Global and Future Orientation) ประเทศที่พัฒนาแล้วมักจะมองโลกในอนาคต มองไปข้างหน้า เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น หลักสูตรการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนไปด้วย

สรุปกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) คือ ความเชื่อว่า ความสามารถหรือสติปัญญาของบุคคลสามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา ซึ่งตรงกันข้ามกับ กรอบความคิดแบบตายตัว (Fixed Mindset) หรือ ความเชื่อที่ว่า แต่ละบุคคลเกิดมาพร้อมกับความสามารถและสติปัญญาระดับหนึ่งซึ่งแทบจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงด้วยประสบการณ์ได้ การศึกษาทางจิตวิทยาพบว่า กรอบความคิดแบบเติบโตจะ

นำไปสู่พฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ การไม่หลีกเลี่ยงความท้าทาย การไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลว การเห็นคุณค่าของความพยายาม การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ และการมองหาบทเรียนและแรงบันดาลใจ จากความสำเร็จของผู้อื่น ซึ่งล้วนเป็นหนทางสู่การประสบความสำเร็จทั้งในด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ในชีวิต ดังนั้น การปลูกฝังกรอบความคิดแบบเติบโตให้กับนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับระบบ การศึกษาทั่วโลก

แนวทางการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษา

การปฏิรูปโรงเรียนด้วยการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีการสร้างวิสัยทัศน์ของโรงเรียนร่วมกัน รับฟังซึ่งกันและกัน สร้างความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน สร้างความเป็นเพื่อนร่วมงาน และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้กับครู สร้างครูและนักเรียนให้ใฝ่เรียนรู้และสนับสนุนให้เกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือรวมพลังและเป็น ประชาธิปไตยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของครูและนักเรียน การส่งเสริมและ สนับสนุนให้เกิดคุณภาพการศึกษาแก่ผู้เรียนและครูและเผยแพร่องค์ความรู้ของโรงเรียนและทำให้โรงเรียน เป็นพื้นที่สำหรับส่วนรวม (Sergovanni, 1992; Martell, 1993; Boyd & Hord, 1994; Dimock & Hord, 1994; Bielaczyc & Collins, 1999; Barth, 2000; Hiatt-Michael, 2001; Alonso & Crea, 2002; Sato, 2559)

โรงเรียนในอนาคตควรมีบทบาทเป็นศูนย์รวมความรู้ของทั้งชุมชน ตอบสนองความท้าทายและ ความต้องการใหม่ในยุคสังคมข้อมูลข่าวสาร ความสำเร็จของคนจะขึ้นอยู่กับความสามารถทางชาวปัญญา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถในการปรับตัว โดยมีคุณแจสำคัญ คือนวัตกรรม

อย่างไรก็ตาม ในการจะปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้สำเร็จนั้น จำเป็นจะต้อง สร้างผู้นำที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำของโรงเรียนจะต้องมีการ พัฒนาให้มีสมรรถนะและ กรอบความคิดที่สอดคล้องกับการเป็นผู้นำโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนไว (Volatility) ไม่แน่นอน (Uncertainty) ซับซ้อน (Complexity) และคลุมเครือ (Ambiguity) หรือ VUCA เนื่องจากการปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลก เปลี่ยนแปลงได้ไว เกิดความไม่แน่นอน ไม่สามารถคาดการณ์ได้มีความซับซ้อนจากองค์ประกอบที่เชื่อมโยง หลากหลายและมีคลุมเครือมากขึ้นเรื่อย ๆ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2562)

การปฏิรูปการศึกษาที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการปฏิรูปโรงเรียนและการ จัดการเรียนการสอน โดยการเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียนเป็น ตัวแปรสำคัญ ทำหน้าที่หลักในการสร้างการเปลี่ยนแปลง หากผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาด้วย รูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสมก็จะช่วยทำให้มีสมรรถนะ การคิดและการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ส่งผลต่อ การปฏิรูปโรงเรียนให้เกิดความสำเร็จได้โดยง่าย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษากรอบ แนวคิดรูปการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและกรอบแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนา เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่ง

การเรียนรู้จะนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาประเทศไทยต่อไป

แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักการสร้างกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

กลยุทธ์ (Strategy Formulation) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเลือกเส้นทางหรือวิธี (Means) ที่ใช้ปฏิบัติในแต่ละพันธกิจของสถานศึกษาที่มีความเป็นไปได้ ที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จหรือบรรลุเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองของวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา (Grunig and Grunig, 2000)

การกำหนดกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจอย่างเหมาะสมของการเลือกเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ (Buysse and Verbeke, 2003)

กลยุทธ์ หมายถึง เทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ยกระดับความสำเร็จ การเจริญเติบโต และความก้าวหน้าขององค์กรแบบก้าวกระโดด โดยเน้นการใช้นวัตกรรม (Innovation) สิ่งประดิษฐ์หรือความคิดใหม่ ๆ กระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) โดยปรับปรุงและการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งเป็นหลัก (Heath, 2009)

กลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดเทคนิคหรือวิธีการในการวางแผนระยะสั้นหรือระยะยาวเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย (Kim and Mahoney, 2010)

กลยุทธ์ (Strategy) เป็นคำที่มีความหมายกว้างและมักจะใช้ในความหมายที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ขององค์กร การที่จะบริหารเชิงกลยุทธ์ได้เหมาะสมจำเป็นที่จะต้องเข้าใจความหมายของคำว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ ให้ชัดเจน คำที่ใช้เช่นการบริหารเชิงกลยุทธ์การบริหารเชิงยุทธ์และการจัดการเชิงกลยุทธ์โดยมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Strategic Management” ในที่นี้ใช้คำว่า “การบริหารเชิงกลยุทธ์” ได้มีการให้ความหมายของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านที่ให้ความเห็นสอดคล้องกัน กลยุทธ์ ไม่ใช่วิธีการธรรมดา มีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์และเน้นเป็นพิเศษ เพื่อกลั่นกรองหนทางหรือแนวทางที่ดีที่สุด (The Best Way) และสามารถแปรเปลี่ยนสถานการณ์ ทุกประเภท ให้กลับกลายเป็นประโยชน์แก่องค์กร ที่เรียกว่า พลิกวิกฤติเป็นโอกาส ไม่ว่าองค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ใด จะเป็นช่วงได้เปรียบหรือเสียเปรียบก็ตาม การจัดสรรและวางตำแหน่ง กำลัง ทรัพยากร บุคลากร ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อชัยชนะและความได้เปรียบขององค์กร (ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา, 2552)

กลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ (Strategies) เป็นการปฏิบัติงานด้วยการตัดสินใจที่มีศักยภาพของผู้นำสูงสุดในการบริหารจัดการและเน้นวัตถุประสงค์ระยะยาว โดยการขับเคลื่อนเพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจและองค์การประสบผลสำเร็จ มีข้อสังเกต ดังนี้ (Dess, 2009)

1. กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ ทำให้องค์การประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว
2. กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์มีความหมายหลากหลาย
3. กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ช่วยรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลขององค์กร
4. กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์มีทั้งเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาว

5. การสร้างและพัฒนาวิธีปฏิบัติ ตลอดจนการระดมและจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้สามารถบรรลุถึงซึ่งเป้าหมายที่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

เซอร์โตและพอล (Certo and Paul, 1991 อ้างถึงใน สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547) ได้นำเสนอนิยามคำว่ากลยุทธ์ในภาครัฐ หมายถึง ชุดของทางเลือกระยะยาวเกี่ยวกับเป้าประสงค์เชิงปฏิบัติการและนโยบายรวมทั้งแผนปฏิบัติการของแผนงานของรัฐบาล ซึ่งองค์กรภาครัฐกำหนดโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญสองประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของแผนงานที่รัฐบาลกำหนดไว้ และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของแผนงาน โดยที่ความสำเร็จของหน่วยราชการนั้นอยู่ที่การบรรลุวิสัยทัศน์

ฮิลและโจนส์ (Hill and Jones, 1995) เสนอแนวคิดที่ว่า กลยุทธ์ คือ การกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาว และวัตถุประสงค์ขององค์กร การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการไปถึงเป้าประสงค์นั้น

มาราเนวิลล์ (Maranville, 2012) สรุปว่า กลยุทธ์เป็นความสอดคล้องครอบคลุม และแผนบูรณาการที่ออกแบบไว้ เพื่อให้มั่นใจว่าวัตถุประสงค์ขององค์กรเกิดความสำเร็จขึ้นมาได้ กลยุทธ์เป็นแบบของการตัดสินใจหรือกิจกรรมซึ่งเป็นทั้งแบบกลยุทธ์ตั้งใจ (Intended Strategies) ที่ได้มีการกำหนดไว้ก่อนแล้ว และกลยุทธ์บังเกิด (Emergent Strategies) ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดไว้ก่อน โดยทางปฏิบัติในองค์กรมักจะเป็นการผสมผสานของกลยุทธ์ตั้งใจและกลยุทธ์บังเกิด โดยเป้าประสงค์แรก คือ การเพิ่มคุณค่า (Create Value) ให้กับผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า

มินทซ์เบิร์ก (Mintzberg, 1983) กล่าวถึงหลัก 5 Ps หรืออักษร P 5 ตัวในการวางแผนกลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์ คือ แผน (Strategy is a Plan = P1) เนื่องมาจากการกำหนดกลยุทธ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทาง (direction) หรือแนวทางการดำเนินงานในอนาคต (A Guide Course of Action into The Future) หรือวิถีทางในการที่จะก้าวเดินจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งซึ่งถ้าพิจารณา ในความหมายนี้ จะเห็นได้ว่าองค์กรทุกประเภทล้วนมีกลยุทธ์เพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น กลยุทธ์ในความหมายที่หนึ่งนี้ หรือ P1 ก็คือแผนนั่นเอง

2. กลยุทธ์ คือ แบบแผนหรือรูปแบบ (Strategy is a Pattern = P2) เป็นเรื่องเกี่ยวกับแบบแผนด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละช่วงเวลา (Consistency in Behavior Overtime) อันสะท้อนให้เห็นในการวางแผนงานในอนาคต จำเป็นต้องคำนึงถึงวิวัฒนาการขององค์กร ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงความสามารถ ความคาดหวังของผู้ปฏิบัติด้วย เพราะในหลายกรณี เจตนารมณ์ หรือสิ่งที่ผู้บริหารตั้งใจทำ (Intended Strategies) อาจเป็นไปได้ แต่ผู้ปฏิบัติอาจใช้ความชำนาญด้านต่าง ๆ ปรับกลยุทธ์ในระหว่างปฏิบัติ (Emergent Strategies) จนแปรเปลี่ยนเป็นกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นจริง (Realized Strategies) ก็ได้

3. กลยุทธ์ คือ การกำหนดฐานะหรือตำแหน่ง (Strategy is Position = P3) โดยเน้นที่ความสำคัญของฐานะหรือตำแหน่งของกิจการในการแข่งขัน ดังนั้น ผลผลิตจำเป็นต้องเหมาะสมกับความต้องการ

แสดงให้เห็นว่า การขาดความเข้าใจในฐานะหรือตำแหน่ง ขาดความรู้ ที่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการแข่งขัน ย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวในการเสนอบริการต่าง ๆ

4. กลยุทธ์ คือ ทศนภาพ (Strategy is a Perspective = P4) เน้นที่ ความสำคัญของการพิจารณาสถานภาพที่แท้จริงภายในองค์กร หรือคุณลักษณะ (Character) ที่น่าจะเป็นขององค์กรหมายถึง วิธีการดำเนินงานที่ต้องการให้คนในองค์กรยึดถือร่วมกัน

5. กลยุทธ์ คือ กลวิธีในการเดินหมาก (Strategy is Ploy = P5) เป็นความหมายที่เฉพาะเจาะจงในสถานการณ์ที่มีการต่อสู้ แข่งขัน สิ่งที่ต้องการคือ การเอาชนะ เพราะฉะนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องวางแผนกลยุทธ์ โดยคำนึงถึงการใช้อุบายในการดำเนินงาน (Maneuver) หรือกลยุทธ์ ยุทธวิธี (Tactics) ในการเดินหมากเดินเกม และเพื่อเอาชนะ (Ireland, and Hoskisson, 2005) นอกจากนี้ นักวิชาการไทยที่ให้ความหมายของคำว่า “กลยุทธ์” มีดังนี้

สุพานี สฤษฏ์วานิช (2546) ให้ความหมายของคำว่า “กลยุทธ์” ว่า มีขอบเขตที่แคบและกว้าง คือ ในระดับแคบเน้นที่วิธีการ (Means) ที่สำคัญ ที่จะใช้เพื่อให้องค์กรบรรลุถึงเป้าประสงค์หลักในระดับกว้างจะให้ความหมายของคำว่า “กลยุทธ์” โดยพิจารณาครอบคลุมทั้งเป้าประสงค์ (Ends) และวิธีการ (Means) ที่จะทำให้บรรลุเป้าประสงค์

พลุ เดชะรินทร์ (2548) และกรมสามัญศึกษา (2544) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า กลยุทธ์ในเชิงปฏิบัติการ คือ แนวทางที่จะตอบคำถามว่า “อย่างไร” (How) โดยจะมีลักษณะและประเภทของกลยุทธ์เป็นแผนการ (Plan) ที่มีลักษณะเป็นแผน คือ มีทิศทางแนวทางการปฏิบัติที่มุ่งสู่อนาคต เป็นแบบแผน (Pattern) ที่มีรูปแบบพฤติกรรมคงที่แน่นอนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เป็นการวางตำแหน่ง (Position) ได้แก่ การตัดสินใจวางตำแหน่งสินค้าบริการหรือผลิตภัณฑ์ เฉพาะเจาะจงในตลาดเฉพาะ หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นมุมมองเชิงกว้างและลึก (Perspective) โดยระบุถึงแนวทางการดำเนินงานขององค์กรทั้งในด้านความสามารถ วัฒนธรรม ทรัพยากร ตลอดจนวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายโดยรวมของกิจการ

อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2547) กล่าวว่า กลยุทธ์ (Strategy) จะเป็นตัวเชื่อมระหว่าง นโยบาย/ความต้องการของหน่วยเหนือ (Mission) และหรือสิ่งที่องค์กรต้องการบรรลุ (Vision) กับการดำเนินการขององค์กร (Action)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการ (Means) ที่องค์กรเลือกเพื่อจะดำเนินการจากจุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปยังจุดหมายปลายทางในอนาคตที่กำหนดไว้

เสนาะ ดิยาว (2546) กล่าวว่า กลยุทธ์ เป็นคำเริ่มแรกที่ใช้ในทางทหาร เป็นศาสตร์และศิลป์ในการอำนวยการกำลังทหาร (Art and Science of Directing Military Forces) อันเป็นการใช้แผนรวมและดำเนินการรบขนาดใหญ่ ในทางธุรกิจได้ใช้คำว่า กลยุทธ์ มีความหมายว่า การกำหนดและประเมินทางเลือกต่าง ๆ ที่จะทำให้บรรลุภารกิจและเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ และรวมถึงการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ กลยุทธ์เป็นเรื่องของการกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาวของทั้งองค์กร การเลือกการกระทำที่นำมาใช้ และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ไปสู่เป้าประสงค์นั้น หรือกล่าวโดยสรุป กลยุทธ์จะระบุว่า

ผู้บริหารจะวางแผนอย่างไร จึงจะทำให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ในหลาย ๆ กรณีที่การจะบรรลุเป้าประสงค์นั้นมีหลายวิธี แต่กลยุทธ์จะระบุขั้นตอนหรือวิธีการขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารจะต้องวางแผนตามที่ได้รับไว้ จึงจะบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนด

สรุปว่า กลยุทธ์มีความหมายหลากหลายเป็นทั้งแนวทาง วิธีการ กระบวนการหรือเทคนิคต่าง ๆ มีทั้งเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาวตลอดจนนำไปใช้ในการดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ จึงเป็นชุดของข้อตกลงและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องแบบขึ้น ด้วยการบูรณาการและประสานจุดเด่นด้านความสามารถหลัก และข้อได้เปรียบในการแข่งขัน

แนวคิดกรอบแนวคิดแบบเติบโต

Dweck นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้เผยแพร่หนังสือ ทฤษฎีแห่งตนเอง: บทบาทด้านแรงจูงใจ บุคลิกภาพ และการพัฒนา self-theories: Their role in motivation, personality and development) ซึ่งได้มีการอธิบายความเชื่อที่มีต่อเชาวน์ปัญญาของบุคคล และความแตกต่างของผู้ที่มีรูปแบบความเชื่อที่แตกต่างกัน จากนั้นในปี ค.ศ. 2006 Dweck ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกรอบความคิด (Mindset) ซึ่งได้อธิบายความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (Dweck, 2006; Hadipoor, Jomehri & Ahadi, 2015)

Growth Mindset กรอบความคิดหรือทัศนคติและแนวคิดแบบยืดหยุ่นและเติบโตพัฒนาต่อไปข้างหน้า เชื่อในศักยภาพของคน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดประสิทธิภาพเป็นอย่างดี การพัฒนาระบบการคิด รวมทั้งการให้เครื่องมือและวิธีการ เพื่อช่วยให้สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์แก่นบุคลากรจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรก้าวเดินได้อย่างมั่นคง และได้ตามเป้าหมาย (Fixed -Mindset กับ Growth Mindset กับการเติบโตขององค์กร โดยศศิมา สุขสว่าง Tags: หลักสูตร coaching and mentoring)

การพัฒนากรอบความคิด(Mindset)สู่ความสำเร็จ กรอบความคิด หรือ Mindset มาบ้าง เป็นคำที่นิยมใช้กันมากขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจและพัฒนาตนเอง ซึ่ง อาจหมายถึง ความเชื่อ กระบวนการคิด (Thought Process) หรือ วิธีคิดและทัศนคติของคนแต่ละคน ที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมและการตัดสินใจ หากกรอบความคิดดีก็จะส่งผลให้ตัดสินใจได้ดี ชีวิตก็จะดีและก้าวต่อไปอย่างมั่นคงได้ ด้วยตัวเอง กรอบความคิด(Mindset) “กรอบความคิด” คือ ความเชื่อหรือวิธีการคิดที่ส่งผลต่อพฤติกรรม มุมมองและทัศนคติในการรับรู้ มองเห็น เข้าใจ และตีความสิ่งที่อยู่รอบตัว ตามทฤษฎีของ Carol Dweck ผู้คิดค้นทฤษฎีเรื่อง Mindset ได้แบ่ง ประเภทของ Mindset เป็น 2 แบบด้วยกันคือ กรอบคิดแบบตายตัว (Fixed mindset) หมายถึง ความเชื่อว่าคุณสมบัติของตัวเองเป็นสิ่งที่ไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ ลักษณะของกรอบคิดนี้ เช่น การให้ความสำคัญกับการเป็นคนฉลาดซึ่งเชื่อว่า ความฉลาด ทักษะ ความสามารถ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ จะให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ คุณลักษณะ เช่น ต้องฉลาด ดูเก่ง ต้อง ได้รับการยอมรับ มักหลีกเลี่ยงงานที่ท้าทายหรือปัญหาๆ โดยกลัวว่าหากทำไม่ได้หรือไม่สำเร็จแล้วจะดูโง่ หรือ กลัวความล้มเหลวนั่นเอง กรอบคิดแบบพัฒนาได้ (Growth mindset) หมายถึง ความเชื่อว่าคุณสมบัติพื้นฐานที่

เรามีเป็นสิ่งที่ พัฒนาได้ด้วยความพยายาม ถึงจะมีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้านของแต่ละบุคคล เช่น พรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่ กำเนิด ความถนัด ความสนใจ และนิสัยใจคอ แต่ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงและเติบโตได้ด้วยความพยายามและ ประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าลักษณะของกรอบคิดนี้ จะมีแนวความคิดที่ตรงกันข้ามกับกรอบคิดแบบตายตัว เช่น เชื่อว่าความฉลาดและความสามารถสร้างได้ด้วยการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับความพยายาม ซอบปัญหาและความ ท้าทาย มองเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาซึ่งคนที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะมีกรอบคิดแบบพัฒนาได้ (Growth mindset) นั่นเอง การพัฒนากรอบความคิด ก่อนจะทำการพัฒนากรอบความคิดของตัวเองจำเป็นต้องรู้ก่อนว่าตัวเองนั้นมีกรอบความคิดแบบไหน ซึ่ง การสำรวจตัวเองนั้นสามารถทำได้หลายวิธี โดยวิธีการที่นิยมคือการให้ตอบคำถามเกี่ยวกับสติปัญญา ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าตัวเองมีกรอบคิดทั้งสองแบบ แต่คนส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มไปทางด้านใดด้านหนึ่งมากกว่า นอกจากคำถามที่เกี่ยวกับสติปัญญา ความฉลาด พรสวรรค์ทางศิลปะ ความสามารถทางกีฬา หรือทักษะทางธุรกิจแล้ว ยังมีคำถามที่ เกี่ยวกับบุคลิกภาพส่วนบุคคลด้วย ซึ่งจะช่วยให้สามารถรู้ได้ว่าตัวเองมีกรอบความคิดโน้มเอียงไปทางใด ความแตกต่างระหว่างกรอบความคิดทางด้านสติปัญญาและกรอบความคิดทางด้านบุคลิกภาพ คือ กรอบ ความคิดทางด้านสติปัญญา มักจะมีบทบาทในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิด ส่วนกรอบ ความคิดทางด้านบุคลิกภาพมักจะใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคลิก เช่น สามารถเป็นที่พึ่งพาได้แค่ไหน การให้ ความร่วมมือ การเป็นห่วงเป็นใย หรือมีทักษะทางสังคมมากแค่ไหน ซึ่งหากเป็นกรอบความคิดแบบตายตัว จะทำ ให้รู้สึกกังวลว่าสังคมจะมองคุณอย่างไร ในขณะที่กรอบความคิดแบบพัฒนาได้ จะทำ ให้รู้สึกกังวลว่าจะพัฒนา ตัวเองอย่างไร คนส่วนหนึ่งมีกรอบความคิดทั้งสองแบบ ซึ่งคนเราจะมีแง่มุมของการใช้กรอบความคิดที่แตกต่างกันไป เช่น เราคิดว่าทักษะทางด้านกีฬาของตัวเองเป็นแบบตายตัว แต่มองว่าทักษะทางด้านสติปัญญาของตัวเองเป็นแบบพัฒนาได้ หรือ บุคลิกของฉันทนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ สิ่งที่เราคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรอบความคิดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับ คุณและคนรอบข้าง ซึ่งตัวอย่างต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เข้าใจกรอบความคิดมากขึ้น ลองนึกถึงคนรู้จักหรือคนสนิทของคุณที่มีกรอบความคิดแบบตายตัว นึกถึงสิ่งที่พวกเขาพยายามทำเพื่อ พิสูจน์ตัวเองให้เป็นที่ยอมรับบ่อยแค่ไหน และอ่อนไหวมากแค่ไหนกับการเป็นคนที่ทำอะไรผิดพลาดหรือดูลังๆ คุณ เคยตั้งข้อสงสัยกับบ้างหรือไม่ว่าเหตุใดพวกเขาจึงเป็นเช่นนั้น และคุณเป็นอย่างนั้นบ้างไหม ซึ่งเรื่องนี้จะทำให้คุณเริ่มเข้าใจว่ากรอบความคิดนั้นสำคัญไฉน ลองนึกถึงคนรู้จักหรือคนสนิทของคุณที่มีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ โดยมองว่าคุณลักษณะที่สำคัญ ของบุคคลพัฒนาได้ ซึ่งลองนึกถึงวิธีการที่พวกเขาใช้เวลาเจอกับปัญหาที่ยากหรือท้าทาย แล้วถามตัวเองว่าอยาก เปลี่ยนวิธีที่ใช้เวลาเจอกับปัญหาหรืออุปสรรคหรืออยากท้าทายศักยภาพของตนเองบ้างไหม ลองจินตนาการว่า เมื่อเราต้องเรียนภาษาต่างชาติที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน หลังจากเรียนได้ไม่กี่ชั่วโมง ครูเรียก ให้ออกไปหน้าชั้นแล้วเริ่มยิงคำถามใส่ จากนั้นลองคิดว่าคนที่มีการอบความคิดแบบตายตัว จะรู้สึกอย่างไร ความสามารถของคุณกำลังถูกทดสอบไหม รู้สึกไหมว่าทุกคนกำลังจับจ้องอยู่ หรือ รู้สึกไหมว่าครูกำลังประเมินคุณ อยู่ รู้สึกถึงความเครียดไหม แล้วคุณคิดอย่างไร และรู้สึก

อะไรอีกบ้าง ที่นี้ลองคิดว่าถ้าเป็นคนที่มีกรอบความคิด แบบพัฒนาได้ คุณมองว่าการที่เรียนภาษานี้ เพราะว่าอยากเรียนรู้ ส่วนใครเป็นผู้ให้ความรู้ เมื่อคิดแบบนี้ ความเครียดจะหายไปและคุณจะมีจิตใจและเปิดโอกาสในการเรียนรู้ได้มากขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะแสดงให้เห็น ว่ากรอบความคิดสามารถเปลี่ยนได้ วิธีการสร้างกรอบความคิดแบบพัฒนา ในงานวิจัยของ Dweck ผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยด้านจิตวิทยา มหาวิทยาลัย สแตนฟอร์ด พบว่า คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นจะมี Mindset ที่แตกต่างจากคนทั่วไป โดยคนที่ประสบ ความสำเร็จนั้นจะมีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ ซึ่งคนเหล่านั้นเชื่อว่าตัวเองสามารถพัฒนาในทักษะหรือ คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตัวเองบกพร่องได้ ในขณะที่คนทั่วไปจะมีกรอบความคิดแบบตายตัว โดยมีความเชื่อว่าคนเรา มีทักษะที่จำกัด ไม่สามารถที่จะพัฒนาขึ้นได้แล้วซึ่งในความเป็นจริงแล้วจะมีกรอบความคิดแบบไหน ไม่ใช่สิ่งที่ผิด ด้วยแรงผลักดันจากความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์คือต้องการความปลอดภัย อยากจะอยู่ในที่ที่คุ้นเคย ไม่อยากที่จะเสี่ยง แต่สำหรับคนที่ทำงาน แล้วการมีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้จะทำให้คนเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น ซึ่ง วิธีการในการพัฒนากรอบความคิดของตัวเองสามารถทำได้ตามแนวทางต่อไปนี้

1. สำรวจและฟังเสียงกรอบความคิด ขั้นตอนแรกของการปรับกรอบความคิด คือ เราต้องสำรวจ และรู้ก่อนว่ากรอบความคิดของเรานั้นเป็นแบบ ไດ หากจินตนาการว่ากรอบความคิดเป็นตัวเราที่อยู่ในหัวของเราเหมือนในการ์ตูนที่จะเห็นว่าคนเราความคิดด้าน สว่างและด้านมืด ตัวเราที่อยู่ในหัวจะพูดกับเราอย่างไร ถ้าต้องเผชิญกับงานใหม่ที่มีความยากและท้าทาย กรอบ ความคิด จะพูดกับเราว่า “จะทำได้หรือ” “ฉลาดพอหรือเปล่า” “ถ้าพลาดนี่ดูโง่งนะ” ให้คอยสังเกตและฟังเสียง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหัวให้ดี ถ้ามีคำพูดเหล่านี้ในหัวออกมาบ่อย ๆ เป็นไปได้ว่าเราจะเป็นคนที่มีกรอบความคิดแบบ ตายตัว ซึ่งจะทำให้เกิดความกลัว ไม่กล้าพัฒนาตนเอง และสุดท้ายจะส่งผลทำให้อาชีพการงานไม่ประสบ ความสำเร็จ

2. เลือกที่จะฟังกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ เมื่อเราสำรวจตัวเองและรู้แล้วว่ากรอบความคิดของเราเป็นอย่างไร ขั้นตอนต่อไป คือ หาสาเหตุให้ได้ว่าสิ่ง ไດที่ทำให้เรารู้สึกขาดความมั่นใจในตัวเองเมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่บีบคั้นและท้าทายต่าง ๆ ถ้าหาพบแล้วก็ ขึ้นอยู่กับว่า เราจะมองสิ่งนั้นเป็นปัญหาที่จะทำให้เราล้มเหลวที่ต้องหาทางหลีกเลี่ยง หรือมองเป็นโอกาสที่ทำให้ เราได้พัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน ถ้าเราเลือกที่จะหลีกเลี่ยงนั้นหมายความว่าเราใช้กรอบความคิดแบบ ตายตัว แต่ถ้าเราเลือกที่จะพัฒนาทักษะใหม่ ๆ หมายความว่าเรากำลังใช้กรอบความคิดแบบพัฒนาได้

3. โต้ตอบและเถียงกลับ กรอบความคิดเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด การจะเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดในความพยายามครั้งแรกให้ ได้นั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก กรอบความคิดแบบตายตัวที่อยู่ในหัวเราจะคอยมาพูดกับเราตลอดเวลา วิธีการจัดการก็ คือการโต้เถียงกลับไป เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ท้าทาย กรอบความคิดแบบตายตัวจะส่งเสียงพูดกับเรา ให้เราตอบ กลับเสียงนั้นไปด้วย กรอบความคิดแบบพัฒนาได้ เช่น กรอบความคิดแบบตายตัว ในหัวบอกว่า: แน่ใจหรือว่าจะทำงานนี้ได้ บางทีความสามารถของเราไม่น่าจะ ถึงหรือเปล่า กรอบความคิดแบบพัฒนาได้ ตอบกลับไปด้วย: ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าจะทำได้ไหม แต่ถ้า

เราพยายามก็ น่าจะเรียนรู้ได้นะ กรอบความคิดแบบตายตัว ในหัวบอกว่า ถ้าพลาดละ น่าอายนะ กรอบความคิดแบบพัฒนาได้ ตอบกลับ: ไม่มีใครไม่เคยพลาด เราเรียนรู้จากมันได้

4. ลงมือปฏิบัติ จุดมุ่งหมายสำคัญของการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิด คือ ต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สิ่งที่ทำให้เรา ติดอยู่กับกรอบความคิดแบบตายตัวเป็นเพราะว่าความไม่กล้าที่จะออกจากจุดที่เรารู้สึกปลอดภัยที่สุด เมื่อเรา เปลี่ยนเสียงของกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ให้เป็นพฤติกรรมได้ เรารู้สึกกลัวอะไรที่เราบกพร่องทำให้เราขาด ความมั่นใจ เราก็หาวิธีฝึกฝนในเรื่องนั้น ๆ เราก็จะรู้สึกมีความมั่นใจไม่กลัวที่จะทำสิ่งที่ทำได้ ซึ่งจะส่งผลให้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองเรามีมากขึ้นตามไปด้วย

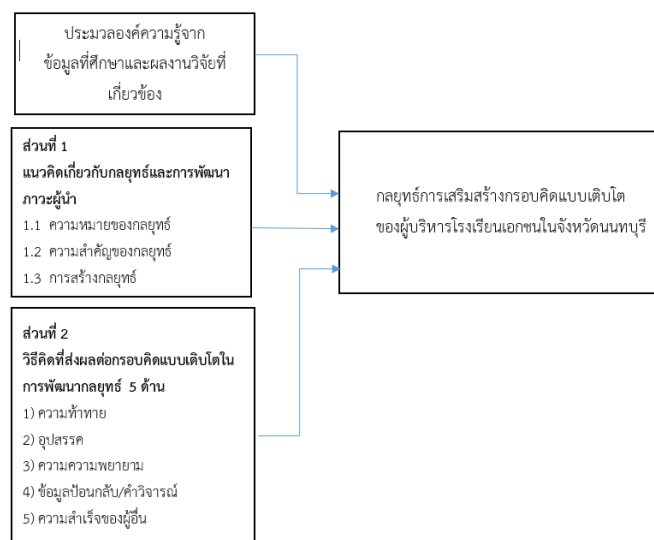
จากความสำคัญของกรอบคิดแบบเติบโตในการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนดังกล่าวข้างต้น กลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2574 และช่วยให้การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนมีคุณภาพในทุกกระดับ มีมาตรฐานและพัฒนาตนเองได้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตและสามารถบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษา เพื่อพัฒนา และเพื่อประเมินความเหมาะสม ของการติดกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกำหนดขอบเขตเนื้อหา ตัวแปร ได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

กลยุทธ์กลยุทธ์ของแนวทางการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน เป็นคำเริ่มแรกที่ใช้ในทางทหาร เป็นศาสตร์และศิลป์ในการอำนวยการกำลังทหาร (Art and Science of Directing Military Forces) อันเป็นการใช้แผนรวมและดำเนินการรบขนาดใหญ่ ในทางธุรกิจได้ใช้คำว่า กลยุทธ์ มีความหมายว่า การกำหนดและประเมินทางเลือกต่าง ๆ ที่จะทำให้งานบรรลุภารกิจและเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ และรวมถึงการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ กลยุทธ์เป็นเรื่องของการกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาวของทั้งองค์กร การเลือกการกระทำที่นำมาใช้ และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ไปสู่เป้าประสงค์นั้น หรือกล่าวโดยสรุป กลยุทธ์จะระบุว่า ผู้บริหารจะวางแผนอย่างไร จึงจะทำให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ในหลาย ๆ กรณีที่การจะบรรลุเป้าประสงค์นั้นมีหลายวิธี แต่กลยุทธ์จะระบุขั้นตอนหรือวิธีการขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารจะต้องวางแผนตามที่ระบุไว้ จึงจะบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนด

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานวิธี (multiphase mixed method research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (quantitative method to extend qualitative results) (Leedy & Ormrod, 2015) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 88 แห่ง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี, 2563) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยศึกษาทั้งประชากร โดยกำหนดแหล่งข้อมูลวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 88 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

1. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี นำมาเป็นข้อคำถามของแบบสอบถาม

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

- ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้ออยู่ในช่วง 0.6 – 1.0

- ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราต ได้ = 0.942

เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสร้างจาก (ร่าง)กลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของ
ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี และวิธีคิดที่ส่งผลต่อกรอบคิดแบบเติบโตในการพัฒนากลยุทธ์
5 ด้าน โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นการสนทนา
กลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโต
ด้วยแบบสอบถาม

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโต
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ด้วยการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์สถานภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยแสดงเกณฑ์การแปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยสถิติดัชนี PNImodified

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหาจากบทสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
กลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการคิดกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนใน
จังหวัดนนทบุรี พบว่า วิธีคิดที่ส่งผลต่อกรอบคิดแบบเติบโตในการพัฒนากลยุทธ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย
ความพยายาม ความท้าทาย ความผิดพลาด ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และความสำเร็จของผู้อื่น

ผลการพัฒนากลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจากการตอบแบบสอบถามจำนวน 88 คน จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี และวุฒิการศึกษาสูงสุด ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.24 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 28.40 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ร้อยละ 45.45 รองผู้อำนวยการ ร้อยละ 36.36 และอื่น ๆ ร้อยละ 18.18 ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันในโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี อยู่ในช่วง 5-10 ปี มากที่สุด ร้อยละ 45.45 ปี รองลงมาอยู่ในช่วง 1-5 ปี ร้อยละ 43.18 ในช่วง 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 9.09 และน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 2.27 ตามลำดับ โดยมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.31

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโต ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม

สภาพปัจจุบันของ กลยุทธ์โรงเรียนเอกชน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	แปล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปล	ลำดับ
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร	3.84	.99	มาก	5	4.69	.46	มากที่สุด	5
2. การกำหนดทิศทางองค์กร	3.83	.90	มาก	4	4.68	.48	มากที่สุด	6
3. การกำหนดกลยุทธ์	3.83	.89	มาก	3	4.74	.51	มากที่สุด	2
4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	3.82	.94	มาก	2	4.73	.50	มากที่สุด	3
5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	3.79	.94	มาก	6	4.73	.50	มากที่สุด	4
6. การพัฒนาภาวะผู้นำ	3.85	.99	มาก	1	4.76	.52	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ย	3.80	.93	มาก		4.72	.49	มากที่สุด	

3. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกรอบคิดแบบเติบโตโดยภาพรวม

วิธีคิดที่ส่งผลกระทบต่อกรอบคิดแบบเติบโต	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	แปล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปล	ลำดับ
1. ความท้าทาย	3.81	.78	มาก	2	4.78	.38	มากที่สุด	1
2. อุปสรรค	3.74	.66	มาก	4	4.68	.34	มากที่สุด	4
3. ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล	3.91	.75	มาก	1	4.76	.36	มากที่สุด	2
4. คำวิจารณ์ หรือการให้ข้อติชม	3.71	.61	มาก	5	4.72	.35	มากที่สุด	3
5. ความสำเร็จของผู้อื่น	3.76	.65	มาก	3	4.68	.32	มากที่สุด	5
ค่าเฉลี่ย	3.78	.70	มาก		4.71	.37	มากที่สุด	

4. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม

สภาพแวดล้อมภายนอก	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	แปล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปล	ลำดับ
1.สภาพการเมืองและนโยบาย	3.69	.96	มาก	4	4.73	.50	มากที่สุด	4
2.สภาพทางเศรษฐกิจ	3.95	.79	มาก	3	4.76	.47	มากที่สุด	2
3.สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม	3.98	.72	มาก	2	4.75	.47	มากที่สุด	3
4.ปัจจัยทางเทคโนโลยี	4.00	.80	มาก	1	4.78	.45	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ย	3.90	.80	มาก		4.76	.47	มากที่สุด	

5. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากสภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง และจุดอ่อน ของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

กลยุทธ์โรงเรียนเอกชน	ดัชนี <i>PNI_{modified}</i>	วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายใน	ลำดับ
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร	.257	จุดอ่อน	6
2. การกำหนดทิศทางองค์กร	.222	จุดแข็ง	4
3. การกำหนดกลยุทธ์	.247	จุดแข็ง	2
4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	.231	จุดแข็ง	3
5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	.247	จุดอ่อน	5
6. การพัฒนาภาวะผู้นำ	.255	จุดแข็ง	1
ค่าเฉลี่ย ดัชนี <i>PNI_{modified}</i>	.239		

6. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากสภาพแวดล้อมนอก จุดแข็ง และจุดอ่อน ของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

กลยุทธ์โรงเรียนเอกชน	ดัชนี <i>PNI_{modified}</i>	วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมนอก	ลำดับ
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร	.194	จุดแข็ง	6
2. การกำหนดทิศทางองค์กร	.250	จุดแข็ง	5
3. การกำหนดกลยุทธ์	.289	จุดแข็ง	2
4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	.270	จุดแข็ง	3
5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	.268	จุดแข็ง	4
6. การพัฒนาภาวะผู้นำ	.295	จุดแข็ง	1
ค่าเฉลี่ย ดัชนี <i>PNI_{modified}</i>	.264		

7. ผลการพัฒนากลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นผู้วิจัยกำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเลือกกลยุทธ์โรงเรียนเอกชนและวิธีคิดที่ส่งผลต่อกรอบคิดแบบเติบโตที่มีค่าดัชนีPNImodified สูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้กลยุทธ์ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายใน

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย ความท้าทาย ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และคำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม

1.2 การกำหนดกลยุทธ์ ประกอบด้วย ความท้าทาย

1.3 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ประกอบด้วย ความท้าทาย

1.4 การพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย อุปสรรคและความพยายามในการพัฒนารายบุคคล

2. สภาพแวดล้อมภายนอก

2.1 การกำหนดกลยุทธ์ ประกอบด้วย ความท้าทาย อุปสรรค ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และ คำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม

2.2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ความท้าทาย อุปสรรค และความพยายามในการพัฒนารายบุคคล

2.3 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ประกอบด้วย ความท้าทาย อุปสรรค และความพยายามในการพัฒนารายบุคคล

2.4 การพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วยความท้าทาย และคำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากบทสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า กลยุทธ์โรงเรียนเอกชนด้วยวิธีคิดที่ส่งผลต่อกรอบคิดแบบเติบโต ตามสภาพแวดล้อมภายใน คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย ความท้าทาย ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และคำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม และตามสภาพแวดล้อมภายนอก คือ การกำหนดกลยุทธ์ ประกอบด้วย ความท้าทาย อุปสรรค ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และคำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม มีความเป็นไปได้และเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิธีคิดที่ส่งผลต่อกรอบคิดแบบเติบโตในการพัฒนากลยุทธ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย ความพยายาม ความท้าทาย ความผิดพลาด ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และความสำเร็จของผู้อื่น

2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงมากที่สุด มีอายุระหว่าง 36–40 ปี มากที่สุด ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการมากที่สุด มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันในโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี อยู่ในช่วง 5–10 ปี มากที่สุด และมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี

3. กลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ที่ได้จากกลยุทธ์โรงเรียนเอกชนประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน 2. การกำหนดกลยุทธ์ 3. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ 4. การพัฒนาภาวะผู้นำ 5. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับวิธีคิดที่ส่งผลต่อการกรอบคิดแบบเติบโต คือ ความท้าทาย อุปสรรค ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และ คำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม

4. กลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ที่ได้จากกลยุทธ์โรงเรียนเอกชนประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชน 2. การกำหนดกลยุทธ์ 3. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ 4. การพัฒนาภาวะผู้นำ 5. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับวิธีคิดที่ส่งผลต่อการกรอบคิดแบบเติบโต คือ ความท้าทาย อุปสรรค ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และคำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชมมีความเป็นไปได้และเหมาะสม

สรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการคิดกลยุทธ์เสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโต ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ด้านความท้าทาย อุปสรรค ความความพยายาม ข้อมูลป้อนกลับ คำวิจารณ์ ความสำเร็จของผู้อื่น สอดคล้องกับนิทสัน ศิริโชติรัตน์ (2557) ภาวะผู้นำคือความสามารถในการโน้มน้าวหรือชักจูงกลุ่มไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ และ การพัฒนากรอบคิด (mindset) เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่กำลังได้รับความสนใจทั้งในแวดวงการศึกษา สุขภาพ และธุรกิจ เนื่องจากทฤษฎีกรอบความคิดสามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุข (ชนิดา รุ่งเรือง และเสรี ชัดเข้ม, 2559) โดยเฉพาะกรอบคิดแบบเติบโต (growth mindset) ซึ่งเป็นความเชื่อในศักยภาพของคนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งคนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตจะมีความกระตือรือร้นใส่ใจกับงานที่ทำ สนุกกับการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในที่สุด นอกจากนี้เนตรนมาต วรรณพยันต์ (2560) ยังพบว่ากรอบคิดแบบเติบโตสามารถพัฒนาได้

ดังนั้นในการพัฒนากรอบคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำ การวิเคราะห์ประกอบด้วย ความพยายามในการพัฒนารายบุคคล และคำวิจารณ์หรือการให้ข้อติชม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยตามลำดับของผลการประเมินความต้องการจำเป็นของ กลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1) ควรทำวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาเกี่ยวกับการ สร้างความท้าทายในการทำงาน เนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ของการ พัฒนาการอบความคิดแบบเติบโตในด้านการสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง มีความต้องการ จำเป็น ในการพัฒนาสูงสุดเป็นอันดับแรก

2) ควรมีการศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้เกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างกรอบคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี (Indicator Development) เพื่อให้ได้โมเดล ที่จะ นำไปใช้เป็นแนวในการวางแผนหรือการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ ชัดเจน และมีศักยภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *ร่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำองค์กรยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thaiedreform.org/news/2415/>
- พสุ เดชะรินทร์. (2548). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2542). *นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา*. กรุงเทพฯ: ธนรัช.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2547). *การจัดซื้อ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Alonso, J. G. (2002). Learning Communities: When learning in common means school success for all. *Mct-Stoke On Trent, 20*(2), 13-17.
- Barth, R. S. (2000). Building a Community of Learners. *Principal, 79*(4), 68-69.
- Bielaczyc, K. & Collins, A. (2009). *Learning Communities in Classrooms: A Reconceptualization of Educational Practice*. Retrieved November 2018, from <http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic541040.files/Bielaczyc%20and%20Collins-Learning%20Communities%20in%20Classrooms.pdf>
- Brown, B. C. (2013). *The future of leadership for conscious capitalism (A whitepaper)*. Sebastopol, CA: MetalIntegral Associates.
- Dimock, B.V. & Hord, S.M. (1994). *Schools as learning communities*. Retrieved November 2018, from <http://sedl.org/changes/issues/issues31.html>

เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน

Innovation Technology for Academic Administration of Private Schools

ชนิกานต์ ยงค์สุรี¹, วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย² และ ทนง ทองภูเบศร์³

Chanikan Yongsuree¹, Weerawat Pattanakulchai² and Thanong Thongphubate³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3}

E-mail: ² pke_d@hotmail.com; ³ ajahnjoule@gmail.com

Retrieved 07-09-2022; Revised 18-04-2023; Accepted 21-04-2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.15

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน เป็นการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาในยุคแห่งการศึกษาใหม่เพราะการบริหารสถานศึกษาได้แปรเปลี่ยนไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีความการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนด้านเทคโนโลยีต่างๆ ของยุคโลกาภิวัตน์ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน จึงต้องมีเทคโนโลยีนวัตกรรมทางกระบวนการศึกษาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาเพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา ดังนั้นเทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ต้องบริหารทรัพยากรเหล่านี้ให้คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: เทคโนโลยีนวัตกรรม; การบริหารงานวิชาการ; สถานศึกษาเอกชน

Abstract

Innovation technology for academic administration of private schools It is the administration with innovative technology in education in the new era of education because the administration of educational institutions has changed with the change of the world society that has changed the world in the present era and has progressed rapidly in many places. whether it is social, economic, as well as various technologies of the era of globalization In academic administration of private educational institutions,

there must be innovative technology in educational processes to be involved in administration, especially academic administration. Management of teaching and learning in the modern era Focusing on students' learning skills and have a passion for learning all the time, so the innovative technology of academic administration of private schools is an important and necessary tool for private school administrators to manage these resources. This provides cost-effectiveness and efficiency for maximum benefit.

Keywords: Innovative Technology; Academic Administration; Private School

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ของยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดสถานการณ์แข่งขันของโลก ดังนั้นทุก ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงต้องพยายามพัฒนาศักยภาพความพร้อม เพื่อนำพาประเทศไปสู่การแข่งขันระดับโลก การแข่งขันระหว่างประเทศในปัจจุบันนั้น นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความสำคัญและความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น องค์กรต่าง ๆ ในอนาคตต้องเตรียมความพร้อมของตนเองพร้อมที่จะแข่งขันพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นแรงกระตุ้นให้องค์กรต่าง ๆ จำนวนไม่น้อยต้องเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ของตนเอง ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องสรรหาวิธีการ เครื่องมือ และความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงองค์กรของตนเองให้มีความพร้อมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและปรับสภาพให้องค์กรอยู่รอดและมีความสามารถในการแข่งขันได้ซึ่งไม่ว่าจะแต่องค์กรด้านการศึกษา

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ของโลกในยุคปัจจุบันทำให้เกิดการแข่งขันไม่มีการสิ้นสุด ดังนั้นประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพการศึกษา เพื่อให้คนในประเทศมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550ข) และด้วยว่าสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจและยังล้าหลังกว่าหลายประเทศทั้งด้านโอกาส คุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) และเนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีลักษณะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขึ้น มีความสลับซับซ้อนขึ้น และคาดการณ์ล่วงหน้าได้ยาก ดังนั้นการที่จะอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมเช่นนี้ องค์กรไม่สามารถปรับปรุงตนเองโดยอาศัยเพียงจากประสบการณ์เดิมที่เคยทำมา หรือปรับปรุงเพื่อรักษาสถานภาพเดิมของตนเอง องค์กรจำเป็นต้องแสวงหานวัตกรรมในการบริหารที่สามารถช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์กรจะต้องมีความสามารถทั้งในการอยู่รอดและประสบความสำเร็จด้วย (Survive and Thrive) ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับทุกองค์กร (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551)

โรงเรียนเอกชนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยมีบทบาทประการแรก เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสามารถแบ่งเบาภาระของรัฐในเรื่องการจัดการศึกษาให้เยาวชน ซึ่งมีทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำให้รัฐสามารถประหยัดเงินงบประมาณในการลงทุนด้านการศึกษาได้เป็นจำนวนมาก ประการที่สอง โรงเรียนเอกชนสามารถส่งเสริมเสรีภาพด้านการศึกษา คือ ช่วยให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีโอกาสในการเลือกสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่ดี มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงจะเป็นคู่แข่งกับโรงเรียนของรัฐ จึงเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น และยังเป็นการขจัดหรือลดการผูกขาดในการจัดการศึกษา และอาจตั้งใกล้บ้านนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนเอกชนส่วนมากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในแหล่งชุมชนเกือบทุกชุมชน มีการคมนาคมที่สะดวก จึงสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนและผู้ปกครอง ในเรื่องความสะดวกสบายและการประหยัดเวลา รวมทั้งค่าพาหนะในการเดินทางไป-กลับ ของนักเรียน ประการที่สาม ให้บริการเด่นเป็นพิเศษ โรงเรียนเอกชนสามารถให้บริการที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษสนองความต้องการของกลุ่มคนได้เป็นอย่างดี เช่น อาหารกลางวัน พาหนะรถรับ-ส่ง หอพัก และสามารถจัดหลักสูตรพิเศษทั้งในเรื่องการฝึกอบรม ด้านคุณธรรม ด้านคุณธรรม จรรยาบรรณ การฝึกทักษะทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี กีฬา และอื่น ๆ ประการที่สี่ช่วยให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชนสามารถส่งเสริมเสรีภาพด้านการศึกษา คือ ช่วยให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีโอกาสในการเลือกสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่ดี มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงจะเป็นคู่แข่งกับโรงเรียนของรัฐ จึงเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น และยังเป็นการขจัดหรือลดการผูกขาดในการจัดการศึกษา ประการที่ห้า มีการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว โรงเรียนเอกชนมีการบริหารจัดการที่มีอิสระ โดยบริหารอย่างระบบธุรกิจซึ่งคล่องตัวมากกว่าระบบราชการ จึงสามารถลดขั้นตอนและระเบียบวิธีการในการสั่งการ บังคับบัญชา สามารถตัดสินใจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทำให้ประหยัดเวลา งบประมาณและกำลังคน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีความคล่องตัวในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ดำเนินกิจการโดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านระเบียบข้อบังคับเหมือนโรงเรียนภาครัฐ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และประการที่หก โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนของรัฐ โดยพิจารณาได้จากคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และจากคะแนนการทดสอบมาตรฐานอาชีวศึกษา (V-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษา

รูปแบบ (Model) หมายถึงสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญๆ ของเรื่องนั้นให้เข้าใจง่ายขึ้นอธิบายแบบอย่างของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กัน สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ประเภทของรูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบจำลองที่เป็นรูปธรรมและแบบจำลองที่เป็นนามธรรม และแบบจำลองทุกประเภทเป็นแบบที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ องค์ประกอบของรูปแบบไม่มีข้อกำหนดที่แน่ชัดตายตัว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัย หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี สภาพแวดล้อมผลลัพธ์ที่จะสร้างรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก ซึ่งมีความสัมพันธ์กันและส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งสามารถช่วยอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง หรือกระบวนการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละรูปแบบ การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การสร้างแบบจำลองโดยมีแนวคิดทฤษฎีรองรับมีการประเมินตรวจสอบเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนารูปแบบ หมายถึงสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องนั้นให้เข้าใจง่ายขึ้นอธิบายแบบอย่างของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กัน สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ประเภทของรูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ แบบจำลองที่เป็นรูปธรรมและแบบจำลองที่เป็นนามธรรม และแบบจำลองทุกประเภทเป็นแบบที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ องค์ประกอบของรูปแบบไม่มีข้อกำหนดที่แน่ชัดตายตัว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัย หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี สภาพแวดล้อมผลลัพธ์ที่จะสร้างรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก ซึ่งมีความสัมพันธ์กันและส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งสามารถช่วยอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง หรือกระบวนการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละรูปแบบทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การสร้างแบบจำลองโดยมีแนวคิดทฤษฎีรองรับมีการประเมินตรวจสอบเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

สรุปหลักการและเหตุผล สรุปได้ว่า รูปแบบนวัตกรรม” หมายถึง ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำ นวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วย ประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการทุกกิจกรรม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ ด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและมีหลักสูตรเป็น

แกนกลางกำกับการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในเรื่องเนื้อหาความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งและจัดว่าเป็นงานหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาคนให้สามารถแสวงหาความรู้ก้าวหน้าทันโลกสามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข สถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเจตนารมณ์ที่กำหนดสถานศึกษาจะต้องสามารถจัดการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

หลักการบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ ดำเนินถึงประสิทธิภาพประสิทธิผล และความประหยัด

กระบวนการบริหารวิชาการ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการบริหารงานวิชาการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการบริหารสมัยใหม่ที่น่าแนวคิดเชิงมนุษย์สัมพันธ์ด้วยการบริหารและการตัดสินใจ โดยการให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญมีส่วนร่วมในรูปแบบของการทำงานที่เกิดจากการประสานงานกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในลักษณะของกัลยาณมิตรที่มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน โดยการร่วมกันค้นคว้าความคิด กำลังคน ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนทรัพยากรของแต่ละสถานศึกษาช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การร่วมในการวางแผนการร่วมในการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินงาน และการร่วมในการประเมินผล

ดังนั้นการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการทุกกิจกรรม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ ด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและมีหลักสูตรเป็นแกนกลางกำกับการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในเรื่องเนื้อหาความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งและจัดว่าเป็นงานหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาคนให้สามารถแสวงหาความรู้ก้าวหน้าทันโลกสามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข สถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเจตนารมณ์ที่กำหนดสถานศึกษาจะต้องสามารถจัดการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ หลักการบริหารวิชาการจากแนวคิดต่าง ๆ เป็นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ ดำเนินถึงประสิทธิภาพประสิทธิผล และความประหยัด กระบวนการบริหารงานวิชาการเป็นขั้นตอนการดำเนินการบริหารงานวิชาการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการบริหารสมัยใหม่ที่น่าแนวคิดเชิงมนุษย์สัมพันธ์ด้วยการบริหารและการตัดสินใจ

โดยการให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญมีส่วนร่วมในรูปแบบของการทำงานที่เกิดจากการประสานงานกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในลักษณะของกลไกพันธมิตรที่มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน โดยการร่วมกันค้นความคิด กำลังคน ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนทรัพยากรของแต่ละสถานศึกษาช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การร่วมในการวางแผนการร่วมในการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินงาน และการร่วมในการประเมินผล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน

ความหมายของเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยบริหารสถานศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวางแผนและการบริหารการศึกษา การวางแผนหลักสูตร การแนะแนวและการบริการ การทดสอบวัดผล การพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดในการบริหารสถานศึกษา

ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา เป็นที่ต้องการของผู้บริหารในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการจัดการในองค์กร เนื่องจากช่วยให้การตัดสินใจปฏิบัติงานได้รวดเร็วในการบริหารเพื่อจัดการศึกษา การตัดสินใจวางแผนการศึกษาระยะยาวต่าง ๆ ช่วยแก้ปัญหาด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนทั้งการจัดเก็บข้อมูล การจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการได้อย่างชัดเจน และสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาหรือบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษา

1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ ได้มาจาก 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มพฤติกรรมและกลุ่มความรู้

1.2 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ทำให้มีพฤติกรรมที่ออกมาแตกต่างกัน

1.3 ทฤษฎีการพัฒนาการ ประกอบด้วย ทฤษฎีของเปียเจต์ บรูเนอร์ อิริคสัน กิเซล

2. ทฤษฎีการสื่อสาร สาโรช โศภี ได้กล่าวว่า การสื่อสาร (communication) คือกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม โดยใช้สัญลักษณ์ สัญญาณ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจกัน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร ข้อมูล ข่าวสาร สื่อ และผู้รับสื่อ

3. ทฤษฎีระบบ จัดเป็นสาขาวิชาเกิดขึ้นช่วงปลายทศวรรษที่ 20 ทฤษฎีระบบเป็นสาขาวิชาที่พัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดหลายสาขา โดยทำแนวคิดจากหลายสาขาวิชามาประยุกต์ผสมผสานสร้างเป็นทฤษฎีระบบขึ้นมา

4. ทฤษฎีการเผยแพร่ กฤษมันท์ วัฒนานรงค์ (2550) กล่าวว่า ทฤษฎีการเผยแพร่นั้น เกิดจากการผสมผสานทฤษฎีหลักการและความรู้ความจริงจากหลายสาขาวิชาที่มีศาสตร์เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ แต่ละศาสตร์ก็จะมีส่วนประกอบเฉพาะในส่วนที่เป็นนวัตกรรมของศาสตร์นั้น ๆ ผลจากการรวบรวมกระบวนการวิธีการและทฤษฎีการเผยแพร่ของศาสตร์ต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างทฤษฎีการเผยแพร่นั้น

ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาฯ (2554) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่จะพัฒนา เมื่อครูได้ศึกษาสภาพปัญหาวิเคราะห์รายละเอียด และสาเหตุของปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือพัฒนาแล้ว ก็ตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน นั่นคือ กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนอาจจะทั้งห้อง กลุ่มย่อย หรือ รายบุคคล ขั้นที่ 2 กำหนดนวัตกรรม เมื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจนแล้ว ครูต้องศึกษาค้นคว้าตามหลักวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและผลงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดย นำมาผสมผสานกับความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตน กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของ กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สื่อการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เทคนิควิธีการ กระบวนการ ฯลฯ ที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดที่ใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามความต้องการ ขั้นที่ 3 สร้างและพัฒนา เมื่อตัดสินใจได้ว่าจะเลือกจัดทำนวัตกรรมชนิดใด ครูผู้สอนควรศึกษาวิธีการจัดทำนวัตกรรมนั้น ๆ อย่างละเอียด มีลักษณะองค์ประกอบอะไรบ้าง มีวิธีดำเนินการจัดทำอย่างไร มีการ ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นหรือไม่อย่างไร แล้วจึงจัดทำนวัตกรรมให้สมบูรณ์ตามข้อกำหนด ขั้นที่ 4 ทดลองใช้ เพื่อให้แน่ใจว่านวัตกรรมที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น เป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพสามารถใช้ แก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้จริง ถ้าได้ครูอาจทำการทดลองใช้ นวัตกรรมเหล่านั้นกับนักเรียนกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง นอกจากนั้นนวัตกรรมบางประเภท เช่น บทเรียนสำเร็จรูป และชุดการสอน จะมีรูปแบบของการ ทดลองใช้ก่อน 1 คน เมื่อพบข้อบกพร่องก็ปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นให้ทดลองกับผู้เรียนกลุ่มหนึ่ง ประมาณ 9 –10 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้เรียนอ่อน ปานกลาง และเก่ง แล้วตรวจสอบคุณภาพ ด้วยการ หาประสิทธิภาพของนวัตกรรม เป็นต้น หลังจากนั้นอาจปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะนำไปใช้กับ ผู้เรียนกลุ่มใหญ่ในสภาพการณ์จริง ชีระพงษ์ เจริญศิริ (2565) ขั้นที่ 5 ใช้ในสถานการณ์จริง เมื่อครูดำเนินการสร้าง ทดลองใช้นวัตกรรม และปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจในคุณภาพของ นวัตกรรมแล้วก็นำไปใช้จริง ซึ่งอาจเป็นการนำไปใช้ตามแผนการสอนปกติที่กำหนดไว้ หรือจัดทำเป็นรูปแบบของการทดลองใช้นวัตกรรมตามกระบวนการวิจัยแบบทดลองก็ได้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ ของครู และสถานการณ์จริงของการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ขั้นที่ 6 ประเมินผลการใช้ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้นวัตกรรมแล้ว ครูต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงผลการใช้ นวัตกรรมด้วยเทคนิควิธีต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงถึงคุณภาพของนวัตกรรม และถ้าผลการใช้นวัตกรรม สามารถลดสภาพปัญหา หรือแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียน ได้ตามที่กำหนดก็สามารถรายงานผลขยายผล และเผยแพร่วัตกรรมต่อไป ทิศนา ขัมมณี (2559) ได้กล่าวถึงการพัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น มีกระบวนการหลัก ๆ ที่ คล้ายคลึงกัน ดังนี้ 1. การระบุปัญหา (problem) ความคิดในการพัฒนานวัตกรรมส่วนใหญ่จะเริ่มต้นที่ การมองเห็นปัญหาในเรื่องนั้น และมีความต้องการจะแก้ปัญหานั้น เพื่อให้เกิดสภาพการณ์หรือผลที่ ดีขึ้น 2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (objective) เมื่อระบุปัญหาได้ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนานวัตกรรมว่า นวัตกรรมที่จะพัฒนานั้นควรมีคุณสมบัติหรือประสิทธิภาพอย่างไร และเพียงใด 3. การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (constraints) ก่อนที่จะมีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม ต่าง ๆ ขึ้นมา ผู้พัฒนาจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ

ในบริบท ที่จะใช้นวัตกรรมนั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมให้สามารถใช้ได้จริงโดยสะดวกในบริบทนั้น

4. การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม (innovation) ได้แก่ การแสวงหาทางเลือก ในการ แก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัย ความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูล และความคิดสร้างสรรค์ของ ผู้ประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมที่สร้างขึ้นอาจเป็นการ นำของเก่ามาดัดแปลงหรือปรับปรุง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจเป็นการ คิดค้นใหม่ทั้งหมดก็ได้ นวัตกรรมอาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน แล้วแต่ลักษณะของปัญหาและวัตถุประสงค์ของ นวัตกรรมนั้น เช่น อาจมีลักษณะเป็น แนวความคิด หลักการ แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค หรือสิ่งประดิษฐ์ และ เทคโนโลยี เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด นวัตกรรมจะต้องประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และ รายละเอียดในการใช้นวัตกรรมนั้นให้ได้ผล

5. การ ทดลองใช้ (experimentation) เมื่อคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรมได้แล้ว ขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นมากก็คือ การทดลองใช้นวัตกรรมนั้นซึ่งประกอบด้วย การทดลองใช้ การ ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข การทดลอง ใช้เป็นการศึกษาเพื่อดูว่านวัตกรรมนั้น สามารถ นำไปใช้ได้จริงและได้ผลเพียงใดผลการทดลองใช้จะช่วย ให้ ผู้พัฒนาจุดที่ควรปรับปรุง และหาทาง แก้ไขเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ การทดลองใช้ขั้นนี้ หากสามารถ ดำเนินการก่อนนำออกเผยแพร่ หลายครั้ง จนแน่ใจว่านวัตกรรมนั้นสามารถใช้ได้ผลจริง จะช่วยให้ นวัตกรรมนั้น ประสบความสำเร็จ มากขึ้น

6. การเผยแพร่ (dissemination) เมื่อแน่ใจแล้วว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพตามที่ต้องการ นวัตกรรมนั้นก็พร้อมที่จะได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่ รู้จักและยอมรับ นำไปใช้กัน อย่างแพร่หลาย 98 พิชิต ฤทธิ์เจริญ (2559) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้ ภูมิภควัธน์ ภูมิพงศ์คชศร (2564) ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นการจัดการในด้าน สารสนเทศและการใช้ ข้อมูลเทียบเคียงและการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ดีที่สุด เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในทุก ระดับขององค์กร การ จัดระบบสารสนเทศ การเปรียบเทียบกับคู่แข่งและสิ่งที่ดีที่สุดประกอบด้วย 1. การ วิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดหมาย ของ หลักสูตรซึ่งเป็นสภาพที่หลักสูตรคาดหวังให้เกิดขึ้น แต่ในสภาพที่เป็นจริงผู้เรียนไม่ได้เป็นไปตาม สภาพที่ คาดหวัง คือ ยังไม่บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร หรืออาจกล่าวได้ว่า สภาพที่เกิดขึ้นจริงไม่ สอดคล้องกับ สภาพที่คาดหวัง หรือมีความแตกต่าง สภาพการณ์เช่นนี้เรียกว่า เกิดปัญหาการเรียนรู้ ดังนั้นปัญหาการเรียนรู้ ถ้าพิจารณาในระดับหลักสูตรคือ สภาพของความไม่สอดคล้องกันระหว่างผล การจัดการศึกษากับจุดหมาย ของหลักสูตร ถ้าพิจารณาในระดับชั้นเรียนก็คือ สภาพของความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือจุดประสงค์การ เรียนรู้

2. การศึกษาและเลือกนวัตกรรมเพื่อ แก้ปัญหาการเรียนรู้ หลังจากการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1 จะทำให้ครุณักวิจัยทราบปัญหาและ สาเหตุของปัญหาที่ชัดเจนขึ้น ขั้นตอนต่อไปครูจึงควรศึกษานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้หลากหลาย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ครุณักวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเลือก นวัตกรรมที่ จะนำมาใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียนมากที่สุด

3. การออกแบบนวัตกรรม เมื่อครุณักวิจัยได้ศึกษานวัตกรรมและเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ได้ เหมาะสมแล้วครุณักวิจัยควรออกแบบนวัตกรรม ซึ่งเป็นการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระ องค์ประกอบ รูปแบบ

ของนวัตกรรมว่าควรมีลักษณะอย่างไร มีส่วนประกอบอะไรบ้าง มีกระบวนการ กิจกรรมใน การจัดการเรียนรู้ เพื่อปัญหาการเรียนรู้อย่างไร เช่น ถ้าครูนักวิจัยเลือกใช้นวัตกรรมประเภทชุด กิจกรรมพัฒนาอาจจะมี ส่วนประกอบดังนี้ (1) ชื่อชุดกิจกรรมพัฒนา (2) จุดประสงค์ (3) คำชี้แจง (4) เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม (5) กิจกรรมที่ปฏิบัติ (6) คำถามหรือข้อทดสอบ (7) แบบประเมินหรือแบบ บันทึกผลการใช้ และ (8) แบบฝึกหัด

4. การสร้างนวัตกรรม เป็นขั้นตอนที่ครูนักวิจัยทำนวัตกรรมตามที่ออกแบบไว้ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของ นวัตกรรมที่กำหนดไว้ ถ้าเป็นนวัตกรรมประเภทสื่อ เอกสาร เช่น แบบฝึก ชุดกิจกรรมพัฒนา ชุดการ สอน ครู นักวิจัยก็ต้องลงมือเขียนสาระ รายละเอียดตามลักษณะและรูปแบบของนวัตกรรมที่ออกแบบ ไว้ กรณีที่เป็น นวัตกรรมประเภทเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ครูนักวิจัย ต้องจัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรม นั้น ๆ

5. การตรวจสอบคุณภาพ ของนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมที่สำคัญคือ การตรวจสอบความตรงเชิง เนื้อหา (content validity) ว่านวัตกรรมนั้นมีความถูกต้องเหมาะสม หรือสอดคล้องกับปัญหาการเรียนรู จุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งวัยของผู้เรียนหรือไม่ วิธีการตรวจสอบทำได้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มี ประสบการณ์สูงในเรื่องนั้น ๆ อย่างน้อย 3 คนได้อ่านหรือตรวจสอบว่านวัตกรรมนั้นมีคุณภาพและ เหมาะสม นำไปใช้ได้หรือไม่ โดยนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นพร้อมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามศัพท์ เฉพาะ และแบบ ตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ ตามเกณฑ์ประเมินให้ด้าน ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาการเรียนรู/วัตถุประสงค์ของการวิจัย ความ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ความ ชัดเจน ความสมบูรณ์ครบถ้วนในด้านเนื้อหาสาระ ภาพหรือเสียง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และความ เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการเรียนรูของผู้เรียน ใน กรณีที่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ หรือผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข ก็ควรปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้วัตกรมมี คุณภาพดีขึ้น

6. การตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยการทดลองใช้ การตรวจสอบคุณภาพของ นวัตกรรมบางประเภท เมื่อผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจะต้องนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นคน ละกลุ่มกับกลุ่มที่ศึกษาวิจัย แล้วตรวจสอบ ประสิทธิภาพตาม “เกณฑ์ประสิทธิภาพ” ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ ประสิทธิภาพ หมายถึงตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมสามารถช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เกณฑ์ ประสิทธิภาพเป็นการกำหนดอัตราส่วนร้อยละระหว่าง E1/E2 โดยอาจกำหนดเป็น 75/75 หรือ 80/80 หรือ 90/90 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับ ลักษณะหรือธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ถ้าเนื้อหาประเภท ความรู้ความจำ ควรกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 หรือ 90/90 ถ้าเนื้อหาประเภททักษะหรือเจตคติควร กำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 75/75 โดยเกณฑ์ประสิทธิภาพมีความหมายดังนี้ E1 หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ของนักเรียนทุกคนในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทุกกิจกรรมของนวัตกรรมซึ่งเป็นคะแนนของ กระบวนการเรียนหรือกระบวนการทำงานของ นักเรียน E2 หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนทุกคนเมื่อ สิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของนวัตกรรมซึ่งเป็นคะแนนของผลสำเร็จหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียน ขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม ดำเนินการดังนี้ 1. ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่ม

ตัวอย่างที่เรียกว่า แบบเดี่ยว (1 คน) หรือ 1:1 หมายถึง ทดลองใช้นวัตกรรมกับนักเรียนที่มีทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อนอย่างละ 1 คน รวม 3 คน คำนวณหา ค่า E1/E2 แล้วนำนวัตกรรมมาปรับปรุงแก้ไข 2. ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่างที่เรียกว่า แบบกลุ่มหรือ 1:10 หมายถึงทดลอง ใช้นวัตกรรมกับนักเรียนประมาณ 5-10 คนที่มีทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกันไปในจำนวนเท่า ๆ กัน คำนวณหาค่า E1/E2 แล้วนำนวัตกรรมมาปรับปรุงแก้ไข 3. ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มใหญ่ที่เรียกว่า การทดลองภาคสนามหรือ 1 ห้องเรียน หมายถึงทดลองใช้นวัตกรรมกับนักเรียน 1 ห้องเรียน คำนวณหาค่า E1/E2 แล้วนำผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ ถ้าต่ำกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพไม่เกินร้อยละ 2.5 ก็ ยอมรับได้ว่านวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 100 สูตรการหาค่าประสิทธิภาพของนวัตกรรม E1/E2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2537) กำหนดดังนี้ E1 = เมื่อ E1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ แทน ผลรวมของคะแนนที่ได้จากการวัดระหว่างเรียน A แทน คะแนนเต็มจากการวัดระหว่างเรียน N แทน จำนวนนักเรียน E2 = เมื่อ E2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ F แทน ผลรวมของคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน B แทน คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเรียน N แทน จำนวนนักเรียน 7. การรายงานผลการพัฒนานวัตกรรม การรายงานผลการพัฒนานวัตกรรม อาจใช้รูปแบบเดียวกันกับรูปแบบการรายงาน ผลการวิจัยแบบเป็นทางการซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ ชื่อเรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญ ของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะ ได้รับ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย/ผลการพัฒนานวัตกรรม สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

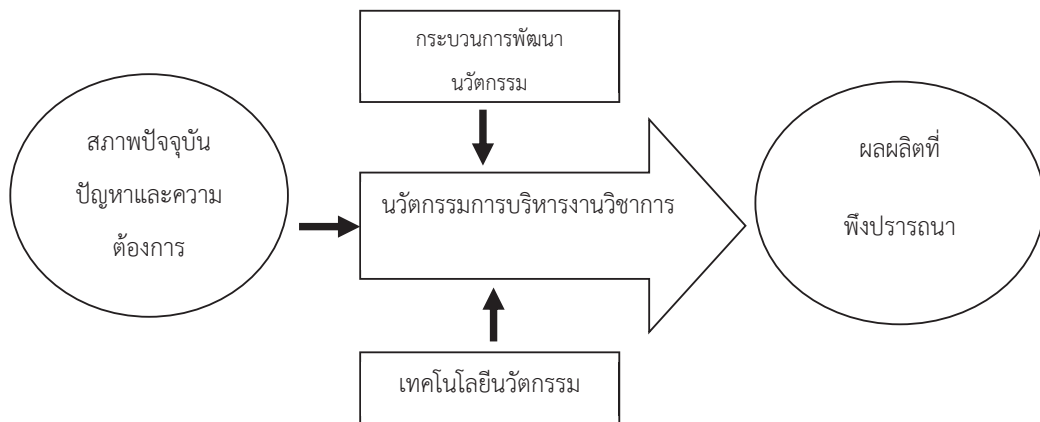
ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมีขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2559) จากขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้าง นวัตกรรมประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาในชั้นเรียน 2) กำหนดนวัตกรรมที่จะใช้แก้ปัญหา 3) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม 4) สร้างนวัตกรรมตามหลักวิชาการ 5) ตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม 6) ทดลองใช้นวัตกรรม 7) รายงานผลการทดลองใช้นวัตกรรม ดังนั้นครุฑักวิจัยจึงควรดำเนินการสร้างนวัตกรรมตามขั้นนี้ เพื่อให้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและ สามารถนำไปแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ การศึกษาและเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหการเรียนรู้ การออกแบบนวัตกรรม การสร้างนวัตกรรม การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยการทดลองใช้ การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ 102 เทคนิคการสอนที่นิยมใช้เป็นนวัตกรรม การวิจัยในชั้นเรียน ทิศนา แหม่มณี (2559)

สรุป นวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา เป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารจัดการซึ่งการนำไปใช้จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทต่างๆอีกหลายประการ ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ทีมงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมในการบริหารที่นำมาใช้ สามารถปฏิบัติได้ ถ้ายทอดเป็น และองค์กรหรือสถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมในการรองรับนวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

นวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา เป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารจัดการซึ่งการนำไปใช้จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทต่างๆอีกหลายประการ ผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากร ที่ปฏิบัติงานต้องมียุทธศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมในการบริหารที่นำมาใช้ สามารถปฏิบัติได้ ถ้ายึดถือเป็น และองค์กรหรือสถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ในการรองรับนวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ซึ่งส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานได้ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันท์ วัฒนธรรณงค์. (2550). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตานันท์ มลิทอง. 2544. *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชม ภูมิภาค. (2544). *เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา*, 7(1), 16–17.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2537). *การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน*. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1–5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชิดชนก เชิงเซาว์. (2539). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา: ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

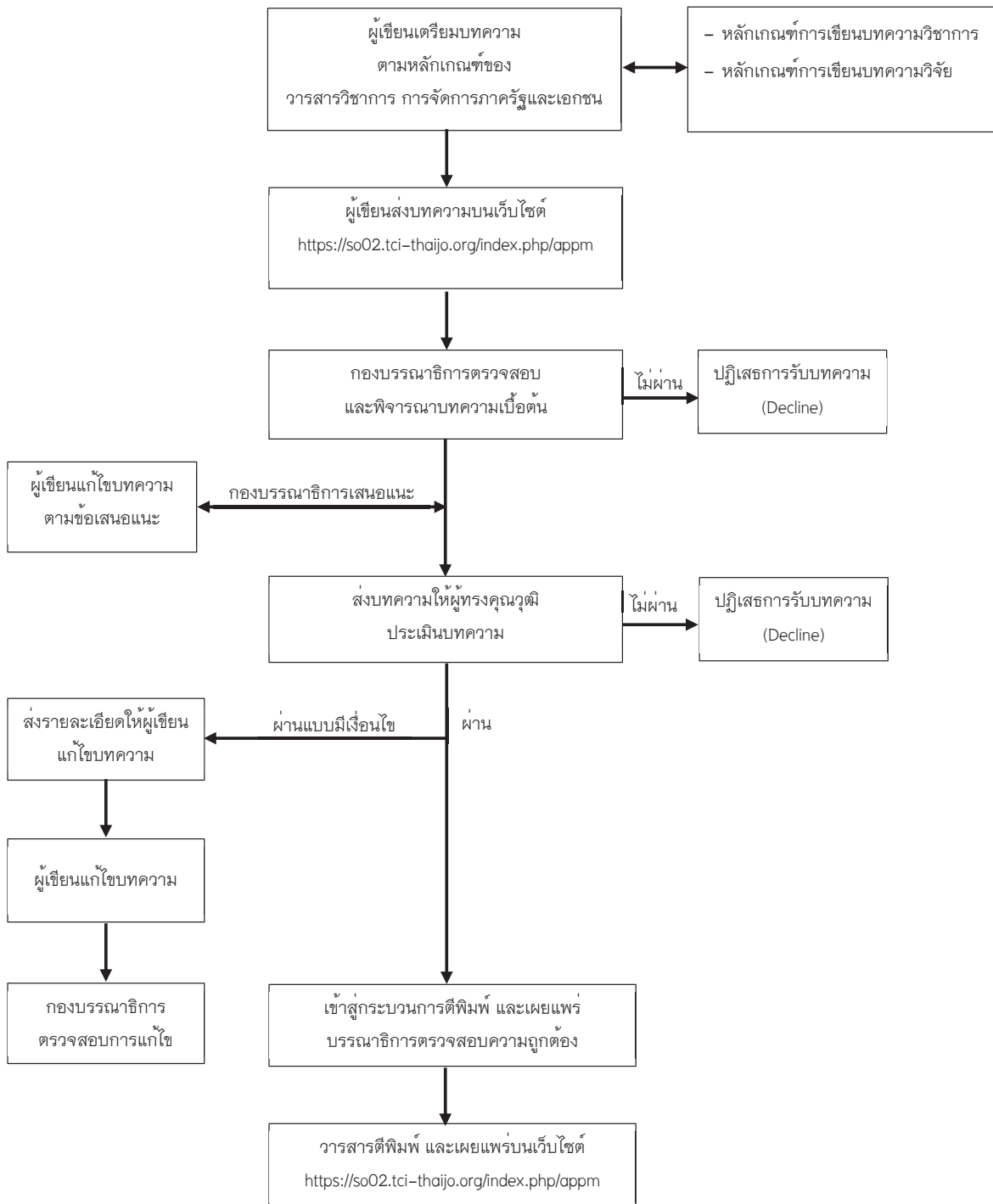
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). องค์การสมรรถนะสูงกับความรับผิดชอบต่อสังคม. *วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 15(2), 1-21.
- ทีศนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพงษ์ เจริญศิริ และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(1), 102-116.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2559). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิภควัธน์ ภูมิพงศ์ชศร. (2564). รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 7(1), 159-172.

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน
ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2566**

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ลักขมี งามมีศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ.ดร.พรชัย เจตมามาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.รัชยา รักดีจิตต์	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร. ยงยุทธ ชำคัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.สิทธิพันธ์ พุทธหุณ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.สาโรจน์ เฝ้าวงศ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผศ.ดร.รักเกียรติ หงษ์ทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ดร.เฉลิมพล มีชัย	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.เพิ่มทรัพย์ เวชสุกรรม	บริษัท ตรวจสอบภายในธรรมาภิบาล จำกัด
ดร.นพพล แก้วสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชนอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แกไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 30 เดือนมิถุนายน 2562 เป็นต้นไป
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความ ปรากฏอยู่ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
8. ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่าเป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวน และคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีความรู้หรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้น ๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้า

ไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรมีการพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2564 เป็นต้นไป

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 – 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำตอบหัตถ์ย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 – 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

การอ้างอิงเอกสารในบทความ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่การอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น ใช้ระบบ APA 6th ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงเอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)
- 2) ผู้แต่ง 1 - 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สมภาร พรหมทา, 2548; ธนิต อยู่โพธิ์, 2550)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และ คณะ เช่น (สนธิ ศรีดำแดงและคณะ, 2548)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยานะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2003)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003; Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., ปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

เอกสารอ้างอิง

(1) หนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ. / (ครั้งที่พิมพ์). /สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์

ตัวอย่าง : บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

(2) บทความจากวารสาร

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง : กัญญาวิร มหาสนธิ. (2562). การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดเพื่อตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.). *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(3), 1-10.

Mogkaew, P. (2019). Construction of Dhammanamai Principles in Treatment of Thai Traditional Medicine of Prongmadaue Community, Muang District, Nakhonpathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 2(3), 45-58.

(3) วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ). ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง: สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*(ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.

(4) สื่อออนไลน์

รูปแบบ: ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่).//ชื่อบทความ.//สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี,/จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL) ตัวอย่าง : พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก [https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304 & articlegroup_id=274](https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304&articlegroup_id=274)

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from [https://www. Nobelprize.org/nobel_prizes/ themes/peace/doyle/index.html](https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html)

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

การเขียนบทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ

2) บทนำ

3) วัตถุประสงค์การวิจัย

4) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

5) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา

6) กรอบแนวคิดการวิจัย

5) ระเบียบวิธีวิจัย ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ เสนอเป็นความเรียง ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุมเข้าใจได้ง่าย

9) สรุป ระบุข้อสรุปที่สำคัญ

10) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

11) เอกสารอ้างอิง ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้าย

บทความ

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

16 Point Bold { ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point { สังกัด¹
สังกัด²
สังกัด³
Affiliation¹
Affiliation²
Affiliation³

14 Point { E-mail: 1.....; 2.....; 3.....
Tel.....

บทคัดย่อ } 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

16 Point Bold คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3..... } 16 Point

0.79 นิ้ว

Abstract

18 Point Bold

16 Point

16 Point Bold

Keywords: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

บทนำ

18 Point Bold

16 Point

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรัชญาการค้นคว้า ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมา มีการค้นพบอะไรบ้าง และค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย

(อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

18 Point Bold

16 Point

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

18 Point Bold

การทบทวนวรรณกรรม

18 Point Bold

เขียนควรรออธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นี้ได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

16 Point

1.

2.

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน

กรอบแนวคิดการวิจัย

18 Point Bold

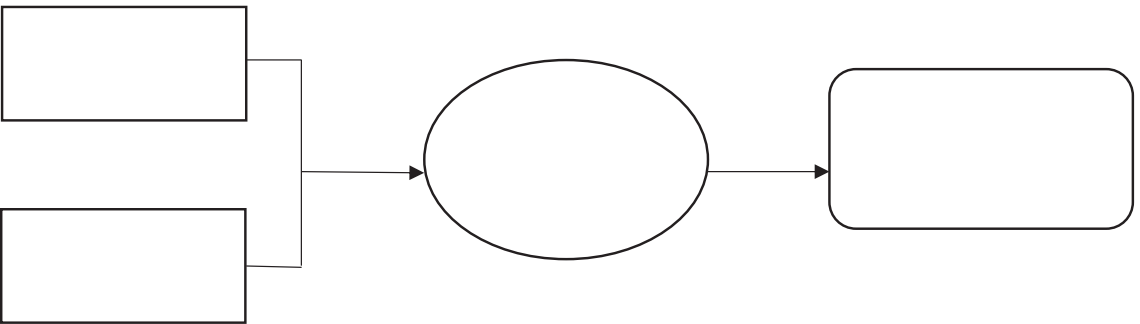
งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ... ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

16 Point

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

18 Point Bold

16 Point

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

.....ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

.....ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

.....ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

18 Point Bold

16 Point

ระบุดองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุป

18 Point Bold

16 Point

สรุปในภาพรวมของบทความ

ข้อเสนอแนะ

18 Point Bold

16 Point

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ขอค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้
กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการวิจัย
ครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง

18 Point Bold

ตัวอย่าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:

จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรชัย นาถาพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178
- สุนันทา ภักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(กรณีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Kittichayathom, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.
- Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131-140.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., & Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ

2) บทนำ

3) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) องค์ความรู้จากการศึกษา ระบุง่องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์
ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ
เข้าใจง่าย

5) บทสรุป

6) เอกสารอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

1 นิ้ว 0.79 นิ้ว

TH Niramit AS
18 Point Bold

ชื่อเรื่อง
Title

16 Point Bold

ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point

สังกัด¹
สังกัด²
สังกัด³
Affiliation¹
Affiliation²
Affiliation³

14 Point

E-mail: 1.....; 2.....; 3.....
Tel.....

บทคัดย่อ

18 Point Bold

16 Point

.....
.....
.....
.....

6 Point Bold

คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

Abstract

18 Point Bold

16 Point

.....
.....
.....
.....

6 Point Bold

Keywords: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

บทนำ

18 Point Bold

กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้างๆ (อ้างกฎหมาย นโยบาย หรือ
ทฤษฎีมารองรับ).....

ปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ (Main Idea).....

สรุปหลักการและเหตุผล (Main Idea).....

.....บทความนี้จะนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ (ปรับตามบริบท).....

เนื้อหา 1

18 Point Bold

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา 2

18 Point Bold

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฯลฯ

องค์ความรู้จากการศึกษา

18 Point Bold

16 Point

ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

สรุป

18 Point Bold

16 Point

สรุปในภาพรวมของบทความ

เอกสารอ้างอิง

18 Point Bold

ตัวอย่าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิรโกศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์
ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉัตรชัย นาคำพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรมการ
การศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171–178

สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของ
นักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน
2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>

Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem
Prevention Learning Center: A Case of Thoraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok* (Doctoral
Dissertation). National Institute of Development Administration.

Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department
Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.

Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.

Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/appm>

ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ

ชำระค่าธรรมเนียมบทความละ 5,500 บาท (ห้าพันห้าร้อยบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ โดยชำระพร้อมกับการส่งบทความเข้าระบบ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน หากไม่ปฏิบัติตามกติกา กองบรรณาธิการวารสารขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์ และไม่คืนเงินค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ 1. หากบทความมีความซ้ำซ้อนมากกว่า 20% 2. ผู้เขียนไม่ปฏิบัติตามรูปแบบของวารสาร 3. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือ 4. ไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะตามระยะเวลาที่กำหนด (1 เดือน หลังการแจ้งของบรรณาธิการ) ผู้เขียนสามารถชำระค่าธรรมเนียมผ่านบัญชี "นางสาวธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ นางสาวดารารัตน์ สุขแก้ว นายนฤพนธ์ โกวิทพรพิเชษฐ์ และนางสาวสุกัญญา อินทนชิตจ้อย เพื่อวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน" เลขที่บัญชี 459-0-80420-4 ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขาศาลายา เมื่อชำระแล้วให้ส่งหลักฐานเข้าระบบวารสารพร้อมบทความ และให้ส่งหลักฐานไปที่ paewphan.rcim@gmail.com และ Add Line Id: armengineering เพื่อแจ้งรายละเอียดการส่งบทความ

ผู้จัดพิมพ์ : วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์